

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

**VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ (CISG), ARNAVUTLUK
CUMHURİYETİ MEDENİ KANUNU VE KOSOVA CUMHURİYETİ
BORÇLAR KANUNU'NA GÖRE SATICININ MALİ TESLİM
BORCU**

Fatmira MULAJ

Doktora Tezi

Ankara, 2022

**VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ (CISG), ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ
MEDENİ KANUNU VE KOSOVA CUMHURİYETİ BORÇLAR KANUNU'NA
GÖRE SATICININ MALİ TESLİM BORCU**

Fatmira MULAJ

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2022

KABUL VE ONAY

Fatmira Mulaj tarafından hazırlanan “Viyana Satım Sözleşmesi (CISG), Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu Ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu’na Göre Satıcının Malı Teslim Borcu” başlıklı bu çalışma, 31/05/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR (Başkan/Danışman)

Doç. Dr. Yıldız ABİK (Üye)

Doç. Dr. Ferhat CANBOLAT (Üye)

Doç. Dr. Ömer ARBEK (Üye)

Doç. Dr. Burcu Gülseren ÖZCAN BÜYÜKTANIR (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

...../...../.....

Fatmira MULAJ

¹“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanının** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.**

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında zgn olduğunu, **Prof. Dr. Erkan KÜÇÜKGÜNGÖR** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Fatmira MULAJ

ÖZET

MULAJ, Fatmira. *Viyana Satım Sözleşmesi (CISG), Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu Ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'na Göre Satıcının Malı Teslim Borcu*, Doktora Tezi, Ankara, 2022.

Bu çalışmanın amacı Viyana Satım Sözleşmesi, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'na göre, karşılaştırmalı olarak satıcının malı teslim borcunun belirlenmesidir. Satıcının malı teslim borcuna geçilmeden önce, teslim kavramı incelenmeye çalışılmıştır. Viyana Satım Sözleşmesi'nde teslim kavramı hakkında bir tanım bulunmamaktadır fakat teslimin nerede ne zaman ve ne şekilde olacağı hakkında bilgiler mevcuttur. Çalışmanın devamında, malın teslim yerinin belirlenmesi ele alınmaktadır. Viyana Satım Sözleşmesi'ne göre satıcı, malları alıcıya teslim etmek, mallara ilişkin belgeleri alıcıya vermek ve malların mülkiyetini alıcıya geçirmekle yükümlüdür. Ancak, bu borçlardan sadece sözleşmede taraflarca aksinin kararlaştırılmadığı veya herhangi bir düzenleme bulunmadığı zaman bahsetmek mümkündür. Çünkü Viyana Satım Sözleşmesi'nde satıcının malı teslim borcuna ilişkin hükümleri tamamlayıcı hukuk kuralı olarak nitelendirilmektedir. Satıcının malı teslim borcu açısından ise CISG, ACMK ve KCBK büyük ölçüde paralellik göstermektedir.

Anahtar Sözcükler

Teslim borcu, satış sözleşmesi, CISG, Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu.

ABSTRACT

MULAJ, Fatmira. *Delivery Obligation of the Seller According To United Nations Convention On Contracts for the International Sale of Goods (CISG), The Civil Code of The Republic of Albania and the Code of Obligations of The Republic of Kosovo*, Doctoral Thesis, Ankara, 2022.

The aim of this study is to explain the seller's obligation to deliver the goods comparatively according to CISG, the Civil Code of the Republic of Albania and the Code of Obligations of the Republic of Kosovo. Before moving to the seller's obligation to deliver the goods, the concept of delivery has been tried to be examined. There is no definition of the concept of delivery in the CISG, but it has been determined where, when and how the delivery will take place. After that, the determination of the place of delivery of the goods will be discussed. As stipulated in the CISG, the seller is obliged to deliver the goods to the buyer, to hand over the documents pertaining to the goods to the buyer and to transfer the ownership of the goods to the buyer. However, it is possible to mention these debts only when the parties do not agree otherwise or there is no arrangement in the contract. Because the provisions of the CISG related to the seller's obligation to deliver the goods are qualified as a complementary law rule. In terms of the seller's obligation to deliver the goods, CISG, ACMK and KCBK are largely parallel.

Keywords

Delivery obligation, the contract of sale, CISG, the Code of Obligations of the Republic of Kosovo, the Civil Code of the Republic of Albania.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: VİYANA SATIM ANTLAŞMASI'NIN TARİHSEL GELİŞİMİ ve UYGULAMA ALANI.....	4
1.1. VİYANA SATIŞ SÖZLEŞMESİ'NİN TARİHÇESİ.....	4
1.2. VİYANA SATIŞ SÖZLEŞMESİ'NİN UYGULAMA ALANI	6
1.2.1. CISG'nin Konu Bakımından Uygulanması.....	9
1.2.2. CISG'nin Zaman Bakımından Uygulanması.....	13
1.3. VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİNDE SATICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ.....	13
1.3.1. Malları Teslim Etme Yükümlülüğü	14
1.3.2. Belgelerin Verilmesi.....	16
1.3.3. Malların Sözleşmeye Uygunluğu	17
1.3.4. Malın Teslimiyle İlgili Diğer Yükümlülükler.....	19
1.3.4.1. Malın Tartılması, Ölçülmesi, Sayılması ve Paketlenmesi	19
1.3.4.2. Alıcının Bilgilendirilmesi	20
1.3.4.3. Malın Taşınması	21
1.3.4.4. Taşımanın Sigortalanması.....	21
1.3.4.5. Teslimle İlgili Masraflar	22
2. BÖLÜM: ARNAVUTLUK VE KOSOVA HUKUKUNDA GENEL OLARAK SATIM SÖZLEŞMESİ VE SATICININ TESLİM BORCU	23
2.1. ARNAVUTLUK'TA SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN EVRİMİ	23
2.1.1. 1912'den önceki dönem	23
2.1.2. Bağımsızlık ilanından sonraki dönem 1912-1939.....	29

2.1.3. Sosyalist dönem	35
2.2. SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN YÜRÜRLÜKTEKİ ARNAVUTLUK MEVZUATINA GÖRE DÜZENLENMESİ.....	38
2.2.1. Satış Sözleşmesi Kavramı.....	40
2.2.2. Satış Sözleşmesinin Özellikleri.....	42
2.2.3. Satış Sözleşmesinin Unsurları.....	43
2.2.4. Satış Sözleşmesinde Tarafların Yükümlülükleri	47
2.2.4.1. Satıcının Malı Alıcıya Teslim Etme Yükümlülüğü	47
2.2.4.2. Satıcının Mülkiyet Hakkını Alıcıya Devretme Yükümlülüğü.....	49
2.2.4.3. Satıcının Malın Kalitesi ve Ayıplarının Bulunmadığı Konusunda Alıcıya Garanti Verme Yükümlülüğü	52
2.2.5. Alıcının Yükümlülükleri	54
2.2.5.1. Malı Teslim Alma Yükümlülüğü	54
2.2.5.2. Bedel Ödeme Yükümlülüğü	55
2.3. YÜRÜRLÜKTEKİ KOSOVA MEVZUATINA GÖRE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN DÜZENLENMESİ	57
2.3.1. Satış sözleşmesinin özellikleri	58
2.3.2. Satış Sözleşmesinin Unsurları.....	59
2.3.3. Satış Sözleşmesinde Tarafların Yükümlülükleri	63
2.3.3.1. Satıcının Malı Alıcıya Teslim Etme Yükümlülüğü	63
2.3.3.2. Satıcının, Alıcıyı Malın Hukuki Ayıplarından Koruma Yükümlülüğü	66
2.3.3.3. Satıcının Alıcıyı Malın Maddi Ayıplarından Koruma Yükümlülüğü.....	68
2.3.3.4. Bedelini Teslim Alma Yükümlülüğü	70
2.3.4. Alıcının Yükümlülükleri	70
2.3.4.1. Bedel Ödeme Yükümlülüğü	71
2.3.4.2. Malı Teslim Alma Yükümlülüğü	71
2.4. ARNAVUTLUK VE KOSOVA HUKUKLARINA GÖRE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	72
2.4.1. Satış Sözleşmesinin Kavramı.....	72
2.4.2. Satış Sözleşmesinin Özellikleri.....	73
2.4.3. Satış Sözleşmesinin Unsurları.....	73
3. BÖLÜM: SATICININ TESLİM BORCU	76

3.1. TESLİM KAVRAMI	76
3.2. TESLİM YERİNİN BELİRLENMESİ.....	79
3.2.1. Viyana Satım Sözleşmesi.....	79
3.2.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu	84
3.2.3. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu.....	85
3.3. GÖNDERME BORÇLARI.....	86
3.3.1. Viyana Satım Sözleşmesi.....	86
3.3.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu	88
3.3.3. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu.....	89
3.4. TAŞIYICI.....	90
3.5. ARANACAK BORÇLAR	97
3.5.1. Viyana Satım Sözleşmesi.....	97
3.5.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu	100
3.5.3. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu.....	100
3.6. SATICININ İŞYERİ	101
3.6.1. Viyana Satım Sözleşmesi.....	101
3.6.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu	102
3.6.3. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu.....	103
3.7. INCOTERMS KURALLARINA GÖRE TESLİM YERİNİN BELİRLENMESİ	104
3.8. TESLİM ZAMANI	112
3.8.1. Viyana Satım Sözleşmesine göre teslim zamanı.....	112
3.8.1.1. Belirli Bir Tarihin Kararlaştırılması	114
3.8.1.2. Belirli Bir Zaman Diliminin Saptanması.....	115
3.8.1.3. Makul Bir Süre İçinde Teslim	116
3.8.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'na göre Teslim Zamanı	117
3.9. BELGELERİ TESLİM ETME YÜKÜMLÜLÜĞÜ	119
3.9.1. Viyana Satım Sözleşmesi'ne Göre Belgelerin Teslimi.....	119
3.9.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'na göre belgelerin teslimi	121
4. BÖLÜM: VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİ, ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ MEDENİ KANUNU VE KOSOVA CUMHURİYETİ BORÇLAR KANUNU UYARINCA UYGUN MAL TESLİM ETME BORCU	124

4.1. GENEL OLARAK	124
4.2. SÖZLEŞMEYE UYGUNLUĞUN BELİRLENMESİNDE SÜBJEKTİF KRİTERLER.....	127
4.2.1. Miktar.....	130
4.2.2. Kalite	134
4.2.3. Tür	136
4.2.4. Muhafaza ve Paketleme	137
4.3. MALIN OBJEKTİF UYGUNLUĞU	138
4.3.1. Genel Olarak	138
4.3.2. Mutat Kullanım Amacına Uygunluk	141
4.3.3. Özel Kullanım Amacına Uygunluk	147
4.3.4. Numune (Örnek) veya Modele Uygunluk	152
4.3.5. Uygun Paket Veya Muhafazanın Yapılması	156
4.4. KOSOVA VE ARNAVUT HUKUKUNA GÖRE UYGUN MAL TESLİM ETME BORCU.....	157
SONUÇ.....	166
KAYNAKÇA	179

KISALTMALAR DİZİNİ

ACMK	: Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu
AKMK	: Arnavutluk Krallığı Medeni Kanunu
Art.	: Article
C	: Cilt
CISG	: United Nations Convention on Contracts for the International Sale (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması)
Ed.	: Editör
HKÜHFD	: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
ICC	: International Chamber of Commerce (Uluslararası Ticaret Odası)
INCOTERMS	: International Commercial Terms (Uluslararası Ticari Terimler)
KCBK	: Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu
m.	: madde
s.	: sayfa
TAAD	: Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
ULIS	: Uniform Law on the International Sale of Goods (Menkullerin Uluslararası Satımına Dair Yeknesak Kanun)
ULF	: Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods (Menkullerin Uluslararası Satımına Dair Sözleşmelerin Kurulması Hakkında Yeknesak Kanun)
UNDP	: United Nations Development Programme
UNCITRAL	: United Nations Commission on International Trade Law (Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu)
UNIDROIT	: International Institute for the Unification of Private Law (Uluslararası Özel Hukuk Birleşmesi Enstitüsü)
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı

GİRİŞ

Satıcının temel yükümlülüğü malları alıcıya teslim etmektir¹. Bu yükümlülüğün ifa yeri Viyana Satım Sözleşmesi'nin (CISG) 31. maddesinde tespit edilmektedir. Malların taşınması ile ilgili yükümlülükler CISG'nin 32. maddesinde yer verilmektedir. Teslim yükümlülüğünün ne zaman yerine getirilmesi gerektiği CISG'nin 33. maddesinde belirtilmektedir. Satıcının başka bir yükümlülüğü ise mallara ilişkin belgeleri alıcıya teslim etmektir. CISG'nin 34. maddesi satıcının borcu ile ilgili kuralları içermektedir.

Viyana Satım Sözleşmesi'nde teslim kavramı hakkında bir tanım bulunmamaktadır fakat teslimin nerede ne zaman ve ne şekilde olacağı belirtilmektedir². Taraflar sözleşmede teslim yeri, zamanı ve şekli ile ilgili herhangi bir düzenleme yapmışlar ise teslim borcu öncelikle bu düzenlemelerde öngörülen kurallar uyarınca yerine getirilecektir. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa veya yapmalarına rağmen meydana getirilen düzenlemeler yetersiz bulunuyorsa, taraflar arasındaki alışkanlıklar veya ticari teamüller de dikkate alınabilmektedir. Yahut eksik kalan konular varsa CISG'nin 31. maddesi ve diğer hükümler uygulanmaktadır³.

Satış sözleşmesi, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu (ACMK) ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu (KCBK) tarafından düzenlenen ve bir kişiden başka

¹ DiMatteo, L., Dhooge, L., Greene, S., Maurer, V., Pagnattaro, M. (2005). *International Sales Law: A Critical Analysis of CISG Jurisprudence*, New York: Cambridge University Press, s. 101.

² Zeytin, Z. (2015). *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 153.

³ Kröll, S., Mistelis, L., Perales Viscallias, P. (2011). *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) Commentary*. Oxford: Hart Publishing, s. 393; Enderlein, F., Maskow, D. (1992). *International Sales Law: United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods*. New York: Oceana Publications, s. 127; Schlechtriem, P., Schwenger, I. (2016). *Commentary on the UN Convention On The International Sale of Goods (CISG)*. Oxford: Oxford University Press, Art. 30, N.1; Atamer, Y. (2005). *Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*. İstanbul: Beta Yayınevi, s. 134; DiMatteo, Dhooge, Greene, Maurer, Pagnattaro, 2004, s. 385.

bir kişiye, mülk devrinin gerçekleştirildiği en önemli sözleşmelerden biridir⁴. Bu sözleşmenin amacı, mal mülkiyetinin bir bedel karşılığında devredilmesidir. Satış sözleşmesine göre, satıcının sattığı malı alıcıya teslim etmesi ve mülkiyet hakkını devretmesi ve diğer taraftan ise alıcının satıcıya bedelini ödeyip malı teslim alması gerekmektedir⁵.

Arnavut doktrininde mal teslimi kavramı, satış sözleşmesine ve işin niteliğine göre, alıcının malları teslim alma imkânına sahip olabilmesi için satıcının yapması gereken işlemlerin bütününe ifade eder⁶. Bu duruma benzer olarak teslim kavramı Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nda, satıcının malı sözleşmede belirtilen zamanda ve yerde alıcıya teslim etme yükümlülüğü olarak tanımlanmaktadır⁷. Kural olarak teslim yükümlülüğü, satıcı tarafından malın alıcıya teslim edilmesiyle veya mallara ilişkin belgelerin alıcıya teslim edilmesiyle yerine getirilmiş olacaktır⁸.

Arnavutluk hukukunda sözleşmeler, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanununda düzenlenmiştir (29.07.1994 tarihli 7850 sayılı kanunla onaylanmıştır; 18.10.1999 tarihli 8536 sayılı kanun, 03.05.2001 tarihli 8781 sayılı kanun, 16.2.2012 tarihli 17/2012 sayılı kanun ve 18.4.2013 tarihli 121/2013 sayılı kanunla değiştirilmiştir). Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunundaki satış sözleşmesi, ikinci başlığın birinci bölümünde 705 ve 756 ıncı maddeleri arasında düzenlenmiştir.

İkili bir sözleşme olarak satış sözleşmesi, her iki taraf için de yükümlülükler getirir. Satıcının yükümlülükleri Medeni Kanun'un 710. maddesinde belirtilmiştir.

⁴ Nuni, A., Mustafaj, I., Vokshi, A. (2008). *E drejta e detyrimeve II*. Tirane: Shtepia Botuese e Librit Universitar, s. 9.

⁵ KCBK'nın 438. maddesinin 1. fıkrası.

⁶ Alishani, A. (2002). *E drejta e detyrimeve, Pjesa e përgjithshme*. Prishtine: Universiteti i Prishtinës, s. 33.

⁷ KCBK'nın 450. maddesinin 1. fıkrası.

⁸ KCBK'nın 450. maddesinin 2. fıkrası.

Satıcının en önemli yükümlülükleri şunlardır:

- a) Satıcının malı alıcıya teslim etme yükümlülüğü
- b) Satıcının mülkiyet hakkını alıcıya devretme yükümlülüğü
- c) Malın kalitesi ve ayıplarının bulunmadığı konusunda alıcıya garanti vermek

Kosova hukukunda, satış sözleşmesi Borçlar Kanunu'nun 438-533. maddelerinde düzenlenmiştir.

Satıcının en önemli yükümlülükleri şunlardır:

- a) Malı alıcıya teslim etme yükümlülüğü
- b) Malın hukuki ayıplarından sorumlu olmak
- c) Malın maddi ayıplarından sorumlu olmak
- d) Malın satış bedelini teslim almak

Bu çalışmanın amacı CISG'nin, ACMK'nın ve KCBK'nın hukuk normlarını esas alarak satış sözleşmesi kapsamında satıcının mal teslim borcu açısından farklılıklarını ve benzerliklerini vurgulayıp açıklamak ve analiz etmektir. Arnavutluk ve Kosova, Avrupa Birliği üyeliğine aday olduklarından dolayı bu çalışmada ACMK'nın ve KCBK'nın hukuk normlarının CISG'nin hukuk normlarıyla uyumlu hale getirilmesi amaçlanmaktadır.

Ayrıca Arnavutluk'ta ve Kosova'da uluslararası satış sözleşmeleri yeterli derecede gelişmediği için Viyana Satım Sözleşmesi, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'na göre, satıcının malı teslim borcu karşılaştırmalı olarak incelenerek Arnavutluk ve Kosova hukuku bağlamında çözüm önerileri ortaya konmaya çalışılacaktır.

1. BÖLÜM: VİYANA SATIM ANTLAŞMASI'NIN TARİHSEL GELİŞİMİ ve UYGULAMA ALANI

1.1. VİYANA SATIŞ SÖZLEŞMESİ'NİN TARİHÇESİ

Uluslararası ticaretin yaygın hale gelmesi ve giderek önem kazanması satış sözleşmelerinin önemli bir yere sahip olmasını sağlamıştır. Ülkelerin iç hukukunda bulunan kurallar değişiklik göstermektedir. Bu durum uluslararası ticari ilişkilerde yapılan satış sözleşmelerinin bu kurallara bağlı olması halinde yasal güvensizlik ortaya çıkarmaktadır⁹. Hukuk güvenliği uluslararası satım hukukunun yeknesaklaştırılması ile elde edilir¹⁰.

Milletlerarası ticaret alanında bulunan hukuk kuralları ile ilgili yeknesaklaştırma çalışmalarının başlangıcı olarak Profesör Ernst Rabel tarafından 1928'de Özel Hukukun Yeknesaklaştırılması Uluslararası Enstitüsü'ne (the International Institute for the Unification of Private Law-UNIDROIT) yapılan bir öneri sayılabilir¹¹. Bu önerinin yapılmasından 1 yıl geçtikten sonra milletlerarası satım hukukunun yeknesaklaştırılmasını gerçekleştirmek için UNIDROIT tarafından bir komisyon kurulmuştur. 1934'te bu komisyonun yoğun çalışmalarının sonucunda

⁹ Oğuz, A. (2000). Sözleşmeler Hukuku Alanında Hukukun Birleştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 49 (1), 31-65, s. 31; Canpolat, S. S. (2011). Türk Satım Hukukunda 1 Ağustos 2011 İtibariyle Yeni Bir Dönem: 11 Nisan 1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Taşınır Mal Satımına İlişkin Viyana Satım Sözleşmesi. *Terazi Hukuk Dergisi*, 6 (60), s. 23. Yıldırım, Z. (2013). Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Viyana Satım Sözleşmesi) Uygulama Alanı. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 17(1-2), 1061-1094, s. 1062; Selanik, A. A., Bayram O., Değirmenci Talay, I. (2018). Viyana Satım Antlaşması'nın (CISG) Tarihsel Gelişimi ve Uygulama Alanı, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (4), 1353-1367, s. 1353; Kara, D. (2018). Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması (CISG) Uyarınca Hasar Sorunu ve Türk Borçlar Kanunu İle Karşılaştırılması. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 38 (1), 107-145, s. 108.

¹⁰ Erdem, E. (2012). Viyana Satım Antlaşması'na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı. Ş. Şıpka, A.C. Yıldırım (Ed.). *Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri (Sales Contracts Under the New Turkish of Obligations and CISG)*. (117-156). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 118.; Erdem, E. (1992). Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Satım Sözleşmesi). *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 16 (3), 35-105, s. 37.

¹¹ Huber, P., Mullis, A. (2007). *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: European Law Publishers, s. 2.

ilk yeknesak kanun taslağı tamamlanmıştır. Milletler Cemiyeti bu taslağı incelemek amacıyla farklı devletlere yollamıştır. Ancak II. Dünya Savaşı'nın başlaması bu çalışmaların yarıda kalmasına neden olmuştur¹².

İkinci Dünya Savaşı başladıktan sonra 1951 yılına kadar kesintiye uğrayan yeknesaklaştırma çalışmalarını gerçekleştirmek üzere Lahey'de 28 ülke bir araya gelerek diplomatik bir konferans yapmıştır. Bu görüşmelerin neticesinde ULIS (Uniform Law on the International Sale of Goods-Menkullerin Uluslararası Satımına Dair Yeknesak Kanun) ve ULF (Uniform Law on the Formation of Contracts for the International Sale of Goods– Menkullerin Uluslararası Satımına Dair Sözleşmelerin Kurulması Hakkında Yeknesak Kanun) kabul edilmiştir¹³. Ancak bu iki kanunu imzalayan ülkelerin sayısı çok az olduğu için uluslararası satım hukukunun yeknesaklaştırılmasına dair sağlam bir adım atılamamıştır¹⁴.

Bu esnada, Birleşmiş Milletler'in bünyesinde olan UNCITRAL¹⁵ (United Nations Commission on International Trade Law-Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret ve Hukuk Komisyonu) milletlerarası mal satımı ile ilgili hukuk kurallarını yeknesak hale getirmek için çalışmalarına devam etmiştir. Bu çalışmaların neticesinde UNCITRAL tarafından 1978'de "New York Taslağı" hazırlanmıştır¹⁶. 1980'de bu taslağa son şeklini vermek üzere Viyana'da 62 ülkenin temsilcilerinin katılımıyla diplomatik bir konferans düzenlenmiştir. Bu konferansın sonucunda New York Taslağı metni üzerinde bazı değişiklikler yapılarak 11 Nisan 1980 tarihinde Milletlerarası Mal Satımına ilişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) ortaya çıkmıştır¹⁷. Altı resmi dilde (Arapça, Çince, İspanyolca,

¹² Erdem, 2012, s. 120-121; Huber, Mullis, s. 2-3.

¹³ Tiryakioğlu, B. (1996). *Taşınır Mallara İlişkin Milletlerarası Unsurlu Satım Aktlerine Uygulanacak Hukuk*, Ankara: Yetkin Basım Ve Yayımcılık, s. 98; Amato, P. (1993). U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods. The Open Price Term and Uniform Application: An Early Interpretation by the Hungarian Courts. *Journal of Law and Commerce*, 13(1), 1-29, s. 3.

¹⁴ Atamer, 2005, s. 22; Huber, Mullis, s. 3.

¹⁵ <https://uncitral.un.org/>.

¹⁶ Atamer, 2005, s. 23.

¹⁷ Zeytin, 2015, s. 34; Apaydın, E. (2013). Satım Hukuku Özelinde Uluslararası Sözleşme Hukukunun Birleştirilmesi Çalışmalarının Kronolojisi (The Chronicles of Unification of

Rusça, İngilizce ve Fransızca) hazırlanan bu Sözleşme, 11 ülkenin onaylamasıyla 1 Ocak 1988 tarihinde yürürlüğe girmiştir¹⁸.

Sözleşmenin metni dört kısımdan ibarettir. Birinci kısımda uygulama alanı (m.1-6) ve genel hükümler (m.7-13) düzenlenmiştir. İkinci kısımda sözleşmenin kurulmasına dair bilgiler vardır (m.14-24). Üçüncü kısımda malların satımı ile ilgili genel hükümler (m.25-29), satıcının yükümlülükleri (m.30-52): malların teslimi ve belgelerin verilmesi, malların sözleşmeye uygunluğu ve üçüncü kişilerin hak veya talepleri, sözleşmenin satıcı tarafından ihlali halinde alıcının sahip olduğu hukuki imkanlar, alıcının yükümlülükleri (m.53-65): semenin ödenmesi, teslim alma, sözleşmenin alıcı tarafından ihlali halinde satıcının sahip olduğu hukuki imkanlar, hasarın intikali (m.66-70), satıcının ve alıcının yükümlülüklerine ilişkin ortak hükümler (m.71-88): öne alınmış sözleşmeye aykırılıklar ve art arda teslimli sözleşmeler, tazminat, faiz, sorumluluktan kurtulma, sözleşmenin ortadan kaldırılmasının sonuçları, malın muhafazası gibi hükümler düzenlenmiştir. Dördüncü ve son kısımda ise son hükümler (m.89-101) düzenlenmiştir.

1.2. VİYANA SATIŞ SÖZLEŞMESİ'NİN UYGULAMA ALANI

CISG'nin uygulama alanına ilişkin hükümler 1 ve 6 ncı maddeleri arasında yer almaktadır. CISG'da ancak bulunan koşullar yerine getirilirse Antlaşma'nın hükümleri uygulanır bu yüzden uygulama alanının belirlenmesi çok önemlidir¹⁹.

CISG'nin 1. maddesine göre: *"(1) Bu Antlaşma, işyerleri farklı devletlerde bulunan taraflar arasındaki mal satımı sözleşmelerine,*

(a) bu devletlerin akit devletlerden olması veya

International Contract Law, Particularly Sales Law, *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 8(özel sayı), 201-274, s. 205.

¹⁸ Erdem, 1992, s. 40; Toker, A.G. (2005). *11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Taşınır Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Vienna Sözleşmesi) Uygulama Alanı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 27; Atamer, 2005, s. 24.

¹⁹ Doğan, M. (2016). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Hasarın İntikali*. Ankara: Yetkin Yayınları, s. 94.

(b) *milletlerarası özel hukuk kurallarının akit bir devletin hukukuna atıf yapması halinde uygulanır.*

(2) *Tarafların işyerlerinin ayrı devletlerde bulunması olgusu sözleşmeden veya sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde gerçekleşmiş olan görüşmelerden veya verilmiş olan bilgilerden anlaşılmadıkça dikkate alınmaz.*

(3) *Bu Antlaşmanın uygulanmasında ne tarafların vatandaşlığı, ne tacir olup olmadıkları, ne de sözleşmenin adi veya ticari nitelikte olması dikkate alınır."*

Öncelikle Antlaşma hükümlerinin uygulanabilmesi için ortada uluslararası bir mal satım sözleşmesinin varlığı gerekmektedir²⁰. Ayrıca bu sözleşmenin taraflarının Antlaşma'nın uygulanmasını engellememiş olması gerekir. Aksi takdirde diğer koşulların bulunmasında hiçbir önem yoktur²¹. Böylece CISG'nin 1. maddesine göre söz konusu sözleşme taraflarının işyerlerinin farklı ülkelerde bulunması gerekmektedir. Aynı zamanda bu ülkelerin Antlaşma'ya âkit ülkelere olması gerekir. Ya da milletlerarası özel hukuk kuralları âkit bir ülkenin hukukunun uygulanacağını belirtmektedir. Bu bağlamda CISG'nin uygulama alanının belirlenmesinde tarafların vatandaşlığı, tacir olup olmadıkları, sözleşmenin adi veya ticari niteliği gibi faktörlerin bir önemi olmadığı anlaşılabilmektedir²².

Antlaşmada işyeri kavramı hakkında bir tanım öngörülmemiştir. Çünkü Antlaşma tarafları müşterek bir tanım üzerinde aynı fikirde olamamışlardır²³. Doktrinde pek çok yazar tarafından işyeri kavramı tanımlanmıştır. Bir yazara göre işyeri

²⁰ Kaya, C. (2012). *CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s.25; Kanışlı, E. (2013). *CISG uyarınca alıcının yükümlülükleri ve sözleşmeye aykırılık halinde satıcının hakları*, İstanbul : On İki Levha Yayıncılık, s. 6.

²¹ Ferrari, F. (2005). Remarks on the UNCITRAL Digest's Comments on Article 6 CISG. *Journal of Law and Commerce*, 25(13), 13-37, s. 15.

²² Ekşi, N. (2015). *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Beta Basım A.Ş., s. 64.

²³ Zeytin, 2015, s. 51; Zeytin, Z. (2008). Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın (CISG) Uygulama Alanına İlişkin Bir İnceleme. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 24(3), 217-264, s. 236.

kavramı: “İşyeri ticari işlemler için sürekli ve düzenli bir yerdir ve ‘ad hoc’ ilişkiler için geçici olarak bulunan yerleri kapsamaz.”²⁴ Diğer bir yazara göre ise işyeri “Merkez gibi katı kurallara tabi olmayan sürekli ve düzenli iş yapılan yerdir.”²⁵ Diğer taraftan işyeri, hakem heyeti tarafından Milletlerarası Ticaret Odası'nın bir tahkim kararında, sadece sözleşme hazırlama aşamalarının yapıldığı yer olarak değil, aynı zamanda sabit ve sürekli iş ilişkilerinin sürdürüldüğü yer olarak tanımlanmıştır²⁶.

Genel olarak kabul edilen işyeri kavramı: tarafların ticari faaliyetlerini düzenli ve sürekli olarak yürüttüğü yeri ifade etmektedir²⁷. İş yeri, şirketin merkezi olmayabilir. Gerekli şartlar yerine getirildiği takdirde şubeler ve yavru şirketleri de ayrı ayrı işyeri olarak nitelendirilebilir²⁸. Çağdaş ticari hayatın şartlarında tarafların birden çok ülkede işyeri bulunmaktadır. Bu durumda Antlaşma'nın uygulama alanının belirlenmesinde hangi işyerinin esas alınacağı sorusu ortaya çıkmaktadır²⁹. Böyle hallerde CISG'nin 10. maddesi devreye girecektir³⁰.

Örneğin, Belçika'da bulunan bir mahkeme tarafından anlaşmazlık ile ilgili verilen kararın alıcı tarafının hem Belçika'da hem ABD'de işyerleri vardır. Bu mahkemeye göre söz konusu tarafın Belçika'daki işyeri esas alınır çünkü fatura

²⁴ Erdem, E. (1989). Uluslararası Mal Satışlarında 11 Nisan 1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygulama Alanı. *İzmir Barosu Dergisi*, 54(1), 90-107, s. 94. Erdem, 1992, s. 43.

²⁵ Toker, s. 37.

²⁶ Öner, Ö. (2017). Viyana Satım Sözleşmesi'nin Uygulanma Alanı, Yorumlanması Ve Bağlayıcılığı Scope of Application, Interpretation and Bindingness Of Vienna Sales Convention. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 8 (31), 801-825, s. 809.

²⁷ Borisova, B. (2003). Geographic sphere of application of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. Pace Law School Institute of International Commercial Law, s.7, Erişim: 01.05.2019, <http://www.cisg.law.pace.edu./biblio/borisova.html>.

²⁸ Toker, s. 38.

²⁹ Bell, K. (1996). The Sphere of Application of the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Pace International Law Review*, 8(1), 237-258, s. 245.

³⁰ CISG'nin 10. maddesi: “Bu Antlaşmanın amacı çerçevesinde, (a) taraflardan birinin birden fazla işyerinin olması halinde, sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde taraflarca bilinen veya dikkate alınan koşullar değerlendirilerek sözleşme ve sözleşmenin ifası ile en yakın irtibat içinde olan işyeri esas alınır, (b) taraflardan birinin hiçbir işyerinin olmaması halinde mutlak meskeni esas alınır”.

bu işyerine gönderilmiştir ve sözleşme bu devlette kullanılan dilde yapılmıştır³¹.

1.2.1. CISG'nin Konu Bakımından Uygulanması

Antlaşma'nın konu bakımından uygulama alanı CISG'nin 2 ve 6 ncı maddeleri arasında yer almaktadır. Viyana Satım Antlaşması'nın konusu sadece uluslararası taşınır mal satım sözleşmelerinden teşkil edilmektedir³². Böylece Viyana Sözleşmesinin uygulama alanı taşınmazların satışını kapsamamaktadır³³.

CISG ışığında satım sözleşmesinin ne anlama geldiğini incelemekte fayda vardır. CISG'da satım sözleşmesi kavramını açıklayan bir tanıma yer verilmemiştir. Satım sözleşmesi açıkça tanımlanmamış olsa bile Antlaşmada bulunan normlardan bir tanım elde edilebilir. Buna göre satış sözleşmesi, satıcının malları teslim etmek, onlara ilişkin belgeleri vermek ve malların mülkiyetini geçirmekle (CISG m. 30), alıcının ise semeni ödemek ve malları teslim almakla yükümlü olduğu (CISG m. 53) sözleşmedir³⁴.

Satış sözleşmesi iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir. Satış sözleşmesinde tarafların hak ve yükümlülükleri karşılıklıdır. Böylece alıcının hakkının önünde satıcının borcu bulunmaktadır. Örneğin satıcının malı teslim etme yükümlülüğü

³¹ Özdemir Kocasakal, H. (2013). Viyana Konvansiyonu'nun Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Uygulama Alanı. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşması'nın (CISG) Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi Sempozyumu Özel Sayısı, 12(1)*,19-52, s. 25.

³² Erdem, 2012, s. 136. Toker, s. 75; Atamer, 2005, s. 44; Erdem, E. (2008). Uluslararası Mal Satışlarında 11 Nisan 1980 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygulama Alanı. *Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 1-25, İstanbul: Beta Yayınevi, s.16; Yıldırım, s. 1067; Zeytin, 2015, s. 56.

³³ Atamer, 2005, s. 36.

³⁴ Çetiner, B. (2007). Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ile BM Satım Hukuku'nun Satıcının Sorumluluğu Bakımından Karşılaştırmalı İncelenmesi. *Legal Hukuk Dergisi, 5(58)*, 3139-3152, s. 3141; Dayıoğlu, Y. (2011). *CISG Uygulamasında Sözleşmenin İhlali Halinde Alıcının Hakları ve Özellikle Alıcının Tazminat Talep Etme Hakkı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 12; Selanik, Bayram, Değirmenci Talay, s. 1361.

karşısında, alıcının malı teslim alma hakkı bulunmaktadır. Ayıplı bir malın teslim edilmesi halinde borç gereği gibi yerine getirilmemiş olacaktır³⁵.

Anlaşmanın 2. ve 3. maddelerinde Anlaşmanın hangi satım türlerine uygulanıp uygulanmayacağı düzenlenmiştir.

Antlaşmanın 2. maddesine göre:

"Bu Antlaşma aşağıdaki satımlara uygulanmaz:

- (a) Kişisel veya ailevî ihtiyaç veya ev ihtiyacı için mal alınması; meğerki satıcı, sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde, malların böyle bir kullanım için alındıklarını bilmesin ve bilmesi gerekmesin;*
- (b) Açık artırma yoluyla yapılan satımlar;*
- (c) Cebri icra veya diğer kanun gereği yapılan satımlar;*
- (d) Menkul kıymet, kambiyo senedi ve para;*
- (e) Gemi, tekne, hava yastıklı taşıt veya hava taşıtı satımı;*
- (f) Elektrik satımı"*

Böylece Antlaşmanın 2. maddesinde CISG kapsamına girmeyen satım türleri birer birer belirtilmiştir. Antlaşma'nın kapsamı dışında bırakılan satışlar arasında kişisel ihtiyaçlar, ailevi ihtiyaçlar ve ev ihtiyacı için satılan mallar da bulunmaktadır. Malları yine satma maksadı olmayan kişilere yapılan satışlara CISG hükümleri uygulanmayacaktır³⁶.

Bu durumda, tüketici sözleşmelerinde CISG'nin uygulama alanı dışında tutulduğu sonucu ortaya çıkabilmektedir. Ancak bu konuda determinant (belirleyici) olan faktör, malın kullanım hedefidir. Satım sözleşmesi yapıldığı an dikkate alınarak

³⁵ Arbek, Ö. (2005). *Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi*. Ankara: Yetkin Yayınları, s.158-159.

³⁶ Tiryakioğlu, B. (1990). 11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve Sözleşmenin Milletlerarası Özel Hukuk Kuralları ile İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 41 (1), 191-205, s.200.

malın kullanım hedefi belirlenecektir. Malın kullanım hedefi sonra değişirse bile neticede herhangi bir değişim meydana gelmeyecektir³⁷.

Ancak CISG'nin 2. maddesinin (a) bendinde bir istisna da yer almaktadır, sözleşmenin yapılmasından önce veya sözleşmenin yapıldığı esnasında malların kişisel veya ailevî ihtiyaç veya ev ihtiyacı için alındığını bilmemesi veya bilmesi gerekmediği durumlarda CISG hükümleri tüketici satışlarına uygulanabilecektir³⁸.

Benzer bir şekilde, trampa sözleşmelerinin CISG kapsamı dışında olduğu kabul edilir. Ayrıca bu tür sözleşmelerde semen yer almamaktadır³⁹. Türk hukukunda olduğu gibi (Borçlar Kanunu m. 283), birçok ulusal hukuk sistemlerinde trampa sözleşmesi satım sözleşmesi hükümlerine bağlıdır ancak bu yaklaşım CISG'da geçerli değildir⁴⁰.

CISG'nin uygulama alanı içinde tutulması için malların hem taşınabilir hem maddi olması gerekmektedir. Bu yüzden haklar ve know how mal olarak sayılmamaktadır. Ama yazılımlar ve programlar maddi olma niteliği taşınmamasına rağmen yazarların çoğu bunu Antlaşma kapsamında değerlendirir⁴¹.

2. maddenin aksine, 3. madde ile, Antlaşma'nın uygulama alanı genişletilmiştir:

“(1) İmal edilecek veya üretilecek malların teminine ilişkin sözleşmeler satım sözleşmesi sayılır; meğerki, bunları sipariş eden taraf imalat

³⁷ Toker, s. 82-83.

³⁸ Erdem, 1992, s. 52-53; Erdem, E. (2008). ICC Tahkiminde Milletlerarası Mal Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşmasının Önemi. *Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 421-451, İstanbul: Beta Yayınevi, s. 428-430.

³⁹ Schwenzer, İ., Hachem, P. (2015). Uygulama Alanı ve Genel Hükümler. İ. Schwenzer, P. Çağlayan Aksoy (Ed.). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (Viyana Sözleşmesi) Şerhi*. 155-284. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 169-170;

Heiderhoff, B. (2008). CISG'in Uygulama Alanı, Konu Bakımından. Y. Atamer (Ed.) *Milletlerarası Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması* (s.25-36). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 31.

⁴⁰ Zeytin, 2015, s. 65.

⁴¹ Atamer, 2005, s. 44.

veya üretim için gerekli olan malzemenin esaslı bir bölümünün teminini taahhüt etmiş olsun.

(2) Bu Antlaşma, mal temin eden tarafın ediminin, ağırlıklı olarak, işgücü veya diğer bir hizmetin sağlanmasından oluştuğu sözleşmelere uygulanmaz’.

CISG'nin 3. maddesinin 1. fıkrası ile üretilecek veya imal edilecek malların satımı ile ilgili sözleşmeleri Antlaşmanın uygulama alanına alınmıştır. Bu durumda taraflardan biri malları teslim etmek, onlara ilişkin belgeleri vermek ve malların mülkiyetini geçirmekle, diğer taraf ise semeni ödemek ve malları teslim almakla yükümlü olacaktır⁴². Ancak söz konusu fıkra göre, bu malların imali veya üretiminde gereken malzemelerin esaslı/büyük bir bölümünün sipariş eden tarafından sağlanması halinde, bu kontrat satış olarak sayılmayacak ve kapsam dışında kabul edilecektir⁴³.

Kanun koyucu tarafından bu maddede kullanılan “esaslı bir bölüm” ifadesinin ne anlamına geldiğini anlatmanın faydası vardır. Çünkü bu konu doktrinde tartışmalıdır. Doktrinde bulunan farklı görüşler arasında kabul edilen görüşe göre sipariş veren tarafından temin edilen malzemenin ekonomik değeri dikkate alınarak değerlendirilecektir⁴⁴.

CISG'nin 3. maddesinin 2. fıkrasına göre ise hizmet veya işgücü temini ile ilgili sözleşmeler uygulama alanına girmemektedir. Yani, alıcı tarafının fiilerinde işgücü veya diğer bir hizmetin sağlanmasının ağır basması halinde sözleşmeler Antlaşma kapsamı dışında olacaktır⁴⁵.

⁴² Toker, s. 97.

⁴³ Erdem, 1992, s. 55.; Tiryakioğlu, 1990, 202; Fawcett, J., Harris, J., Bridge, M. (2005). *International Sale of Goods in the Conflict of Laws*. Oxford: Oxford University Press, s. 958.

⁴⁴ Erdem, 2012, s. 143; Atamer, 2005, s. 39; Toker, s. 101-103.

⁴⁵ Atamer, 2005, s. 39-40.

1.2.2. CISG'nin Zaman Bakımından Uygulanması

CISG'in zaman bakımından uygulanması Antlaşma'nın 100. maddesinde yer almaktadır.

Antlaşmanın 100. maddesine göre:

“(1) Bu Antlaşma bir sözleşmenin kurulmasına ancak o sözleşmenin akdi konusundaki icabın, 1. maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde anılan taraf Devletler veya 1. fıkrasının (b) bendinde anılan taraf Devlet bakımından bu Antlaşmanın, yürürlüğe girdiği tarihte veya bu tarihten sonra yapılması halinde uygulanır.

(2) Bu Antlaşma, sadece 1. maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde anılan taraf Devletler veya 1. fıkrasının (b) bendinde anılan taraf Devlet bakımından Antlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihte veya bu tarihten sonra akdedilen sözleşmelere uygulanır”.

Zaman belirleme açısından, müzakerelerin başladığı zaman veya öneri gönderildiği zaman değil, sözleşmenin kuruluş zamanı göz önünde bulundurulmalıdır.

1.3. VİYANA SATIM SÖZLEŞMESİNDE SATICININ YÜKÜMLÜLÜKLERİ

Satım sözleşmesinde satıcının yükümlülükleri, CISG'nin 3. kısmının 2. bölümünde düzenlenmiştir. Söz konusu bölüm ise üç kısımdan oluşmaktadır:

1. Malların Teslimi ve Belgelerin Verilmesi (m.31-34)
2. Malların Sözleşmeye Uygunluğu ve Üçüncü Kişilerin Hak veya Talepleri (m.35-44)
3. -Sözleşmenin Satıcı Tarafından İhlâli Halinde Alıcının Sahip Olduğu Hukukî İmkânlar (m.45-52).

Buna göre, Viyana Satım Sözleşmesinde öngörüldüğü gibi satıcı, malları alıcıya teslim etmek, mallara ilişkin belgeleri alıcıya vermek ve malların mülkiyetini alıcıya geçirmekle yükümlüdür⁴⁶. Ancak bu borçlardan, sadece sözleşmede taraflarca aksinin kararlaştırılmadığı veya herhangi bir düzenleme bulunmadığı zamanlarda bahsedilmesi mümkündür. Çünkü CISG'nin hükümleri tamamlayıcı hukuk kuralı olarak nitelendirilmiştir⁴⁷.

Böylece, satıcının temel yükümlülüğü malları alıcıya teslim etmektir. Bu yükümlülüğün ifa yeri CISG'nin 31. maddesinde tespit edilmiştir. Malların taşınması ile ilgili yükümlülükler CISG'nin 32. maddesinde yer verilmiştir. Teslim yükümlülüğünün ne zaman yerine getirilmesi gerektiğine ilişkin CISG'nin 33. maddesinde hükümler bulunmaktadır. Satıcının başka bir yükümlülüğü ise mallara ilişkin belgeleri alıcıya teslim etmesidir. CISG'nin 34. maddesi satıcının bu borcu ile ilgili kurallar içermektedir.

1.3.1. Malları Teslim Etme Yükümlülüğü

CISG'nin 30. maddesine göre:

“Satıcı, sözleşmede ve bu antlaşmada öngörüldüğü şekilde malları teslim etmek, onlara ilişkin belgeleri vermek ve malların mülkiyetini geçirmekle yükümlüdür.”

Bu maddeden anlaşıldığı gibi satıcının en önemli yükümlülüklerden biri malları alıcıya teslim etmektir⁴⁸. Viyana Satım Sözleşmesi'nde teslim kavramı hakkında bir tanım öngörülmemiştir fakat teslimin nerede ne zaman ve ne şekilde olacağı tespit edilmiştir⁴⁹. Söz konusu maddede bulunan yükümlülükler birbirine bağlı değildir. Diğer bir ifade ile teslim yükümlülüğünün satıcı tarafından gerçekleştirilmiş olması için mallara ilişkin belgelerin verilmesi veya mülkiyetinin

⁴⁶ Zeytin, 2015, s. 149 vd.; Atamer, 2005, s. 131 vd..

⁴⁷ Huber, Mullis, s. 17.

⁴⁸ Gümüüş, M.A. (2008). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 91.

⁴⁹ Zeytin, 2015, s. 153.

aktarılması gerekmemektedir. Yani, Viyana Satım Sözleşmesi çerçevesinde teslim yapabilmek için mallara ilişkin belgelerin verilmesi veya mülkiyetinin aktarması şart olarak aranmamaktadır⁵⁰.

Bir satış sözleşmesi yapıldığı zaman tarafların asıl maksatı malın mülkiyetini aktarmaktır. Ayrıca tarafların malın hakikaten verilmesini isteyip istemedikleri tartışma konusu olabilmektedir. Satıcı ve alıcı malın teslimini hedeflememiş olabilirler çünkü mal teslimi olmadan sadece mülkiyetin devri mümkündür. Bu yüzden CISG'nin 30. maddesinde bulunan yükümlülükler birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmiştir⁵¹.

Satıcı teslim borcunu uygun bir şekilde yerine getirmek istiyorsa, malları daha önce alıcı ile kurduğu satım sözleşmesinde veya Viyana Satım Sözleşmesi'nde tespit edilen yer ve zamanda teslim etmesi gerekmektedir. Teslim fiili ise farklı durumlarda değişik bir hareketi gerektirebilir⁵². Bazen teslim yükümlülüğünü tamamlamak için satıcının teslim konusu malı hazır bulundurması yeterliyken, diğer hallerde ise malı taşıyıcıya vermesi zorunlu olabilmektedir⁵³.

Satıcı tarafından mallar, teslim alma yetkisi bulunan şahsa teslim edilir. Bu şahıs satıcı ve alıcı arasında yapılan satım sözleşmesi veya Viyana Satım Sözleşmesinde belirlenir. Böylece satıcının teslim yükümlülüğünü yerine getirdiğinin kabul edilemesi için malları ya alıcıya ya da alıcı tarafından malların teslim alma hakkının aktarıldığı şahsa teslim etmesi gerekir. Mallar teslim alma yetkisi olmayan bir şahsa teslim edilirse, satıcı geçerli bir eylem yapmış olmaz⁵⁴.

⁵⁰ Erdem, E. (2008). Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Borcu. Y. Atamer (Ed.) *Milletlerarası Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması* (s. 105-161). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 108. Atamer, 2005, s. 135-136.

⁵¹ Büyük, Y. (2014). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)'na Göre Satıcının Teslim Borcu ve Teslim Borcunun İhlali Halinde Alıcının Hakları*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, s. 17-18.

⁵² Erdem, 2008, s. 107.

⁵³ Atamer, 2005, s. 138 vd.; Erdem, 2008, s. 123 vd.;

⁵⁴ Samie, N. (2016). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde Satıcının Yükümlülükleri*. Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi, İzmir, s. 26-27.

Diğer taraftan Viyana Satım Sözleşmesi çerçevesinde teslim yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediği kontrol edilirken teslim konusu olan malın sözleşmeye elverişli olup olmadığı ayrı kaleme alınacaktır⁵⁵. Buna göre, teslim eylemi diğer koşullara (ifâ yeri, ifâ zamanı, ifâ şekli) uygun şekilde yapılmışsa ancak teslim edilmiş olan mal sözleşmeye uygun değil ise teslim yükümlülüğü satıcı tarafından yerine getirilmiş sayılır. Bu halde, teslim yükümlülüğünün yerine getirilmediği ile ilgili alıcı kendisine kanun tarafından tanınan olanaklarından yararlanamamaktadır⁵⁶. Dolayısıyla alıcı, satıcı tarafından malları sözleşmeye uygun olarak teslim etme yükümlülüğünün ihlal edilmesi neticesinde, kendisine kanunda sağlandığı imkânları kullanabilecektir.

1.3.2. Belgelerin Verilmesi

CISG'nin 30. maddesinde malları teslim etme yükümlülüğünün yanında satıcının bir başka yükümlülüğü olan mala ilişkin belgelerin verilmesi yer almaktadır. Belgelerin verilmesi yükümlülüğüne ilişkin ayrıntılı kurallar CISG'nin 34. maddesinde bulunmaktadır.

Buna göre,

“Satıcının mallara ilişkin vermesi gereken belgeler varsa, bunları sözleşmede öngörülen zamanda, yerde ve şekilde vermesi gerekir. Belgelerin erken verilmesi halinde, satıcı, belgelerin verilmesi için öngörülen ana kadar, belgelerdeki tüm sözleşmeye aykırılıkları gidermek hakkına sahiptir, yeter ki bu hakkın kullanımı alıcı için makul olmayan zahmete veya masrafa yol açmasın. Bununla birlikte alıcının bu Antlaşmaya uygun olarak tazminat talep etme hakkı saklıdır”.

Bu maddeden açıkça anlaşılacağı üzere taraflar arasında yapılan her satımda mallara ilişkin belgeleri verme yükümlülüğü bulunmak zorunda değildir⁵⁷. Böyle

⁵⁵ Atamer, 2005, s. 136.

⁵⁶ Erdem, 2008, s. 110-111.

⁵⁷ Erdem, 2008, s. 152.

bir yükümlülük mevcut ise, yani satıcının mallar ile ilgili belgeleri vermesi gerekiyorsa öncelikle belgeler ve bunların teslim yeri, zamanı ve şekli taraflar arasındaki sözleşmeye göre tespit edilecektir. Bu konuda satıcı ve alıcının açık iradesi bulunmadığı halde taraflar arasındaki alışkanlıklar veya ticari teamüller de dikkate alınabilecektir. Yahut eksik kalan konular varsa CISG'nin 7. maddesinin 1. fıkrasında tayin edilen dürüstlük kuralına göre belirlenecektir⁵⁸.

1.3.3. Malların Sözleşmeye Uygunluğu

Satıcının sözleşmeye uygun mal teslim etme yükümlülüğü CISG'nin 35-40 maddelerinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Malların sözleşmeye uygunluğu CISG'nin 30. maddesinde özel olarak bulunmamaktadır ancak teslim yükümlülüğünden söz edilirken "sözleşmede veya Antlaşmada öngörülmediği şekilde malları teslim etmek" ifadesi kullanılmıştır. Böylece CISG'nin 30. maddesindeki temel borçlar incelenirken bu yükümlülüğün de temel bir borç olarak nitelendirilmesi gerekmektedir⁵⁹.

Satıcının, malları teslim etme yükümlülüğü ve mala ilişkin belgelerin verilmesi yükümlülüğünün yanında taraflar aralarındaki sözleşmeye uygun malları teslim etme yükümlülüğü de mevcuttur⁶⁰. Satıcının teslim edilecek malın sözleşmeye

⁵⁸ Zeytin, 2015, s.151; Schlechtriem, P., Butler, P. (2009). *UN Law on international sales, The UN Convention on the International Sale of Goods*. Berlin: Springer, s.112; Erdem, 2008, s. 153; Schlechtriem, Schwenzer, Art. 30, N. 8.

⁵⁹ Büyük, s. 20.

⁶⁰ Viyana Satım Sözleşmesi'nin 35. Maddesi: "(1) Satıcı, miktarı, kalitesi ve türü sözleşmede öngörülen malları, sözleşmede belirtilen paket veya muhafaza içinde teslim etmek zorundadır.

(2) Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde, mallar ancak aşağıdaki hallerde sözleşmeye uygun sayılırlar:

(a) aynı türden malların mutad olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun iseler; (b) sözleşmenin kurulması esnasında açıkça veya zımnen satıcıya bildirilen her türlü özel kullanım amacına uygun iseler; meğerki koşullardan, alıcının, satıcının bilgisine ve değerlendirmesine güvenmediği veya güvenmesinin makul olmadığı anlaşılın; (c) satıcının alıcıya örnek veya model olarak sunduğu malların kalitesine sahip iseler; (d) ilgili türden mallar için mutad sayılan şekilde veya böyle mutad bir şeklin var olmadığı hallerde, malın muhafazası ve korunmasına uygun olan şekilde paketlenmiş iseler. (3) Alıcının sözleşmenin kurulması anında bildiği veya bilmemesinin mümkün olmadığı sözleşmeye aykırılıklardan satıcı, fıkra 2'nin (a) ilâ (d) bendleri çerçevesinde sorumlu değildir."

uygun olup olmadığı belirtmesi için iki yolu vardır. Alıcı ve satıcı teslim edilecek malın miktarı, kalitesi, türü ile ilgili sözleşmede herhangi bir düzenleme yapmış ise sözleşmeye uygunluğu öncelikle bu düzenlemelerde öngörülen niteliklere göre tespit edilecektir⁶¹. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa veya yapmalarına rağmen meydana getirilen düzenlemeler yetersiz bulunuyorsa CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında yer alan objektif kriterler dikkate alınacaktır⁶².

Tarafların iradelerine öncelik tanıyan yaklaşımının neticesinde CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında malların sözleşmeye uygunluğunu belirlemek için ilk olarak taraflar arasındaki sözleşmeye bakılmasının gerekli olduğu öngörülmektedir. Bunun bir sonucu olarak, satışa konu olan malların miktarı, kalitesi, türü, paket ve muhafazası sözleşmedeki beklentileri karşılıyorsa, alıcıya teslim edilen malların taraflar aralarındaki sözleşmeye uygun olduğu söylenebilir⁶³.

Satışa konu olan malların özellikleri satıcı ve alıcı tarafından açıkça ve ya zımni olarak düzenlenebilir. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa veya yaptıkları düzenlemeler yeterli bulunmadığı durumda ortaya bir yorum sorunu çıkacaktır. Böylece mevzu bahis olan durumlar CISG'nin 8. maddesinin 1. fıkrasına göre yorumlanacaktır⁶⁴.

⁶¹ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 6; Baysal, P. (2012). Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Çerçevesinde Satıcının Ayrıptan Sorumluluğu. Ş. Şıpka, A.C. Yıldırım (Ed.). *Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri (Sales Contracts Under the New Turkish of Obligations and CISG)*. (221-269). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 223; Erkan, K. (2013). *CISG Gereğince Alıcının Sözleşmeden Dönmesi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 25; Atamer, 2005, s.182; Dayioğlu, s.26, Schlechtriem, Butler, s. 113-115.

⁶² Atamer, 2005, s. 196; Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 13.; Schlechtriem, Butler, s. 113-115.

⁶³ Henschel, R.F. (2008). Creation of Rules in National and International Business Law: A Non-National, Analytical-Synthetic Comparative Method, C.B. Andersen, U.G. Schroeter (Ed.). *Sharing International Commercial Law across National Boundaries: Festschrift for Albert H. Kritzer on the Occasion of his Eightieth Birthday* (s. 177-202). London: Wildy, Simmonds & Hill Publishing, s. 184-186.

⁶⁴ Krusinga, S. (2004). *(Non-)conformity in the 1980 UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: a uniform concept*. United Kingdom: Intersentia, s. 28-29.

CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasındaki kriterler, taraflar aksini belirtmedikçe, Antlaşma hükümlerinin kapsamında satıcı tarafından alıcıya teslim edilecek herhangi bir mal açısından uygulanacak kriterlerdir. Bu nedenle, taraflarca sözleşmede mal ile ilgili düzenleme yapılması halinde bahis konusu olan kriterlerin aksine bir düzenleme getirilmediği zaman CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrası uygulanacaktır⁶⁵.

1.3.4. Malın Teslimiyle İlgili Diğer Yükümlülükler

CISG'nin 35. maddesinde bulunan satıcının temel yükümlülüklerinin dışında satıcının bazı ek yükümlülüklerinden bahsetmek mümkündür. Bu tür yükümlülükler taraflar arasındaki sözleşmeden, Antlaşma'dan, alışkanlıklardan, teamüllerden veya dürüstlük kuralından ortaya çıkabileceklerdir⁶⁶.

1.3.4.1. Malın Tartılması, Ölçülmesi, Sayılması ve Paketlenmesi

Satıcının teslim yükümlülüğünün kapsamında malların tartılması, ölçülmesi, sayılması ve paketlenmesi de olabilir. Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, bu yükümlülükler teslim yükümlülüğüne ilişkin işlemler oldukları için satıcı tarafından gerçekleştirilmelidir⁶⁷.

Malın hasar görmemesini amaçlayan paketleme yükümlülüğü CISG'nin 35. maddesinde düzenlenmiştir. CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasına göre malların taraflar arasındaki sözleşmede tespit edilen paket ve muhafazada teslim edilmesinden söz edilmektedir.

Taraflar, malların paketlenmesi ile ilgili sözleşmeye düzenlemeler getirmiş veya getirmemiş olabilmektedirler. Bu halde, malların ayıpsız bir şekilde alıcıya teslim edilebilmesi için hangi ambalaj gerekli olursa olsun kullanılacaktır. CISG'nin 35.

⁶⁵ Atamer, 2005, s. 196.

⁶⁶ Atamer, 2005, s. 132.

⁶⁷ Dayıoğlu, s.22.

maddesinin 1. fıkrasının (d) bendinde malların paketlenmesinin nasıl olması gerektiği açıklanmıştır. Bu nedenle taraflar arasındaki alışkanlıklar veya ticari teamüller dikkate alınırken “mutat” bir paketleme yönteminin olup olmadığı araştırılacaktır. Ama “mutat” olanının tespit edilmediği durumlarda, malların taşınması için uygun olan paketleme şekli yapılacaktır⁶⁸.

Paketlemenin temel hedefi, malların kolay bir şekilde taşınmasını temin etmek ve dış faktörlerden kaynaklanan hasarı önlemektir⁶⁹. Mallar herhangi bir ayıbı olmadan taşıyıcıya teslim edilmişse, ancak ambalajın yanlış kullanımı nedeniyle nakliye sırasında hasar söz konusuysa, mallarda ortaya çıkan bu hasardan satıcı sorumlu tutulacaktır⁷⁰. Bunun yanında, paketleme yükümlülüğünün satıcı tarafından ihlal edilmesi, taşıyıcının veya alıcının malları teslim alamamasına sebep olursa malı teslim borcu yerine getirilmemiş sayılacaktır⁷¹.

1.3.4.2. Alıcının Bilgilendirilmesi

Bilgilendirme yükümlülüğü CISG'nin 32. maddesinin 1. fıkrasında⁷² düzenlenmiştir. Bu hükme göre satıcı tarafından taşıyıcıya verilen mallar ayırt edici işaretlerle, taşıma belgeleriyle veya açıkça başka bir şekilde tahsis edilmemiş ise alıcıya malların gönderildiği ile ilgili haber verilmeli ve mallar özel olarak tespit edilmelidir⁷³. Bilgilendirme yükümlülüğü, mal tahsis edilmemesi halinde meydana çıkmaktadır ve teslim borcunun gerçekleştirilmesi için satıcının

⁶⁸ Samie, s. 52.

⁶⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 427.

⁷⁰ Büyük, s. 25.

⁷¹ Atamer, 2005, s. 171.

⁷² Viyana Satım Sözleşmesi'nin 32. maddesinin 1. fıkrası: “Satıcı, sözleşmeye veya bu Antlaşmaya uygun olarak, malları bir taşıyıcıya vermiş ancak mallar, üzerlerine ayırt edici bir işaret konulmak suretiyle, taşıma belgeleriyle veya başka herhangi bir şekilde açıkça sözleşmeye tahsis edilmemişse, satıcının göndermeyi alıcıya bildirmesi ve malları özel olarak belirlemesi gerekir.”

⁷³ Huber, Mullis, s. 119; Schlechtriem, Schwenzler, Art. 32, N. 5; Atamer, 2005, s.175-176; Dayıoğlu, s. 22.

yapması gereken bir yan yükümlülüktür⁷⁴. Bilgilendirmenin şekli Viyana Satım Sözleşmesinde düzenlenmediğinden sözlü veya yazılı yapılabilmektedir⁷⁵.

1.3.4.3. Malın Taşınması

Taraflar arasındaki satış sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyor ve söz konusu borç ile ilgili sözleşmede herhangi bir düzenleme bulunmuyorsa CISG'nin 32. maddesinin 2. fıkrası⁷⁶ uygulanacaktır⁷⁷. Bu hüküm uyarınca, satıcı önce malların taşınması için gerekli sözleşmeleri yapmalı ve taşımanın şartlarına elverişli bir nakil aracı olduğundan emin olmalıdır⁷⁸. Bu halde, gerekli sözleşmelerin yapılması, satıcı tarafından gerçekleştirilecek bir yan borçtur. Ancak teslim borcu açısından vazgeçilmez bir eylem olduğu için bu yan borç, teslim borcunun bir kısmı olarak sayılmaktadır⁷⁹. Gerekli sözleşmeler yapılmadığı halde teslim borcu yerine getirilmemiş sayılacaktır⁸⁰.

1.3.4.4. Taşımanın Sigortalanması

Viyana Satım Sözleşmesi'ne göre satıcının taşıma sigortası yaptırma borcu bulunmamaktadır⁸¹. Fakat böyle bir borç sadece taraflar arasındaki

⁷⁴ Özsunay, E. (2004). 1980 tarihli Uluslararası Mal Satımı Sözleşmeleri Hakkında Viyana Antlaşması (CISG) ve Türk Teşebbüslerinin Taraf Olduğu Uluslararası Mal Satımı Sözleşmeleri Üzerindeki Yansımaları. *İstanbul Barosu Dergisi*, 78(3), 906-959, s. 925; Sert, S. (2013). *Viyana Satım Antlaşmasında (CISG) İfa Engelleri ve Sonuçları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 100; Dayıoğlu, s. 22.

⁷⁵ Samie, s. 38.

⁷⁶ Viyana Satım Sözleşmesi'nin 32. maddesinin 2. fıkrası: "Satıcı, malların taşınmasını sağlamayı üstlenmiş ise, taşımanın kararlaştırılan yere kadar, koşulların gerektirdiği nakil araçlarıyla ve böyle bir naklin mutlak şartlarına uygun bir biçimde gerçekleşmesi için gerekli sözleşmeleri yapmak zorundadır".

⁷⁷ Zeytin, 2015, s. 156-157.

⁷⁸ Huber, Mullis, s. 120; Atamer, 2005, s. 173; Sert, s. 100.

⁷⁹ Schlechtriem, Schwenzler, Art. 32, N. 19.

⁸⁰ Büyük, s. 28.

⁸¹ Bianca, C.M., Bonell, M.J. (1987). *Commentary on the International Sales Law: The 1980 Vienna Sales Convention*. Milan: Giuffrè, s. 260.

sözleşmeden, alışkanlıklardan veya ticari teamüllerden kaynaklanabilecektir⁸². Taşınacak mallar için taşıma sigortasının satıcının üzerinde olmadığı hallerde, alıcı sigorta yaptıracak ise satıcının tüm gerekli bilgileri alıcıya sağlanması gerekmektedir⁸³.

1.3.4.5. Teslimle İlgili Masraflar

Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, yan yükümlülükler (malların tartılması, ölçülmesi, sayılması, paketlenmesi vs.) teslim yükümlülüğüne ilişkin işlemler oldukları için satıcı tarafından gerçekleştirilmesi ve masrafların da karşılanması gerekmektedir⁸⁴. Bu yüzden satıcı malların teslim edilmesi için ve alıcının malları teslim alması için gerekli masraflarını üstlenmek gerekmektedir⁸⁵. Taraflar arasındaki satış sözleşmesinde ithalat-ihracat ile ilgili herhangi bir düzenleme bulunmuyorsa ihracata ilişkin evrakların hazırlanması ve masrafların ödenmesi satıcı tarafından⁸⁶ ve ithalata ilişkin evrakların hazırlanması masrafların ödenmesi alıcı tarafından yapılacaktır⁸⁷.

⁸² Atamer, 2005, s. 174.

⁸³ Bianca, Bonell, s. 260; Atamer, 2005, s. 174; Schlechtriem, Schwenger, Art. 32, N. 31.

⁸⁴ Atamer, 2005, s. 171; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s.428.

⁸⁵ Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N. 79.

⁸⁶ Honnold, J.O., Flechtner, M.H. (2009). *Uniform Law for International Sales Under the 1980 United Nations Convention*. Hollanda: Kluwer Law International, s. 320. Schlechtriem, P. (1984). The Seller's Obligations Under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. N. Galston, H. Smit (Ed.). *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* (s. 1-35). New York: Matthew Bender, s.6-14.

⁸⁷ Bianca, Bonell, s. 254.

2. BÖLÜM: ARNAVUTLUK VE KOSOVA HUKUKUNDA GENEL OLARAK SATIM SÖZLEŞMESİ VE SATICININ TESLİM BORCU

2.1. ARNAVUTLUK'TA SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN EVRİMİ

2.1.1. 1912'den önceki dönem

İlirya devletinin oluşumu ve gelişimi, mal ve ticaret mübadelesinin başlangıcı ve gelişimi ile aynı zamana denk geldi. El sanatlarının, nakliyenin ve madeni paraların ortaya çıkması ve dolaşımındaki hızlı genişleme, İlirya'da doğrudan mülkiyet haklarıyla ilgili meseleleri ele alan medeni hukukun ayrılmaz bir parçası olarak sözleşme hukukunun gelişmesini teşvik etti. Arazinin satışı, satın alınması ve kiralanması, en yaygın olarak kullanılan ve tanınan sözleşme ilişkileri arasındaydı. Örf ve adet hukukuna göre, hem taşınır hem de taşınmaz mallar bir satış sözleşmesinin konusu olabilir. Satış sözleşmesi genellikle sözlü olarak, son ödeme tarihi, delil, tanık ve şartlarla yapıldı. Örneğin, arazi gibi bir gayrimenkulün satışı durumunda her iki tarafın akrabalarının mevcudiyeti zorunluydu⁸⁸.

XII. yüzyılda Arnavut topraklarındaki mülkiyet kurumu daha da büyüdü ve gelişti. İlk Arnavut devletinin oluşumuna tekabül eden Arnavut feodal beyliklerinin zamanı XII. yüzyıldan XV. yüzyıla kadar devam eder. Bu süre zarfında satış, kiralama, sipariş, bağış vb. sözleşmelere özel önem verilmesi, sözleşme ilişkilerinin yaygın olduğunu ve genel nüfus için de geçerli olduğunu göstermektedir. Sivil cironun artmasıyla birlikte noterin rolü ve önemi artmıştır. Vasiyetname, taşınır ve taşınmaz mal alım ve satım sözleşmeleri ile kanunun noter tasdikli yapılması gereken diğer işlemler noterler tarafından yazılmıştır. Orta Çağ boyunca Arnavut şehirlerinde, özellikle Dıraç şehrinde, loncalar halinde örgütlenmiş çok sayıda noter vardı⁸⁹.

⁸⁸ Krisafi, K. (2009). Paralele historike në zhvillimin e të drejtës së pronësisë sipas së drejtës zakonore iliro-shqiptare dhe të drejtës romake. *Jus & Justicia* 3, 23-33, s. 32.

⁸⁹ Schmitt, O. (2007). *Arberia Venedike, 1392-1479*. Tiranë: Natyra Yayınevi, s. 415-424.

Kadim kavramların aksine toplumsal ilişkilerin gelişmesi, yeni fikirlerin ve daha gelişmiş zihniyetlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu yeni kavramlar, mevcut normlardan farklı olarak yeni normların yaratılmasına ve yürürlüğe girmesine yol açan örf ve adet hukuku için hukuki destek gerektiriyordu. Bu yeni normların tanıtılması, örf ve adet hukukunun yaşamında temel bir değişikliğin, evriminde bir artışın ve bu normların katı olsa da evrimlerinde daha dinamik hale geldiğinin bir göstergesinin işaretiydi⁹⁰.

Örf ve adet hukukunun takibi ve incelenmesi, devletimizin ve özellikle hukuk tarihimizin incelenmesi için çok önemli bir husustur. Gelenekler, erken devlet öncesi sosyal oluşumlarda, bir sosyal grup içindeki ilişkilerin düzenlenmesinde ve hukukun üstünlüğünün oluşumunda birincil rol oynamıştır⁹¹.

Örf ve adet hukukunun temel özelliği, kendisinin yazılı olmaması ve bu nedenle sözleşmelerin çoğunlukla yazılı olarak değil, sadece sözlü olarak ve tarafların özgür iradesiyle temel şartlarının mutabakata varılmasıyla akdedilmesidir. Hukuki ve bilimsel literatürümüzde yazılı olmayan kuralları adlandırmak için iki terim kullanılmıştır; kanonik hukuk ve örf ve âdet hukuku. Kanonik hukuka, yerel nitelikteki geleneklerden ayıran genel uygulamalı normlar da denir⁹². Ancak çoğu zaman bu terimlerin her ikisi de farklı illerde aynı anlamda kullanılmaktadır. Örf ve âdet hukukunun menşei ile kanonik hukukun menşei arasında içkin tarihsel farklılıklar vardır. Bunun nedeni, kanunların örf ve âdet hukuku normlarının bir özeti ve aynı zamanda tarihsel gelişimin sonraki bir ürünü olmasıdır. Arnavut örf ve âdet hukukunda, geçmişte, zamanla yumuşamaya başlayan formalizm hakimdi⁹³.

İskenderbey'in döneminde sosyo-ekonomik ilişkilerin çoğu hukuk normları tarafından düzenlenmeye başlandı. Medeni hukuk alanında, satış, takas, bağış,

⁹⁰ Konomi, R. (2013). *Rendi Etnojuridik ne Shqipëri: Nga Statutet, tek Kanunet. (Studim monografik)*. Tirane: Kristalina KH, s. 16.

⁹¹ Elezi, I. (2006). *Kanuni i Labërisë*. Tirane: Toena Yayınevi, s. 12.

⁹² Elezi, s. 11-13.

⁹³ Gjeçovi, Sh. (1989). *Kanuni i Leke Dukagjinit*. New York: Gjonlekaj Yayınevi. s. Xiii.

vasiyet vb. çeşitli türlerdeki sözleşmelerin yazılı biçimlerine özel önem verilmiştir. İskenderbey'in Kanunu gibi Arnavut örf ve âdet hukukunun önemli kanunları, arazi satış sözleşmesinin sadece yazılı olarak yapılmasını değil, aynı zamanda üç nüsha olarak düzenlenmesini gerektiriyordu. Taraflardan her biri birer kopya alırdı ve üçüncüsü, ihtiyaç duyulursa gerçek bir kanıt kopyası olarak kullanılmak üzere kilisede saklanmak zorundaydı⁹⁴.

İskenderbey'in kanonik normlarının, 15. yüzyılda hala geçerli olan eski yazılı olmayan hukuk ilkelerine ilişkin bir ileri adım olduğunu görüyoruz. Bu normların ilerici karakteri ve İskenderbey'in Skanderbeg'in, adının Orta Arnavutluk'ta hüküm süren tüm kanunlara neden verildiğini açıklayan iki faktördür. Yaylalılar arasındaki ilişkilere yeni bir soluk getirmeye çalışsa da bu normlar, kadının erkeğin köleliğinden konumunu değiştiremediği gibi kan davası olgusunu da ortadan kaldırmayı başaramadı⁹⁵.

Satış sözleşmesi ile ilgili olarak Lekë Dukagjini Kanunu özel bir düzenlemeye sahiptir. Dukagjin prensliğinin prensi Pal Dukagjini'nin Leke Dukagjini adında bir oğlu varmış. Efsaneye göre 1410'da doğmuş ve 1481'de ölmüştür. Arnavutlar isimlerini kısaltmalarıyla tanınırlar. Bu, Leke'nin adıyla gösterilir. Leke ismi İskender (Aleksander) adının kısaltılmış hali olduğu için Büyük İskender'in onuruna verilmiştir⁹⁶. Arnavut davasının bilginleri tarafından derlenen ve nakledilen popüler gelenek, Kanun'un, tebaası arasında bir araya gelerek bu normları yaratacak veya en azından onları kodlayacak olan Prens Aleksandër Dukagjini'nin eseri olması gerektiğini iddia etmiştir⁹⁷.

Leke Dukagjini Kanunu A. Shtjefen Gjeçov tarafından derlenmiş bir kanundur. Bu kanun 1933'te kitap halinde yayınlanmıştır. Bu kanun 12 kitaptan oluşmakta ve

⁹⁴ Krisafi, s. 32.

⁹⁵ Kondi, B. (2016). *Legjislacioni Bizantin dhe Gjurmët e Tij në Traditën e së Drejtës Shqiptare*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk, s. 82.

⁹⁶ Çobani, T. (2003). *Princi i perfolur Leke Dukagjini*. Tirane: Enti Botues Lisitan ve Toena Yayınevi, s. 26.

⁹⁷ Kondi, s. 84.

toplam 1200 madde içermektedir⁹⁸. Bu normların yalnızca Aleksandër Dukagjini gibi bir beyefendi veya bir grup lider tarafından dikte edilen yasalar olduğunu kabul edersek, onlar için oldukça açık olan geleneksel normların karakterini tamamen reddetmek zorunda kalırdık. Üstelik bu normlar, Türkler az çok dolaylı olarak kendi yönetimlerini dikte ettiklerinde bile sürdürüldü. Bu normların uzun ömürlü olması, tam olarak onların geleneksel normlar olması, yani popüler bilince derinden kök salmış normlar olmaları sayesinde mümkün olmuştur. Aynı zamanda sosyal yasal gereklilikleri karşılamaya uygun görülmüş ve üyelerin manevi özellikleri tarafından sürekli tekrar edilerek özümsemiştir. En değerli geleneklerle birlikte nesilden nesile aktarılmıştır⁹⁹. Bu kanunu Arnavutluk geleneksel hukukunun en önemli temsilcisini yapan şeyler arasında diğer kanunlara nazaran daha geniş olması, daha fazla konu içermesi, daha erken bir tarihte derlenmiş olması ve en önemlisi daha geniş bir coğrafyada uygulanmış olması vardır¹⁰⁰.

Yaylaların Arnavutlarının tarihinin yüzyıllardan gelen en önemli hukuk külliyatı olan Leke Dukagjini Kanunu, kesinlikle sözleşme ilişkileri için özel düzenlemeler içermektedir. Öte yandan, bu kanun, Arnavutluk yaylalarındaki yaşamın düzenlenmesi için nesilden nesile aktarılan yazılı olmayan düzenleyici normlar içerir. Takas ve satış gibi sözleşmeye dayalı ilişkiler, antik çağlardan gelen ve bu nedenle Lekë Dukagjini Kanunu'nda özel bir düzenlemeye sahip olan ilişkilerdir¹⁰¹.

Lekë Dukagjini Kanunu, satış sözleşmesinin şu şekillerini düzenler; şartlı, şartsız, teminatlı ve tanıklı¹⁰². Kanun'un 462. maddesine göre, "Satıştan sonra ayıplı çıkması halinde satın alınan malın satıcıya iade edilmesi" hükmü getirilmiştir. Bu

⁹⁸ Gjeçovi, Sh. (1989). *Kanuni i Leke Dukagjinit*. New York: Gjonlekaj Yayınevi.

⁹⁹ Kondi, s. 86.

¹⁰⁰ Sofia Boman, S., Krasniqi, S. (2012). *The Kanun of Lekë Dukagjini Among Kosova Albanians in Sweden*. Yüksek Lisans Tezi, Marlö Üniversitesi, s. 1.

¹⁰¹ Abdulli, E. (2016). *Instituti i Pavlefshmerise se Veprimeve Juridike. Pajojat e Pavlefshmerise dhe Roli i Gjykates ne Zbatimin e Tyre*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk, s. 38.

¹⁰² Lekë Dukagjini Kanunu'nun 452. maddesi.

arada, sığırlar şartlı olarak satın alınmışsa ve Aziz George Günü'ne kadar hastalanmışlarsa satıcıya iade edilirdi ve alıcı ücreti geri alırdı (483. madde).

Arnavutluk örf ve âdet hukuku, ön alım ve geri alım hakkını tanıdı ve özellikle bu hakları düzenledi ve uyguladı. Ön alım hakkı genellikle arazi veya gayrimenkul satış sözleşmelerinde işlemektedir. Böylece bir toprak parçası, değirmen vb. satılmadan önce kuzenlere, kardeşlere, aşiretlere sunulurdu. Ön alım hakkı köyün rızasını gerektiriyordu¹⁰³. Yukarıda belirtildiği gibi, örf ve âdet hukuku da geri satın almayı kabul etmiştir. Bu hak, özellikle satış sözleşmesi yapıldığında, alıcı tarafından yeniden satılması durumunda satıcının arazinin ilk alıcısı olması şartıyla arazi satışına uygulanırdı¹⁰⁴.

Satış sözleşmesi ile ilgili olarak Laberia Kanununda özel bir düzenleme yapılmıştır. Arnavut örf ve âdet hukuku, yalnızca İşkodraa Yaylaları, Mirdita, vb. gibi özerk eyaletleri değil, aynı zamanda Berat, Mallakastër, Vlora, Çamëri, Korçë, vb. gibi güneyde yaşayan diğer dağlık alanları da kapsıyordu. Örf ve âdet hukukunun, din veya sosyal farklılaşmadan bağımsız olarak nüfus üzerinde yasal gücü vardı. Laberia Kanunu, tüm Arnavut kanunlarının ayrılmaz bir parçasıydı¹⁰⁵.

Laberia Kanunu'na göre, bu hukuki işlemin tanık, kardeşlik, akraba veya diğer kişilerin huzurunda gerçekleştirildiği tespit edildiğinden, en resmi işlem taşınmaz mal satışındır¹⁰⁶. Kanuna göre ev ve arazi, öncelikle kardeşlere, akrabalara, mamutlara satılır, çünkü yabancıların kardeşliğe ve akrabalara girmesine izin verilmez. Hiçbiri onu satın alamadığında, herhangi bir köylüye veya köyün dışına satılabilir, ancak bu kişinin aşiret veya köyle bir çatışması olmaması ve iyi huylarıyla bilinmesi gerekiyordu¹⁰⁷.

¹⁰³ Lekë Dukagjini Kanunu'nun 464.-470. maddeleri.

¹⁰⁴ Dauti, N. (2013). *Komentar, Ligji Për Marrëdhëniet E Detyrimeve-Libri II*. Prishtine: UNDP, s. 3.

¹⁰⁵ Kondi, s. 92.

¹⁰⁶ Lekë Dukagjini Kanunu'nun 348. maddesi.

¹⁰⁷ Lekë Dukagjini Kanunu'nun 378. maddesi.

Arnavut toplumunun İskendebeý döneminde ve Orta Çağ'ın önceki yüzyıllarında devlet teşkilatı, yazılı bir yasama külliyyatı temelinde kurulmuştur. Arnavut şehirlerinin tüzükleri de, zamanın tarihi kaynaklarına göre yazılmış olan bu yasama külliyyatının bir parçasıydı. Bunlar, Arnavutluk'taki sosyal ve devlet faaliyetinin yazılı bir yasama külliyyatı temelinde gerçekleştiğinin en iyi kanıtıdır¹⁰⁸.

1431'den 1912'ye kadar Osmanlılar, idari ve ekonomik-sosyal örgütlenmelerini Arnavut topraklarını vasal veya boyun eğdirilmiş topraklar olarak kabul ederek genişletti. İşgal altındaki Arnavut topraklarının Osmanlı işgali sırasında, şeriat, temel hukuk veya İslam hukukunun dini ve yasal normlarının tamamını içeren kutsal hukuk yürürlükteydi¹⁰⁹.

Kanûnî Sultan Süleyman'ın saltanatı sırasında, Osmanlı hukuk istişareleri, Arnavut sancakları da dahil olmak üzere imparatorluğun diğer tüm sancakları için özel bir kanunname ayrıntılı olarak hazırlandı. Günümüze kadar korunan ve bilinen en eski Kanunname İşkodra sancağına aittir (1529). Vlora, Elbasan, Prizren, Ohrid sancaklarının da özel kanunnameleri vardı. Kanunnamelerin kaynağı her zaman olduğu gibi "şeriat kanunu" ve özellikle de Kur'andır. Ancak taslağı yapılırken her sancağın sosyo-ekonomik şartları ve geçmişten miras olarak kalan örf ve âdetleri göz önünde bulundurulmuştur¹¹⁰. Arnavut topraklarındaki Osmanlı feodal mülkiyeti, İmparatorluğun diğer bölgelerinde onu karakterize eden aynı içeriğe ve aynı özelliklere sahipti. Aynı ilke, kural ve hukuk normları üzerinde de uygulanmıştı. Sonuç olarak burada kurulan feodal askeri rejim, başka yerlerdekiyle aynıydı¹¹¹.

Bu dönemde, yeni bir kurum olan timar rejimi ortaya çıktı. Bu rejime göre padişah, arazinin Allah'a ait olduğu kutsal hukuk ilkesine dayanarak mülkiyet hakkını

¹⁰⁸ Anamali, S., Biçoku, K., ve diğerleri. (2002). *Historia e popullit shqiptar*. Tiranë: Toena Yayınevi, s. 431;

¹⁰⁹ Veliu, s. 63.

¹¹⁰ Anamali, S., Biçoku, K., ve diğerleri, s. 517.

¹¹¹ Pulaha, S. (1988). *Pronësia feudale mbi tokat shqiptare*. Tiranë: Akademia e Shkencave e RPS te Shqiperise, s. 9.

elinde tutuyordu, dolayısıyla halife (peygamber vekili) olarak padişah arazi üzerinde tasarruf etme hakkına sahipti. Feodal beylerin padişah tarafından kendilerine verilen toprak üzerindeki hakkı, hukuki açıdan bir mülkiyet hakkı değildi, mülkiyet hakkını koruyan devletti. Öte yandan, feodal bey, tımarın feodal mülk olarak kullanılması için gerekli tüm nitelikleri, her zaman devletin yetkisiyle ve ilgili kanunlarda tanımlanan sınırlar dahilinde yerine getirdi¹¹².

Merkezi hükümetin bazı yükümlülüklerine karşı tımarlar, ziametler ve haseler sipahilere verildi. Tımarlı veya zaim, masrafları kendisine ait olmak üzere, padişah ne zaman çağırırsa sancakbeyin emriyle silahlı bir şövalye olarak savaşa gitmek şartıyla tımar veya ziametten yararlanırdı. Askerle katkıda bulunma zorunluluğuna karşı bir sipahiya tımar bulundurma koşulu, tımar sistemine ilk aşamasında belirgin bir askeri karakter kazandırdı. Padişahın bir emriyle (fermanıya) askeri kuvvetlerin toplanmasını istediğinde, silahlanmış ve savaş için teçhizatı kendilerine ait olan tüm sipahiler sancakbeyinin yanında belirirdi¹¹³. Öte yandan Türkler Leke Dukagjini Kanunu'nu kabul etmediler. Sadece yaylalılar tarafından kullanılmasına izin verdiler, onları itaatkar tutmak için sosyal ve yasal geleneklerine göre yaşamalarına izin vermek gerektiğine ikna olmuşlardı¹¹⁴.

2.1.2. Bağımsızlık ilanından sonraki dönem 1912-1939

Bağımsızlığın ilanından ve ilk defa gerçek bir Arnavut devletinin kurulmasından sonra, bu amaçla kanunlar çıkararak devlet kurumlarını oluşturmak ve yeniden inşa etmek gerekli hale geldi. İsmail Qemali'nin hükümeti, bazı değişiklikler ve yasal düzenlemeler yapmasına rağmen, Osmanlı zamanında var olan yasaları yeni bir yasanın ortaya çıkmasına kadar yürürlükte bırakmıştır. 1912 yılından 1919 yılına kadar Arnavutluk'ta borçlar hukuku Mecelle tarafından düzenlendi.

¹¹² Veliu, S. (2016). *E Drejta e Pronesise si nje e Drejte Themelore Kushtetuese dhe Mbrojtja Ligjore e Saj*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk, s. 65-66.

¹¹³ Anamali, S., Biçoku, K., ve diğerleri, s. 520.

¹¹⁴ Kondi, s. 84.

Mecelle'de öngörülen ana sözleşmeler arasında satış, bağış, kredi, ipotek, kira, sipariş vardı¹¹⁵.

21 Ocak 1925'te Anayasa Meclisi Arnavutluk'ta cumhuriyet ilan etti. 31 Ocak 1925'te Kurucu Meclis, Ahmet Zogu'yu cumhurbaşkanı ve hükümet başkanı olarak seçti. 1 Eylül 1928'de Kurucu Meclis tarafından yeni bir tüzük onaylandı. Bu tüzüğe göre Arnavutluk'ta monarşi ilan edildi ve Zog I adlı Arnavutların kralı Ahmet Zogu oldu. Bu yıldan faşist işgal tarihine kadar Arnavutluk, Kostaq Kote (1928 - 1930) başkanlığındaki birkaç hükümet tarafından yönetildi; Pandeli Evangjeli (1930 - 1935); Mehdi Frasheri (1935 - 1936). Ocak 1937 yılında parlamento seçimleri yapıldı ve 7 Nisan 1939 yılında Arnavutluk faşist İtalya tarafından işgal edildi¹¹⁶.

Arnavut devletini güçlendirme yolunda önemli bir adım, Ahmet Zogu'nun cumhuriyetçi (1925) ve monarşist (1928) olmak üzere iki anayasa hazırlaması ve onaylamasıydı. Anayasanın çok kısa bir sürede hazırlanması kuşkusuz sadece hükümetin değil, ülkenin de çıkarına olmuştur çünkü anayasal bir düzenin ve devlet birliğinin oluşmasına yardımcı olmuştur. Ancak Arnavutluk'un ilerlemesini en çok etkileyen şey, ülkenin kapitalist gelişimini destekleyen, zamanın rengine sahip bir sivil toplum yaratmasına yardımcı olan mevzuat alanındaki reformlardı. Monarşist dönemde, Arnavutluk için büyük önem taşıyan birkaç kanun hazırlanmış ve yürürlüğe girmiştir¹¹⁷.

¹¹⁵ Bello, H. (2013). Mexheleja - Kodi Civil Osman dhe trashëgimia juridike osmane në Shqipërinë e viteve 1912-1929. *Zani i Naltë*. 16(2), 45-54, s. 47; Bardhi, A. (2016). *Pergjegjesia Civile per Demin Jashte Kontraktor te Shkaktuar nga te Tretet ne Legjislacionin Shqiptar*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk, s. 20.

¹¹⁶ Frasheri, K. (2014). *Ahmet Zogu, Veshtrim Historik*. Tirane: Albpaper Yayınevi, s. 69-123; Fischer, B. (2010). *Ahmet Zogu, Mbreti Shqiptar mes dy luftërave*. Tirane: Instituti i Studimeve Nderkombetare, s. 45-65; Lushaj, R. (1998). *Ahmet Zogu dhe Monarkia Shqiptare*. Tirane: Dardania Yayınevi, s. 7; Xhafa, B. (2011). Kushtet Historike te Ngritjes se Mbreterise Shqiptare. M. Verli, B. Meta (Ed.). *Monarkia Shqiptare 1928-1939* (s. 32-45). Tirane: Toena Yayınevi, s. 38-42; Koka, V., Çami, M. Ve diğerleri. (2007). *Historia e Popullit Shqiptar*. Tirane: Toena Yayınevi, s. 288.

¹¹⁷ Koka, Çami, ve diğerleri. s. 297.

Zogu Medeni Kanunu olarak da bilinen Arnavutluk Krallığı Medeni Kanunu (AKMK) 1 Nisan 1929 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, yalnızca Kral Zogu'un krallığını zamanın en gelişmiş krallıklarından biri yapmak istediği için değil, aynı zamanda Napolyon Kanunu olarak da bilinen 1804 Fransız Medeni Kanununa dayandığı için ılımlı bir ruh içeriyordu. Bu kanun, hukuki ilişkileri daha detaylı olarak düzenlemeyi mümkün kılmıştır¹¹⁸.

Bu kanun Türk medeni kanununun yerini almış ve özel mülkiyeti tartışmasız anayasal bir hak olarak kabul etmiştir. Arnavutluk Krallığı Medeni Kanunu'nun 796. maddesine göre:

“Kanunen geçerli olan ve her zaman makul bir tazminatın önceden ödenmesine karşı olan kamu yararı gerektirmedikçe, hiç kimse mülkünden vazgeçmeye veya başkalarının kullanmasına izin vermeye zorlanamaz. Kamu yararına ilgili kamulaştırma kuralları özel kanunlarla belirlenir”.

Bu hükmün incelenmesinden, mülkiyet hakkının korunması için iki önemli unsurun güvence altına alındığı tespit edilmiştir. Birincisi: Herkesin özel mülkiyetinden yararlanma ve serbestçe tasarruf etme garantisidir. İkincisi: aşağıdaki durumlar dışında hiç kimse mülkünden yoksun bırakılamaz (mülkiyet elinden alınamaz): (a) mülk bir kamu yararına kullanılacaksa; (b) sadece makul bir ücret karşılığında elde edilebilme imkanı varsa.

Yukarıdaki öngörülerden de anlaşılacağı üzere, 1929 tarihli Medeni Kanun'un kabul edilmesiyle özel mülkiyetin kutsal ve dokunulmaz ilan edildiğini söyleyebiliriz. Bu dönemde içtihat büyük bir gelişme ivmesine sahip olmuş, dönemin batılı yasalarına dayanılarak bir dizi kanun çıkarılmış ve ülkemizdeki hukuk ilişkilerinin önemli bir bölümünü düzenlemiştir. Sosyal hukuk ilişkilerini

¹¹⁸ Dodaj, B. (2019). *Kontrata e Marteses, Zhvillimi dhe Aplikimi i saj ne Republikën e Shqipërisë*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk, s. 39; Sherifi, V. (2015). *Pergjegjesia Civile qe Rrjedh nga Demi ekzistencial. Veshtrim ne Legjislacionin Shqiptar*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk, s. 65.

düzenlemeyi amaçlayan Medeni Kanun ve 1932 tarihli Ticaret Kanunu'nun kabulü, dönemin en önemli hukuk girişimleri arasındaydı¹¹⁹. Bu medeni kanunun yürürlüğe girmesi, Arnavut medeni hukukunun Romano-Germen hukuk ailesine bağlılığını da vurgulayacak ve sonunda onu Osmanlı hukukundan ayıracaktır¹²⁰.

Satış sözleşmesi, 1 Nisan 1929'da yürürlüğe giren ve yükümlülükler hakkında 932 madde içeren Arnavutluk Krallığı Medeni Kanunu'nun onaylanmasıyla daha kapsamlı bir düzenlemeye sahipti. Arnavutluk Krallığı Medeni Kanunu dört kitaba ayrılmış ve her biri bölümlere ayrılmıştır. Bu kitaplar, "Kişiler ve aile", "Miras", "Mallar, zilyetlik ve değişiklikleri" ve "Mallar üzerindeki zilyetlik ve diğer hakları kazanma ve devretme yolları" olmak üzere bu kanunun dört temel direğini teşkil eder. Satış sözleşmesi dördüncü başlıkta toplam 86 maddede, tam olarak 1390-1476 maddelerinde 10 bölüm halinde düzenlenmiştir.

- Birinci bölümde "Satışın niteliği" öngörülmüştür. Özellikle 1390. maddede satış sözleşmesi böyle tanımlanmıştır: "Satış, satıcının bir şeyin mülkiyetini devretme yükümlülüğünü ve alıcının bedelini ödemeyi üstlendiği bir sözleşmedir."

-İkinci bölüm, "Satın alabilen veya satabilen kişiler"i açıklar ve bunları satmaktan sorumlu olan kişilerin satın alınmasından hariç tutar. Örneğin, yöneticiler, kamu malını satmakla görevlendirilen kamu kayıt memurları, vasiler vb. Bu hükümlere karşı yapılan satış geçersizdir¹²¹.

-Üçüncü bölüm "Satılabilecek malları"nın sağlamaktadır. Medeni Kanun'un 1401. maddesine göre "Üçüncü bir kişiye ait olan malın satışı, alıcının malın satıcıya ait olmadığını bilmedikçe, talebi üzerine iptal edilebilir; aksi takdirde zararın tazmini varsa alıcı tarafından talep edilebilir".

¹¹⁹ Velio, s. 73; Koka, Çami, ve diğerleri. s. 297.

¹²⁰ Dodaj, s. 53.

¹²¹ AKMK'nın 1399. maddesi.

-Dördüncü bölümde, "Malın teslim yükümlülüğü", "Satılan malın ayıplarına karşı garanti verme yükümlülüğü" gibi satıcının yükümlülükleri yer almaktadır.

Teslim, malın alıcının tasarrufuna bırakılması olarak tanımlanmıştır. Medeni Kanun'un 1405. ve 1406. maddelerine göre taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça, malın teslimi, sözleşmenin kurulduğu tarihte bulunduğu yere yapılmalıdır. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça teslim masrafları satıcıya, nakliye masrafları ise alıcıya aittir.

Medeni Kanun'un 1407. maddesine göre alıcı bedeli ödemez ve satıcı ödeme için bir son tarih belirlememişse, satıcı malları teslim etmekle yükümlü değildir. Ayrıca, ödeme için bir son tarih belirlenmiş olsa bile, satıştan sonra alıcının iflas etmesi durumunda satıcı malı teslim etmekle yükümlü değildir. Bu durumda, alıcının belirlenen zamanda ödeme için teminat sağlaması dışında, satıcı fiyatı kaybetme riski altındadır.

Medeni Kanun'un 1408. ve 1409. maddelerine göre mal, satış anındaki haliyle teslim edilmelidir. Satış sözleşmesi yapıldıktan sonra malın tüm meyveleri alıcıya aittir. Teslim etme yükümlülüğü, malın aksesuarlarının yanı sıra kalıcı kullanımı için gerekli olan diğer parçaları teslim etme yükümlülüğünü içerir. Satıcı ayrıca satılan malın mülkiyetine ve kullanımına ilişkin belgeleri ibraz etmekle yükümlüdür.

Medeni Kanun'un 1410-1412 maddesine göre satıcı, aşağıdaki haller dışında malı sözleşmede belirtilen miktarda teslim etmekle yükümlüdür. Bir malın miktarı ölçülerek ve her ölçü için sabit bir fiyat üzerinden satışı yapıldığında, alıcının talep etmesi halinde satıcı alıcıya sözleşmede belirtilen miktarı teslim etmekle yükümlüdür. Bunun mümkün olmaması veya alıcının talep etmemesi halinde satış bedelinden nispi pay düşülür. Aksine, yukarıdaki maddede sözleşmede belirtilenden daha fazla miktar varsa, alıcı fiyat ekini ödeme veya sözleşmeden cayma hakkına sahiptir.

Medeni Kanun'un 1418. maddesinde tespit edilen satıcının bir diğer yükümlülüğü ise "satılan malın ayıplarına karşı garanti verme yükümlülüğü"dür. Satıcının alıcıya borçlu olduğu garantinin iki amacı vardır: Birincisi satılan şeyin barışçıl mülkiyetine ilişkindir, ikincisi ise onun gizli ayıplarına ilişkindir.

Medeni Kanun'un 1432-1434 maddelerine göre satıcı, gizli ayıplar veya kullanım amacı için kullanılamaz hale getiren ayıplar için satılan ürünü garanti etmekle yükümlüdür. Alıcı, malın bu ayıplarını bilseydi, malı satın almazdı veya daha düşük bir fiyat teklif ederdi. Satıcı, alıcının bildiği herhangi bir ayıptan sorumlu değildir. Satıcı, alıcının özel bilgisi olmadan kolayca keşfedebileceği ayıplar için bile sorumlu değildir. Satıcı, herhangi bir garantiden sorumlu olmadığını beyan ettiği durumlar dışında, bilmeseydi bile gizli ayıplardan sorumludur.

1432 ve 1434 üncü madde hallerinde alıcı, malı iade etme ve bedelini alma veya malı alıkoyma ve hakim tarafından belirlenen fiyatın bir kısmının iadesini talep etme hakkına sahiptir. Satıcı, satılan malın ayıplarını biliyorsa, aldığı bedeli alıcıya iade etmek ve verilen zararı tazmin etmekle yükümlüdür. Satıcı, malın ayıplarını bilmiyorsa, alıcıya yalnızca fiyatı iade etmek ve satın alınan malın neden olduğu masrafları ödemekle yükümlüdür¹²².

-Beşinci bölüm, alıcının satılan malın bedelini ödeme yükümlülüğünü düzenlemektedir. AKMK'nın 1442.-1443. maddelerine göre alıcı, bedeli sözleşmede belirtilen gün ve yerde ödemekle yükümlüdür. Bunlar sözleşmede belirtilmemişse, bedelin, malın teslimi sırasında ve yerinde ödenmesi gerekir. Malın teslimi sırasında bedeli ödenmeyecekse, ödeme 1256. maddeye göre alıcının dairesinde yapılır.

-Altıncı bölümde satılan malın geri satın alma hakkı düzenlenmiştir. Geri satın alma hakkı, satıcının satılan malı, orijinal fiyatını ve ayrıca bu satış için yapılan

¹²² AKMK'nın 1435-1437. maddeleri.

diğer masrafları, gerekli onarımları ve mülke katma değeri olan harcamaları iade ederek geri alma hakkını saklı tuttuğu bir sözleşmedir¹²³.

Yedinci bölüm "Yaralanma nedeniyle satışın aksaması", sekizinci bölüm "Mirasın satışı", dokuzuncu bölüm ise "Anlaşmazlığa konu olan hakların satışı" başlığını taşımaktadır. 1474-1475 maddelerinde, temelde yargısal bir anlaşmazlık varsa, hakkın bir anlaşmazlık olarak adlandırıldığını belirtir.

Yukarıdaki maddelerin incelendikten sonra, Arnavutluk'ta yürürlükte olan önceki yasalarla karşılaştırıldığında, Arnavutluk Krallığı Medeni Kanunu'nun, satıcının ve alıcının yükümlülüklerini ayrıntılı olarak açıklayan bir yapıya sahiptir. Ayrıca satış sözleşmesine ilişkin zamanın eksiksiz ve modern düzenlemesini içerdiğini söyleyebiliriz.

Hukuk uzmanlarına göre, Arnavutluk Krallığı Medeni Kanunu, Arnavut devleti ve toplumu tarafından sunulan gerçeklikte bir yeniliği temsil edecekti. Kuşkusuz, özellikle Fransa'nın, İtalya'nın ve bir dereceye kadar Almanya'nın ve İsviçre'nin hukukları, Arnavut yasakoyucuya kanunlarda tüm vatandaşların eşitliğinin, toprak mülkiyetinin özgürlüğünün ve ekonomik faaliyetlerde bulunma özgürlüğünün düzenlenmesi için ilham verecektir. Bu yönelim aynı zamanda Arnavut medeni hukukunun Romano-Germen ailesine bağlanmasını da dikte edecek ve sonunda onu Osmanlı hukukundan ayıracaktır¹²⁴.

2.1.3. Sosyalist dönem

1944 yılında Arnavutluk'ta hukuk sistemi değışti ve sosyalist hukuk sistemine geçildi. Ülkenin her siyasi, ekonomik ve kültürel alanı artık Batı Romanist hukukunun normları tarafından değil, sosyalist hukuk ailesini karakterize eden ideoloji tarafından yönetiliyordu. Yıllar sonra, sözleşme ilişkilerini düzenleyen ilk

¹²³ AKMK'nın 1449. maddesi.

¹²⁴ Koka, Çami, ve diğerleri. s. 297.

medeni kanun düzenlenmiştir çünkü önceki mevzuat çoktan yürürlükten kaldırılmış ve yasal bir boşluk yaratılmıştır¹²⁵.

Genel olarak mevzuat ve özel olarak medeni hukuk, Sovyet modelinin unsurlarını içeriyordu. Sosyalist mevzuat, içtihat ve hukuk literatürü, ekonomik ve kültürel yükselme ve kitlelerin ve çalışanların refahının artırılması adına hukuksal ilişkilerin ekonominin sosyalist karakteri içinde düzenlenmesini yansıtıyordu¹²⁶. Totaliter sistem, bireycilik ve sosyalleşme olmak üzere iki temel unsurla karakterize edilen bir sistem olarak onu tek bir unsura, şiddetli bir sosyalleşmeye dönüştürmüştür. Bu sistem, eşitliğin değerini yükselterek ve bireysel değeri inkar ederek ya da bireycilik karşıtlığı yaratarak var olmayı ve hatta bireyin doğuştan gelen haklarını korumayı daha da zorlaştırarak, sahte bir cephe yarattı¹²⁷.

1946-1947 yılları arasında millileştirme ivme kazanmış ve tüm ekonomik sektörlere yayılmıştır. Bu özel mülklerin edinilmesinin yasal dayanağı, başlangıçta "Statü" olarak adlandırılan ve 1950 tarihli Anayasası ile tamamlanan ve değiştirilen 14 Mart 1946 tarihli Anayasaydı. Anayasa, genel çıkar tarafından dikte edilen kısıtlamalara rağmen, özel mülkiyetin garantisi gibi genel demokratik nitelikte bazı ilkeler içeriyordu. Öte yandan Anayasa, devlet mülkiyetinin üstünlüğünü ve kamu yararı gerektirdiğinde ekonomi dallarının ve belirli özel şirketlerin kamulaştırılması olasılığını onaylayan birçok ilkeye sahipti¹²⁸.

1976 tarihli Anayasası'nda, devlet mülkiyetinin korunmasının siyasi niteliği büyük ölçüde artırıldı ve özel mülkiyeti ortadan kaldırmaya ve yok etmeye, özel mülkiyette hala bir şeyleri olan sahiplere bile yaptırım uygulanmaya çalışıldı. Arnavutluk Cumhuriyeti topraklarındaki tüm araziler devlet mülkiyeti olarak ilan edildi ve hak sahipleri zaten yalnızca kullanım ve ikamet hakkından yararlandı, ancak taşınmaz malları üzerinde tasarruf hakkına sahip değildi. Böylece yeni bir

¹²⁵ Abdulji, s. 68.

¹²⁶ Sherifi, s. 70.

¹²⁷ Sherifi, s. 70.

¹²⁸ Gjata, Rustem. 2011. *E Drejta Civile, Sendet dhe Pronesia*. Tirane: Albpaper Yayınevi, s. 58.

mülkiyet kurumu ortaya çıktı: Malları üzerinde tasarruf hakkı olmayan sahiplerin varlığı¹²⁹.

28.12.1976 tarihinde yürürlüğe giren ve özel mülkiyet hakkının ortadan kaldırılmasını ve diğer birçok insan haklarının kısıtlanmasını kanunlaştıran Anayasa değişikliği ile, yeni bir yönetim dönemi olan proletarya diktatörlüğü başlamıştır. Hükümet sistemi ile ilgili yeni yasal gelişmelerle birlikte, değişikliklerin medeni mevzuata yansıtılması ihtiyacı doğmuştur. Bu nedenle, özel mülkiyeti en azından resmi olarak tanıyan ve düzenleyen önceki medeni kanunlar yürürlükten kaldırılmış ve 26.06.1981 tarihli ve 6340 sayılı kanunla onaylanan gerçek bir Medeni Kanun hazırlanmıştır¹³⁰.

1982 tarihli Medeni Kanun'u, 1976 tarihli Anayasası ruhuna uygun olarak, özel mülkiyetin ortadan kaldırılması ve her şeyden önce devlet mülkiyetinin kurulması yoluyla hukuki-medeni ilişkilerin düzenlenmesinde bir gerileme getirmiştir. Bu dönemde taşınmazların neredeyse devlete ait olması ve özel mülkiyetin Anayasa tarafından yasaklanması nedeniyle taşınmazların sivil dolaşımdan çıktığını söyleyebiliriz. 1989'da Arnavutluk'taki tüm toprakların devlete ait olması, devleti bir krize sürükledi ve sonuçları bugün hala hissediliyor¹³¹.

1982 tarihli Medeni Kanunu, Arnavutluk Sosyalist Halk Cumhuriyeti'ndeki yükümlülüklerin ana kaynağının, yetkili organlar tarafından sosyalist ekonomiyi planlama eylemleri olduğunu belirtmiştir. Görüldüğü gibi, sözleşme ilişkilerinde ana kaynak, sözleşme özgürlüğünün ifadesi ve taraflar arasındaki iradelerin birleşmesi değil, Sosyalist Halk Cumhuriyeti'nde kurulan ekonomik planların yerine getirilmesi yükümlülüğüdür¹³².

¹²⁹ Veliu, s. 85.

¹³⁰ Sherifi, s. 72.

¹³¹ Veliu, s. 86.

¹³² Lavdari, I. (2016). *Rregullimi Ligjor i Kontrates se Shitjes dhe Praktika Gjyqesore qe Lidhet me te, ne Veshtrim Krahasues*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk, s. 24.

Bu muhakeme ve zamanın doktrini sonucunda, kanunla tanınma ve düzenleme olmaksızın o devirde hukuki bir ilişki kurulamaz. Tarafların iradesi, devlet iradesine aykırı olmaması şartı olduğu sürece özgür irade olamaz. Dönemin doktrininde çeşitli sosyal ilişkilerden bahsedilmesine rağmen sivil dolaşım devlet tarafından sınırlandırıldığı ve kontrol edildiği için medeni hukuk ilişkilerinin çok olmadığı fark edilmektedir. Bu dönemdeki en önemli medeni hukuk ilişkileri, satış, sosyalist örgütler arasında mal temini, apartman kiralama, girişimcilik, ulaşım, bağış ve mirastır¹³³.

Bireyler sözleşme yapmaları bakımından, maddi ve kültürel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik sözleşmeler yapabilecekleri gibi, kişisel mal varlıklarının kullanılmasına ve tasarrufuna yönelik sözleşmeler de yapabilirler. Sözleşmenin içeriğinin hukuka, devlet planının görevlerine, devletin ekonomik politikasının ilkelerine ve sosyalist ahlak kurallarına uygun olması gerekiyordu¹³⁴. Sonuç olarak, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Arnavutluk'ta sözde "halk iktidarının" kurulmasıyla meydana gelen değişikliklerin yasal, sosyal ve ekonomik gerilemeyi beraberinde getireceği söylenebilir¹³⁵.

2.2. SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN YÜRÜRLÜKTEKİ ARNAVUTLUK MEVZUATINA GÖRE DÜZENLENMESİ

Tarafların iradesinin bir anlaşma biçimi olarak sözleşme varlığı, Roma hukukunda daha büyük bir gelişme ile eski zamanlara kadar uzanmaktadır. Roma hukukunda sözleşmeler bir yükümlülük kaynağıydı ve kanunun öngördüğü biçimde gerçekleştirilen hukuki ehliyet ve fiil ehliyetine sahip kişilerin iradesini içeriyordu¹³⁶.

¹³³ Abduli, s. 69.

¹³⁴ Lavdari, s. 25.

¹³⁵ Koka, Çami, ve diğerleri. s. 297.

¹³⁶ Mandro, A. (2007). *E Drejta Romake*. Tirane: Emal Yayınevi, s. 342.

Arnavutluk hukukunda sözleşmeler, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanununda düzenlenmiştir (29.07.1994 tarihli 7850 sayılı kanunla onaylanmıştır; 18.10.1999 tarihli 8536 sayılı kanun, 03.05.2001 tarihli 8781 sayılı kanun, 16.2.2012 tarihli 17/2012 sayılı kanun ve 18.4.2013 tarihli 121/2013 sayılı kanunla değiştirilmiştir). Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'ndaki satış sözleşmesi, ikinci başlığın birinci bölümünde (705-756 maddeleri) düzenlenmiştir. Sözleşme terimi, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 659. maddesinde tanımlanmıştır. Bu maddeye göre sözleşme, "bir veya birkaç tarafın hukuki bir ilişki kurduğu, değiştirdiği veya sona erdirdiği hukuki işlemdir".

Sözleşme terimi için doktrinde farklı tanımlar yer almaktadır. Bir yazara göre "Sözleşme, çeşitli hukuki işlemlerin gerçekleşmesiyle ortaya çıkan, değişen ve ortadan kalkan en önemli medeni hukuk kavramlarından biridir."¹³⁷ Bir başka yazara göre sözleşme, "Birden fazla taraflı hukuki işlem olarak tanımlanırken, taraflar arasında belirli hukuki sonuçların ortaya çıkması için akdedilen sözleşme, medeni hak ve yükümlülüklerin yaratılması, değiştirilmesi veya ortadan kaldırılmasıdır"¹³⁸.

Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanununun 663. maddesine göre, tarafların hür iradelerinin bir ifadesi olarak sözleşmenin geçerli sayılabilmesi için aşağıdaki şartları içermesi gerekir:

- Yükümlülüğü üstlenen tarafın rızası;
- Yükümlülüğün dayandığı yasal neden;
- Sözleşmenin konusunu oluşturan nesne;
- Kanunların gerektirdiği sözleşme şekli¹³⁹.

¹³⁷ Nuni, A., Mustafaj, I., Vokshi, A. (2008). *E drejta e detyrimeve I*. Tirane: Shtepia Botuese e Librit Universitar, s. 48.

¹³⁸ Tutulani Semini, M. (2006). *E Drejta e Detyrimeve dhe Kontratave, Pjesa e Pergjithshme*. Tiranë: Skanderbeg Books, s. 37-38.

¹³⁹ Galgano, F. (2006). *E Drejta Private*. Tirane: Luarasi University Press, s. 274.

Arnavut doktrinine göre, sözleşmelerin şartlarının önemli bir kısmı da şunlardır:

- Temel şartlar;
- Olağan şartlar;
- Vaka şartları¹⁴⁰.

Sözleşmenin kurulması için zorunlu olan ve bunlar olmaksızın sözleşmenin kurulamayacağı şartlara temel şartlar denir¹⁴¹. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 676. maddesine göre, tarafların tüm temel koşulları üzerinde anlaşarak karşılıklı iradelerini ifade etmeleri halinde sözleşme akdedilmiş sayılır.

Temel koşullar şunlar olabilir:

- Zamanaşımı
- Konu
- Fiyat

Temel koşullardan biri eksikse sözleşme geçersiz sayılır¹⁴².

Özel sözleşmelerde yer alan ve kanunla izin verilen normlarla düzenlenen koşullara olağan koşullar denir. Sonuç olarak, bu koşullar kanunda öngörüldüğü için taraflarca sözleşmede belirtilmemişse bile geçerli sayılacaktır. Sözleşmede tarafların kendi aralarında öngördükleri ve ne olağan ne de temel olmayan şartlara vaka şartları denir¹⁴³.

2.2.1. Satış Sözleşmesi Kavramı

Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunundaki satış sözleşmesi, ikinci başlığın birinci bölümünde 705-756 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Medeni Kanun'un

¹⁴⁰ Nuni, Mustafaj, Vokshi, 2008, s. 47.

¹⁴¹ Nuni, Mustafaj, Vokshi, 2008, s. 57;

¹⁴² Tutulani Semini, *Pjesa e Pergjithshme*, s. 47-48.

¹⁴³ Nuni, Mustafaj, Vokshi, 2008, s. 56-59. Tutulani Semini, *Pjesa e Pergjithshme*, s. 49.

705. maddesine göre "Satış sözleşmesinin amacının, bir malın mülkiyetinin veya bir bedelin ödenmesi karşılığında bir hakkın devri olduğunu belirtir".

Bir malın varlığı ve ücreti, bir satış sözleşmesinin temel özellikleridir. Satıcı, malı sözleşmede belirtilen zamanda ve yerde teslim etmekten sorumludur. Bu unsurların yanı sıra satış sözleşmesinin de temel şartları bulunmaktadır. Ücret en önemli şartı olabilir, ancak süre veya şekil de satış sözleşmesinin temel bir koşulu olabilir¹⁴⁴.

Malların dolaşımına ve hizmet sunumuna ilişkin ana sözleşmelerden biri olan satış sözleşmesi, ekonomik çıkarların gerçekleşmesini ve akdedilmesinde yer alan tarafların ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlar. Ayrıca satıcı ve alıcının yerel veya uluslararası, özel veya kamu, gerçek veya tüzel kişi olması fark etmez¹⁴⁵.

Ticari ilişkilerdeki tüm sözleşmelerin temel sözleşmesi olan satış sözleşmesinde satıcı, sattığı malı sözleşmede belirtilen miktar, nitelik, yer, zaman ve şekilde alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. Öte yandan alıcı, sözleşmede belirtilen miktar, kalite, yer, zaman ve şekilde malı teslim almak ve satın aldığı malın bedelini satıcıya ödemekle yükümlüdür¹⁴⁶.

¹⁴⁴ Tutulani Semini, s. 2; Vermelle, Georges. 2008. *E Drejta Civile, Kontratat, Pjesa e Posaçme*. Tirane: Papirus Yayınevi, s. 34.

¹⁴⁵ Tutulani Semini, M. (1995). *Kontrata e shitjes ne ekonomine e tregut*. Tirane: Shtëpia Botuese e Librit Universitar, s. 41; Galgano, s. 608.

¹⁴⁶ Alishani, A. (2002). *E drejta e detyrimeve, Pjesa e veçantë*. Prishtine: Universiteti i Prishtinës, s. 21.

2.2.2. Satış Sözleşmesinin Özellikleri

Satış sözleşmesinin özellikleri şunlardır:

- Satış sözleşmesi şekle bağlı değildir (Taşınmaz satışının geçerli olabilmesi için, sözleşmenin resmî şekilde yapılması zorunludur);
- Satış sözleşmesi iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir;
- Satış sözleşmesi bağlayıcı bir sözleşmedir;
- Satış sözleşmesi rızaya dayalı bir sözleşmedir¹⁴⁷.

Satış sözleşmesi şekle bağlı değildir. Hukuk doktrininden hareketle yaygın olarak kabul edilen görüş, satış sözleşmesinin geçerliliği için belirli bir şekle gerek olmadığı ancak tarafların özgür iradelerinin yeterli olduğu yönündedir. Fakat satış sözleşmesinin konusu taşınmaz mal olduğunda bu kuralın bir istisnasıdır¹⁴⁸. Dolayısıyla satış sözleşmesi, konusu taşınmaz mal olduğunda resmi bir nitelik kazanır. Bu durumda satış sözleşmesi noter tasdiki ile yapılmışsa geçerlidir. Bu sözleşmenin Taşınmaz Tapu Sicil Müdürlüğü'nde tescili geçerlilik şartı değildir¹⁴⁹.

Satış sözleşmesi iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir. Bazı sözleşmelerde sadece bir tarafın yükümlülükleri varken diğerinin sadece hakları olabilir. Satış sözleşmesinde tarafların hak ve yükümlülükleri karşılıklıdır¹⁵⁰. Böylece alıcının hakkının önünde satıcının borcu bulunmaktadır. Örneğin satıcının malı teslim etme yükümlülüğü karşısında, alıcının malı teslim alma hakkı bulunmaktadır¹⁵¹.

Satış sözleşmesi bağlayıcı bir sözleşmedir. Satış sözleşmesindeki bağlayıcı terimi, satıcı ve alıcının aynı anda yararlandığı karşılıklı bağlayıcı niteliğini ifade eder. Satış sözleşmesi, satıcı bedeli alıp malı teslim ettiğinden, alıcı ise bedelini

¹⁴⁷ Tutulani Semini, s. 1-2; Krasniqi, A. (2014). *E drejta Biznesore*. Peje: European College Dukagjini, s. 358; Galgano, s. 609.

¹⁴⁸ Lajqi, E. (2018). Kontrata E Shitjes Karakteristikat, Natyra Dhe Domosdoshmëria e saj në Qarkullimin e Mallrave Brenda Tregut. *CENTRUM*, 9(1), 210-228, s. 218.; Vermelle, s. 12.

¹⁴⁹ 06.01.2009 tarihli 1 sayılı Yargıtay Birleşik Kolejlerinin Birleştirme Kararı.

¹⁵⁰ Lajqi, s. 219; Vermelle, s. 12.

¹⁵¹ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 10; Galgano, s. 609.

ödemesi karşılığında malı teslim aldığından dolayı bağlayıcı bir sözleşmesidir¹⁵². Aksi halde tarafların, asıl amacı sözleşmede belirtilen bedeli ödememesi olduğu halde, yapılan işlem hukuken geçersiz olacaktır. Bu sonuca varmak için Medeni Kanunun 92. maddesi de dikkate alınabilir, buna göre: "Geçersiz hukuki işlemler herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz. Böyle olanlar şunlardır:

- a) kanunun bir emredici hükmü ile çelişiyorsa;
- b) kanunu dolandırmak için yapılanlar;
- c) on dört yaşından küçük olanlar tarafından işlenen;
- ç) Hukuki sonuç doğurma niyeti olmaksızın tarafların mutabakatı ile yapılmış (muvazaalı işlem)".

Satış sözleşmesi rızaya dayalı bir sözleşmedir. Satış sözleşmesinin geçerliliği için belirli bir şekil şartı yoksa tarafların özgür iradeleri örtüştüğünde satış sözleşmesi akdedilmiş sayılır. Yukarıda belirtildiği gibi, satış sözleşmesi, konusu taşınmaz mal olduğunda resmi bir nitelik kazanır¹⁵³.

2.2.3. Satış Sözleşmesinin Unsurları

Satış sözleşmesinin unsurları şunlardır:

- Sözleşmenin süjeleri
- Sözleşmenin konusu
- Sözleşmenin içeriği¹⁵⁴.

Satış sözleşmesinin "süjeleri" ile bu sözleşmeyi akdeden taraflar kastedilmektedir. Bunlar gerçek kişiler, tüzel kişiler, yabancılar veya yerliler

¹⁵² Legier, Gerard. (2008). *E Drejta Civile, Detyrimet*. Tirane: Papirus yayınevi, s. 18; Lajqi, s. 219; Nuni, Mustafaj, Vokshi, 2008, s. 61.

¹⁵³ Maho, B. (2009). *Fitimi i pronësisë mbi pasuritë e paluajtshme*. Tiranë: UET-Press, s. 35-36. Nuni, Mustafaj, Vokshi, 2008, s. 62.

¹⁵⁴ Tutulani Semini, s. 2; Vermelle, s. 29.

olabilir. Aynı zamanda, devlet bir satış sözleşmesine taraf olabilir¹⁵⁵. Satıcı ve alıcı, satış sözleşmesinin taraflarıdır. Fiil ehliyeti, sùjelerin bir satış sözleşmesi akdetebilmeleri için önemli bir koşuldur. Gerçek kişiler, 18 yaşını doldurduklarında tam fiil ehliyetine sahip olurlar. Medeni Kanunun 6. maddesine göre de “Bir kişi on sekiz yaşına geldiğinde, eylemleriyle hak kazanma ve medeni yükümlülükler üstlenme konusunda tam ehliyete sahiptir.”¹⁵⁶. Tüzel kişiler ise hukuki ehliyete ve fiil ehliyetine, yaratılış anında sahip olurlar. Tüzel kişinin kurulması için Ulusal İş Merkezi'ne kayıt olunması gerekiyorsa, tüzel kişiler bu merkeze kayıt sırasında hukuki ehliyet ve fiil ehliyetine sahip olurlar¹⁵⁷.

Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu, satın alma için bazı özel yasaklar getirmiştir. Satış sözleşmesinde fiil ehliyetine sahip olan tüm gerçek kişiler satın alan taraf sıfatına sahip olmayabilir.

Medeni Kanunun 709. maddesine göre aşağıdakiler, ne açık artırmada ne de doğrudan veya başka bir kişi aracılığıyla alıcı olamaz:

- a) Kanuna göre kendilerine ait olmayan veya devlet tarafından atanan mülkün idarecileri, kendilerine emanet edilen mallarla ilgili olarak;
- b) Cebri icra ile satış yapmakla yükümlü kamu görevlileri, sattıkları mülkle ilgili olarak;
- c) Hakimler, savcılar, infaz memurları, noterler ve avukatlar, müşterek sahip oldukları durumlar hariç, ait oldukları veya görevlerini ifa ettikleri mahkemede talebe konu mallarla ilgili olarak ne açık artırmada ne de doğrudan veya başka bir kişi aracılığıyla alıcı olamaz.

¹⁵⁵ Tutulani Semini, *Pjesa e Pergjithshme*, s. 22; Galgano, s. 113-114.

¹⁵⁶ Vermelle, s. 17; Galgano, s. 108-110; Tutulani Semini, *Pjesa e Pergjithshme*, s. 22-23.

¹⁵⁷ Galgano, s. 114; Tutulani Semini, *Pjesa e Pergjithshme*, s. 23-24.

Satış sözleşmesinin konusu şunlardır:

- Satış sözleşmesinin konusu, sivil dolaşımın bir parçası olan ve herhangi bir hukuki engel olmaksızın elden çıkarılması mümkün olan her türlü maldır. Bu tür mallar şunlardır: taşınır mallar, taşınmaz mallar, tür olarak belirlenmiş mallar veya ferden belirlenmiş mallar¹⁵⁸.

- Satış sözleşmesinin konusu, dolaşımı sınırlı olan mallar da olabilir. İzin yetkili makamlar tarafından onaylanırsa, bu ürünler satış sözleşmesinin konusu olabilir. Bu mal kategorisi şunları içerir: tarım arazileri, su ve enerji kaynakları vb. ve bunlarla ilgili haklar.

- Sözleşmenin kurulduğu anda var olmayan ancak tarafların gelecekte varlığını öngördükleri gelecekteki bir mal veya hak satış sözleşmesinin konusu olabilir. Satış sözleşmesinin geçerli olabilmesi için, gelecekteki malın gerçekleşmesinin mümkün olması gerekir. Bir malın veya bir hakkın gelecekte edinilmesini amaç edinen satışta, malın veya hakkın var olduğu kabul edilir edilmez mülkiyetin kazanılması gerçekleşmektedir¹⁵⁹.

- Mallara ek olarak haklar da bir satış sözleşmesine konu olabilir. Medeni Kanun'un 705. maddesine göre, "Satış sözleşmesinin konusu, bir bedelin ödenmesi karşılığında bir malın mülkiyetinin veya bir hakkın devridir". Ancak satış sözleşmesine konu olabilecek bu hakların herhangi bir örneğine Medeni Kanun'da yer verilmemiştir.

Satış sözleşmesinin ana unsurlarından biri de bedeldir. Sözleşmenin konusunun bedeli, taraflar arasındaki anlaşma ile düzenlenmelidir. Bedelin karşılaması gereken bazı kriterler vardır:

¹⁵⁸ Vermelle, s. 29-32.

¹⁵⁹ ACMK'nın 706. maddesi; Vermelle, s. 29-32.

- Bedel para ile ifade edilmelidir. Bedel parayla değil başka şeylerle belirlenirse, bu durumda taraflar arasında akdedilen sözleşme satış sözleşmesi değil, takas sözleşmesidir¹⁶⁰.

- Bedel belirlenmiş veya belirlenebilir olmalıdır. Satış sözleşmesinde taraflar bedelin sabit değerini, ödemenin yapılacağı para birimini ve ödeme yerini tespit etmişlerse fiyat belirlenmiş sayılır. Öte yandan, taraflar bedelin belirlenmesinin herhangi bir özel koşul ile ilgili olduğunu veya belirli bir sürenin bitiminden sonra öngörmüşlerse, fiyatın belirlenebilir olduğu kabul edilir¹⁶¹.

- Bedel gerçekçi olmalı ve malın değeri, özellikleri ve amaçları ile uyumlu olmalıdır. Bedel, sözleşmenin akdedildiği andaki malın değerine uygun olmalıdır. Tarafların genellikle vergi ödememek için satış sözleşmelerinde düşük fiyatlar belirlediği görülür. Bu fenomeni önlemek için, devlet kanunen vergilerin ödendiği mallar için referans değerler belirlemiştir¹⁶².

- Bedel adil olmalıdır. Bedel, satılan malın değerinin en az yarısı veya en fazla iki katı kadar ise adil olarak kabul edilir¹⁶³.

Taraflar, fiyatı belirlememiş veya belirleme şekli üzerinde anlaşmamışlarsa ve yetkili kamu organlarının herhangi bir eyleminin bulunmadığı durumlarda, tarafların, sözleşmenin yapıldığı zaman satıcı tarafından normalde belirlenen bedele atıfta bulunmak niyetinde oldukları varsayılır. Borsa veya piyasa fiyatı olan mallarda bedel, teslimatın yapılacağı yer veya en yakın piyasanın tekliflerinden veya fiyat listelerinden alınır. Fiyat malın ağırlığına göre belirleniyorsa, şüphe durumunda net ağırlık üzerinden hesaplama yapılmalıdır. Taraflar, bedelin

¹⁶⁰ Alishani, 2002, s. 29; Vermelle, s. 34;

¹⁶¹ Tutulani Semini, s. 7; Galgano, s. 610.

¹⁶² Lavdari, s. 28; Vermelle, s. 34-35.

¹⁶³ Tutulani Semini, s. 6; Galgano, s. 610-611.

tespitini sözleşmede veya sonradan tayin edecekleri üçüncü bir kişiye emanet edebilirler¹⁶⁴.

2.2.4. Satış Sözleşmesinde Tarafların Yükümlülükleri

Satış sözleşmesi iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir. Satıcının yükümlülükleri, Medeni Kanunun 710. maddesinde belirtilmiştir:

“Satıcının temel yükümlülükleri şunlardır:

- 1) *Satıcı malı alıcıya teslim etmelidir;*
- 2) *Mal üzerinde mülkiyetin veya aynı hakların edinilmesi, sözleşmenin doğrudan bir sonucu olmadığında, sözleşme veya kanunun öngördüğü koşullara göre mülkiyetin kazanılması için satıcı gereken tüm belgeleri teslim etmelidir.*
- 3) *Satıcı alıcıyı mülksüzleştirmeye, ayıplara ve malın niteliklerinin sözleşmeye uygun olmamasına karşı garanti etmelidir”.*

2.2.4.1. Satıcının Malı Alıcıya Teslim Etme Yükümlülüğü

Satış sözleşmesinde satıcı malı, alıcının mülkiyet hakkını elde edeceği şekilde alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. "Mal teslimi" terimi, alıcının malı teslim alabilmesi için sözleşmeye ve işin niteliğine göre satıcının üstlenmek zorunda olduğu tüm işlemleri ifade eder¹⁶⁵. Mal, sözleşmenin yapıldığı andaki durumuna göre teslim edilecektir. Mal, taraflarca sözleşmede aksi belirtilmedikçe, satıştan itibaren tahakkuk eden geliri ve sözleşmenin kurulmuş olduğu günden itibarenki bütünüyle parça ve meyveleri ile birlikte teslim edilmektedir¹⁶⁶.

İki tür mal teslimi vardır: fiili teslim ve etkisiz teslim. Mal, alıcı tarafından fiziksel ve maddi olarak teslim edildiğinde teslim fiilidir. Mal, satıcı tarafından doğrudan

¹⁶⁴ ACMK'nın 707. maddesi; Vermelle, s. 36-37.

¹⁶⁵ Alishani, 2002, s. 33; Vermelle, s. 45; Galgano, s. 610-611.

¹⁶⁶ ACMK'nın 711. maddesinin 1. fıkrası.

alıcıya teslim edilmediğinde, ancak mala ait belgeler teslim edildiğinde veya mal ilk taşıyıcıya teslim edildiğinde, malın teslimi etkisizdir. Diğer bazı mevzuatlarda, örneğin arabanın veya evin anahtarlarının teslim edilmesiyle gerçekleşebilen sembolik teslim olarak bilinmektedir¹⁶⁷.

Satış sözleşmesinin konusu bir hak olduğunda, teslimi malın tesliminden farklıdır. Malın teslimi doğrudan yapılırken, hakların teslimi sözleşmenin akdedilmesi ile mümkün olmaktadır. Ancak, maddi olarak teslim edilen bazı haklar olabilir. Örneğin, kıymetli evrakların teslimi. Bu durumda hakkın devri, kıymetli evrakların kendisi teslim edildiğinde gerçekleşmektedir¹⁶⁸.

Medeni Kanununun 712. maddesinde satıcının malı belirtilen süre içinde teslim etmesi gereken durumlar tespit edilmiştir. Bu maddeye göre;

“Satıcı malları

- (a) sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir tarih varsa bu tarihte;*
- (b) sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir zaman dilimi varsa, koşullardan tarih saptama yetkisinin alıcıda olduğu anlaşılmadıkça, bu zaman dilimi içinde herhangi bir anda;*
- (c) diğer tüm hallerde, sözleşmenin kurulmasından itibaren makul bir süre içinde teslim etmek zorundadır”.*

Kural olarak, taraflar sözleşmede malın teslim yerini belirtmektedir. Aksi halde mallar, taşıyıcı veya taraflarca sözleşmede belirtilen kişi tarafından teslim alınabilir. Sözleşmenin konusu, gelecekte belirli bir yerde üretilecek bir mal olarak tanımlanmışsa, o yer aynı zamanda malın teslim yeri olacaktır. Diğer durumlarda, sözleşmede teslim yeri belirtilmemişse, malın teslimi malın bulunduğu yerde

¹⁶⁷ Lavdari, s. 33.

¹⁶⁸ Tutulani Semini, s. 12.

yapılmaktadır. Bunun mümkün olmaması durumunda, malın teslimi satıcının yerleşim yerinin veya işyerinin bulunduğu yerde yapılacaktır¹⁶⁹.

2.2.4.2. Satıcının Mülkiyet Hakkını Alıcıya Devretme Yükümlülüğü

Malın mülkiyetini devretmek için satıcı, mülkiyet hakkını kanıtlayan ve bu hakkın devri için gerekli tüm belgeleri ibraz etmelidir¹⁷⁰. Bu yükümlülüğün yerine getirilebilmesi için satıcının satılan malın sahibi olması gerekir. Bu kuralın istisnası olarak Medeni Kanunun 166. maddesine göre, aşağıdaki şartlar yerine getirildiğinde, satıcı mal sahibi olmaksızın alıcı malın mülkiyetini alabilir:

- bağlayıcı bir sözleşme yapıldığında;
- satış sözleşmesinin konusu taşınabilir bir mal olduğunda;
- tarafların iyi niyetli olduğunda.

Satıcı, satılan mal üzerindeki mülkiyet hakkını alıcıya devretmekle, satın aldığı malın kendisine ait olduğunu ve bu mal üzerinde hiçbir üçüncü şahsın mülkiyet hakkının bulunmadığını en baştan alıcıya temin ve garanti etmelidir. Sonuç olarak, bir alıcı bir malın mülkiyetini aldığı anda, onu barışçıl bir şekilde kullanabilmeli ve kimse tarafından mülkiyet hakkı ihlal edilmemelidir¹⁷¹. Medeni Kanun'un 719. maddesine göre "Satıcı, sözleşmede aksi belirtilmedikçe, üçüncü kişilerin hak ve alacaklarından kurtulmuş bir mal teslim etmelidir."

Bu yükümlülüğe tahliye garantisi (eviction guarantee) denir. Tahliye, alıcının mal sahibi olarak mülkiyet hakkını kullanması sırasında mülkiyet hakkının kaybı veya ihlali anlamına gelir¹⁷². Başka bir deyişle, alıcıyı tahliyeden garanti etme yükümlülüğü, satıcının, alıcıyı mal üzerindeki mülkiyetin hakkının kaldırılmasından garanti etme yükümlülüğü anlamına gelir. Daha spesifik bir

¹⁶⁹ Vermelle, s. 48; Tutulani Semini, s. 12, Galgano, s. 617-618.

¹⁷⁰ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 15; Galgano, s. 611.

¹⁷¹ Vermelle, s. 50;

¹⁷² Tutulani Semini, s. 13; Galgano, s. 611.

şekilde açıklanacak olursa tahliye, üçüncü bir kişinin malın mülkiyetini başarıyla geri alması nedeniyle alıcının satın alınan malın mülkiyetini kaybettiği durum anlamına gelir¹⁷³. Örneğin, B kişisi A kişisinden daire satın almış ancak B ile C arasındaki bir davada C kişisi B kişisinin A kişisinden satın aldığı dairenin gerçek sahibi olduğunu kanıtlarla ispatlamaktadır. Bu arada, mahkeme tarafından C kişisine dairenin şimdiki sahibi olan B kişisini C kişisine teslim etmesini zorunlu kılan bir mahkeme kararı verilir¹⁷⁴. Tahliye iki türdür: tam veya kısmi tahliye. Alıcı maldan tamamen mahrum kaldığında tahliye tamamlanır. Öte yandan, bir mahkeme kararına dayanarak malın sadece bir kısmının alınması emredildiğinde tahliye kısmidir¹⁷⁵.

Satış sözleşmesinin akdedilmesinden ve malın alıcıya devredilmesinden sonra, üçüncü bir kişi malın sahibi olduğunu iddia ederse, tahliye ile karşı karşıya kalırız. Bu durumda alıcı, üçüncü kişilerin mal üzerindeki haklarını veya taleplerini, niteliğini belirterek, öğrendiği veya öğrenmiş olması gerektiği andan itibaren makul bir süre içinde satıcıya bildirmek zorundadır. Satıcı, üçüncü kişilerin haklarını veya taleplerini veya bunların niteliğini bilmesi durumunda yukarıdaki maddenin hükümlerini kullanamaz¹⁷⁶.

Satıcının, satın alınan mal ile ilgili üçüncü şahıs iddialarının alıcı tarafından bildirilmesi gereken makul bir sürenin ne anlama geldiğini tartışmak önemlidir. Makul bir süre sınırı, satıcıya, mal üzerindeki üçüncü şahısların iddialarına karşı kendini savunma fırsatı verilen süre olarak tanımlanır¹⁷⁷. Makul sürenin başlangıcı, alıcının iddialardan ilk haberdar olduğu andan veya alıcının haberdar olması gerektiği andan itibaren belirlenir. Örneğin, alıcı için makul bir sürenin başlangıcı, alıcı tarafından satın alınan mal üzerindeki mülkiyet iddiasında

¹⁷³ Vermelle, s. 50.

¹⁷⁴ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 15.

¹⁷⁵ Tutulani Semini, s. 15.

¹⁷⁶ ACMK'nın 720. maddesi; Vermelle, s. 51.

¹⁷⁷ Vermelle, s. 51.

bulunduğu için satın alınan malı elde etmek isteyen üçüncü bir kişi tarafından açılan bir davaya ilişkin posta bildirimini aldığı anda olacaktır¹⁷⁸.

Satılan bir mal üzerinde hak sahibi olduğunu iddia eden üçüncü bir kişi tarafından dava edilen alıcı, satıcıyı söz konusu davaya davet eder. Alıcı bunu yapmadığında ve aleyhine nihai bir karar verildiğinde, satıcının talebinin reddedilmesine neden olacak yeterli sebeplerin bulunduğunu ispat etmesi halinde, alıcının tasarrufa karşı tahliye garantisi hakkını kaybeder. Üçüncü bir kişi tarafından talep edilen hakkını gönüllü olarak tanıyan bir alıcı, malın alınmasını önlemek için yeterli sebeplerin bulunmadığını kanıtlamazsa, tahliye garantisi hakkını kaybeder¹⁷⁹.

Mahkeme kararı, mal üzerinde üçüncü kişinin mülkiyeti lehine verilirse, satıcı bedeli alıcıya iade etmekle yükümlüdür. Satıcının, malın üçüncü bir kişinin sahibi olduğunu bildiği kanıtlandığında, aynı zamanda, verilen zararı tazmin etmekle yükümlüdür¹⁸⁰. Medeni Kanun'un 640. maddesine göre satıcı, malın değeri düşse veya zarar görse dahi ödediği bedeli alıcıya geri vermek zorundadır. Düşen değer veya hasar, alıcının bir eylemi sonucu ortaya çıkarsa, yukarıdaki miktar, 640. maddede belirtilenler dışında, alıcının elde ettiği kârdan indirilmelidir.

Medeni Kanun'un 640. maddesine göre, maddi zararın tazmi aşağıdakilerden oluşur:

- sebep olunan zarar
- kaybedilen kâr,
- zarardan kaçınmak veya zararı azaltmak için makul olarak yapılan harcamalar,
- sorumluluğu ve zarar miktarını belirlemek için yapılan gerekli harcamalar,
- yargı dışı yollarla tazminat almak için yapılan makul harcamalar.

¹⁷⁸ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 16.

¹⁷⁹ ACMK'nın 728. maddesi; Vermelle, s. 51.

¹⁸⁰ Lavdari, s. 35. Vermelle, s. 52.

Ancak sözleşmenin tarafları, satıcının satın alınan mal üzerindeki mülkiyetin kaybolmasına karşı alıcıyı garanti altına almakla yükümlü olmadığı konusunda kendi özgür iradeleriyle anlaşabilirler. Bu durumda, alıcı, satın alınan malın mülkiyetinden yoksun bırakılması durumunda, satıcıdan satılan malın bedelini ifade eden bir geri ödeme talep etme hakkına sahip olmaksızın zararlardan sorumlu olacağı riskini kabul eder¹⁸¹.

2.2.4.3. Satıcının Malın Kalitesi ve Ayıplarının Bulunmadığı Konusunda Alıcıya Garanti Verme Yükümlülüğü

Satıcı, malı alıcıya teslim etmek ve malın üçüncü kişilerin mülkiyet haklarından barışçıl bir şekilde yararlanmasını garanti etmekle yükümlü olmasının yanı sıra, alıcıya malın kalitesini ve ayıplarının olmadığını garanti etmekle de yükümlüdür. Taraflar, sözleşmede malın kalitesini belirtmişlerse, satıcının bu kaliteye uygun bir mal teslim etmesi gerekir. Sözleşmede, malın kalitesi tespit edilmemiş ise malın aynı türden malların mutad olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun olması gerekmektedir¹⁸². Öte yandan, satın alınan malın ayıpları, malı kendisine verilen işlevi yerine getiremez hale getirecek veya değerini önemli ölçüde azaltacak şekilde olmalıdır¹⁸³.

Arnavut doktrininde ayıplar, açık ayıplar ve gizli ayıplar olarak ikiye ayrılır. Açık ayıplar terimi, malın teslim edildiğinde, alıcı mal üzerinde rutin bir kontrol ve dikkat gösterirken yerinde tespit edilebilen ayıpları ifade eder. Gizli ayıplar, doğası gereği bir bakışta tespit edilemeyen, ancak belirli bir süre sonra veya kullanım sırasında ortaya çıkan ayıplardır¹⁸⁴.

Satıcı, açık ayıplardan sorumlu değildir, çünkü alıcının bunları gördüğü veya bilmesi gerektiği varsayılır. Bu ayıplar, malın kalitesinin sözleşmede belirtilenin

¹⁸¹ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 16.

¹⁸² ACMK'nın 715. maddesinin 2. fıkrası; Vermelle, s. 53; Galgano, s. 612.

¹⁸³ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 17.

¹⁸⁴ Lavdari, s. 37; Vermelle, s. 53. Galgano, s. 612;

altına düşmesine ve amacına uygun olarak kullanılmasını engellemesine neden olursa satıcı sorumludur¹⁸⁵. Medeni Kanun'un 716. maddesine göre satış anında var olan veya bu andan sonra ortaya çıkan ayıplardan satıcı sorumludur.

Medeni Kanun'un 717. maddesine göre ise alıcı, tarafların veya kanunun başka bir süre öngördüğü durumlar dışında, durumu tespitinden itibaren on gün içinde niteliğini belirterek satıcıya bildirimde bulunmazsa, mallara itiraz etme hakkını kaybeder. Her halükarda, alıcı, bu tür malların kendisine teslim edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde hakkını kullanmadığı takdirde, sözleşmeden doğan bir garanti süresine aykırı olmamak kaydıyla, ayıplar nedeniyle malları reddetme hakkını kaybeder.

Alıcının malın gizli ayıplarına itiraz etmesi için kanunun öngördüğü 10 günlük sürenin fazlasıyla yeterli olmasına rağmen ayıplar, satıcının bildiği veya bilmediği ve alıcıya söylemediği olaylardan kaynaklanıyorsa, bu süre içinde alıcının malın ayıplarına itiraz etmemiş olmasından satıcı yararlanamaz¹⁸⁶.

Medeni Kanun'un 722 ve 723. maddeleri, malın ayıplı olarak teslim edilmesi ve bu ayıpların önemli veya önemsiz ifa etmeme durumlarını oluşturduğunda alıcının haklarını tanımlar. Önemli ifa etmeme, satış sözleşmesinin amacına ulaşmasını imkansız hale getiren ve alıcının haklarını kullanmasını engelleyen ayıplı bir malın teslimi anlamına gelir. Önemsiz ifa etmeme, alıcının haklarını tam olarak kullanmasına ve sözleşmede öngörülen tarafların iradesinin gerçekleşmesine engel olmayan ayıplı bir malın teslimi anlamına gelir¹⁸⁷.

Medeni Kanun'un 722 ve 723. maddeleri, malın ayıplı teslim edilmesi durumunda alıcının haklarını tanımlar. Medeni Kanun'un 722. maddesine göre ayıplı mal

¹⁸⁵ ACMK'nın 715. maddesinin 5. fıkrası.

¹⁸⁶ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 17-18; Vermelle, s. 54-55.

¹⁸⁷ Tutulani Semini, s. 17; Galgano, s. 612.

tesliminin sözleşmeden doğan yükümlülüklerin önemli bir ihlalini oluşturduğu durumlarda, alıcının aşağıdakileri talep etme hakkı vardır:

- 1) Bedelin indirimi
- 2) Malın ayıpsız bir mal ile değiştirilmesi
- 3) Malın ayıplarının ücretsiz düzeltilmesi
- 4) Sözleşmenin feshi

Medeni Kanun'un 722. maddesine göre ise ayıplı bir malın teslimi, sözleşmenin esaslı bir ihlali olmadığında, alıcının aşağıdakileri talep etme hakkı vardır:

- 1) Teslim edilen malların ayıplarının giderilmesi, onarılması veya;
- 2) Bedel indirimi.

Her iki durumda da, ayıplı malların teslimi önemli veya önemsiz bir ifa etmeme teşkil etse bile, alıcı satıcının yükümlülüklerini yerine getirmesi için makul bir süre belirleyebilir. Son teslim tarihine bağlı olarak, alıcı, satıcının yükümlülüğünü belirlenen süre içinde yerine getirmeyeceğinin kendisine bildirildiği durumlar dışında, taahhüdün yerine getirilmemesi için herhangi bir yasal yol kullanamaz. Her halükarda alıcı tazminat talep etme hakkını kaybetmez¹⁸⁸.

2.2.5. Alıcının Yükümlülükleri

Alıcının satış sözleşmesindeki yükümlülükleri Medeni Kanun'un 730. ve devamı maddelerinde tanımlanmıştır. Alıcının yükümlülükleri şunlardır:

2.2.5.1. Malı Teslim Alma Yükümlülüğü

Alıcının satın aldığı malı teslim alma yükümlülüğü, satıcının teslimatı yapabilmesi için alıcı tarafından makul tüm önlemlerin alınması anlamına gelir¹⁸⁹. Alıcı, malı

¹⁸⁸ ACMK'nın 722. maddesinin 2. fıkrası/ ACMK'nın 723. maddesinin 2. fıkrası.

¹⁸⁹ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 11; Vermelle, s. 61.

sözleşmede belirtilen yer, zaman ve şekilde teslim almakla yükümlüdür. Taraflarca, sözleşmede malın teslim yeri, zamanı ve şekli belirtilmemişse, kanunda öngörüldüğü yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin genel kurallar uygulanacaktır¹⁹⁰.

Alıcı, sözleşmede belirtilen süre içinde malı teslim almazsa, temerrüde düşmüş kabul edilir ve hukuki sorumluluk üstlenir. Alıcı temerrüde düştüğü sırada malın kaybolması veya hasar görmesi durumunda zararı tazmin etmekle yükümlüdür ve daha önce ödenmemişse bedelini ödemekle yükümlüdür¹⁹¹.

Sözleşme, alıcının malın şeklini, boyutunu veya diğer özelliklerini belirlemesini şart koşuyorsa ve bunu belirtilen tarihte veya satıcının talebini takip eden makul bir süre içinde yapmazsa, satıcı, alıcının bilgi sahibi olabileceği talepleri doğrultusunda bu tanımı kendisi oluşturur. Satıcı, malın özelliklerinin tanımını kendisi yapıyorsa, bu tanımın kurallarını alıcıya bildirmeli ve alıcının başka bir tanım yapabileceği makul bir süre koymalıdır. Alıcı böyle bir bildirim aldıktan sonra bu imkanı tesis edilen süre içinde kullanmazsa, alıcının yaptığı tanım bağlayıcıdır¹⁹². Bu durumda satıcı, mal hakkında istediği tespiti yapmadığına dair itiraz etmekle ve argüman olarak kullanma hakkına sahip olmaksızın malı teslim almakla yükümlüdür.

2.2.5.2. Bedel Ödeme Yükümlülüğü

Alıcı, sözleşmenin tarafları tarafından belirlenmiş veya bedelin tespiti sözleşmenin tarafları tarafından seçilen üçüncü bir kişiye emanet edilmiş olabilecek bedeli ödemekle yükümlüdür. Alıcının bedeli ödeme yükümlülüğü,

¹⁹⁰ ACMK'nın 456.-464. maddeleri.

¹⁹¹ Vermelle, s. 62; Tutulani Semini, s. 17.

¹⁹² ACMK'nın 735. maddesi.

ödemenin gerçekleşmesine ilişkin sözleşme ve kanunla belirlenen tüm işlem ve formalitelerin yerine getirilmesi anlamına gelir¹⁹³.

Sözleşmede bedelin ödenmesi için bir son tarih öngörülmediğinde, bedelin, malın teslimi ile aynı zamanda ödeneceği varsayılacaktır¹⁹⁴. Öte yandan, sözleşmede ödeme yeri belirtilmemişse, malın bedeli satıcının yerleşim yerinin veya işyerinin bulunduğu yerde yapılacaktır¹⁹⁵.

Bedel, tarafların anlaşmasına göre taksitler halinde ödenebilir. Alıcı bu taksitleri zamanında ve belirlenen tutarlarda öder. Her bir ödemenin değerlerinin tanımlanmaması durumunda, taksitin eşit değer ilkesi geçerlidir. Taraflar, bedelin ödenmesinde bir gecikme olacaksa faiz ödenmesine karar verebilirler¹⁹⁶.

Yukarıda belirtildiği gibi, fiyatlandırma, sözleşmenin tarafları tarafından seçilen üçüncü bir kişiye emanet edilebilir. Üçüncü kişi bu görevi kabul etmeyebilir ancak bu durumda verilebilecek herhangi bir çözüm Medeni Kanun'da bulunmamaktadır. Arnavut doktrinine dayanarak bu durumda aşağıdaki kurallar geçerli olacaktır¹⁹⁷:

- a) Sözleşme konusu hisse senedi veya piyasa fiyatı olan bir mal ise, teslimatın gerçekleşeceği piyasa listeleri kullanılarak fiyat belirlenir.
- b) Satıcının sıklıkla sattığı mallarda, tarafların sözleşmeyi akdetme sırasında satıcı tarafından kullanılan standart fiyatı kastettikleri varsayılır.
- c) Yukarıda sayılan yöntemlerden hiçbiri bedelin belirlenmesinde başarılı olmazsa, mahkeme bu amaçla görevlendirilen bilirkişilerin bulgularına göre bedeli belirleyecektir.

¹⁹³ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 10.

¹⁹⁴ ACMK'nın 732. maddesi.

¹⁹⁵ ACMK'nın 748. maddesi.

¹⁹⁶ Lavdari, s. 39-40.

¹⁹⁷ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 11.

2.3. YÜRÜRLÜKTEKİ KOSOVA MEVZUATINA GÖRE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN DÜZENLENMESİ

Malların dolaşımında ve hizmet sunumunda satış sözleşmesi büyük bir önem taşımaktadır. Hem ulusal hukuklar açısından hem de uluslararası ilişkiler açısından önemi büyüktür. Bu sözleşme, malların hem ülke içinde hem de uluslararası piyasada dolaşımını sağlamaktadır. Dolayısıyla satış sözleşmesi, sözleşme ilişkilerinde ana sözleşme olarak kabul edilir. Aynı zamanda bu sözleşme, mülkiyet devrinin veya herhangi bir hakkın devrinin gerçekleştirildiği temel araçtır. Bu sözleşmenin ayrıca özel bir değeri vardır, çünkü piyasa yasalarına ve malların dolaşımına en iyi şekilde uyarlanmıştır¹⁹⁸.

Kosova hukukunda, satış sözleşmesi Borçlar Kanunu'nda, sırasıyla bu kanunun 438-533. maddelerinde düzenlenmiştir. Kosova doktrininde satış sözleşmesi "Satıcı olarak adlandırılan bir süjenin, bir mal veya mülkiyet hakkını, fiyat olarak belirlenen tutarı ödemekle yükümlü olan alıcı adı verilen başka bir süjeye devretmek zorunda olduğu bir sözleşme" olarak tanımlanmıştır¹⁹⁹. Bir başka yazara göre ise satış sözleşmesi "Satıcının malın mülkiyetini veya herhangi bir hakkını devretmekle yükümlü olduğu, alıcının ise belirli bir bedel ödeyerek malı teslim almak veya devredilen hakkı kabul etmek zorunda olduğu satıcı ile alıcı arasındaki hukuki ilişki" olarak tanımlanmıştır²⁰⁰.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 438. maddesine göre "Bir satış sözleşmesi ile satıcı, satılan malı, alıcının mülkiyet hakkını elde etmesi için alıcıya teslim etmeyi taahhüt eder; alıcı, satıcıya bedelini ödemeyi ve malı teslim almayı taahhüt eder. Herhangi bir hakkın satıcısı, satılan hakkı alıcıya sağlamayı taahhüt eder; bu hakkın kullanılması bir mala sahip olmayı gerektiriyorsa, satıcı bunu alıcıya teslim edecektir".

¹⁹⁸ Alishani, 2002, s. 48-49.

¹⁹⁹ Dauti, N. (1998). *E drejta e detyrimeve (pjesa e përgjithshme dhe e veçantë)(ligjëratat të autorizuar)*. Prishtine: Universiteti i Prishtinës, s. 301.

²⁰⁰ Alishani, 2002, s. 21-22;

2.3.1. Satış sözleşmesinin özellikleri

- Satış sözleşmesinin özellikleri şunlardır;
 - Satış sözleşmesi rızaya dayalı bir sözleşmedir;
 - Satış sözleşmesi şekle bağlı değildir (Taşınmaz satışının geçerli olabilmesi için, sözleşmenin resmî şekilde yapılması zorunludur);
 - Satış sözleşmesi bağlayıcı bir sözleşmedir;
 - Satış sözleşmesi iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir²⁰¹.
- Satış sözleşmesi rızaya dayalı bir sözleşmedir. Satış sözleşmesi, sözleşmenin konusu ve bedeli üzerinde tarafların özgür iradelerinin rızası ile akdedilmesi nedeniyle rızaya dayalı bir sözleşme olarak kabul edilir²⁰².
- Satış sözleşmesi bir şekle bağlı değildir. Satış sözleşmesi şekle bağlı değildir, çünkü geçerliliği için belirli bir şekil gerekli değildir, ancak tarafların özgür iradesi yeterlidir. Borçlar Kanunu'na göre, satış sözleşmesi, konusu taşınmaz mal olması durumunda resmi bir nitelik kazanır²⁰³.
- Satış sözleşmesi bağlayıcı bir sözleşmedir. Bir mal veya hak karşılığında verilen satış sözleşmesinde bir bedelin bulunması bu sözleşmeyi bağlayıcı kılar. Alıcı, sözleşmeye dayalı olarak, sözleşme konusu mal için eşdeğer tazminatı temsil eden belirli bir miktar para vererek mal üzerindeki mülkiyet hakkını kazanır²⁰⁴.
- Satış sözleşmesi iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir. Satış sözleşmesinde yer alan tarafların birbirlerine karşı karşılıklı yükümlülükleri vardır, bu nedenle bu sözleşme iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşme olarak kabul

²⁰¹ Krasniqi, s. 357; Alishani, 2002, s. 23-24.

²⁰² Dauti, N. (2012). *Kontratat*. Prishtine: Universiteti i Prishtines, s. 127; Alishani, 2002, s. 23.

²⁰³ Dauti, N. (2004). *E drejta e detyrimeve (Pjesa e pergjithshme dhe e veçante)*. Prishtine: Universiteti i Prishtines, s. 296; Krasniqi, s. 357.

²⁰⁴ Alishani, 2002, s. 23; Dauti, 2004, s. 296.

edilir. Satıcı malın mülkiyetini devretmekle, alıcı ise bedelini ödemekle yükümlüdür²⁰⁵.

2.3.2. Satış Sözleşmesinin Unsurları

Satış sözleşmesinin unsurları şunlardır:

- Sözleşmenin süjeleri
- Sözleşmenin konusu
- Sözleşmenin içeriği²⁰⁶.

Satış sözleşmesinin "süjeleri" ile bu sözleşmeyi akdeden taraflar kastedilmektedir. Bunlar gerçek kişiler, tüzel kişiler, yabancılar veya yerliler olabilir. Aynı zamanda, devlet bir satış sözleşmesine taraf olabilir²⁰⁷. Satıcı ve alıcı, satış sözleşmesinin taraflarıdır. Fiil ehliyeti, süjelerin bir satış sözleşmesi akdelebilmeleri için önemli bir koşuldur²⁰⁸.

Satış sözleşmesinin konusu şunlardır:

- mallar (taşınır mallar, taşınmaz mallar, tür olarak belirlenmiş mallar veya ferden belirlenmiş mallar/KCBK'nın 441. maddesi),
- gelecekteki bir mal (KCBK'nın 441. maddesi),
- haklar (KCBK'nın 441. maddesi).

KCBK, malı satış sözleşmesinin temel bir unsuru olarak vurgulamaktadır. Hukuk doktrinine göre dar anlamda bir mal, maddi olarak var olan ve insan gücüne tabi

²⁰⁵ Dauti, 1998, s. 302; Dauti, 2012, s. 296.

²⁰⁶ Krasniqi, s. 357; Alishani, 2002, s. 24.

²⁰⁷ Tutulani Semini, *Pjesa e Pergjithshme*, s. 22; Galgano, s. 113-114.

²⁰⁸ Tutulani Semini, *Pjesa e Pergjithshme*, s. 22-23.

olabilen bir nesne anlamına gelir. Hukuki ve adli uygulamada atom enerjisi, gaz, elektrik vb. maddeler de mal olarak kabul edilir²⁰⁹.

Satış sözleşmesinin konusu şunlar olabilir: taşınır mallar, taşınmaz mallar, tür olarak belirlenmiş mallar veya ferden belirlenmiş mallar, misli veya misli olmayan mallar. Satış sözleşmesinin konusu, ferden belirlenmiş bir mal olduğunda, sözleşme, malı diğer mallardan ayıran nitelikleri belirtmelidir. Satış sözleşmesinin konusu tür olarak belirlenmiş mal ise, sözleşme bu malın türünü, kalitesini ve miktarını içermelidir²¹⁰.

Malın tipi, sayısı ve özellikleri gibi verilerin yaklaşık olarak tanımlanması, malın türünün belirlenmesinde çok önemlidir. Miktar doğru bir şekilde belirlenebilir, örneğin, 100 kg mısır. Taraflar, sözleşmenin konusu olan malın miktarını aralarında anlaşarak belirlerler. Ancak bu miktar, satıcı ve alıcı tarafından seçilen üçüncü bir kişi tarafından da belirlenebilir. Malın kalitesi kimyasal, fiziksel niteliklere göre belirlenirken belirli bir model örnek alınarak da belirlenir²¹¹.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 441. maddesinin 1. fıkrasına göre satış sözleşmesinin konusu "sadece dolaşımda olan mallardır". Alınabilen, satılabilen veya değiştirilebilen mallar "dolaşımdaki mallar" olarak kabul edilir. Satış sözleşmesinin konusu, sınırlı dolaşıma sahip mallar da olabilir. Bu grup şunları içerir: silah, narkotik, zehir vb²¹². Bu malların satışının gerçekleştirilebilmesi için yetkili kurumdan özel izin alınması gerekmektedir²¹³.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 441. maddesinin 3. fıkrasına göre satış sözleşmesinin konusu "gelecekteki bir mal" da olabilir. Satış sözleşmesi

²⁰⁹ Krasniqi, s. 358; Gojani, S., Curri, G. (2020). *E Drejta Kontraktore (Pjesa e pergjithshme dhe e veçante)*. Prishtine: Shtypshkronja Blendi, s. 132; Alishani, 2002, s. 25.

²¹⁰ Dauti, 2004, s. 301.

²¹¹ Alishani, 2002, s. 27-28; Dauti, 2012, s. 132.

²¹² Dauti, 2012, s. 131.

²¹³ Krasniqi, s. 358.

gelecekteki bir mal ile bağlantılı olarak yapılmışsa, sözleşmede malın miktarı, türü ve fiyatı belirtilmelidir, örneğin gelecek yılki üretimden 100 kg mısır alımı²¹⁴.

Mallar gibi haklar da bir satış sözleşmesinin konusu olabilir. Ancak sadece mülkiyet hakları ve devredilebilir olanlar bu sözleşmenin konusu olabilir. Örnekler: telif hakkı, mülkiyet hakkı, meyveden yararlanma hakkı, malı kullanma hakkı²¹⁵.

Satış sözleşmesinin ana unsurlarından biri de bedeldir. Bedel, alınan malın karşılığında alıcının satıcıya ödediği para cinsinden değeri ifade eder. Sözleşmenin konusunun bedeli taraflar arasındaki anlaşma ile düzenlenmelidir²¹⁶.

Ancak bedel, sözleşme tarafları tarafından seçilen üçüncü bir kişi tarafından da belirlenebilir. Bu üçüncü kişi bilirkişi veya hakim olabilir ve adil ve dürüst bir değerlendirmeye göre bedeli tespit edecektir²¹⁷. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 441. maddesine göre bedel belirlenmiş veya belirlenebilir değilse, sözleşmesinin konusu eksik olduğu için sözleşme geçersizdir.

Bedelin karşılması gereken bazı kriterler vardır:

- Bedel para ile ifade edilmelidir. Bedel parayla değil başka şeylerle belirlenirse, bu durumda taraflar arasında akdedilen sözleşme satış sözleşmesi değil, takas sözleşmesidir²¹⁸.

- Bedel adil olmalıdır. Bedel, satılan malın değerinin en az yarısı veya en fazla iki katı kadar ise adil olarak kabul edilir²¹⁹.

²¹⁴ Dauti, 1998, s. 306; Krasniqi, s. 358.

²¹⁵ Dauti, 2012, s. 133.

²¹⁶ Alishani, 2002, s. 29; Dauti, 1998, s. 308.

²¹⁷ Dauti, 2004, s. 302;

²¹⁸ Krasniqi, s. 359; Alishani, 2002, s. 29;

²¹⁹ Alishani, 2002, s. 32; Krasniqi, s. 359.

- Bedel gerçekçi olmalıdır. Bedelin, malın değerine ve özelliklerine uygun olduğunda gerçek olduğu kabul edilir. Belirlenen bedel gerçek ve doğru değilse, taraflar arasında akdedilen sözleşme satış sözleşmesi değil, bağış sözleşmesidir²²⁰.

- Bedel belirlenmiş veya belirlenebilir olmalıdır. Satış sözleşmesinde taraflar bedelin sabit değerini, ödemenin yapılacağı para birimini ve ödeme yerini tespit etmişlerse bedel belirlenmiş sayılır. Öte yandan, taraflar, bedelin belirlenmesi için gerekli unsurların daha sonra mümkün olacağını öngörmüşlerse, bedelin belirlenebilir olduğu kabul edilir. Örneğin, malın bedeli gelecek yılın piyasa fiyatına göre belirlenecektir²²¹.

Borçlar Kanunu'nun 445. maddesinde satış sözleşmesinde bedelin belirtilmemesi durumunda ne olacağına dair çeşitli durumlar bulunmaktadır:

1. Satış sözleşmesinde fiyat belirlenmemişse ve sözleşmede fiyatın belirlenebileceği yeterli bilgi bulunmuyorsa, sözleşme herhangi bir hukuki sonuç doğurmaz.
2. Taraflar arasında akdedilen sözleşme bedeli belirlemediğinde ve bedelin belirlenebileceği yeterli bilgi bulunmadığında, alıcı, sözleşmenin yapılmasında satıcı tarafından düzenli olarak tahsil edilen bedeli ve bunun yokluğunda makul bir bedeli ödemekle yükümlüdür.
3. Makul bedel, sözleşmenin yapıldığı andaki günün bedeli olarak kabul edilir ve bedelin belirlenmemesi durumunda davanın durumuna göre mahkemece belirlenir.

²²⁰ Dauti, 1998, s. 308; Dauti, 2012, s. 134.

²²¹ Tutulani Semini, s. 7; Dauti, 2004, s. 303.

2.3.3. Satış Sözleşmesinde Tarafların Yükümlülükleri

Satıcının ana yükümlülükleri şunlardır²²²:

- a) Malı alıcıya teslim etmek
- b) Malın hukuki ayıplarından sorumlu olmak
- c) Malın maddi ayıplarından sorumlu olmak
- d) Satış bedelini teslim almak

2.3.3.1. Satıcının Malı Alıcıya Teslim Etme Yükümlülüğü

Malın teslimi, satıcının ana yükümlülüğüdür. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 450. maddesine göre satıcı, malı sözleşmede belirtilen zamanda ve yerde alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. Satıcı, malı alıcıya teslim ettiğinde veya teslim alınabileceği belgeyi teslim ettiğinde, prensip olarak teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olur.

Satıcının, alıcının mala sahip olmasını sağlamak için yaptığı işlemler, malın teslimi fiilini oluşturur. Malın teslimi sırasında taşınır malın teslimi ile taşınmaz malın teslimi arasında ayırım yapılmalıdır²²³. Taşınır malın teslimi, malın doğrudan alıcıya teslim edilmesiyle gerçekleşmektedir. Öte yandan, taşınmaz malın teslimi, malın bulunduğu yerin taşınmaz tapu sicillerine tescili ile mümkün olmaktadır. Teslimat, satıcı veya onun yetkilendirdiği bir kişi tarafından yapılmalıdır²²⁴.

Satıcı, satış sözleşmesinin konusu olan malı alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 451. maddesine göre aksi kararlaştırılmadıkça veya işlemin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça, satıcı malı tüm aksesuarlarıyla birlikte çalışır vaziyette alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. Sonuç

²²² Dauti, 1998, s. 309; Gojani, Curri, s. 133.

²²³ Krasniqi, s. 360; Dauti, 2012, s. 135.

²²⁴ Gojani, Curri, s. 134; Alishani, 2002, s. 33-34.

olarak satıcı, ana mala ek olarak, mala ait parçayı da alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. Ayrıca mal meyve veriyorsa bunların da teslim edilmesi gerekir²²⁵.

Meyvelerin tesliminde, malın teslimi için sürenin belirlenip belirlenmediği dikkate alınır. Bu süre sözleşmede belirtilmişse, o tarihe kadar elde edilen meyveler satıcıya aittir. Doğal meyveler söz konusu olduğunda onları ana maldan ayırmak satıcının yükümlülüğündedir. Öte yandan, sivil meyveler söz konusu olduğunda, satıcı onları toplamakla yükümlüdür. Doğal meyvelere örnek olarak tahıllar veya çeşitli meyveler verilebilirken, sivil meyveler faiz, kira vb²²⁶. Satıcının teslim yükümlülüğünü üstlendiği andan itibaren üründen elde edilen meyve ve diğer faydalar alıcıya aittir²²⁷.

Satıcı, malı, sözleşmenin imzalandığı andaki gibi iyi durumda alıcıya teslim etmekten sorumludur. Satıcı, malın teslim edildiği ana kadar, malın kaybolmasından veya hasar görmesinden sorumludur. Satıcının kusuru ile malın zarar görmesi veya kaybolması halinde, taahhüdün yerine getirilmemesinden dolayı her borçluya ait olan hukuki sorumluluğu üstlenir²²⁸.

Satıcı, malda meydana gelen hasarın mücbir sebeplerden kaynaklandığını kanıtlayabilirse, zarardan sorumlu değildir. Satıcının malı alıcıya teslim etmesini engelleyen mücbir sebepler nedeniyle bir malın hasar görmesi veya kaybolması ve sözleşme konusu malın ferden belirlenmiş olması durumunda, risk satıcıya aittir ve satıcının herhangi bir ücret talep etme hakkı bulunmamaktadır. Satıcı, tür olarak belirlenmiş malın teslim edildiğinde hasarlı veya eksik olması durumunda aynı türden başka bir malı teslim etmekle yükümlüdür²²⁹.

Satıcı, taraflar arasında imzalanan satış sözleşmesinde belirtilen zamanda malı teslim etmekle yükümlüdür. Malın teslim süresi, satıcı ve alıcı arasındaki anlaşma

²²⁵ Dauti, 2004, s. 304; Dauti, 1998, s. 310-311.

²²⁶ Dauti, 2012, s. 136; Gojani, Curri, s. 134.

²²⁷ KCBK'nın 451. maddesinin 2. fıkrası.

²²⁸ Alishani, 2002, s. 40; Krasniqi, s. 359.

²²⁹ Dauti, 1998, s. 311; Dauti, 2012, s. 137.

ile belirlenir. Malın teslim tarihi belirlenmemişse, satıcı, malın niteliğini ve diğer şartları dikkate alarak, sözleşmenin kurulmasından sonra makul bir süre içinde teslimatı yapmakla yükümlüdür²³⁰.

Malın tesliminin belirli bir süre içinde gerçekleşmesi için sözleşme yapıldığında, bu süre içinde teslim tarihini hangi tarafın belirleme hakkına sahip olacağı belirtilmemekle birlikte, teslim tarihinin belirlenmesinin alıcıya bırakıldığı farklı sebeplerden anlaşıldığı durumlar dışında, bu hak satıcıya aittir²³¹. Satıcı tarafından malın teslimi tespit edilen süre içinde yapılmazsa temerrüde düştüğü kabul edilir. Uygulamada, malın teslim süresi, belirli bir tarih seçilerek veya malın teslimini belirli bir olaya bağlayarak belirlenir²³².

Malın teslim yeri, satıcı ve alıcı arasındaki anlaşma ile belirlenir. Teslim yeri sözleşmede belirlenmemişse, malın teslimi, sözleşmenin kurulduğu anda satıcının yerleşim yeri veya fiilen oturduğu yerde ya da böyle bir yerleşim yeri yoksa, satıcının mutlak ticari faaliyetini ifa ederken sözleşme akdetmesi halinde malın teslimi işyerinin bulunduğu yerde olmaktadır²³³.

Kural olarak, taşınır mallar satış sözleşmesinin yapıldığı yerde teslim edilir. Genellikle bu yer, satıcının yerleşim yeri veya fiilen oturduğu yerdir. Taşınmaz malların fiili teslimi buldukları yerde, kanuni teslimi ise mahkeme veya tapu müdürlüklerinin bulunduğu yerde yapılır²³⁴.

Satış sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa ve sözleşmede ifa yeri belirtilmiyorsa malın taşıyıcıya veya taşımayı organize eden kişiye teslim edilmesiyle birlikte satıcının teslim yükümlülüğü sona ermektedir²³⁵. Bu kural, özellikle satıcının malı başka bir yere göndermekle yükümlü olduğu ve malın

²³⁰ KCBK'nın 453. maddesi.

²³¹ KCBK'nın 452. maddesi.

²³² Gojani, Curri, s. 135-136; Dauti, 2004, s. 305.

²³³ KCBK'nın 454. maddesinin 1. fıkrası; Alishani, 2002, s. 37; Dauti, 1998, s. 312.

²³⁴ Dauti, 2012, s. 138; Dauti, 2004, s. 306.

²³⁵ KCBK'nın 455. maddesi; Gojani, Curri, s. 135.

taşıyıcıya veya taşımayı organize eden kişiye teslimi ile teslimatın gerçekleşmiş sayıldığı durumlarda geçerlidir²³⁶.

Malın tesliminin masrafları ve teslimden önceki masraflar satıcı tarafından karşılanır. Teslimden sonraki nakliye masrafları ve diğer tüm masraflar, aksi belirtilmedikçe alıcıya aittir²³⁷. Satıcı, malın ambalajlanması, paketlenmesi ve alıcıya teslim edilmesi ile ilgili masraflardan sorumludur. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça veya ticari teamüllere göre hareket edilmesi öngörülmedikçe, alıcının bedelini ödememesi halinde satıcı malı teslim etmekle yükümlü değildir²³⁸.

2.3.3.2. Satıcının, Alıcıyı Malın Hukuki Ayıplarından Koruma Yükümlülüğü

Satıcı, malı üçüncü kişilerden zarar görmeden teslim alacağını alıcıya garanti etmekle yükümlüdür. Başka bir deyişle, satıcı, alıcıyı, satış sözleşmesinin konusu malın sahip olabileceği yasal ayıplardan korumakla yükümlüdür²³⁹. Satıcının, malın yasal ayıplarına ilişkin sorumluluğu, Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 491-498. maddelerinde belirtilmiştir.

Satılan malda üçüncü kişinin alıcının hakkını hariç tutan, azaltan veya kısıtlayan herhangi bir hakkı varsa satıcı sorumludur. Öte yandan, satıcının sorumlu tutulabilmesi için, alıcıya üçüncü kişinin herhangi bir hakkının varlığından haberdar edilmemiş veya bu hakla yüklenen malı almasına izin vermemiş olması gerekir²⁴⁰.

²³⁶ Alishani, 2002, s. 37.

²³⁷ KCBK'nın 457. maddesi;

²³⁸ Dauti, 2012, s. 138.

²³⁹ Krasniqi, s. 366; Gojani, Curri, s. 137.

²⁴⁰ KCBK'nın 491. maddesinin 1. fıkrası; Dauti, 2004, s. 307.

Üçüncü bir kişinin bir mal üzerinde herhangi bir hak iddiasında bulunduğu anlaşılması halinde, alıcı, satıcının bundan haberi olmadıkça, bunu satıcıya bildirmeli ve makul bir süre içinde malın haktan veya alacaktan kurtulmasını talep etmelidir. Sözleşmenin konusu, tür olarak belirlenmiş mallar olduğunda, satıcı, alıcıya aynı türden ancak yasal ayıbı olmayan başka bir mal teslim etmekle yükümlüdür²⁴¹. Satıcı, alıcıyı koruyamazsa ve mal üçüncü bir kişi tarafından alınır, sözleşme feshedilir ve satıcı, alıcıya verdiği zararı tazmin etmekle yükümlüdür. Alıcının hakkının azaltılması veya sınırlandırılması durumunda ise, alıcı sözleşmeyi feshetmek yerine, malın fiyatının düşürülmesini ve zararın tazmin edilmesini talep edebilir²⁴².

Sözleşme kurulduğunda, alıcı, malın alınması veya haklarının azaltılması veya sınırlandırılması ihtimalini biliyorsa, bu ihtimalin gerçekleşmesi halinde alıcının tazminat hakkı bulunmayacaktır ancak bedelin iadesini talep etme hakkına sahip olacaktır²⁴³. Satıcıya bildirimde bulunmayan ancak üçüncü kişiye karşı kendini savunmayı tercih eden ve anlaşmazlığı kaybeden alıcının sözleşmeyi feshetme hakkı vardır ancak satıcının onu savunmayı başaracağını ispatlaması halinde tazminat talep etme hakkı yoktur²⁴⁴.

Tarafların aralarındaki anlaşma ile malın yasal ayıpları için satıcının sorumluluğunu hariç tutabilir veya sınırlayabilirler²⁴⁵. Sözleşme yapıldığında, satıcının haklarındaki herhangi bir kusur biliniyorsa veya satıcı tarafından bilinmemesi mümkün değilse, yasal ayıplar için sorumluluğun sınırlandırılması veya hariç tutulmasına ilişkin bir sözleşme hükmü geçersiz ve hükümsüz olacaktır²⁴⁶.

²⁴¹ KCBK'nın 492. maddesi.

²⁴² Dauti, 1998, s. 313.

²⁴³ KCBK'nın 493. maddesinin 4. fıkrası.

²⁴⁴ Dauti, 2012, s. 139.

²⁴⁵ Dauti, 2004, s. 307.

²⁴⁶ KCBK'nın 496. maddesinin 2. fıkrası.

Alicının hukuki ayıplardan doğan hakları, üçüncü kişinin alacağına varlığını öğrenmesinden bir yıl sonra sona erer. Üçüncü kişi bu sürenin bitiminden önce prosedürü başlatırsa ve alıcı satıcıyı sürecin bir parçası olmaya davet ederse, alıcının hakları, konunun nihai olarak çözülmesinden sadece altı 6 ay sonra sona erer²⁴⁷.

2.3.3.3. Satıcının Alıcıyı Malın Maddi Ayıplarından Koruma Yükümlülüğü

Satıcı, satış sözleşmesine konu malın maddi ayıplarına karşı alıcıya garanti vermekle yükümlüdür²⁴⁸. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 462. maddesi uyarınca aşağıdaki durumlarda maddi ayıplar mevcuttur:

1. Malın mutlak kullanımı veya dolaşımı için gerekli özellikleri taşımaması durumunda;
2. Mal, alıcının satın aldığı ve satıcı tarafından bilinen veya bilinmesi gereken özel kullanım için gerekli özelliklere sahip değilse;
3. Mal, açıkça veya zımnen üzerinde anlaşmaya varılan veya emredilen nitelik ve özelliklere sahip değilse;
4. Satıcı, numune veya model yalnızca bilgi amaçlı gösterilmediği sürece, numune veya modele uymayan malı teslim ettiğinde.

Satıcı, aşağıdaki durumlarda malın maddi ayıplarından sorumludur:

1. Satıcı, satıcının maddi ayıplar hakkında bilgisi olup olmadığına bakılmaksızın, risk alıcıya geçtiğinde malın sahip olduğu maddi ayıplardan sorumludur.
2. Satıcı, riskin alıcıya geçmesinden sonra ortaya çıkan maddi ayıplardan da daha önce var olan bir nedenin sonucu olması halinde sorumlu olacaktır²⁴⁹.

²⁴⁷ Dauti, 1998, s. 313; Dauti, 2012, s. 139.

²⁴⁸ Gojani, Curri, s. 137; Krasniqi, s. 363.

²⁴⁹ KCBK'nın 461. maddesinin 1. ve 2. fıkraları.

3. Satıcı, malın herhangi bir ayıbının bulunmadığını veya malın belirli niteliklere veya özelliklere sahip olduğunu belirtmişse, alıcının kolayca fark edebileceği her türlü ayıptan da sorumludur²⁵⁰.

Satıcı, aşağıdaki durumlarda malın maddi ayıplarından sorumlu değildir:

1. Satıcı, 462. maddenin 1. ve 3. fıkralarında belirtilen ayıplar, sözleşme yapıldığında alıcı tarafından biliniyorsa veya bilinemiyorsa bundan sorumlu olmayacaktır²⁵¹.
2. Satıcı, sözleşmede daha uzun bir süre öngörülmediği sürece, malın teslim edilmesinden altı (6) ay sonra ortaya çıkan ayıplardan sorumlu olmayacaktır²⁵².
3. Zorunlu açık artırmada satılan malın sahibi, malın ayıplarından sorumlu tutulamaz²⁵³.

Alıcı, teslim alınan malı en kısa zamanda incelemek veya bir uzmana kontrol ettirmek ve açık ayıpları sekiz gün içinde satıcıya bildirmekle yükümlüdür, aksi takdirde kendisine ait olan bu hakkı kaybeder. Muayene her iki tarafın huzurunda yapıldığında, alıcı açık ayıplarla ilgili görüşlerini derhal satıcıya bildirmekle yükümlüdür, aksi takdirde bu esasa göre kendisine ait olan hakkını kaybeder²⁵⁴.

Taraflar, malın maddi ayıpları için satıcının sorumluluğunu sınırlayabilir veya hariç tutabilirler. Bu hüküm, ayıbın satıcı tarafından bilinmesi ve alıcıya bildirilmemesi halinde geçersizdir. Aynı zamanda, satıcı hakim durumdan yararlanarak bu hükmü uygulamış olsa dahi bu hüküm hükümsüzdür²⁵⁵.

²⁵⁰ KCBK'nın 463. maddesinin 3. fıkrası.

²⁵¹ KCBK'nın 463. maddesinin 1. fıkrası.

²⁵² KCBK'nın 465. maddesinin 2. fıkrası.

²⁵³ KCBK'nın 470. maddesi.

²⁵⁴ KCBK'nın 464. maddesinin 1. ve 2. fıkraları; Krasniqi, s. 364; Gojani, Curri, s. 139.

²⁵⁵ KCBK'nın 469. maddesinin 1. ve 2. fıkraları; Gojani, Curri, s. 139-140.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 471. maddesine göre satıcıya ayıbı zamanında ve doğru bir şekilde bildiren alıcı:

1. Satıcının ayıbı düzeltmesini veya ayıpsız başka bir malı teslim etmesini (sözleşmenin ifası) talep etmek;
2. Bedelin azaltılmasını talep etmek;
3. Sözleşmenin feshini beyan eder.

Bu durumların her birinde, alıcı zararın tazminini talep etme hakkına sahip olacaktır. Buna ek olarak ve bundan bağımsız olarak, satıcı, hasar sorumluluğuna ilişkin genel kurallara göre, maldaki ayıp nedeniyle alıcının diğer varlıklarının uğradığı zarardan da sorumlu olacaktır.

2.3.3.4. Bedelini Teslim Alma Yükümlülüğü

Satıcı, satış sözleşmesine konu olan malın bedelini alıcıdan teslim almakla yükümlüdür. Satıcı satış sözleşmesinde taraflarca belirlenen şekil, zaman ve yerde bu bedeli teslim almakla yükümlüdür. Satıcı sebepsiz olarak bedeli almayı reddederse, temerrüde düştüğü kabul edilir ve bundan sorumlu tutulur²⁵⁶. Bu durumda mahkeme kararına istinaden alıcı, satıcıya ait özel bir banka hesabına parayı yatırma hakkına sahiptir. Bu şekilde bedelini ödeme yükümlülüğü yerine getirmiş olur. Bu husus sözleşmede belirtilmemişse, satıcı bedelin kısmi ödemesini reddetme hakkına sahiptir²⁵⁷.

2.3.4. Alıcının Yükümlülükleri

Satış sözleşmesinde alıcının ana yükümlülükleri, bedelini ödeme ve malı teslim alma yükümlülüğüdür²⁵⁸.

²⁵⁶ Dauti, 1998, s. 314.

²⁵⁷ Dauti, 2012, s. 141; Dauti, 2004, s. 308.

²⁵⁸ Alishani, 2002, s. 41; Krasniqi, s. 367.

2.3.4.1. Bedel Ödeme Yükümlülüğü

Alıcının satıcıya karşı asıl yükümlülüğü, satış sözleşmesine konu olan malın bedelini ödemekle yükümlüdür²⁵⁹.

Alıcı, sözleşmede belirtilen yer ve zamanda bedeli ödemekle yükümlüdür. Sözleşmeye dayalı bir hükmün veya teamüllerin olmaması durumunda, ödeme, malın teslimatının gerçekleştiği yer ve zamanda yapılır. Teslim anında bedelin ödenmesi gerekmiyorsa, ödeme satıcının yerleşim yerinin veya işyerinin bulunduğu yerde yapılır²⁶⁰.

Alıcı, bedelin tamamını bir defada ödemekle yükümlüdür. Satış sözleşmesinde bedelin taksitler halinde ödenmesi ayrı olarak belirtilmelidir. Taraflar bedelin ödenmesi için bir süre belirlemişlerse ve alıcı bu süre içinde ödemeyi yapmamışsa, ödemeyi geciktirdiği günler için faiz ödemekle yükümlüdür²⁶¹.

Genelde ödeme yöntemi, satış sözleşmesinde taraflarca belirlenir. Birbirini takip eden gönderilerde, alıcı, başka bir sözleşme yapılmadığı veya çalışma koşullarından kaynaklanmadığı sürece, teslim alındığı anda her gönderi için ücreti ödemekle yükümlüdür²⁶².

2.3.4.2. Malı Teslim Alma Yükümlülüğü

Alıcı, bedelini ödemenin yanı sıra satış sözleşmesine konu malı teslim almakla yükümlüdür²⁶³. Malın teslim alınması, malın teslim edilmesini ve teslim alınmasını mümkün kılmak için gerekli işlemlerin yapılması anlamına gelir. Alıcı makul bir

²⁵⁹ Gojani, Curri, s. 143.

²⁶⁰ KCBK'nın 499. maddesi; Krasniqi, s. 367-368; Dauti, 1998, s. 315.

²⁶¹ Alishani, 2002, s. 42; Dauti, 2004, s. 309.

²⁶² KCBK'nın 501. maddesi; Dauti, 2012, s. 141.

²⁶³ Gojani, Curri, s. 144; Krasniqi, s. 368.

sebeup olmaksızın malı teslim almayı reddederse, satıcı sözleşmenin feshedilmesini talep edebilir²⁶⁴.

Alıcı, sözleşmenin tarafları tarafından belirtilen zamanda malı teslim almalıdır. Taraflar arasındaki anlaşma ile malın teslim alınma zamanı belirlenmemişse, alıcı malı satıcı tarafından teklif edildiğinde teslim almalıdır. Alıcının malı teslim almayı reddetmesi, sözleşmenin feshi ve zararın tazmin edilmesi gibi hukuki sonuçlar doğurur²⁶⁵.

2.4. ARNAVUTLUK VE KOSOVA HUKUKLARINA GÖRE SATIŞ SÖZLEŞMESİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Kosova ve Arnavutluk mevzuatında, satış sözleşmesini düzenleyen hükümler çok benzer olmakla birlikte, aşağıda belirtilecek olan, farklı şekilde düzenlenen bazı hususlar bulunmaktadır.

2.4.1. Satış Sözleşmesinin Kavramı

Arnavutluk mevzuatına göre, satış sözleşmesinin konusu, bir bedelin ödenmesi karşılığında bir malın mülkiyetinin veya bir hakkın devridir²⁶⁶. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 438. maddesine göre ise bir satış sözleşmesi ile satıcı, satılan malı, alıcının mülkiyet hakkını elde etmesi için alıcıya teslim etmeyi taahhüt eder; alıcı, satıcıya bedelini ödemeyi ve malı teslim almayı taahhüt eder. Dolayısıyla Arnavut ve Kosova mevzuatı satış sözleşmesini hemen hemen aynı şekilde tanımlamıştır.

²⁶⁴ KCBK'nın 502. maddesinin 1. ve 2. fıkraları; Alishani, 2002, s. 43.

²⁶⁵ Dauti, 1998, s. 316; Dauti, 2004, s. 310.

²⁶⁶ ACMK'nın 705. maddesi.

2.4.2. Satış Sözleşmesinin Özellikleri

Kosova ve Arnavutluk mevzuatında, satış sözleşmesi için aynı özellikler bulunmaktadır.

Satış sözleşmesinin özellikleri şunlardır:

- Satış sözleşmesi rızaya dayalı bir sözleşmedir;
- Satış sözleşmesi şekle bağlı değildir;
- Satış sözleşmesi bağlayıcı bir sözleşmedir;
- Satış sözleşmesi iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir²⁶⁷;

2.4.3. Satış Sözleşmesinin Unsurları

Her iki mevzuatta da satış sözleşmesinin unsurlarının sözleşmenin süjeleri, konusu ve içeriği olduğu tanımlanmıştır²⁶⁸. Satış sözleşmesinin süjeleri gerçek kişiler, tüzel kişiler, yabancılar veya yerliler olabilir. Aynı zamanda, devlet bir satış sözleşmesine taraf olabilir²⁶⁹.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nda farklı satış sözleşmelerinde alıcı veya satıcı tarafı olamayacak hiçbir şüje bulunmamaktadır. Buna karşılık, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu, bazı süjelerin alıcı olamayacağı durumları tanımlamıştır. Medeni Kanunun 709. maddesine aşağıdakiler, ne açık artırmada ne de doğrudan veya başka bir kişi aracılığıyla alıcı olamaz:

- a) Kanuna göre kendilerine ait olmayan veya devlet tarafından atanan mülkün idarecileri, kendilerine emanet edilen mallarla ilgili olarak;
- b) Cebri icra ile satış yapmakla yükümlü kamu görevlileri, sattıkları mülkle ilgili olarak;

²⁶⁷ Tutulani Semini, s. 1-2; Krasniqi, s. 357; Alishani, 2002, s. 23-24.

²⁶⁸ Krasniqi, s. 357; Tutulani Semini, s. 24.

²⁶⁹ Tutulani Semini, *Pjesa e Pergjithshme*, s. 22.

- c) Hakimler, savcılar, infaz memurları, noterler ve avukatlar, müşterek sahip oldukları durumlar hariç, ait oldukları veya görevlerini ifa ettikleri mahkemede talebe konu mallarla ilgili olarak alıcı olamaz.

Her iki mevzuatta da satış sözleşmesinin konusunun dolaşımdaki mallar olduğu hüküm altına alınmıştır (taşınır mallar, taşınmaz mallar, tür olarak belirlenmiş mallar veya ferden belirlenmiş mallar). Satış sözleşmesinin konusu, sınırlı dolaşıma sahip mallar da olabilir. Bu grup şunları içerir: silah, narkotik, zehir vb²⁷⁰. Bu malların satışının gerçekleştirilebilmesi için yetkili kurumdan özel izin alınması gerekmektedir²⁷¹.

Bu mevzuatlarda satış sözleşmesine konu olan malların yanı sıra haklar da öngörülmüştür. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nda satış sözleşmesinin konusu olabilecek haklar açıkça tespit edilmemiştir. Kosova hukuk doktrinine dayalı olarak bu haklara örnek olarak şunlar verilebilir: telif hakkı, mülkiyet hakkı, meyveden yararlanma hakkı, malı kullanma hakkı²⁷². Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nda da, satış sözleşmesine konu olabilecek haklar açıkça düzenlenmemiştir. Arnavut doktrinine göre satış sözleşmesinin konusu olabilecek haklar şunlardır: bir buluşu kullanma hakkı, bir malı kullanma hakkı vb²⁷³.

KCBK'nın 441. maddesinin 3. fıkrasına göre, yalnızca gelecekteki mallar bir satış sözleşmesine konu olabilir. ACMK'nın 706. maddesine göre hem gelecekteki mallar hem de gelecekteki haklar hak satış sözleşmesinin konusu olarak öngörülmüştür. Dolayısıyla, KCBK'da ACMK'nın aksine, gelecekteki haklar, satış sözleşmesinin bir konusu olarak öngörülmemiştir.

Genellikle taraflar satış sözleşmesinde fiyatı belirlemektedir. KCBK 'ya göre, satış sözleşmesinde bedel belirlenmemişse ve sözleşme bedelin belirlenebileceği

²⁷⁰ Dauti, 2012, s. 131.

²⁷¹ Dauti, 2004, s. 301; Dauti, 2012, s. 131.

²⁷² Dauti, 2012, s. 133.

²⁷³ Tutulani Semini, s. 5.

yeterli veri içermiyorsa, sözleşmenin yasal bir etkisi yoktur²⁷⁴. Dolayısıyla bu durumda taraflar arasında akdedilen satış sözleşmesi geçersizdir. ACMK'ya göre ise, taraflar sözleşmede bedeli belirlemedikleri veya belirleme şekli üzerinde anlaşmadıkları halinde, tarafların sözleşmenin akdedilmesi sırasında satıcı tarafından normal olarak uygulanan bedele atıfta bulunmak istedikleri varsayılır²⁷⁵. Dolayısıyla taraflar satış sözleşmesinde bedeli belirlememişlerse, satış sözleşmesini geçersiz sayan KCBK'dan farklı olarak, KCS'de tarafların, sözleşmenin akdedilmesi sırasında satıcı tarafından normal olarak uygulanan bedele atıfta bulunmak istedikleri varsayılır.

Kosova mevzuatına göre, satıcının ana yükümlülükleri, malın teslim edilmesinin yanı sıra, malın maddi ve hukuki ayıplarından sorumlu olmaktır²⁷⁶. Arnavutluk mevzuatına göre bile satıcının yükümlülükleri hemen hemen aynıdır.

Satıcının yükümlülükleri, Medeni Kanununun 710. maddesinde belirtilmiştir:

“Satıcının temel yükümlülükleri şunlardır:

- 1) Satıcı malı alıcıya teslim etmeli;
- 2) Mal üzerinde mülkiyetin veya ayni hakların edinilmesi, sözleşmenin doğrudan bir sonucu olmadığında, sözleşme veya kanunun öngördüğü koşullara göre mülkiyetin kazanılması için satıcı gereken tüm belgeleri teslim etmelidir.
- 3) Satıcı alıcıyı mülksüzleştirmeye, ayıplara ve malın niteliklerinin sözleşmeye uygun olmamasına karşı garanti etmelidir.

Arnavut ve Kosova mevzuatında öngörülen satış sözleşmesinde alıcının yükümlülükleri aynı olmakla birlikte: bedeli ödeme yükümlülüğü ve malı teslim alma yükümlülüğüdür²⁷⁷.

²⁷⁴ KCBK'nın 445. maddesinin 1. fıkrası.

²⁷⁵ ACMK' nın 707. maddesi.

²⁷⁶ Dauti, 1998, s. 309; Gojani, Curri, s. 133.

²⁷⁷ Alishani, 2002, s. 41; Krasniqi, s. 367; Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 11.

3. BÖLÜM: SATICININ TESLİM BORCU

3.1. TESLİM KAVRAMI

Satıcının temel yükümlülüğü malları alıcıya teslim etmektir²⁷⁸. Bu yükümlülüğün ifa yeri CISG'nin 31. maddesinde tespit edilmektedir. Malların taşınması ile ilgili yükümlülükler CISG'nin 32. maddesinde yer verilmektedir. Teslim yükümlülüğünün ne zaman yerine getirilmesi gerektiği CISG'nin 33. maddesinde belirtilmektedir. Satıcının başka bir yükümlülüğü ise alıcıya mallara ilişkin belgelerin alıcıya teslim etmektir. CISG'nin 34. maddesi satıcının bu borcu ile ilgili kuralları içermektedir.

Viyana Satım Sözleşmesi'nde teslim kavramı hakkında bir tanım bulunmamaktadır, fakat teslimin nerede, ne zaman ve ne şekilde olacağı belirtilmektedir²⁷⁹. Taraflar sözleşmede teslim yeri, zamanı ve şekli ile ilgili herhangi bir düzenleme yapmışlar ise, teslim borcu öncelikle bu düzenlemelerde öngörülen kurallar uyarınca yerine getirilecektir. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa veya yapmalarına rağmen meydana getirilen düzenlemeler yetersiz bulunuyorsa taraflar arasındaki alışkanlıklara veya ticari teamüller de dikkate alınabilmektedir. Yahut eksik kalan konular varsa CISG'nin 31. maddesi ve diğer hükümleri uygulanmaktadır²⁸⁰.

CISG'nin 31. maddesinde teslim terimi sadece satıcı açısından düzenlenmiştir. Başka bir deyişle, teslimin gerçekleştirilebilmesi için satıcının katılımı yeterlidir. Buna göre, bu yükümlülüğü yerine getirmek için teslim alıcının katılımı gerekli değildir²⁸¹. Teslim ile malların mülkiyetinin ve zilyetliğinin geçirilmesi

²⁷⁸ DiMatteo, Dhooge, Greene, Maurer, Pagnattaro, s. 101.

²⁷⁹ Zeytin, 2015, s. 153.

²⁸⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s.393; Enderlein, Maskow, s. 127; Schlechtriem, Schwenger, Art.30, N. 1; Atamer, 2005, s. 134; DiMatteo, Dhooge, Greene, Maurer, Pagnattaro, 2004, s.385.

²⁸¹ Zeytin, 2015, s.150. Erdem, 2008, s. 107; Atamer, 2005, s. 134.

hedeflenmektedir. Her iki tarafın bazı eylemleri yapması ile malların mülkiyetinin ve zilyetliğinin geçirilmesi mümkün olacaktır²⁸². Ancak, Viyana Satım Sözleşmesi'nde teslim kavramı zilyetliğin ve mülkiyetin geçmesi ile ilgili konulardan bağımsız olarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla satıcı, CISG'de veya satım sözleşmesinde bulunan teslim ile ilgili eylemleri yaparak teslim borcunu yerine getirmektedir. Zilyetliğin ve mülkiyetin geçmesi ise uygulanacak olan millî hukuklara başvurarak yerine getirilmektedir²⁸³.

Teslim, satıcının yükümlülüğünü yerine getirmek için yapması gereken maddi bir fiil olarak tamamlanmaktadır. Bu fiile bir örnek olarak şu gösterilebilir: satılan malların satıcı tarafından bir taşıyıcıya gerekli belgelerle birlikte teslim edilmesidir²⁸⁴.

Satış sözleşmesi, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu (ACMK) ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu (KCBK) tarafından düzenlenen ve bir kişiden başka bir kişiye, mülk devrinin gerçekleştirildiği en önemli sözleşmelerden biridir²⁸⁵. Bu sözleşmenin amacı, bir malın mülkiyetinin bir bedel karşılığında devredilmesidir. Satış sözleşmesine göre, satıcının sattığı malı alıcıya teslim etmesi ve mülkiyet hakkını devretmesi ve diğer taraftan ise, alıcının satıcıya bedelini ödeyip malı teslim alması gerekmektedir²⁸⁶.

Arnavut doktrininde mal teslimi kavramı, satış sözleşmesine ve işin niteliğine göre, alıcının malları teslim alma imkânına sahip olabilmesi için satıcının yapması gereken işlemlerin bütününe ifade eder²⁸⁷. Doktrinde yer alan bir başka tanıma göre ise “*teslim*”, malın alıcıya fiilî ve maddi olarak teslim edilmesi, böylece alıcıya

²⁸² Schlechtriem, Schwenger, Art.30, N. 9.

²⁸³ Atamer, Y. (1995). Birleşmiş Milletler Satım Hukukunun Uluslararası Uygulama Alanı. *Istanbul Barosu Dergisi*, 69(10,11,12), 551-568, s. 556.

²⁸⁴ Audit, B. (1998). The Vienna Sales Convention and the Lex Mercatoria. Th. Carbonneau (Ed.). *Lex Mercatoria and Arbitration* (s. 173-194), Cambridge: Juris Publishing, s.181.

²⁸⁵ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 9

²⁸⁶ KCBK'nın 438. maddesinin 1. fıkrası.

²⁸⁷ Alishani, 2002, s. 33.

malından yararlanma fırsatı verilmesi anlamına gelmektedir²⁸⁸. Bu duruma benzer olmakla birlikte teslim kavramı Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nda, satıcının malı sözleşmede belirtilen zamanda ve yerde alıcıya teslim etme yükümlülüğü olarak tanımlanmaktadır²⁸⁹. Kural olarak teslim yükümlülüğü, satıcı tarafından malın alıcıya teslim edilmesiyle veya mallara ilişkin belgelerin alıcıya teslim edilmesiyle yerine getirilmiş olacaktır²⁹⁰.

Arnavut doktrinine göre malları teslim etmenin farklı yolları vardır: fiziki teslim, belgelerin sembolik teslimi veya bir parçanın teslimi (örneğin, depo anahtarlarının teslimi)²⁹¹. Malların alıcıya veya taşıyıcıya teslim edilmesi durumunda, satıcının sözleşmeden doğan teslim borcu sona ermiş sayılmaktadır. Satıcı, teslimat sırasında alıcıya, alıcının bununla malı teslim alabileceği kıymetli bir evrak sunsa bile, satıcının malı teslim borcu gerçekleşmiş olacaktır²⁹².

Kosova hukukunda satış sözleşmesinin akdedildiği anda mal üzerindeki mülkiyet hakkı alıcıya geçmektedir. Satış sözleşmesi ile üçüncü bir kişinin zilyetliğinde bulunan mallar üzerindeki mülkiyet hakkı da devredilebilir (örneğin, kiracının zilyetliğinde bulunan mal). Bu durumda da mal üzerindeki mülkiyet hakkı, sözleşmenin akdedildiği andan itibaren alıcıya geçer. Malın mülkiyetinin alıcıya geçmesiyle birlikte, üçüncü kişi, önceki mal sahibi ile karşılaştırılan tüm koşulları yeni sahibine bildirme hakkına sahiptir²⁹³.

²⁸⁸ Tutulani Semini, s. 9.

²⁸⁹ KCBK'nın 450. maddesi.

²⁹⁰ KCBK'nın 450. maddesinin 2. fıkrası.

²⁹¹ Krasniqi, s. 360.

²⁹² Smaka, R. (2008). *E drejta biznesore*. Prishtine: Universiteti Mbreteror ILIRIA, s. 371.

²⁹³ Alishani, 2002, s. 34.

3.2. TESLİM YERİNİN BELİRLENMESİ

3.2.1. Viyana Satım Sözleşmesi

CISG'nin 31. ve 33. maddeleri, satıcının malların teslimine ilişkin yükümlülüğünü düzenlemektedir. CISG'nin 31. maddesinde teslim yeri, malları teslim etme yükümlülüğünün içeriği ve satıcının bu yükümlülüğü yerine getirmek için yapması gereken işlemler belirtilmektedir. Satım sözleşmesinin konusu olan malın bir yerden bir yere taşınması gerektiği takdirde, malın ilk taşıyıcıya teslim edilmesi durumunda satıcının teslim yükümlülüğü sona ermektedir²⁹⁴.

ACMK'da ve KCBK'da da malların teslimi Viyana Satım Sözleşmesi'ne benzer şekilde düzenlenmektedir. ACMK'nın 711. maddesinin 2. fıkrasına göre, satış sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa ve satıcı malları başka bir yerde teslim etmek zorunda değilse, satıcı, malları alıcıya ulaştırılmaları için ilk taşıyıcıya vererek teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olacaktır. KCBK'nın 455. maddesine göre ise, satış sözleşmesinin malların taşınmasını gerektirdiği ve sözleşmede ifa yerinin belirtilmediği durumlarda, malın taşıyıcıya veya taşımayı organize eden kişiye teslim edilmesiyle satıcının teslim yükümlülüğü sona ermektedir.

CISG'nin teslim yerine ilişkin düzenlenen 31. maddesi, taşımayı içeren ve içermeyen satış sözleşmeleri arasındaki farklılığı göstermektedir. Taşımanın gerekli olduğu durumlar, yani gönderme borcunu gerektiren durumlar (a) bendinde bulunmaktadır. Bu bende göre satıcı, malları alıcıya ulaştırılmaları için ilk taşıyıcıya teslim ettiği yerde teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olmaktadır²⁹⁵. Ardından gelen bentler gönderme borcu içermeyen satış sözleşmeleri ile ilgilidir. Gönderme borcu söz konusu değil ise ve (b) bendinde sayılan istisnalardan biri varsa, teslim yeri olarak malın olduğu yer veya imal edileceği yer kullanılmaktadır.

²⁹⁴ CISG'nin 31. maddesinin (a) bendi.

²⁹⁵ Schlechtriem, P. (1986). *Uniform Sales Law: The UN Convention on Contracts for the International Sale of Good*. Vienna: Manz, s. 64; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 423.

Satıcının malı teslim borcunun (a) ve (b) bentleri kapsamında yer almaması durumunda CISG'nin 31. maddesinin (c) bendine başvurulmaktadır. Buna göre malın teslim edileceği yer satıcının işyeridir. Ayrıca, alıcının malı teslim alması gerektiği durumlarda satıcı, tespit edilen yerlerde malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurarak teslim yükümlülüğünü yerine getirmektedir²⁹⁶.

Teslim yeri ilk olarak satıcı ve alıcı arasındaki sözleşmenin hükümlerine göre tespit edilir. Taraflar teslim yeri ile ilgili herhangi bir düzenleme yapmamışlarsa CISG'nin 31. maddesi tamamlayıcı hukuk kuralı olarak dikkate alınmaktadır. Viyana Satım Sözleşmesi'nde teslim yeri kavramını açıklayan bir tanıma yer verilmemiş ancak teslim yerine ilişkin farklı olanaklar öngörülmüştür. Buna rağmen teslim yeri kavramı doktrinde yazarlar tarafından tanımlanmaktadır. Satım sözleşmesi bakımından teslim yeri, satıcının malları teslim etme yükümlülüğünü yerine getirmek için gerekli tüm işlemlerin yapması gereken yer anlamına gelmektedir²⁹⁷.

Genelde teslim yeri öncelikle taraflar arasındaki sözleşmeye göre tespit edilecektir. Bu gibi durumlarda mesele çok kolaydır. Malın teslim yerinin sözleşmede belirtilmediği durumlarda ise teslim yeri farklı olanaklara göre tespit edilecektir. Teslim yerine gelince, mallar satıcı tarafından taşıyıcıya veya sözleşmede belirtilen kişiye teslim edilebilir²⁹⁸.

Genel olarak teslim yeri ile varış yerini karıştırmamaya özen gösterilmelidir çünkü varma yeri malın sonunda varacağı yer, teslim yeri ise satıcının malı teslim yükümlülüğünün yerine getirdiği yerdir. Başka bir deyişle, satıcı tarafından malların teslim borcu, malları bir veya birkaç taşıyıcı tarafından varış yerine

²⁹⁶ Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N. 2,3,4; Schlechtriem, s. 64

²⁹⁷ Atamer, 2005, s. 138; Erdem, 2008, s. 113.

²⁹⁸ Tutulani Semini, s. 12.

naklettikten sonra değil, malları ilk taşıyıcının tasarrufuna hazır bulundurularak yerine getirilmiş olabilir²⁹⁹.

CISG'nin 6. maddesinde tarafların iradelerine öncelik verme prensibinin (serbestlik ilkesi) sözleşmenin kurulmasında temel kriterlerden biri olduğu belirtilmektedir. Bu prensibe göre taraflar bir sözleşme akdetmek ve sözleşmenin koşullarını seçmekte serbesttirler. CISG'nin 31. maddesi uyarınca bile sözleşme taraflarının özgür iradelerine öncelik verilmektedir. Bu hükme göre satıcının malları başka bir yerde teslim etmesi gerekmiyorsa CISG'nin 31. maddesindeki düzenlemeler geçerli olacaktır³⁰⁰.

Teslim yeri ilk olarak satıcı ve alıcı arasındaki sözleşmenin hükümlerine göre tespit edilir. Taraflar teslim yeri ile ilgili herhangi bir düzenleme yapmamışlarsa CISG'nin 31. maddesi tamamlayıcı hukuk kuralı olarak dikkate alınmaktadır. Bu madde taşımayı içeren ve içermeyen satış sözleşmeleri arasındaki farklılığı göstermektedir. Taşımanın gerekli olduğu durumlar (a) bendinde bulunmaktadır. Ardından gelen bentler gönderme borcu içermeyen satış sözleşmelerine uygulanmaktadır³⁰¹.

Taşımayı içeren satış sözleşmeleri ile ilgili olarak, CISG'nin 31. maddesinin (a) bendine göre malların teslim yeri, malların ilk taşıyıcıya teslim edildiği yerdir. Doktrinde yer alan bir görüşe göre³⁰², mallar ilk taşıyıcıya teslim edilmelidir. Bu durumda malların ilk taşıyıcıya teslim edilmiş sayılabilmesi için depo veya limana konulması gerekmemektedir³⁰³.

CISG'nin 31. maddesi doğrultusunda mal taşımacılığının tartışılabilmesi için belirli kriterlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Başlangıçta, satıcı tarafından

²⁹⁹ Angelici, C. (1981). La disciplina del passaggio dei rischi. *In La Vendita Internazionale. Convegno S.Margherita Lugure, 26-28.8.80*, Milano: Giuffrè, s. 26.

³⁰⁰ Huber, Mullis, s. 39.

³⁰¹ Atamer, 2005, s. 153; Schlechtriem, Schwenzler, Art. 31, N. 13;

³⁰² Bianca, Bonell, s. 251.

³⁰³ Schlechtriem, Schwenzler, Art. 31, N. 11; Bianca, Bonell, s. 251.

düzenlenen taşıma üzerinde çalışma yapılmalıdır. Bunu takiben, taşıma işlemi belirli bir nedenle planlanmalıdır, yani satıcının asıl amacı malı alıcıya teslim etmek olmalıdır. Son olarak, satıcının malların taşınmasını ayarlarken dikkate alması gereken en önemli şeylerden biri alıcının malları kolay teslim alabilmesidir³⁰⁴. Bu maddeye göre ve mal taşınmasının genel anlayışına göre taşıyıcı hava, deniz, nehir, kara ve demiryolu gibi her taşıma şeklini kullanma hakkına sahiptir³⁰⁵.

CISG taşıyıcı terimini tanımlamamaktadır. Bu terim, Uluslararası Ticaret Odası (ICC) tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: *“Taşıyıcı, bir taşıma sözleşmesine dayanarak, demiryolu, karayolu, deniz yolu, havayolu, içsu taşımaları veya farklı taşıma türlerinin bir kombinasyonu ile taşımanın gerçekleştirilmesini taahhüt eden herhangi bir gerçek veya tüzel kişidir”*³⁰⁶.

Taşıyıcı, olağan faaliyeti olarak diğer tüzel veya gerçek kişiler için taşıma işlemleri ile ilgilenen, yani sözleşmeye göre bir ücret karşılığında mal taşımakla yükümlü olan kişidir. Taşıyıcı, gerçek veya tüzel kişi olup taşıyıcının fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Taşıyıcının belirli bir malı kararlaştırılan yerde teslim etmesi ve malı gönderen kişinin bu hizmet karşılığında anlaşılan ücreti ödemesi gerekmektedir³⁰⁷.

CISG'nin 31. maddesinin (b) bendinde dört çeşitli durum yer almaktadır:

- Satış sözleşmesi özel olarak belirlenmiş mallarla ilgilidir ve sözleşmenin imzalanması sırasında her iki taraf da bu malların nerde olduğunu bilmektedir³⁰⁸.

³⁰⁴ Schlechtriem, Schwenger, Art. 31, N. 11.

³⁰⁵ Bianca, Bonell, s. 253.

³⁰⁶ Incoterms 2010: ICC Official Rules for the Interpretation of Trade Terms, by the International Chamber of Commerce (ICC), 2010, s. 9.

³⁰⁷ Smaka, s. 415.

³⁰⁸ Schlechtriem, Schwenger, Art. 31 N. 46.

- Mal satım sözleşmesi, belirli bir stoktan karşılanacak mallarla ilgilidir, (örneğin, bir şarap fıçısı, bir akaryakıt tankının içeriği veya yananmış bir geminin kargosu; bu stoktan belirli bir miktar satılır ve her iki taraf da sözleşmenin yapıldığı zaman bu stokun nerede olduğunu bilmektedir³⁰⁹.
- Satış sözleşmesi, satıcı veya üçüncü bir şahıs tarafından henüz imal edilmemiş mallarla ilgilidir ve her iki taraf sözleşmenin kurulduğu esnada imalatın nerede yapılacağını bilmektedir.
- Satış sözleşmesi üretilecek mallara ilişkindir ve her iki taraf da sözleşmenin imzalandığında üretimin nerede yapılacağını bilmektedir (örneğin, bir tarladan pamuk, bir ormandan kereste veya bir taş ocağından çakıl³¹⁰).

Satıcının malı, teslim borcunun CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinde bulunan kavrama göre gönderme borcu olarak nitelendirilememesi ve CISG'nin 31. maddesinin (b) bendindeki istisnalara dâhil olmaması halinde, teslim yerinin tespit edilmesi konusunda CISG'nin 31. maddesinin (c) bendi uygulanmaktadır. Buna göre malın teslim edileceği yer satıcının işyeridir³¹¹. Bu nedenle, CISG'nin 31. maddesinin (c) bendinin uygulanabilmesi için:

- Satış sözleşmesi, belirli bir stoktan karşılanacak mallarla veya (b) bendine göre imal edilecek veya üretilecek mallarla ilgili olmamalıdır.
- Satış sözleşmesi, (a) bendi kapsamında malların taşınmasını içermemelidir.

Malların teslim yeri genelde taraflarca aralarında yaptıkları satış sözleşmesinde belirlenir. Taraflar ayrıca FOB, CIF vb. uluslararası kavramları kullanarak sözleşmenin ifa edileceği yeri belirleyebilirler. Aksine taraflar, malların teslimine ilişkin hükümleri düzenlemek için sıklıkla özellikle INCOTERMS'e başvururlar.

³⁰⁹ Schlechtriem, Butler, s. 109.

³¹⁰ Huber, Mullis, s. 116.

³¹¹ Schlechtriem, Butler, s. 109.

Uygulamada, sözleşmenin INCOTERMS'e açık bir referans içermesi durumunda, taraflar arasında herhangi bir ihtilafın ortaya çıkmadığı fark edilmiştir³¹².

3.2.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu

Viyana Satım Sözleşmesi'nde olduğu gibi, Arnavut mevzuatında da teslim kavramı hakkında bir tanım bulunmamaktadır. Doktrinde yer alan bir tanıma göre ise “*teslim*”, malın alıcıya fiilî ve maddi olarak teslim edilmesi, böylece alıcıya maldan yararlanma fırsatı verilmesi anlamına gelmektedir³¹³. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nda konu ile ilgili sadece aşağıdaki madde yer almaktadır: “*Mal, sözleşmenin yapıldığı andaki durumuna göre teslim edilecektir. Mal, taraflarca sözleşmede aksi belirtilmedikçe, satıştan itibaren tahakkuk eden geliri ve sözleşmenin kurulmuş olduğu günden itibarenki bütünleyici parça ve meyveleri ile birlikte teslim edilmektedir*”³¹⁴.

Satım sözleşmesinde teslim yeri ile ilgili herhangi bir düzenleme yer almaması durumunda ACMK'nın 711. maddesine göre satıcı, malları aşağıda belirtilen yerlerde alıcıya teslim etmektedir:

- Satış sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa ve satıcı malları başka bir yerde teslim etmek zorunda değilse, satıcı, malları alıcıya ulaştırılmaları için ilk taşıyıcıya vererek teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olacaktır.
- Sözleşmenin tür ve miktar olarak belirlenmiş mallara veya ferden belirlenmiş mallara, belirli bir stoktan karşılanacak mallara veya imal edilecek veya üretilecek mallara ilişkin olması ve tarafların sözleşmenin kurulduğu sırada malların belirli bir yerde bulunduğunu veya orada imal edileceğini yahut üretileceğini bilmeleri durumunda satıcı, malları bu yerde alıcının tasarrufuna hazır bulundurmak zorundadır.

³¹² Chengwei Liu, Place of Performance: Comparative analysis of Articles 31 and 57 of the CISG and counterpart provisions in Article 7:101 of the PECL, November, 2004, f paragraph <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/liu3.html#>

³¹³ Tutulani Semini, s. 9.

³¹⁴ ACMK'nın 711. maddesinin 1. fıkrası.

- Diğer hallerde, satıcı, sözleşmenin kurulduğu sırada malın bulunduğu yerde veya böyle bir yerin tespit edilemediği durumda, satıcının yerleşim yerinin veya işyerinin bulunduğu yerde malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurmak zorundadır.

Sonuç olarak, malın teslim yeri açısından Arnavutluk Medeni Kanunu'nun 711. maddesi ile CISG'nin 31. maddesinin oldukça benzer olduğunu ve aynı çözümleri sunduğunu belirtmekte fayda vardır.

3.2.3. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu

KCBK'nın 450. maddesinin 1. fıkrasına göre satıcının, malı alıcıya sözleşmede belirtilen zamanda ve yerde teslim etmesi gerekmektedir³¹⁵. Satım sözleşmesinde teslim yeri ile ilgili herhangi bir düzenleme yer almaması durumunda, KCBK'nın 454. ve 455. maddelerine göre satıcı, malları aşağıda belirtilen yerlerde alıcıya teslim etmekle yükümlüdür:

- Satış sözleşmesinin malların taşınmasını gerektirdiği ve sözleşmede ifa yerinin belirtilmediği durumlarda, malın taşıyıcıya veya taşımayı organize eden kişiye teslim edilmesiyle satıcının teslim yükümlülüğü sona ermektedir.
- Teslim yeri sözleşmede belirlenmemişse, malın teslimi, sözleşmenin kurulduğu anda satıcının yerleşim yeri veya fiilen oturduğu yerde ya da böyle bir yerleşim yeri yoksa, satıcının mutlak ticari faaliyetini ifa ederken sözleşme akdetmesi halinde malın teslimi işyerinin bulunduğu yerde olmaktadır.
- Sözleşmenin kurulduğu anda, taraflarca malın nerede olduğu veya nerede üretileceği biliniyorsa, malın bu yerde teslim edilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak, malın teslim yeri açısından KCBK'nın 454. ve 455. maddeleri ile CISG'nin 31. maddesinin oldukça benzer olduğunu söylemek mümkündür.

³¹⁵ KCBK'nın 450. maddesinin 1. fıkrası.

3.3. GÖNDERME BORÇLARI

3.3.1. Viyana Satım Sözleşmesi

CISG'nin 31. maddesinin birinci fıkrasından anlaşıldığı üzere teslim yeri tespit edilirken ilk önce tarafların iradeleri dikkate alınmaktadır. Teslim yeri ile ilgili satım sözleşmesinde herhangi bir düzenleme yer almaması durumunda teslim yeri, taraflar arasındaki alışkanlıklara veya ticari teamüllere göre belirlenmektedir. Bunun da olmaması durumunda yedek kurallar olarak CISG'nin 31. maddesinde bulunan hükümler uygulanmaktadır³¹⁶.

Gönderme borcu CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinde düzenlenmiştir. Bu maddede teslim borcu, “*satım sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa, malları alıcıya ulaştırmaları için ilk taşıyıcıya vermek*” olarak ifade edilmektedir. Satım sözleşmesinde malların taşınması öngörülmüş ise “*gönderme borcu*”ndan bahsetmek mümkündür. Buna göre, satıcı malı ilk taşıyıcıya vermekle yükümlüdür³¹⁷.

Satım sözleşmesinin konusu olan malın bir mekândan bir mekâna taşınması gerekiyorsa CISG'nin 31. maddesinin (a) bendi, taşınması gerekmiyorsa 31. maddesinin (b) veya (c) bendi uygulanmaktadır³¹⁸. Malın taşınmasının gerekli olması halinde gönderme borcunun söz konusu olup olmayacağı değerlendirilecektir. Doktrinde yer alan bir anlayışa göre ise, CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinin uygulama alanı bulması için taşıma eyleminin satıcı tarafından yapılması gerekmektedir³¹⁹.

³¹⁶ Erdem, 2008, s. 112-113; Schlechtriem, Butler, s. 108; Felemegas, J. (2007). *An International Approach to the Interpretation of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980) as Uniform Sales Law*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 350; Atamer, 2005, s. 141;

³¹⁷ Schlechtriem, Butler, s. 108; Huber, Mullis, s.110-111; Atamer, 2005, s. 142; Zeytin, 2015, s. 154.

³¹⁸ Atamer, 2005, s. 153; Schlechtriem, Schwenger, Art. 31, N. 13.

³¹⁹ Felemegas, s. 350; Atamer, 2005, s. 153.

CISG'nin 31. maddesinde gönderme borcu açık bir şekilde düzenlememiş olmakla birlikte, madde dikkatlice analiz edilince gönderme borcunun örtülü olarak düzenlendiği ortaya çıkmaktadır. Maddede malların tesliminin belirlenmiş bir yerde yapılacağından söz edilmektedir. Yani, sözleşmede taraflarca karar verilen bir teslim yeri vardır. Bu yer alıcının işyeri, alıcının yerleşim yeri veya başka bir yer de olabilmektedir³²⁰.

CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinde "*malların taşınmasını gerektiriyorsa*" deyimini bulunmasına karşın, gönderme borcunun olup olmadığı satış sözleşmesinden, taraflar arasındaki alışkanlıklardan veya teamüllerden anlaşılmaktadır. Yani, gönderme borcunun varlığından bahsedilebilmesi için, malların bir yerden bir yere taşınmasını gerektiren hallerin ortaya çıkması yeterli değildir. Aynı zamanda tarafların, malların taşınması ile ilgili karar vermiş olmaları gerekmektedir³²¹.

Gönderme borcu mevcut olduğu hallerde mallar belirtilen yere satıcı tarafından teslim edilecektir. Bu süreçte mallara gelebilecek hasarın yanı sıra, taşıma ve gerektiğinde sigorta giderlerini sadece satıcı üstlenmektedir³²². Yani, malların belirtilen yere gönderilmesine kadar mallar her şekilde satıcının sorumluluğu altındadır. Malların taraflarca kararlaştırılan yerde ve zamanda teslim edilmesiyle beraber satıcının teslim yükümlülüğü sona ermektedir³²³.

Satıcının malı, teslim borcunun CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinde bulunan kavrama göre gönderme borcu olarak nitelendirilememesi ve CISG'nin 31. maddesinin (b) bendindeki istisnalara dâhil olmaması halinde, teslim yerinin

³²⁰ Schlechtriem, Butler, s. 108.

³²¹ Huber, Mullis, s.111; Zeytin, 2015, s. 153-154.

³²² Schlechtriem, s. 6-9.

³²³ Sekreteryâ Şerhi, Commentary on the Draft Convention on Contracts for the International Sale of Goods prepared by the Secretariat, UN DOC. A/CONF. 97/5. Art.31, N.7. <http://www.cisg-online.ch/index.cfm?pageID=644#Article%2031>

tespit edilmesi konusunda CISG'nin 31. maddesinin (c) bendi uygulanmaktadır³²⁴.

Teslim yerine ilişkin CISG'nin 31. maddesi taşımayı içeren ve içermeyen satış sözleşmeleri arasındaki farklılığı göstermektedir. Taşımanın gerekli olduğu durumlar, yani gönderme borcunu gerektiren durumlar (a) bendinde bulunmaktadır. Bu bende göre satıcı, malları alıcıya ulaştırmak için ilk taşıyıcıya teslim ettiği yerde teslim yükümlüğünü yerine getirmiş olacaktır³²⁵.

Ardından gelen bentler gönderme borcu içermeyen satış sözleşmelerine uygulanmaktadır. Gönderme borcu söz konusu değil ise ve (b) bendinde sayılan istisnalardan biri varsa teslim yeri olarak malın olduğu yer veya imal edileceği yer kullanılacaktır. Satıcının malı teslim borcunun (a) ve (b) bendlerinin kapsamında yer almaması durumunda CISG'nin 31. maddesinin (c) bendine başvurulmalıdır. Buna göre malın teslim edileceği yer satıcının işyeridir. Ayrıca alıcının malı teslim alması gerektiği durumlarda satıcı, tespit edilen yerlerde malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurarak teslim yükümlülüğünü yerine getirecektir³²⁶.

3.3.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu

CISG'nin 31. maddesinde olduğu gibi, Arnavutluk Medeni Kanunu ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu da malların ilk taşıyıcıya teslim edilmesini öngörmektedir. Arnavut doktrinde belirtildiği gibi, genel olarak teslim yeri öncelikle taraflar arasındaki sözleşmeye göre tespit edilmektedir. Bu gibi durumlarda mesele basittir. Malın teslim yerinin sözleşmede belirtilmediği durumlarda ise, teslim yeri farklı ihtimallere göre tespit edilmektedir. Teslim yerine

³²⁴ Atamer, 2005, s. 142; Huber, Mullis, s.109.

³²⁵ Schlechtriem, 1986, s. 64; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 423.

³²⁶ Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N. 2,3,4; Schlechtriem, 1986, s. 64.

gelince, mallar satıcı tarafından taşıyıcıya veya sözleşmede belirtilen kişiye teslim edilmektedir³²⁷.

Diğer taraftan, ACMK'nın 711. maddesinin 2. fıkrasına göre, satış sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa ve satıcı malları başka bir yerde teslim etmek zorunda değilse, satıcı, malları alıcıya ulaştırılmaları için ilk taşıyıcıya vererek teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olmaktadır.

3.3.3. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu

Kosova hukukuna göre satıcı, malları sözleşmede belirtilen yerde alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. Sözleşmede teslim yeri belirtilmemişse, mallar sözleşmenin yapıldığı tarihte satıcının yerleşim yerinde veya bunun yokluğunda fiilen oturduğu yerde alıcıya teslim edilmektedir. Taraflar, sözleşmeyi imzaladıkları anda ferden belirlenmiş malların nerede olduğunu veya nerede üretileceğini bilmiyorsa, sözleşmenin yapıldığı anda malların buldukları yer teslim noktası olarak kabul edilmektedir³²⁸.

KCBK'nın 455. maddesine göre, satış sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa ve sözleşmede ifa yeri belirtilmiyorsa malın taşıyıcıya veya taşımayı organize eden kişiye teslim edilmesiyle birlikte satıcının teslim yükümlülüğü sona ermektedir.

Bu madde, sözleşmede malın teslim yerinin belirtilmediği ve malın taşınması gerektiği hallerde uygulanmaktadır. Bu durumda, malların taşıyıcıya veya taşımayı organize eden kişiye teslim edilmesine ilişkin resmî prosedürlerin yerine getirilmesi, satıcının teslim borcunun bir parçası olarak sayılmaktadır. Satıcının, malı taşıyıcıya veya taşımayı organize eden kişiye teslim etmesi halinde, hasar

³²⁷ Tutulani Semini, s. 12.

³²⁸ Alishani, 2002, s. 37.

alıcıya geçmektedir. Dolayısıyla, taşıyıcının malı teslim aldığı anda satıcı teslim yükümlüğünü yerine getirmiş olmaktadır³²⁹.

Aynı zamanda Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'na göre, malı alıcıya teslim etmekle yükümlü olan satıcı, mutata şekilde ve mutata şartlarda belirli bir yere taşımanın gerçekleştirilmesi için gerekli sözleşmeleri yapmak zorundadır³³⁰.

KCBK'nın 456. maddesi, tarafların malın teslim yeri olarak belirlenen yerde satıcı tarafından teslim edileceğini kararlaştırmaları halinde uygulanmaktadır. Satış sözleşmesinde taraflarca belirlenen yerde malın teslim edilmesi için, satıcının mutata şekilde ve mutata koşullar altında taşıyıcı ile sözleşme yapması gerekmektedir. Bu nedenle satıcı, malların taşınması için taşıyıcı ile bir sözleşme yapmak zorundadır. Ayrıca, taraflar aksini kararlaştırmadıkça, malların taşıyıcıya teslimine ilişkin tüm masrafları satıcının karşılaması gerekmektedir³³¹.

Sonuç olarak, KCBK'nın 455. ve 456. maddeleri, ACMK'nın 711. maddesinin 2. fıkrası ile CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinin benzerlik arz ettiği söylenebilir.

3.4. TAŞIYICI

CISG'nin 31. maddesinin dikkatli bir şekilde okunması, CISG'nin tarafların iradesine öncelik verdiğini göstermektedir. Teslim yeri ilk olarak satıcı ve alıcı arasındaki sözleşmenin hükümlerine göre tespit edilecektir. Taraflar, sözleşmede malların belirli bir yere teslim edileceğini kararlaştırmışlarsa, bu maddeye riayet edilmelidir. Taraflar teslim yeri ile ilgili açıkça veya zımnen herhangi bir düzenleme yapmamışlarsa CISG'nin 31. maddesi tamamlayıcı hukuk kuralı olarak dikkate alınacaktır³³².

³²⁹ Aliu, A. (2013). *Komentar Ligji Për Marrëdhëniet e Detyrimeve*, Prishtinë: UNDP, s. 20.

³³⁰ KCBK'nın 456. maddesi.

³³¹ Aliu, s. 20-21.

³³² Atamer, 2005, s. 141; Erdem, 2008, 112-113; Schlechtriem, Butler, s. 108; Felemegas, s. 350;

CISG taşıyıcı terimini tanımlamamaktadır. Bu terim, Uluslararası Ticaret Odası (ICC) tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: *“Taşıyıcı, bir taşıma sözleşmesine dayanarak, demiryolu, karayolu, deniz yolu, havayolu, içsu taşımaları veya farklı taşıma türlerinin bir kombinasyonu ile taşımanın gerçekleştirilmesini taahhüt eden herhangi bir gerçek veya tüzel kişidir”*³³³.

Taşıyıcı, olağan faaliyeti olarak diğer tüzel veya gerçek kişiler için taşıma işlemleri ile ilgilenen, yani sözleşmeye göre bir ücret karşılığında mal taşımakla yükümlü olan kişidir. Taşıyıcı, gerçek veya tüzel kişi olup taşıyıcının fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Taşıyıcının belirli bir malı kararlaştırılan yerde teslim etmesi ve malı gönderen kişinin bu hizmet karşılığında anlaşılan ücreti ödemesi gerekmektedir³³⁴.

CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinin uygulama alanı bulabilmesi için, bu hüküm metninde de belirtildiği gibi, malların bağımsız bir taşıyıcı tarafından taşınması gerekmektedir. Yani, taraflar bu konuda satım sözleşmesinde düzenleme yapmış olabilirler, eğer böyle bir düzenleme yoksa gönderme borcunun mevcut olması taraflar arasındaki alışkanlıklardan veya teamüllerden anlaşılır. Aksi takdirde gönderme borcundan bahsedilmesi mümkün değildir³³⁵.

Taşımacılık hizmeti posta işletmeleri, hava yolu, demir yolu, deniz veya kara yoluyla sağlanabilmektedir³³⁶. Bazı durumlarda birden fazla taşıyıcı olabilir, yani malın taşınması için farklı taşıma çeşitlerinin kullanılması gerekmektedir. Örneğin, malın taşınmasını gerçekleştirebilmek için hem demir yolu hem de hava yolu taşımacılığına başvurmak gerekebilir. CISG'nin 31. maddesinin (a) bendi

³³³ Incoterms 2010: ICC Official Rules for the Interpretation of Trade Terms, by the International Chamber of Commerce (ICC), 2010, s. 9.

³³⁴ Smaka, s. 415.

³³⁵ Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N. 14, 15.

³³⁶ Atamer, 2005, s. 155.

kapsamında, malların ilk taşıyıcıya verilmesiyle teslim borcu yerine getirilmiş olmaktadır³³⁷.

Taşıyıcı bağımsız olmalıdır. Ancak, Viyana Satım Sözleşmesi'nde bununla ilgili herhangi bir düzenleme bulunmadığı gibi doktrinde de bu husus tartışma konusu değildir. Malın satıcıda kalması halinde, yani mal satıcının kontrolünde olduğu zaman, CISG'nin 31. maddesinin (a) bendi anlamında bir taşıma eylemi bulunmadığı için, malın hasarı alıcıya geçmemektedir³³⁸.

Taşıyıcının bağımsız olup olmayacağını değerlendirilmesinde, taşımanın satıcı tarafından yapılıp yapılmayacağı durumunun da belirtilmesi gerekmektedir. Malların taşınması satıcının çalışanları tarafından yapıldığı takdirde, söz konusu olan taşıyıcı, CISG'nin 31. maddesinin (a) bendi anlamında bir taşıyıcı özelliğini taşıyamamaktadır. Taşıyıcı ve satıcı arasında hizmet sözleşmesi yoksa ve taşıma işletmenin faaliyet alanına girmiyorsa, bağımsız bir taşıyıcıdan bahsetmek mümkündür³³⁹.

Malların taşınması konusunda bağımsız bir taşıyıcının olması koşulunun yanında bu işin kimin tarafından düzenleneceği de belirtilmelidir. Viyana Satım Sözleşmesi'nde taşıma işinin kim tarafından ayarlanacağı ile ilgili bir hüküm bulunmamaktadır³⁴⁰. Doktrindeki bir görüşe göre, CISG'nin 31. maddesinin (a) bendi kapsamında, gönderme borcu içeren sözleşmenin ortaya çıkması için taşıma eyleminin mutlaka satıcı tarafından düzenlenmesi gerekmektedir³⁴¹. Bu durumda malın taşınması, satıcının inisiyatifinde gerçekleştirilecek ise, teslim yükümlülüğünün bir ögesi olarak gerekli sözleşmeleri satıcı yapmalıdır³⁴². Malların gönderilmesi için gereken sözleşmeler yapılmazsa, mallar teslim

³³⁷ Huber, Mullis, s.112-114; Atamer, 2005, s. 156; Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N.19; Erdem, 2008, s. 108.

³³⁸ Huber, Mullis, s.113-115; Atamer, 2005, s. 155.

³³⁹ Honnold, Flechtner, s. 311-313; Huber, Mullis, s.113-115; Bianca, Bonell, s. 253; Atamer, 2005, s. 153-157.

³⁴⁰ Bianca, Bonell, s. 259.

³⁴¹ Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N.13; Atamer, 2005, s. 153.

³⁴² Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 443; Schlechtriem, Schwenger, Art.32, N. 19.

edilmeyecek ve bundan dolayı satıcı da teslim yükümlülüğünü gerçekleştirmeyecektir³⁴³. Diğer yandan, doktrinde bulunan farklı bir görüşe göre CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinin uygulanabilmesi için taşıma işlemlerinin kimin inisiyatifinde düzenlendiği önemli değildir, sadece bu işlemlerin bağımsız bir taşıyıcı tarafından yerine getirilmesi yeterlidir³⁴⁴. Yani, taşıma eylemi içeren bir satım sözleşmesi varsa, taşıma her bir ihtimale uygun olarak gerçekleştirilebilmektedir³⁴⁵.

Malların ilk taşıyıcıya teslim edileceği yerin sözleşmede tespit edilmemesi durumunda, bu konuya ilişkin karar verme yetkisi satıcıya aittir³⁴⁶. Bu kararı satıcının CISG'nin 7. maddesindeki dürüstlük kuralına dayanarak vermesi gerekmektedir. Böylece mallar, malların bulunduğu yerden veya satıcının işyerinden ilk taşıyıcı tarafından teslim alınabileceği gibi, mallar satıcı tarafından taşıyıcının işyerine de teslim edilebilir³⁴⁷. Satıcı malın teslim edileceği yer ile ilgili karar verme yetkisini kullanırken malın taşınmasını tehlikeye atacaktır, alıcının zararına olacak veya teslimi geç kalacak şekilde karar vermişse, sözleşmeye aykırı davranmış olmaktadır³⁴⁸.

Taşıma işleri, taşıma komisyoncusu tarafından da yapılabilmektedir. Gereken sözleşmelerin yapılması ile birlikte taşıma komisyoncusu taşıma işlerinin gerçekleşmesini sağlayabilmektedir³⁴⁹. Bu sözleşmeler komisyoncunun adına ve satıcı hesabına yapılmaktadır. Taşıma konusu olan mal, komisyoncu tarafından taşıyıcıya teslim edilince satıcı açısından teslim borcu yerine getirilmiş sayılmaktadır. Fakat malın komisyoncuya verilmesi durumunda, satıcının teslim borcunun yerine getirip getirilmediği meselesi tartışma konusudur. Doktrinde yer alan bir görüşe göre, komisyoncuya malın devredilmesi yeterli olmayıp, CISG'nin

³⁴³ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 443.

³⁴⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 413.

³⁴⁵ Atamer, 2005, s. 153.

³⁴⁶ Schlechtriem, Butler, s.108; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 423.

³⁴⁷ Bianca, Bonell, s. 253; Huber, Mullis, s.112; Honnold, Flechtner, s. 311-313.

³⁴⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s.423; Honnold, Flechtner, s. 311-313.

³⁴⁹ Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N. 21; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 417;

31. maddesinin (a) bendinin anlamında teslim borcu ancak malın bağımsız taşıyıcıya verilmesiyle sona ermektedir³⁵⁰. Diğer taraftan, doktrinde bulunan başka bir görüşe göre, satıcının teslim yükümlülüğü mal komisyoncuya teslim edilince yerine getirilmektedir³⁵¹. Kanaatimizce, mal komisyoncu tarafından teslim alındığında satıcının teslim borcu sona ermektedir. Çünkü, komisyoncu bağımsız bir süjedir ve malın teslimi ile birlikte malın fiilî hakimiyeti de ona geçmektedir.

Komisyoncu, yalnız taşıma işlerinin ayarlanmasıyla ilgilenirse ve malları satıcıdan teslim almazsa, CISG'nin 31. maddesinin (a) bendi kapsamında bir taşıyıcı olarak sayılamamaktadır³⁵². KCBK'nın 455. ve 456. maddeleri, ACMK'nın 711. maddesinin 2. fıkrası ile CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinin benzerlik arz ettiği yönünde yukarıda taşıyıcı hakkında yapılan açıklamalar Arnavut ve Kosova hukuklarına göre de geçerlidir³⁵³.

Taşıma komisyoncusu tarafından taşıma işlemleri ile ilgili yapılan sözleşme Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nda da düzenlenmektedir. Bu sözleşme de taşıma sözleşmesi gibi satıcı tarafından üçüncü bir kişi ile akdedilir. Bu sözleşme Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nda aşağıdaki gibi tanımlanmıştır: Bir taşıma sözleşmesi aracılığıyla, taşıma komisyoncusu, belirli bir malın taşınması için satıcı hesabına bir taşıma sözleşmesi ve gerektiğinde diğer sözleşmeleri akdetmeyi ve diğer mutata işlemleri gerçekleştirmeyi taahhüt eder. Satıcı, bunun için belirli bir ödeme yapmayı taahhüt eder. Sözleşmede kararlaştırıldığı takdirde, taşıma komisyoncusu bir taşıma sözleşmesi yapabilir ve satıcı hesabına diğer yasal işlemleri yapabilir³⁵⁴.

³⁵⁰ Atamer, 2005, s. 156-157.

³⁵¹ Erdem, Satıcının malları, s. 130.

³⁵² Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 417; Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N. 22.

³⁵³ Tutulani Semini, s. 106-110.

³⁵⁴ KCBK'nın 848. maddesinin 1. ve 2. fıkraları.

Böylece, Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 848. maddesinin 1. fıkrasına göre taşıma komisyoncusu, belirli bir malın taşınma için kendi adına ve satıcı hesabına sözleşme yapmakla ve malın taşınmasının gerçekleştirilmesi için gerekli diğer yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdür. Diğer taraftan satıcı belirli bir ödeme yapmakla yükümlüdür³⁵⁵.

Taşıma komisyoncusu, her fırsatta satıcının çıkarlarının gerektirdiği şekilde ve iyi bir iş adamının titizliğiyle hareket etmek zorundadır. Taşıma komisyoncusu, mala herhangi bir zarar gelmesi ve bununla ilgili önemli herhangi bir gelişme hakkında gecikmeksizin satıcıyı bilgilendirmeli ve sorumlu kişiye karşı satıcının haklarını korumak için gerekli tüm önlemleri almalıdır³⁵⁶.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 854. maddesine göre ise :

- Taşıma komisyoncusu, güzergâh üzerindeki talimatlara, taşıma araçları ve yöntemine ve satıcıdan alınan diğer talimatlara uymakla yükümlüdür.
- Talimatlara göre hareket edemeyen bir taşıma komisyoncusu, yeni talimat talep etmelidir; Bunun için zaman yoksa veya imkansızsa, taşıma komisyoncusu satıcının çıkarlarının gerektirdiği şekilde hareket etmelidir.
- Taşıma komisyoncusu, görevden herhangi bir sapmayı derhal yetkiliye bildirmelidir.
- Görevli, rotayı, taşıma aracını veya yöntemini belirlemediyse, taşıma komisyoncusu, söz konusu durumda satıcının çıkarlarının gerektirdiği şekilde bunları belirleyecektir.
- Alınan talimattan sapan taşıma komisyoncusu, verilen talimatlara uyulmuş olsa bile hasarın meydana geleceği ispatlanmadıkça, mücbir sebeplerden kaynaklanan zararlardan da sorumlu olacaktır.

Taşıma komisyoncusu, taşıyıcının seçiminden ve siparişin yerine getirilmesi (malların depolanması vb.) sırasında sözleşme yapılan diğer kişilerin seçiminden

³⁵⁵ Smaka, s. 417.

³⁵⁶ KCBK'nın 853. maddesi.

sorumlu olacaktır. Taşıma komisyoncusu, sözleşme ile bu sorumluluğu üstlenmedikçe, seçtiği kişilerin işlemlerinden sorumlu değildir³⁵⁷.

Taşıma komisyoncusu tarafından taşıma işlemleri ile ilgili yapılan sözleşme Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nda da düzenlenmektedir. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 945. maddesine göre taşıma komisyoncusu satıcının adına ve hesabına bir taşıma sözleşmesi akdetme ve tüm ek işlemleri gerçekleştirme yükümlülüğünü üstlendiği bir yetki belgesidir. Taşıma komisyoncusu, taşıyıcı ile taşıma sözleşmesi akdetmedikçe, satıcı verdiği siparişi iptal edebilir, taşıma komisyoncusuna masraflarını geri ödeyebilir ve hizmetleri için ona adil bir tazminat verebilir³⁵⁸.

Taşıma komisyoncusu, malın rotasını, araçlarını ve taşıma şeklini seçerken satıcının talimatlarına uymak ve onların yokluğunda satıcının menfaatine en iyi şekilde hareket etmekle yükümlüdür. Taşıma komisyoncusu tarafından elde edilen tazminatlar, indirim oranları ve tarife kazançları, sözleşme ile aksi belirtilmedikçe, satıcıya aktarılmalıdır³⁵⁹. Taşımayı kısmen veya tamamen kendi imkânları ile üstlenen taşıma komisyoncusu, taşıyıcının hak ve yükümlülüklerine sahiptir³⁶⁰.

Burdaki taşıma sözleşmesi, özel bir sipariş türü olarak kabul edilir ve aşağıdakilerden oluşan bazı ayırt edici özelliklere sahiptir:

1. Taşıma komisyoncusu yalnızca taşıma sözleşmeleri yapabilir.
2. Taşıma komisyoncusu, satıcı adına hesabına hareket eder. Kendi adına işlem yapamaz.
3. Burdaki taşıma sözleşmesi bağlayıcı bir sözleşmedir.

³⁵⁷ KCBK'nın 855. maddesinin 1. fıkrası.

³⁵⁸ ACMK'nın 946. maddesi.

³⁵⁹ ACMK'nın 947. maddesi.

³⁶⁰ ACMK'nın 949. maddesi.

4. Taşıma komisyoncusu tarafından kurulan sözleşme, genellikle profesyonelliğin varlığı ile karakterize edilir. Bu tür faaliyetlerde bulunan kişiler taşıma komisyoncusu olarak atanır³⁶¹.

3.5. ARANACAK BORÇLAR

3.5.1. Viyana Satım Sözleşmesi

Aranacak borçlara ilişkin düzenleme CISG'nin 31. maddesinin (b) ve (c) bentlerinde yer almaktadır. CISG'nin 31. maddesinin (b) bendine göre tespit edilen durumların varlığı söz konusu ise, malın bulunduğu veya imal edileceği yerde alıcı ya da yetkilendirdiği kişi tarafından teslim alınması gerekmektedir. Bununla birlikte, sözleşmenin kurulduğu anda taraflarca malın bulunduğu yerin bilinmesi de gerekmektedir. Taraflar bir parça borcu veya belirli bir stoktan karşılanacak ve türü belirlenmiş bir cins borcu üzerinde sözleşme yapmış olabilirler. Bu ihtimallerde satıcı ve alıcı malların nerde bulunduğunu veya malların nerde imal edileceğini yahut üretileceğini bilmelidir³⁶².

Aranacak borçlarda, alıcının veya yetkilendirdiği temsilcisinin malı teslim alması gerektiği durumlarda satıcı, tespit edilen yerlerde malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurarak teslim yükümlülüğünü gerçekleştirmektedir³⁶³. Satıcının teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olabilmesi için, kendisiyle ilgili olan tüm eylemleri yapmış olması gerekmektedir. Yani, alıcının veya yetkilendirdiği temsilcisinin malı teslim almak istediği zaman ortada herhangi bir engel

³⁶¹ Bica, E. (2018). *Kontrata e Pronësisë*. Doktora Tezi, Tirana Üniversitesi, Tirane, s. 137.

³⁶² Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N. 42; Secretariat Commentary, Art.31, N.13; Schlechtriem, Butler, s.109; Bianca, Bonell, s. 254; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s.424; Erdem, 2008, s. 134; Henry Gabriel, H. (2003). General provisions, obligations of the seller, and remedies for breach of contract by the seller. in F. Ferrari, H. Flechtner, R. A. Brand (Eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention (336-362)*, London: European Law Publishers, s. 348; Erdem, 2008, s.136.

³⁶³ Huber, Mullis, s.115; Gabriel, s.348; Zeytin, 2015, s. 155.

olmamalıdır. Satıcı malları hazırlamalı ve alıcı gelir gelmez malların teslimi mümkün olmalıdır³⁶⁴.

Satıcının malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurmak için yapması gereken eylemler, çoğunlukla teslim edilecek malların tanımlanmasını içermelidir. Aynı zamanda bu eylem, malların paketlenmesini ve malların kendisine alıcının tasarrufuna hazır bulundurulması için kendisine bildirimde bulunulmasını da içermektedir. Malın tanımlanması, diğer mallardan ayırt etmek için üzerine işaret konulması anlamına gelir. Alıcının gelmesiyle birlikte tanımlanması mümkün ise, satıcı malları tanımlamakla yükümlü değildir³⁶⁵.

Taraflar arasındaki satım sözleşmesinde malların teslim zamanı ile ilgili hiçbir düzenleme yer almamışsa veya malların sözleşmenin akdedildiği tarihten itibaren uygun bir sürede teslim edilmesi gerekiyorsa, satıcı malları hazır bulundurup bu durumu alıcıya bildirmelidir. Alıcıya bilgi verilmesi ile satıcının teslim borcu gerçekleşmiş olmaktadır. Teslim borcunun gerçekleştirilmiş sayılabilmesi için, alıcı tarafından bu durum hakkında bilgi elde edilip edilmemesinin bir önemi yoktur³⁶⁶.

CISG'nin 31. maddesinin (b) bendinde dört çeşitli durum yer almaktadır:

- Satış sözleşmesi özel olarak belirlenmiş mallarla ilgilidir ve sözleşmenin imzalanması sırasında her iki taraf da bu malların nerde olduğunu bilmektedir³⁶⁷.
- Mal satım sözleşmesi, belirli bir stoktan karşılanacak mallarla ilgilidir, (örneğin, bir şarap fıçısı, bir akaryakıt tankının içeriği veya yanaşmış bir geminin kargosu) bu stoktan belirli bir miktar satılır ve her iki taraf da sözleşmenin yapıldığı zaman bu stokun nerede olduğunu bilmektedir³⁶⁸.

³⁶⁴ Schlechtriem, Butler, s.109; Atamer, 2005, s. 159.

³⁶⁵ Schlechtriem, Butler, s.109-110.

³⁶⁶ Atamer, 2005, s. 159.

³⁶⁷ Schlechtriem, Schwenger, Art. 31 N. 46.

³⁶⁸ Schlechtriem, Butler, s. 109.

- Satış sözleşmesi, satıcı veya üçüncü bir şahıs tarafından henüz imal edilmemiş mallarla ilgilidir ve her iki taraf sözleşmenin kurulduğu esnada imalatın nerede yapılacağını bilmektedir.
- Satış sözleşmesi üretilecek mallara ilişkindir ve her iki taraf da sözleşmenin imzalandığında üretimin nerede yapılacağını bilmektedir (örneğin, bir tarladan pamuk, bir ormandan kereste veya bir taş ocağından çakıl³⁶⁹).

Bu durumlarda, alıcının malları, tarafların yerleştirildiğini bildiği yerden veya tarafların üretileceğini veya imal edileceğini bildiği yerden teslim alması gerektiğini belirtmektedir. Bu hüküm çok özeldir çünkü sadece genel bir teslim yerini (örneğin, malların bulunduğu şehir) değil, malların teslim edileceği kesin noktayı (örneğin belirli bir fabrika) belirler. Satıcı, malları alıcının tasarrufuna sunmalı, malların bulunduğu, üretileceği veya imal edileceği yere koymalı ve alıcı bunları tam olarak bu yerden teslim almalıdır. Eğer sözleşmenin yapıldığı anda taraflar malların bulunduğu yeri bilmiyorsa, CISG'nin 31. maddesinin (b) bendinin yerine (c) bendi uygulanacaktır³⁷⁰.

Mallar üçüncü bir şahsın yanında ise, örneğin bir depoda bulunuyorsa, mallar o yerde alıcının tasarrufuna hazır bulundurulmalıdır. Bu durumda satıcı borcunu yerine getirecek ve alıcının malı depodan teslim almasını sağlayacaktır. Satıcı, depo görevlisine malları alıcıya teslim etmesini emredecektir. Mallar üçüncü bir şahsın yanında ise, bu kişi malı alıcıya teslim etmeye hazır olmalıdır. Buna karşılık, üçüncü kişi malı alıcıya teslim etmeyi reddederse veya satıcı ile yaptığı sözleşmeye aykırı olarak başka şartlar koyarsa, satıcı malı teslim yükümlülüğünü yerine getirmemiş sayılacaktır³⁷¹.

³⁶⁹ Huber, Mullis, s. 116.

³⁷⁰ Huber, Mullis, s.116; Schlechtriem, Butler, s.109; Schlechtriem, s. 6-9; Atamer, 2005, s. 145-146.

³⁷¹ Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N.54.

3.5.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu

Arnavutluk hukukunda, satım sözleşmesinde malların taşınmasının öngörülmediği haller, Medeni Kanun'un 711. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmektedir. Bu hükme göre, sözleşmenin tür ve miktar olarak belirlenmiş mallara veya ferdan belirlenmiş mallara, belirli bir stoktan karşılanacak mallara veya imal edilecek ya da üretilecek mallara ilişkin olması ve tarafların sözleşmenin kurulduğu sırada malların belirli bir yerde bulunduğunu veya orada imal edileceğini yahut üretileceğini bilmeleri durumunda satıcı, malları bu yerde alıcının tasarrufuna hazır bulundurmaya zorundadır. Viyana Satım Sözleşmesi ile Arnavutluk Medeni Kanunu'nun konuyu benzer şekilde düzenlediğini belirtmekte fayda vardır.

3.5.3. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu

Teslim yeri ile ilgili olarak satım sözleşmesinde herhangi bir düzenlemenin yer almaması durumunda, KCBK'nın 454. maddesinin 2. fıkrasına göre, sözleşmenin kurulduğu anda, taraflarca malın nerede olduğu veya nerede üretileceği biliniyorsa, malın bu yerde teslim edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, bu maddeye göre, alıcı malı, sözleşmenin kurulduğu anda malın bulunduğu veya üretileceği yerden teslim almalıdır. Bu kural, teslim edilecek malın satıcının yerleşim yerinde veya fiilen oturduğu yerde bulunmadığı durumlar için geçerlidir³⁷². Sonuç olarak, malın teslim yeri açısından KCBK'nın 454. maddesinin 2. fıkrası ile CISG'nin 31. maddesinin (b) bendinin benzer olduğunu belirtmek gerekir.

³⁷² Aliu, s. 19.

3.6. SATICININ İŞYERİ

3.6.1. Viyana Satım Sözleşmesi

Gönderme borcu söz konusu değil ise ve CISG'nin 31. maddesinin (b) bendinde sayılan istisnalardan biri varsa teslim yeri olarak malın olduğu yer veya imal edileceği yer kullanılmaktadır. Satıcının malı teslim borcunun (a) ve (b) bentleri kapsamında yer almaması durumunda CISG'nin 31. maddesinin (c) bendi uygulanmalıdır. Buna göre malın teslim edileceği yer satıcının işyeridir. Ayrıca alıcının malı teslim alması gerektiği durumlarda satıcı, tespit edilen yerlerde malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurarak teslim yükümlülüğünü yerine getirmektedir³⁷³.

CISG'de işyeri kavramı hakkında bir tanım bulunmamaktadır; çünkü Antlaşma tarafları müşterek bir tanım üzerinde aynı fikirde olamamışlardır³⁷⁴. Doktrinde pek çok yazar tarafından işyeri kavramı tanımlanmaktadır. Bir yazara göre işyeri kavramı *“işyeri ticari işlemler için sürekli ve düzenli bir yerdir ve ‘ad hoc’ ilişkiler için geçici olarak bulunan yerleri kapsamaz”* olarak ifade edilir³⁷⁵. Farklı bir yazar ise işyerini *“uluslararası fuar veya otel gibi geçici olarak kalınan yerler dışında kalan şube, acente gibi tacir yardımcılarını içeren, sürekli ve sabit ticari kuruluş yeri”* olarak tanımlamaktadır³⁷⁶. Diğer bir yazara göre ise işyerinin tanımı şu şekildedir: *“merkez gibi katı kurallara tabi olmayan sürekli ve düzenli iş yapılan yerdir”*³⁷⁷.

Genel olarak kabul edilen işyeri kavramı, tarafların ticari faaliyetlerini düzenli ve sürekli olarak yürüttüğü yeri ifade etmektedir³⁷⁸. İşyeri, şirketin merkezi

³⁷³ Schlechtriem, Schwenzler, Art.31, N. 2,3,4; Schlechtriem, s. 64.

³⁷⁴ Zeytin, 2015, s. 51; Zeytin, 2008, s. 236.

³⁷⁵ Erdem, 1989, s. 94; Erdem, 1992, s. 43.

³⁷⁶ Carolina, S., (1999). *A Study of the Interplay between the Conventions Governing International Contracts of Sale*, Thesis, Queen Mary and Westfield College, London, s. 23.

³⁷⁷ Toker, s. 37.

³⁷⁸ Borisova, s. 7.

olmayabilir; çünkü gerekli şartların yerine getirildiği durumlarda, şubeler ve yavru şirketlerin de ayrı ayrı işyeri olarak nitelendirilmesi mümkündür³⁷⁹. Çağdaş ticari hayat şartları gereğince, tarafların birden çok ülkede işyerleri bulunabilmektedir. Bu durumda, CISG'nin uygulama alanının belirlenmesinde hangi işyerinin esas alınacağı sorusu da ortaya çıkmaktadır³⁸⁰. Tarafların birinin birden fazla işyeri varsa, “sıkı ilişki” terimi devreye girmektedir. Birden fazla işyeri olduğunda meselenin CISG'nin 10. maddesine göre her somut olayda dürüstlük kuralları dikkate alınarak çözümlenmesi gerekmektedir³⁸¹.

Satım sözleşmesinin konusu olan mal, alıcı tarafından satıcının işyerinden teslim alınacaktır. Bu durumda satıcı bahsedilen yerde malı hazır bulundurarak yükümlülüğünü yerine getirmiş olacaktır³⁸². Satıcının işyeri veya mutat meskeni değişirse, malın teslim edileceği yer tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir görüşe göre, ek giderlere neden olmamak şartıyla, mallar satıcının yeni işyerinde alıcı tarafından teslim alınabilir³⁸³. Diğer taraftan farklı bir görüşe göre ise, satıcı tarafların sözleşmede anlaştıkları yerde malları teslim etmekle yükümlüdür³⁸⁴.

3.6.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu

Arnavut hukukuna göre, taraflar satım sözleşmesinde teslim yeri ile ilgili herhangi bir düzenleme yapmamışlarsa, malların taşınması gerekmiyorsa ve ACMK'nın

³⁷⁹ Toker, s. 38.

³⁸⁰ Bell, s. 245.

³⁸¹ CISG'nin 10. maddesi: “*Bu Antlaşmanın amacı çerçevesinde, (a) taraflardan birinin birden fazla işyerinin olması halinde, sözleşmenin akdi sırasında veya öncesinde taraflarca bilinen veya dikkate alınan koşullar değerlendirilerek sözleşme ve sözleşmenin ifası ile en yakın irtibat içinde olan işyeri esas alınır, (b) taraflardan birinin hiçbir işyerinin olmaması halinde mutat meskeni esas alınır*”.

³⁸² Schlechtriem, Butler, s.109; Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N.46; Bianca, Bonell, s. 254; Erdem, 2008, s. 136.

³⁸³ Schlechtriem, Schwenger, Art.31, N.46; Schlechtriem, Butler, s.109; Huber, Mullis, s.116; Schlechtriem, s. 64.

³⁸⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 424; Enderlein, Maskow, s.133; Zeytin, 2015, s.119.

711. maddesinin 3. bendinde sayılan istisnalardan biri yoksa, ACMK'nın 711. maddesinin 4. bendine başvurmak gerekir.

ACMK'nın 711. maddesinin 4. bendine göre:

“Diğer hallerde, satıcı, sözleşmenin kurulduğu sırada malın bulunduğu yerde veya böyle bir yerin tespit edilemediği durumda, satıcının yerleşim yerinin veya işyerinin bulunduğu yerde malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurmak zorundadır”.

Sonuç olarak, hem ACMK'nın 711. maddesinin 4. fıkrasında hem de CISG'nin 31. maddesinin (c) bendinde de “satıcının işyerinin bulunduğu yer”in malların teslim yeri olarak tespit edilebileceği öngörülmektedir. Diğer yandan, bu iki madde arasındaki fark ise, ACMK'nın 711. maddesinin 4. fıkrasında, “satış anında malların bulunduğu yer” veya “satıcının mutat meskeninin bulunduğu yer”in malın teslim yeri olarak gösterilmesidir.

3.6.3. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu

KCBK'nın 454. maddesinin 1. fıkrasına göre:

“Teslim yeri sözleşmede belirlenmemişse, malın teslimi, sözleşmenin kurulduğu anda satıcının yerleşim yeri veya fiilen oturduğu yerde veya böyle bir yerleşim yeri yoksa, satıcının mutat ticari faaliyetini ifa ederken sözleşme akdetmesi halinde malın teslimi işyerinin bulunduğu yerde olacaktır”.

Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, malın teslim yeri bu maddeye göre belirlenmektedir. Satıcı gerçek bir kişi ise, mal sözleşmenin kurulduğu anda satıcının yerleşim yeri veya fiilen oturduğu yerde teslim edilmektedir. Satıcı tüzel kişi ise, malın teslimi satıcının işyerinin bulunduğu yerde olmaktadır. Yerleşim yeri, satıcının kalıcı olarak yaşamaya karar verdiği yer, sırasıyla satıcının daimi ikametgah adresi olarak kabul edilir. Bu arada fiilen oturduğu yer, satıcının geçici

olarak ikamet ettiği yerdir, yani geçici ikamet adresidir ve bu sadece satıcının yerleşim yerinin bilinmediği durumlarda ifade bulacaktır³⁸⁵.

Kosova doktrinde tüzel ve gerçek kişilerin arasında böyle bir ayırım yapılmasının uygun olmadığı kanaatindeyiz. Çünkü, gerçek kişilerin mutlak ticari faaliyeti ve işyeri de olabilir. Sonuç olarak, malın teslim yeri açısından KCBK'nın 454. maddesinin 1. fıkrasının Viyana Sözleşmesi'nin 31. maddesinin (c) bendi ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

3.7. INCOTERMS KURALLARINA GÖRE TESLİM YERİNİN BELİRLENMESİ

Milletlerarası mal satımı ile ilgili hukuk kurallarını yeknesak hale getirmek için aşağıdaki kuruluşlar faaliyet göstermektedirler³⁸⁶:

- UNIDROIT³⁸⁷: Uluslararası ticari hukuk kurallarının yeknesaklaştırılmasına ilişkin çalışmalarını sürdüren en önemli kuruluşlardan biri UNIDROIT, 1994'te hazırladığı "Uluslararası Ticari Sözleşmelere İlişkin UNIDROIT İlkeleri" ile milletlerarası ticari sözleşmelerin düzenlenmesine yol göstermiştir. Daha sonra UNIDROIT tarafından hazırlanan ilkeler daha kapsamlı olup söz konusu sözleşmelerin kurulması esnasında taraflara ve milletlerarası ticari ilişkilerden doğan uyuşmazlıklarda çözüm bulmaya çalışan kuruluşlara yardımcı olmuştur³⁸⁸.

³⁸⁵ Aliu, s. 18.

³⁸⁶ Arkan, S. (2018). *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara: Sözkesen Matbaacılık Ltd.Şti, s. 23.

³⁸⁷ International Institute for the Unification of Private Law, <https://www.unidroit.org/>.

³⁸⁸ Oğuz, A. (2001). Hukuk Tarihi ve Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Uluslararası Ticaret Hukuku, (Lex Mercatoria)–Unidroit İlkeleri'nin Lex Mercatoria Niteliği. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 50(3), 11-53, s. 34-35.

- UNCITRAL³⁸⁹: 1964 yılında La Haye Konferansının toplanmasından sonra Birleşmiş Milletler uluslararası ticareti düzenleyen hukuki kurallar ile ilgili çalışmalar sürdürüp 1966'da UNCITRAL kurulmuştur³⁹⁰.

-ICC³⁹¹: Milletlerarası mal satımı ile ilgili hukuk kurallarının yeknesaklaştırılmasını amaçlayan başka bir kuruluş ise ICC (Milletlerarası Ticaret Odası)'dir. Milletlerarası Ticaret Odasının hazırladığı kurallardan en önemlisi Incoterms'lerdir. Taraflar satım sözleşmesinde Incoterms'in uygulanması açıkça belirtilmişse CISG'nin 6. maddesine göre ilk olarak bu kurallar uygulanacaktır³⁹².

INCOTERMS, uluslararası ticarete en yaygın olarak kullanılan kurallar olup ticarî terimlerin yeknesak yorumlanmasını hedefleyerek uluslararası ticarî ilişkilerin kolay bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Bu terimler, önceden tespit edilmiş kurallarla satım sözleşmesinin yapılmasına ve malların taşınması esnasında ortaya çıkabilecek hasarları taraflar arasında paylaşılmasına destek ve yardımcı olmaktadır³⁹³.

INCOTERMS'in kapsamında olan konular;

- malların teslim şekilleri,
- hasarın geçişi,
- masrafların bölüşmesi,

³⁸⁹ The United Nations Commission on International Trade Law, <https://uncitral.un.org/>

³⁹⁰ Winship, P. (1984). The Scope of the Vienna Convention on International Sales Contracts, N. M. Galston ve H. Smit (Ed.), *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* içinde (ss. 1.-1 to 1-53), New York: Matthew Bender, s. 13 vd; Yalçıntaş, S. (2011). Viyana Satım Sözleşmesi'nin Kapsamı ve Sözleşme ile Türk Milletlerarası Satım Hukukunda Yaşanacak Değişiklikler. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 27(3), 281-310, s. 283.

³⁹¹ International Chamber of Commerce, <https://iccwbo.org/>.

³⁹² Huber, Mullis, s. 106-107; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s.107, 172. Erdem, E. (2017). Incoterms 2010, *Milletlerarası Ticaret Hukuku İle İlgili Makaleler*. İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, s.194.

³⁹³ Doğan, F. (2002). *Incoterms 2000: Tarihi gelişimi-Geçerlilik kaynağı münferit klozlar- Son değişiklikler*. Prof. Dr. Ömer TEOMAN'a 55.Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul: Beta Basım A.Ş., s. 341.

- belgelerle ilgili yükümlülükler.

INCOTERMS'in düzenlemediği konular ise:

- ödeme ve ödeme şekilleri
- mülkiyet devri
- malların taşınması,
- sigortalanması,
- ihtilafların çözüm yolları,
- sözleşmenin ifası ile ilgili konular³⁹⁴.

Incoterms 2010'da terim sayısı 11'dir ve iki gruba ayrılmaktadır. Birinci grup, (EXW, CPT, CIP, DAT, DAP, DDP, FCA) taşıma türü ne olursa olsun uygulanmaktadır. İkinci grup (FAS, FOB, CFR ve CIF) ise sadece deniz ve içsu taşımalarında kullanılabilecek terimlerden oluşmaktadır³⁹⁵.

EXW (Ex Works/ İşyerinde Teslim): Incoterms terimleri arasında satıcıya en az borç yükleyen terimdir³⁹⁶. Satıcı, malları kendi işyerinde (imalathanesi/fabrikası veya deposunda), tespit edilen zamanda alıcının veya alıcının yetkilendirdiği temsilcisinin tasarrufuna hazır bulundurarak bu durumu alıcıya bildirmekle yükümlüdür. Bununla birlikte, alıcının da malları bu yerden teslim alması ve malların sigortalanması, tüm ihracat ithalat işlemlerini yerine getirmesi gerekmektedir. Satıcının yalnızca bu işlemlerle ilgili yardım etmesi gerekmektedir³⁹⁷.

³⁹⁴ Erdem, 2008, Makaleler, s. 228-233.

³⁹⁵ INCOTERMS 2010, s.13. Malfliet, J. (2011). Incoterms 2010 and the mode of transport: how to choose the right term. *Management challenges in the 21st century : transport and logistics : opportunity for Slovakia in the era of knowledge economy, Proceedings* (163–179). Presented at the Management Challenges in the 21st Century : Transport and Logistics : Opportunity for Slovakia in the Era of Knowledge Economy, Bratislava, Slovakia: City University of Seattle Bratislava, s.164, <https://biblio.ugent.be/publication/1212622/file/1212631.pdf>

³⁹⁶ Carr, I., Stone, P. (2018). *International Trade Law*. London: Routledge Publishing, s. 6.

³⁹⁷ Ramberg, J. (2011). *ICC Guide to Incoterms 2010, Understanding and practical use*. Paris: ICC Services Publications, s. 50.

FCA (Free Carrier/Taşıyıcıya Teslim): FCA terimi tüm taşıma çeşitlerine (multimodal taşımacılık da dahil) elverişli bir teslim şeklidir³⁹⁸. Satıcı, malları kendi isyerinde veya tespit edilen yerde, alıcının yetkilendirdiği taşıyıcıya veya başka bir kişiye teslim ederek borcunu yerine getirmiş olacaktır. Bu anda hasar riski alıcıya geçecektir³⁹⁹. Satıcı tarafından temin edilecek mallar sözleşmeye uygun olmalıdır⁴⁰⁰.

Satıcı malların gümrük işlemlerini yapmak zorundadır. Bundan sonraki işlemler alıcının sorumluluğundadır. Alıcının yükümlülükleri ise:

- Sözleşme koşullarına elverişli olarak mal ücretini ödemek.
- Malı taşıyan şirkete nakliye masraflarını ödeme.
- Tespit edilen yerde ve zamanda malları teslim almak⁴⁰¹.

FAS (Free Alongside Ship/ Gemi Yanına Teslim) : FAS terimi sadece deniz ve içsu taşımalarında kullanılabilecek bir teslim şeklidir⁴⁰². Satıcı, kararlaştırılan zamanda ve alıcı tarafından tespit edilmiş geminin doğrultusunda malları yerleştirerek teslim borcundan kurtulmuş olur. Bu noktadan sonra mallarla ilgili doğabilecek tüm masraflar ve hasarlar alıcıya intikal eder⁴⁰³.

Satıcı malların geminin doğrultusunda teslim edilmesi için gereken ihracat ve gümrük işlemlerini yapmak zorundadır. Mallar teslim edildikten sonra ithalat izinlerinin, gümrük işlemlerinin ve diğer belgelerin hazırlanması alıcının yükümlülüğündedir. Üstelik mallar gemiye yüklendikten sonra taşıma sözleşmesi alıcı tarafından yapılır. Yani, satıcı taşıma sözleşmesi yapmak zorunda değildir.

³⁹⁸ Erdem, E. (2010). Incoterms 2010. *Galatasaray Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1), 219-235, s. 222.

³⁹⁹ Incoterms 2010: ICC Official Rules For The Interpretation Of Trade Terms, by the International Chamber of Commerce (ICC), s. 24.

⁴⁰⁰ Tunç, Ö. (2015). *Fob Teslim Şekline Göre Tarafların Yükümlülükleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, s. 14. Ramberg, s. 98.

⁴⁰¹ Ramberg, s. 105.

⁴⁰² Çancı, M., Erdal, M. (2003). *Lojistik Yönetimi*. İstanbul: Mataş Matbaacılık, s. 249.

⁴⁰³ Malfliet, s.165; Doğan, s.358

Ancak, taraflar aksini kararlaştırabilirler. Böylece satıcı taşıma sözleşmesi yapar ancak bu sözleşmeye göre masrafları, hasarları ve zararları alıcının sorumluluğunda olacaktır⁴⁰⁴.

CPT (Carriage Paid To/ Taşıma Bedeli Ödenmiş Olarak Teslim): Taşıma türü ne olursa olsun CPT terimi uygulanabilmektedir. Satıcı satım sözleşmesinin koşullarına elverişli şekilde malları hazırlayıp gümrük işlemlerini tamamlayıp kararlaştırılan zamanda malları ilk taşıyıcıya vermekle yükümlüdür. Taşıma sözleşmesi satıcı tarafından yapılır ve varma yerine kadar taşıma ücreti de satıcı tarafından karşılanır. Mallar ilk taşıyıcıya teslim edildikten sonra tüm masraflar alıcıya aittir ve bu anda hasarın riski alıcıya geçecektir. Mallar teslim edildikten sonra ithalat izinlerinin, gümrük işlemlerinin ve diğer belgelerin hazırlanması alıcının yükümlülüğündedir⁴⁰⁵.

CFR (Cost and Freight/ Masraflar ve Navlun Ödenmiş Olarak Teslim): CFR terimi sadece deniz ve içsu taşımaları açısından uygun bir teslim biçimidir. Satıcı satım sözleşmesinin koşullarına elverişli şekilde malları hazırlayıp gümrük işlemlerini tamamlayıp kararlaştırılan zamanda malları gemiye yükleyerek teslim borcundan kurtulmuş olur⁴⁰⁶. Taşıma sözleşmesi satıcı tarafından yapılır ve varma yerine kadar taşıma ücreti de satıcı tarafından karşılanır. Mallar gemiye yüklendikten sonra tüm masraflar alıcıya aittir ve bu anda hasarın riski alıcıya geçecektir. Bununla birlikte ithalat izinlerinin, gümrük işlemlerinin ve diğer belgelerin hazırlanması alıcının yükümlülüğündedir⁴⁰⁷.

CIF (Cost, Insurance and Freight/ Masraflar, Sigorta ve Navlun): CIF terimi sadece deniz ve içsu taşımaları açısından elverişli bir teslim seklidir. Satıcı satım

⁴⁰⁴ Yılmaz, B. (2019). *Türk Hukuku, CISG Ve Incoterms 2010 Kapsamında Gönderilecek Borçlarda Hasarın Geçişi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, s. 66.

⁴⁰⁵ Ramberg, s. 111; Malfliet, s. 166. Sevinç, A. (2009). *Uluslararası Ticari Terimler (Incoterms)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, s. 135-136. Yılmaz, s. 61.

⁴⁰⁶ Caruntu, C., Lapaduși, M. L. (2010). Complex Issues regarding the Role and Importance of Internationally Codified Rules and Incoterms. *Petroleum-Gas University of Ploiesti Bulletin*, 62(1), 98-110, s. 100; Malfliet, s. 166.

⁴⁰⁷ Ramberg, s. 192-193; Sevinç, s. 122-123. Yılmaz, s. 67-68.

sözleşmesinin koşullarına uygun şekilde malları hazırlayıp gümrük işlemlerini tamamlayıp kararlaştırılan zamanda malları gemiye yükleyerek teslim borcunu yerine getirmiş olacaktır⁴⁰⁸. Taşıma sözleşmesi satıcı tarafından yapılır ve varma yerine kadar taşıma ücreti de satıcı tarafından karşılanır. Aynı zamanda CIF teriminden farklı olarak satıcı sigorta sözleşmesi de yapmakla yükümlüdür. Mallar gemiye yüklendikten sonra tüm masraflar alıcıya aittir ve bu anda hasar riski alıcıya geçecektir. Bununla birlikte ithalat izinlerinin, gümrük işlemlerinin ve diğer belgelerin hazırlanması alıcının sorumluluğundadır⁴⁰⁹.

CIP (Carriage and Insurance Paid to/ Taşıma Ve Sigorta Ödenmiş Olarak): CIP terimi tüm taşıma çeşitlerine (multimodal taşımacılık da dahil) elverişli bir teslim biçimidir⁴¹⁰. Satıcı malların taşıyıcıya teslim edilmesi için gereken ihracat ve gümrük işlemlerini yapmak zorundadır. Satıcının, taşıma esnasında ortaya çıkabilecek risklere karşı malları korumak için sigorta sözleşmesi yapması gerekmektedir⁴¹¹. Taşıma sözleşmesi satıcı tarafından yapılır ve varma yerine kadar taşıma ücreti de satıcı tarafından ödenir. Mallar taşıyıcıya teslim edildikten sonra ithalat izinlerinin, gümrük işlemlerinin ve diğer belgelerin hazırlanması alıcının yükümlülüğündedir. Bununla birlikte bundan sonraki tüm masraflar alıcıya aittir ve hasar riski alıcıya geçecektir⁴¹².

DAT (Delivered at Terminal/Terminalde Teslim): Satıcı satım sözleşmesinin koşullarına uygun şekilde malları hazırlayıp ihracat ve gümrük işlemlerini tamamlayıp kararlaştırılan zamanda ve yerde malları taşıyıcıdan boşaltıp alıcının tasarrufuna hazır bulundurarak teslim borcunu gerçekleştirmiş olacaktır. Boşaltma masrafları satıcı tarafından karşılanır. Satıcı sigorta sözleşmesi

⁴⁰⁸ Ezel, H. (2013). *Uluslararası Ticarete Teslim Şekilleri (Incoterms)*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, s. 92; Yılmaz, s. 68.

⁴⁰⁹ Malfliet, s. 166; Şanlı, C., Ekşi, N. (2006). *Uluslararası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Arıkan Yayınları, s. 119-120.

⁴¹⁰ Ezel, s. 58; Sevinç, s. 141.

⁴¹¹ Doğan, 2016, s. 226; Şanlı, C., Ekşi, N. (2006). *Uluslararası Ticaret Hukuku*. Denizli: Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti, s. 121. Taşçı, s. 59.

⁴¹² Todd, P. (2002). *Cases and Materials on International Trade Law*. United Kingdom: Sweet & Maxwell, s. 48; Malfliet, s. 166.

yapmak zorunda değildir. Ancak, taraflar aksini kararlaştırabilirler. Malların teslim edilmesiyle birlikte tüm masraflar alıcıya aittir ve hasar riski alıcıya geçecektir⁴¹³.

DAP (Delivered at Place/ Belirtilen Yerde Teslim): Satıcı satım sözleşmesinin koşullarına uygun biçimde malları hazırlayıp ihracat ve gümrük işlemlerini tamamlayıp kararlaştırılan zamanda ve yerde malları boşaltmaya hazır şekilde alıcının tasarrufuna bırakarak teslim borcunu yerine getirmiş olacaktır⁴¹⁴. DAT teriminden farklı olarak malların boşaltılması alıcının yükümlülüğündedir. Satıcı sigorta sözleşmesi yapmak zorunda değildir. Ancak, taraflar aksini kararlaştırabilirler. Mallar teslim edildikten sonra tüm masraflar alıcıya aittir ve bu anda hasar riski alıcıya geçecektir. Bununla birlikte ithalat izinlerinin, gümrük işlemlerinin ve diğer belgelerin hazırlanması alıcının sorumluluğundadır⁴¹⁵.

DDP (Delivered Duty Paid/ Gümrük Resmi Ödenmiş Olarak Teslim): DDP terimi DAP terimi ile genel olarak aynı ilkelere tabidir, sadece burada satıcı ayrıca varma yerindeki gümrük işlemleri de yapmakla yükümlüdür. Böylece satıcı varma yerindeki gümrük işlemleri tamamladıktan sonra malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurarak teslim borcunu yerine getirmiş olacaktır. Bu andan sonra tüm masraflar alıcıya aittir ve hasar riski alıcıya geçecektir⁴¹⁶.

FOB (Free on Board/ Gemide Masrafsız): FOB terimi sadece deniz ve içsu taşımaları açısından uygun bir teslim şekli olup uluslararası ticarete en çok kullanılan terimler arasındadır⁴¹⁷. Satıcı satım sözleşmesinin koşullarına elverişli şekilde malları hazırlamalıdır. Aynı zamanda satıcı, kararlaştırılan zamanda ve alıcı tarafından seçilen geminin güvertesine malları yerleştirerek teslim

⁴¹³ Ramberg, s. 127. Taşçı, s. 63. Yılmaz, s. 62-63.

⁴¹⁴ Incoterms 2010: ICC Official Rules For The Interpretation Of Trade Terms, by the International Chamber of Commerce (ICC), s. 15. Tunç, s. 30. Yılmaz, s. 63, Taşçı, s. 66.

⁴¹⁵ Ramberg, s. 143. Tunç, s. 30. Yılmaz, s. 64; Taşçı, s. 67.

⁴¹⁶ Incoterms 2010: ICC Official Rules For The Interpretation Of Trade Terms, by the International Chamber of Commerce (ICC), s. 15. Yılmaz, s. 64; Taşçı, s. 67; Ezel, s. 72.

⁴¹⁷ Erdem, 2017, s. 207; Erdem, E. (2008). *Incoterms 2000. Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 219-255, İstanbul: Beta Yayınevi, s. 240; Erdem, E. (2008). *Denizaşırı Satış Olarak FOB Satış. Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 139-197, İstanbul: Beta Yayınevi, s. 151.

yükümlülüğünü yerine getirmiş olacaktır. Satıcı bu durumu alıcıya bildirmekle yükümlüdür. Üstelik mallar gemiye yüklenene kadar hasarın riski satıcının sorumluluğunda olacaktır⁴¹⁸.

Satıcı malların geminin güvertesine teslim edilmesi için gereken ihracat ve gümrük işlemlerini yapmak zorundadır. Mallar teslim edildikten sonra ithalat izinlerinin, gümrük işlemlerinin ve diğer belgelerin hazırlanması alıcının yükümlülüğündedir. Üstelik mallar gemiye yüklendikten sonra taşıma sözleşmesi alıcı tarafından yapılır. Yani, satıcı taşıma sözleşmesi yapmak zorunda değildir. Ancak, taraflar aksini kararlaştırabilirler. Böylece satıcı taşıma sözleşmesi yapar ancak bu sözleşmeye göre masrafları, hasarları ve zararları alıcının sorumluluğunda olacaktır⁴¹⁹.

Malların teslim yeri ile ilgili olarak CISG ile INCOTERMS arasındaki benzerlikler ve farklılıklar hakkında aşağıda gibidir:

- DAP, DAT, DDP terimlerinde malların taşınması tamamen satıcı tarafından yapılmaktadır. Bununla birlikte malların varış yeri ile teslim edileceği yer arasında bir fark yoktur. Viyana Satım Sözleşmesinde böyle bir teslim şekli bulunmamaktadır⁴²⁰.
- Incoterms terimleri arasında satıcıya en az borç yükleyen terim EXW terimidir⁴²¹. EXW terimi CISG'nin 31. maddesinin (b) ve (c) bentleri ile benzerlik göstermektedir. Bu düzenlemeler uyarınca tespit edilen şartlarda satıcı malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurarak teslim borcunu yerine getirmiş olur⁴²².

⁴¹⁸ Ramberg, s. 171. Tunç, s. 16.

⁴¹⁹ Erdem, 2008, Makaleler, s. 149; Yılmaz, s. 67. Taşçı, Z. G. (2017). *Incoterms® 2010 İle 2000 Broşürleri Arasındaki Farkların İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, s. 46.

⁴²⁰ Erdem, 2008, s.117-118.

⁴²¹ Carr, Stone, s. 6.

⁴²² Büyük, s. 67.

Ayrıca bu düzenlemelere göre malların teslim edileceği yerler de (satıcının isyeri, imalathanesi, fabrikası veya deposu) aynıdır⁴²³.

- Mallar satıcının işyerinde teslim edilecekse hasarın intikali ile ilgili EXW terimi ile CISG'nin 69. maddesinin 1. fıkrası arasında farklılık ortaya çıkmaktadır. EXW kapsamında, mallar kararlaştırılan yerde alıcının tasarrufuna hazır bulundurulduğunda hasarın riski alıcıya geçecektir. Bununla birlikte, CISG riskin daha sonraki bir noktadan geçmesini sağlar. Alıcı malları fiilen teslim aldığı ve ancak zamanında teslim almamakla bir ihlal gerçekleştirdiğinde malların hazır bulundurulduğundan itibaren hasarın riski alıcıya geçecektir⁴²⁴.
- FOB, CFR, CPT, CIF, CIP terimleri ile CISG'nin 31. maddesinin (a) bendi malların teslim edileceği yer açısından benzerlik göstermektedir. Bu düzenlemelere göre teslim yeri, satıcı, malları alıcıya ulaştırmak için ilk taşıyıcıya teslim ettiği yerdir⁴²⁵.

3.8. TESLİM ZAMANI

3.8.1. Viyana Satım Sözleşmesine göre teslim zamanı

Malların teslim zamanı CISG'nin 33. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre:

“Satıcı malları

(a) sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir tarih varsa bu tarihte;

⁴²³ Atamer, 2005, s. 149; Erdem, 2008, Makaleler, s. 233.

⁴²⁴ Coetzee, J. (2013). The Interplay Between Incoterms® and the CISG. *Journal of Law & Commerce*, 32(1), 1-24, s. 13.

⁴²⁵ Coetzee, s. 6.

(b) sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir zaman dilimi varsa, koşullardan tarih saptama yetkisinin alıcıda olduğu anlaşılmadıkça, bu zaman dilimi içinde herhangi bir anda;

(c) diğer tüm hallerde, sözleşmenin kurulmasından itibaren makul bir süre içinde teslim etmek zorundadır.”

CISG'nin 33. maddesinden anlaşıldığı gibi teslim zamanı tespit edilirden ilk önce tarafların iradeleri dikkate alınacaktır. Teslim zamanına ilişkin satım sözleşmesinde herhangi bir düzenleme yer almaması durumunda teslim yeri taraflar arasındaki alışkanlıklara veya ticari teamüllere göre belirlenecektir. Buna karşın belirlenmediği durumlarda yedek kurallar olarak CISG'nin 33. maddesinde bulunan diğer hükümler uygulanacaktır⁴²⁶. Tarafların malın teslim zamanına ilişkin irade beyanı açık veya zımni olabilir. Malın teslim edileceği zaman sözleşmede açıkça belirtilmiş olabileceği gibi, taraflar malın teslimi için belirli bir zaman belirlememiş olabilir⁴²⁷.

Serbestlik ilkesi gereği taraflar teslim zamanı konusunda satım sözleşmesinde düzenleme yapmış olabilirler. CISG'nin 33. maddesinin (a) ve (b) bentlerine göre tarafların sözleşmede tespit ettikleri belli bir tarih veya zaman dilimi varsa malların ona göre teslim edilmesi gerekmektedir. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa CISG'nin 33. maddesinin (c) bendi uyarınca sözleşmenin kurulmasından sonra makul bir zaman içerisinde malların teslimi yerine getirilmesi gerekmektedir.

Bu hükmün ifadesi biraz belirsiz ve makul bir süreyi neyin oluşturduğu tartışmaya açıktır. Tüm tarafların çıkarlarının dikkate alınması gerektiğine dair çok az şüphe vardır ve ortalama üretim ve teslimat zaman çerçeveleri genellikle bunu yapmak

⁴²⁶ Schlechtriem, Butler, s.111; Schlechtriem, Schwenger, Art.33, N.1; Yılmaz, S. (2014). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin İhlali Halinde Alacaklının Hakları*, Seçkin Yayıncılık: Ankara, s. 84. Sekreteryaya Şerhi, Art.33, N.3.

⁴²⁷ Huber, Mullis, s. 123.

için standart olarak hizmet edecektir. Satıcının temerrüdü ne olursa olsun, teslimatın zamanında yapılmaması, sözleşme ihlali teşkil edecek ve alıcının yasal işlem başlatmasına izin verecektir⁴²⁸.

3.8.1.1. Belirli Bir Tarihin Kararlaştırılması

CISG'nin 33. maddesinin (a) bendi uyarınca malların teslimi ne zaman olacağı taraflar arasında serbestçe karar verilebilir. Bu maddeye göre satıcı malları sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir tarih varsa bu tarihte teslim etmesi gerekmektedir. Tarafların sözleşmede belli bir tarih belirlemesi mümkündür. Örneğin, 15 Mayıs 2016⁴²⁹. Buna karşın taraflar sözleşmede belli bir günü tespit etmeyip de meydana gelmesi kesin olan bir duruma (örneğin, Bayramdan sonra ilk pazar günü) veya hesap yapılarak belirtmesi olanaklı olan bir tarihe (yeni Iphone'un satışa sunulmasından iki hafta sonra) de başvurabilirler⁴³⁰.

Taraflar belli bir tarih konusunda anlaşmış ancak saati tespit etmemiş olabilirler. Bu halde malların tespit edilen tarihte mesai saatleri içinde teslim edilmesi uygun görünse bile uluslararası ticarete mesai saatleri dışında da alıcı veya taşıyıcı tarafından malların teslim alınması mümkün olacağını kabul etmek gerekmektedir⁴³¹.

⁴²⁸ Schlechtriem, Schwenger, Art.33, N.4,5.

⁴²⁹ Huber, Mullis, s.122; Gülerci, A. F., Kılınc, A. (2011). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Yetkin Basımevi, s. 240; Hatemi, H., Gökyayla, E. (2011). : *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 226.

⁴³⁰ Schlechtriem, Schwenger, Art.33, N.1; Yılmaz, 2014, s. 84; Huber, Mullis, s.122; Reisoğlu, S. (2012). *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Basım A.Ş., s.327; Öztürk, E. (2015). Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşmasına (CISG) Göre Satıcının Malları Ve Belgeleri Teslim Yükümlülüğü. *TAAD 6(21)*, 549-603, s. 577.

⁴³¹ Erdem, 2008, s.151.

3.8.1.2. Belirli Bir Zaman Diliminin Saptanması

CISG'nin 33. maddesinin (b) bendi uyarınca taraflar arasındaki sözleşmede belli bir tarih tespit etmek yerine bir dönem de tespit edilmiş olabilir. Böylece sözleşmeyle belirlenen veya sözleşmeye göre belirlenebilecek bir dönem varsa, koşullardan tarih belirleme yetkisinin alıcıya ait olduğu anlaşılmadığı sürece, bu zaman diliminde herhangi bir anda satıcının teslim yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekmektedir⁴³².

Sözleşmeden aksi anlaşılmadıkça bu zaman dilimi içerisinde ifanın gerçekleşeceği an ile ilgili karar verme yetkisi satıcıya bırakılmıştır. Çünkü malların sağlanması, paketlenmesi, hazırlanması, sigortalanması vs. satıcının sorumluluğunda olacaktır. Satıcı, tespit edilen dönemin ilk gününde, arada bir gününde veya son gününde de malı teslim etme hakkı vardır. Bu durumda satıcı tarafından yapılan teslimi alıcı reddedemez⁴³³.

Taraflar arasındaki sözleşmede belirlenen zaman dilimi içinde ifanın gerçekleşeceği an ile ilgili karar verme yetkisi alıcıda olabilmektedir. Böylece bu zaman dilimi içinde alıcının belli bir tarih seçmesi ve bunu satıcıya bildirmesi gerekmektedir. Sözleşmeye dayanarak bu tarihte satıcı malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurarak ya da alıcıya veya ilk taşıyıcıya teslim ederek teslim yükümlülüğünden kurtulacaktır⁴³⁴.

CISG'nin 20. maddesinin 2. fıkrasındaki kural kıyasen uygulama alanı bulacaktır ve bu düzenlemeye göre tatil günleri satıcı ve alıcı tarafından belirlenen zaman diliminin içine de dahil olacaktır. Ayrıca söz konusu olan zaman diliminin son günü

⁴³² Sekreteryası Şerhi, Art.33, N.4; Schwenger, I., Fountoulakis, C. (2007). *International Sales Law*. New York: Routledge Publishing, s. 230, Huber, Mullis, s. 123; Schlechtriem, Butler, s.111.

⁴³³ Huber, Mullis, s. 123; Schwenger, Fountoulakis, s. 230, Atamer, 2005, s. 162; Schlechtriem, Schwenger, Art. 33. Parag. 10.

⁴³⁴ Schlechtriem, Schwenger, Art.33, N.11; Schlechtriem, Butler, s.111; Huber, Mullis, s.123-124; Sekreteryası Şerhi, Art.33, N.7. Öztürk, s. 578-579.

tatil günü olursa bunu izleyen ilk iş günü de sürenin hesaplanmasına dahil edilir⁴³⁵.

Schlechtriem ve Butler'in aktardıkları bir mahkeme kararına göre: Oldenburg'un ilk derece mahkemesinin 24.04.1990 tahirli kararına konu olayda Alman alıcı, İtalyan satıcıdan Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında teslim edilecek kıyafetleri sipariş etmiştir. Satıcı ilk teslimatı eylül ayı sonunda yapmıştır. Teslim zamanının CISG'nin 8. maddesinin uyarınca yorumlanması, malların üçte birinin her ay satıcı tarafından Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında belirlediği bir zamanda teslim edileceğini, ancak tüm malların Eylül sonunda teslim edilmeyeceğini ortaya koymuştur⁴³⁶.

3.8.1.3. Makul Bir Süre İçinde Teslim

Taraflar teslim zamanı konusunda satım sözleşmesinde düzenleme yapmamışlarsa, taraflar arasındaki alışkanlıklara veya ticari teamüllere göre bir sonuç belirlenmiyorsa CISG'nin 33. maddesinin (c) bendi uyarınca sözleşmenin kurulmasından sonra makul bir zaman içerisinde satıcı tarafından malların tesliminin yerine getirilmesi gerekmektedir⁴³⁷.

"Makul sürenin" ne anlama geldiği, her somut olayın nitelikleri incelenerek belirtilecektir. Yani, CISG'nin 7. maddesindeki dürüstlük kuralına dayanarak hem satıcının hem alıcının menfaati dikkate alınarak makul sürenin tespit edilmesi mümkün olacaktır⁴³⁸.

⁴³⁵ Erdem, 2008, s. 144-145; Öztürk, s. 580. Atamer, 2005, s. 162.

⁴³⁶ Schlechtriem, Butler, s.111.

⁴³⁷ Schlechtriem, Schwenger, Art.33, N.15; Schwenger, Fountoulakis, s. 229; Öztürk, s. 580. Huber, Mullis, s. 125; Schlechtriem, Butler, s. 112; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 467. Honnold, Flechtner, s. 322-323.

⁴³⁸ Huber, Mullis, s.125; Öztürk, s. 580; Honnold, Flechtner, s. 322-323; Schlechtriem, Schwenger, Art.33, N.15; Oğuzman, K., ÖZ, T., (2010). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık, s. 253.

3.8.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'na göre Teslim Zamanı

Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 463. maddesine göre borcun ifası sözleşmede belirtilen süre içinde yapılmalıdır. Taraflar malın teslimi için son tarihi sözleşmede belirtmişlerse, satıcı malları o tarihte teslim etmekle yükümlüdür. Bu kural aynı zamanda Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'ndan ve Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'ndan da kaynaklanmaktadır.

Malların belirli bir tarihte teslim edilmesi, sözleşmenin esaslı unsuru olarak belirtilebilir veya sözleşmenin esaslı unsuru olmayabilir⁴³⁹. Malın teslim zamanı (belirli bir tarih) sözleşmenin esaslı bir unsuru ise, malın teslimi, sözleşmede belirtilen süre içinde yapılmalıdır. Belirli bir tarihte hafta sonu veya resmi tatil olsa bile malın teslimi yapılmalıdır. Satıcı, sözleşme kapsamındaki malları zamanında teslim etmezse sözleşme feshedilebilir. Alıcı, sözleşmenin ifasını talep ettiğini satıcıya bildirmek şartıyla, sürenin bitiminden sonra dahi sözleşmeyi yürürlükte tutabilir⁴⁴⁰.

Kosova hukukunda malların teslim zamanı Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 450.,452. ve 453. maddelerinde düzenlenmiştir. Bu maddelere göre:

- Satıcı, malı sözleşmede belirtilen yer ve zamanda alıcıya teslim etmekle yükümlüdür.
- Malın tesliminin belirli bir süre içinde gerçekleşmesi için sözleşme yapıldığında, bu süre içinde teslim tarihini hangi tarafın belirleme hakkına sahip olacağı belirtilmemekle birlikte, teslim tarihinin belirlenmesinin alıcıya bırakıldığı durumlar hariç bu hak satıcıya aittir.

⁴³⁹ Krasniqi, s. 362.

⁴⁴⁰ Alishani, 2002, s. 35-36

- Alıcıya teslim tarihi belirlenmemişse, satıcı, malı, sözleşmenin kurulmasından sonra malın niteliğine ve diğer şartlara uygun olarak, makul bir süre içinde teslim etmelidir.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 450. maddesinin 1. fıkrasına göre satıcı, malı sözleşmede belirtilen yer ve zamanda alıcıya teslim etmekle yükümlüdür.

"Ayın başı" denilerek sözleşmenin teslim zamanının belirlenmesi, ayın ilk günü, "ayın ortası" ayın onbeşinci günü ve "ay sonu" ise ayın son günü olarak kabul edilir⁴⁴¹. Bu kavramların kullanımında büyük özen gösterilmelidir, çünkü malların dolaşım teamüllerine göre onlara farklı bir anlam verilir. Ticari teamüllere göre ayın başı, ayın birinden ayın onuncu gününe kadar olan süre veya zaman belirlenirken, ayın ortası onbirinci günden ayın yirmisine kadar, ayın sonu ise ayın yirmibirinden son gününe kadar olan zamanı temsil eder⁴⁴².

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 452. maddesinde geçen "belirli bir süre içinde" ibaresi, birkaç gün veya birkaç aylık bir süreyi ifade eder. Bu durumda, bu süre içinde malın teslim tarihini belirleme hakkı, hangisinin teslim tarihini belirleme hakkına sahip olduğunu sözleşme ile belirlememişse satıcıya bırakılır. Durumun şartlarına göre, bu süre içinde teslim tarihini belirleme hakkının kimde olduğu açıkça belirtilmese de, teslim tarihinin belirlenmesinin alıcıya bırakıldığı sonucuna varılır⁴⁴³.

Arnavutluk hukukunda, malların teslim zamanı Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 712. maddesinde düzenlenmektedir. Bu maddeye göre:

"Satıcı malları

⁴⁴¹ KCBK'nın 65. maddesinin 4. fıkrası.

⁴⁴² Krasniqi, s. 362.

⁴⁴³ Aliu, s. 17.

- (a) sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir tarih varsa bu tarihte;
- (b) sözleşme ile belirlenmiş veya sözleşmeye dayanarak belirlenebilir bir zaman dilimi varsa, koşullardan tarih saptama yetkisinin alıcıda olduğu anlaşılmadıkça, bu zaman dilimi içinde herhangi bir anda;
- (c) diğer tüm hallerde, sözleşmenin kurulmasından itibaren makul bir süre içinde teslim etmek zorundadır”.

Malı teslim yükümlülüğün yerine getirilmesi için zamanaşımı Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 91. maddesinde düzenlenmiştir. Son teslim tarihi gün olarak belirlendiğinde, olayın meydana geldiği gün veya başlaması gereken saat sayılmaz. Haftalar, aylar veya yıllar olarak belirlenen süre, başladığı günle aynı adı veya numarayı taşıyan son haftanın veya son ayın o gününden sonra sona erer. Son bir ayda böyle bir gün eksik olduğunda, zamanaşımı bu ayın son gününde sona erer. Zamanaşımının son günü tatil gününe denk geliyorsa, izin gününü takip eden iş gününde zamanaşımı sona erer⁴⁴⁴.

Sonuç olarak, KCBK'nın 450., 452. ve 453. maddeleri, ACMK'nın 712. maddesi ile CISG'nin 33. maddesinin benzerlik gösterdiği söylenebilir.

3.9. BELGELERİ TESLİM ETME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

3.9.1. Viyana Satım Sözleşmesi'ne Göre Belgelerin Teslimi

CISG'nin 30. maddesinde malları teslim etme yükümlülüğünün yanında satıcının bir başka yükümlülüğü olan mala ilişkin belgelerin verilmesi yer almaktadır. Belgelerin verilmesi yükümlülüğüne ilişkin ayrıntılı kurallar CISG'nin 34. maddesinde bulunmaktadır. Buna göre,

⁴⁴⁴ KCSH neni 91

“Satıcının mallara ilişkin vermesi gereken belgeler varsa, bunları sözleşmede öngörülen zamanda, yerde ve şekilde vermesi gerekir. Belgelerin erken verilmesi halinde, satıcı, belgelerin verilmesi için öngörülen ana kadar, belgelerdeki tüm sözleşmeye aykırılıkları gidermek hakkına sahiptir, yeter ki bu hakkın kullanımı alıcı için makul olmayan zahmete veya masrafa yol açmasın. Bununla birlikte alıcının bu Antlaşmaya uygun olarak tazminat talep etme hakkı saklıdır”.

Bu maddeden açıkça anlaşılacağı üzere taraflar arasında yapılan her satımda mallara ilişkin belgeleri verme yükümlülüğü bulunmak zorunda değildir⁴⁴⁵. Böyle bir yükümlülük mevcut ise, yani satıcının mallar ile ilgili belgeleri vermesi gerekiyorsa öncelikle belgeler ve bunların teslim yeri, zamanı ve şekli taraflar arasındaki sözleşmeye göre tespit edilecektir. Bu konuda satıcı ve alıcının açık iradesi bulunmadığı halde taraflar arasındaki alışkanlıklara veya ticari teamüller de dikkate alınabilecektir. Yahut eksik kalan konular varsa CISG'nin 7. maddesinin 1. fıkrasında tayin edilen dürüstlük kuralına göre belirlenecektir⁴⁴⁶.

CISG'nin 34. maddesinde satıcı tarafından alıcıya hangi belgelerin teslim edileceğine ilişkin açıkça bir düzenleme yer almamaktadır. Belgeler her somut olayın niteliklerine göre belirtilecektir⁴⁴⁷. Uygulamada, en önemli belgeler taşımanın (örneğin taşıma senedi, konşimento, ambar makbuzu, CMR belgesi, sevk irsaliyesinin kopyası) ve depolamanın (irsaliye ve rıhtım makbuzu) yanı sıra taşıma sigorta poliçeleri ve faturalarıyla ilgili belgelerdir. Ayrıca gümrük ve dış ticaret kanunlarıyla bağlantılı nedenlerden dolayı, menşei şahadetnamesi, ihracat lisansı, ithalat izni de sıklıkla gereklidir⁴⁴⁸.

⁴⁴⁵ Erdem, 2008, s.152.

⁴⁴⁶ Zeytin, 2015, s. 151. Schlechtriem, Butler, s.112; Erdem, 2008, s. 153; Schlechtriem, Schwenger, Art.30, N. 8.

⁴⁴⁷ Schlechtriem, Butler, s.107; Schlechtriem, Schwenger, Art.34, N.2; Erdem, 2008, s. 153; Sert, s. 107.

⁴⁴⁸ Huber, Mullis, s.126; Schlechtriem, Butler, s. 107; Öztürk, s. 584-585, Schlechtriem, Schwenger, Art.34, N.2; Schwenger, Fountoulakis, s. 204-205. Sert, s. 107. Felemegas, s. 354.

Uluslararası ticarete veya CISG'nin 34. maddesinde belgelerin teslim yeri, zamanı ve şekli ile ilgili genel bir kural öngörülmemiştir. Bu yüzden CISG'nin 34. maddesi de taraflar arasındaki sözleşmenin düzenlemelerine yönlendirmektedir. Böylece belgelerin teslim yeri, zamanı ve şekli ile ilgili taraflar arasındaki sözleşmede herhangi bir düzenleme yapmışlar ise öncelikle bu düzenlemelerde öngörülen kurallar dikkate alınacaktır. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa taraflar arasındaki alışkanlıklara, ticari teamüllere ardından CISG'nin 7. maddesinin 1. fıkrasında bulunan dürüstlük kuralına bakılacaktır⁴⁴⁹. Her halükârda belgelerin teslim yeri, zamanı ve şeklinin tespit edilmesinde alıcının malları zorlanmadan teslim alabilmesi, malları gümrükten çekip kullanabilmesi göz önünde bulundurulmalıdır⁴⁵⁰.

Belgelerin teslim zamanı sözleşmeye, taraflar arasındaki alışkanlıklara veya ticari teamüllere göre tespit edilemezse aranacak borçlarda malların alıcıya teslim edilmesine kadar satıcı tarafından tüm belgelerin alıcıya verilmesi gerekmektedir. Gönderilecek borçlarda ise alıcı tarafından malların teslim alınmasının mümkün olabilmesi için makul bir süre içinde satıcı tarafından gereken belgeler alıcıya teslim edilecektir⁴⁵¹.

3.9.2. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'na göre belgelerin teslimi

Mallara ilişkin belgelerin teslim edilmesi, Arnavut ve Kosova hukukları tarafından da tanınmakta ve düzenlenmektedir. Böylece Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 710. maddesinin 2. fıkrasına göre "Mal üzerinde mülkiyetin veya aynı hakların edinilmesi, sözleşmenin doğrudan bir sonucu olmadığında, sözleşme veya kanunun öngördüğü koşullara göre mülkiyetin kazanılması için satıcı gereken tüm belgeleri teslim etmelidir". Böyle bir durumda satıcı, alıcıya satış

⁴⁴⁹ Bianca, Bonell, s. 266; Schlechtriem, Butler, s.112; Schlechtriem, Schwenger, Art.30, N.8.

⁴⁵⁰ Erdem, 2008, s.156; Erdem, (2008). Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Borcu. *Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 451-513, İstanbul: Beta Yayınevi, s.506.

⁴⁵¹ Schlechtriem, Schwenger, Art.34, N.6; Huber, Mullis, s.125; Öztürk, s. 587.

belgesini ve sözleşmenin veya kanunun gerektirdiği diğer belgeleri vererek satılan malı teslim etme yükümlülüğünden kurtulur. Elbette, bunun gibi durumlarda, satıcının alıcıya sözleşmede belirtilen zamanda, yerde ve şekilde mallara ilişkin belgeleri ibraz etmekle yükümlü olduğu ferden belirlenmiş malların satışı ile ilgilidir⁴⁵².

Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 714. maddesine göre de "Belgeli satışta, satıcı, satış belgesini ve sözleşmede veya kanunda belirtilen diğer belgeleri alıcıya vererek, satılan malı teslim etme yükümlülüğünden kurtulur".

Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 713. maddesine göre, CISG'nin 34. maddesinde belirtildiği gibi, "Satıcının mallara ilişkin vermesi gereken belgeler varsa, bunları sözleşmede öngörülen zamanda, yerde ve şekilde vermesi gerekir. Belgelerin erken verilmesi halinde, satıcı, belgelerin verilmesi için öngörülen ana kadar, belgelerdeki tüm sözleşmeye aykırılıkları giderme hakkına sahiptir, yeter ki bu hakkın kullanımı alıcı için makul olmayan zahmete veya masrafa yol açmasın. Bununla birlikte alıcının tazminat talep etme hakkı saklıdır".

Dolayısıyla Arnavutluk hukukunda mala ilişkin belgelerin teslim edilmesi ile ilgili hükümlerin CISG'nin 34. maddesi ile aynı olduğu belirtilmektedir.

Mallara ilişkin belgelerin teslim edilmesi, Kosova hukukunda Borçlar Kanunu'nun 450. maddesinin 2. fıkrasında düzenlenmektedir. Bu maddeye göre "Satıcı, malı veya malın teslim alınabileceği belgeyi alıcıya teslim ettiğinde, prensip olarak, alıcıya karşı teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılır". Bu maddede, satıcının malı alıcının tasarrufuna hazır bulundurduğu veya malın teslim alınabileceği belgeyi teslim ettiği an, malın teslim anı olarak kabul edilir⁴⁵³.

Satış sözleşmesine konu olan malların belgelerinin teslim edilmesinden bahseden tek madde budur. Viyana Satım Sözleşmesi ve Arnavut hukukunun

⁴⁵² Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 15.

⁴⁵³ Aliu, s. 15-16.

aksine, Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nda mala ilişkin belgelerin teslim edilmesinin zamanı, yeri ve şekli düzenlenmemiştir. Viyana Sözleşmesi kapsamında Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'na belgelerin teslim edilmesine ilişkin kuralların uyarlanması, bu konunun ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesine yol açacağı ve uygulamada ticari ilişkilerin kolaylaştırılmasını sağlayacağı kanaatindeyim.

4. BÖLÜM: VIYANA SATIM SÖZLEŞMESİ, ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ MEDENİ KANUNU VE KOSOVA CUMHURİYETİ BORÇLAR KANUNU UYARINCA UYGUN MAL TESLİM ETME BORCU

4.1. GENEL OLARAK

Malların sözleşmeye uygunluğu ve malların gereken zamanda ve yerde teslimi Viyana Satım Sözleşmesinin farklı ayırımında yer almaktadır. CISGnin III. Kısım II. Bölüm II. Ayırımında, “Malların Sözleşmeye Uygunluğu ve Üçüncü Şahısların Hak ve Talepleri” başlığı altında malların sözleşmeye uygunluğu (madde 35), sözleşmeye aykırılığın hasarın geçişinden önce bulunması gereği (madde 36), sözleşmeye aykırılığı giderme hakkı (madde 37), muayene külfeti (madde 38), ihbar külfeti (madde 39), üçüncü kişilerin hak veya talepleri (madde 41-43) düzenlenmektedir.

Milletlerarası mal satımı ile ilgili hukuk kurallarının yeknesaklaştırılmasını amaçlayan CISG, common law hukuk sisteminde kullanılan “warranty (garanti)” terimi ve civil law hukuk sisteminde kullanılan “ayıp” terimi yerine daha elverişli olan “sözleşmeye uygunluk” kavramını tercih etmiştir⁴⁵⁴. Bu bağlamda Viyana Satım Sözleşmesinde “sözleşmeye uygunluk” kavramının düzenleme biçiminin Kara Avrupası hukuk sisteminden Anglo-Sakson hukuk sisteminde bulunan hükümlere daha yakın olduğunu söylemek mümkündür⁴⁵⁵. Böylece civil law hukuk sisteminde yer alan farklı ifa engelleri ve yaptırımları dikkate alınmamaktadır. Bu yüzden CISG kapsamında satım sözleşmesinin konusu olan malın sözleşmeye elverişli olup olmadığı belirtilirken çeşitli milli hukuk sistemlerinde bulunan imkansızlık, garanti, eksik ifa-ayıplı ifa, temerrüt gibi kavramlardan yararlanılmayacaktır. Bunun yerinde CISG tarafından bu terimler

⁴⁵⁴ Schlechtriem, Butler, s. 113.

⁴⁵⁵ Maley, K. (2009). The Limits to the Conformity of Goods in the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods (CISG). *International Trade&Business Law Review*, 12(1), 82-126, s. 96.

aynı hüküm altında düzenlenmiş ve “sözleşmeye uygunluk” ortak bir kavram olarak oluşturulmuştur⁴⁵⁶.

Malların sözleşmeye uygunluğu CISG'nin 35. maddesinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre,

- "(1) Satıcı, miktarı, kalitesi ve türü sözleşmede öngörülen malları, sözleşmede belirtilen paket veya muhafaza içinde teslim etmek zorundadır.*
- (2) Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde, mallar ancak aşağıdaki hallerde sözleşmeye uygun sayılırlar.*
- (a) aynı türden malların mutata olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun iseler;*
- (b) sözleşmenin kurulması esnasında açıkça veya zımnen satıcıya bildirilen her türlü özel kullanım amacına uygun iseler; meğerki koşullardan, alıcının, satıcının bilgisine ve değerlendirmesine güvenmediği veya güvenmesinin makul olmadığı anlaşılın;*
- (c) satıcının alıcıya örnek veya model olarak sunduğu malların kalitesine sahip iseler;*
- (d) ilgili türden mallar için mutata sayılan şekilde veya böyle mutata bir şekline var olmadığı hallerde, malın muhafazası ve korunmasına uygun olan şekilde paketlenmiş iseler."*

Bu maddeden anlaşıldığı gibi, satıcı tarafından alıcıya teslim edilen malların sözleşmeye uygunluğunun tespit edilmesinde malların kalitesi, türü, miktarı,

⁴⁵⁶ Schlechtriem, Schwenger, Art.35 N.4; Başar, M.O. (2018). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Sözleşmeye Uygun Mal Teslim Edilmesi Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinden Ötürü Alıcının Hakları*. İstanbul: On İki Levha, s. 54-55.

paketlemesi ve muhafazası değerlendirilecektir⁴⁵⁷. Alıcı ve satıcı teslim edilecek mallın miktarı, kalitesi, türü ile ilgili sözleşmede herhangi bir düzenleme yapmış ise sözleşmeye uygunluğu öncelikle bu düzenlemelerde öngörülen niteliklere, yani sübjektif kriterlere göre tespit edilecektir. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa veya yapmalarına rağmen meydana getirilen düzenlemeler yetersiz bulunuyorsa CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında yer alan objektif kriterler dikkate alınacaktır.⁴⁵⁸

Satışa konu olan malların özellikleri satıcı ve alıcı tarafından açıkça veya zımni olarak düzenlenebilir. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa veya yaptıkları düzenlemeler yeterli bulunmadığı durumda bir yorum sorunu ortaya çıkacaktır. Böylece mevzu bahis olan durumlar CISG'nin 8. maddesinin 1. fıkrasına göre yorumlanacaktır⁴⁵⁹.

Tarafların iradelerine öncelik tanıyan yaklaşımının neticesinde CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında malların sözleşmeye uygunluğunu belirlemek için ilk olarak taraflar arasındaki sözleşmeye bakılmasının gerekli olduğu öngörülmektedir. Bunun bir sonucu olarak, satışa konu olan malların miktarı, kalitesi, türü, paket ve muhafazası sözleşmedeki beklentileri karşılıyorsa, alıcıya teslim edilen malların taraflar arasındaki sözleşmeye uygun olduğu söylenebilir⁴⁶⁰.

CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında, tarafların sözleşmede yaptıkları düzenlemenin yetersiz olması halinde malların sözleşmeye uygunluğunun tespit edilebilmesiyle ilgili birkaç kıstas belirtilmiştir. Bu maddedeki kriterler, taraflar aksini belirtmedikçe, Antlaşma hükümlerinin kapsamında satıcı tarafından alıcıya teslim edilecek herhangi bir mal açısından uygulanacak kriterlerdir. Bu nedenle,

⁴⁵⁷ Schwenger, Fountoulakis, s. 237; Kayıhan, Ş., Eski, M. (2016). Yabancı Mahkeme Kararları Işığında CISG'de Satıcının Maldaki Ayıplardan Sorumluluğunun Şartları. *HKÜHFD* 6(12), 71-107, s. 73. Felemegas, s. 168.

⁴⁵⁸ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 6,13; Schlechtriem, Butler, s. 113-115; Atamer, 2005, s. 182-184.

⁴⁵⁹ Kruisinga, s. 28-29.

⁴⁶⁰ Henschel, 2008, s. 184-186.

tarafarca hatta sözleşmede mal ile ilgili düzenleme yapılması halinde bahis konusu olan kriterlerin aksine bir düzenleme getirilmediği zaman CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrası uygulanacaktır⁴⁶¹.

Bu bölümde sözleşmeye uygun mal tanımını açıklığa kavuşturmak için önce alıcı ve satıcı tarafından kararlaştırılan özelliklere uygunluk, yani satışa konu olan mallarda olması gereken sübjektif nitelikler açıklığa kavuşturulacak, ardından taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa veya yapmalarına rağmen meydana getirilen düzenlemeler yetersiz bulunuyorsa dikkate alınması gereken objektif nitelikler açıklanacaktır.

4.2. SÖZLEŞMEYE UYGUNLUĞUN BELİRLENMESİNDE SÜBJEKTİF KRİTERLER

CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasına göre "Satıcı, miktarı, kalitesi ve türü sözleşmede öngörülen malları, sözleşmede belirtilen paket veya muhafaza içinde teslim etmek zorundadır." Sözleşmeye uygunluğunu değerlendirmek için sübjektif kriterler bu maddeye bağlıdır. Malların sözleşmeye uygunluğunun olup olmadığına karar verirken, Viyana Satım Sözleşmesinde esas olarak tarafların iradeleri alınmıştır⁴⁶². CISG'nin 8. maddesinde de tespit edilen bu düzenleme, tarafların iradelerine öncelik verme prensibinin bir sonucu olabilir. Bu yüzden, ilk önce tarafların açık veya zımni bir iradeye sahip olup olmadığını anlamak önemlidir. İlaveten bu düzenleme CISG'nin 9. maddesinde belirtildiği üzere tarafların kabul ettikleri teamüller veya alışkanlıklardan da kaynaklanabilecektir. Ayrıca davaya başkanlık eden yargıç bu teamülleri ve alışkanlıkları tespit etmeli ve tarafların iradesini buna göre yorumlamalıdır⁴⁶³.

⁴⁶¹ Atamer, 2005, s. 196.

⁴⁶² Schlechtriem, Schwenger, Art.35, N.6.; Huber, Mullis, s. 130-131.; Schlechtriem, Butler, s. 113-114; Ayhan, H. L. (2011). Birleşmiş Milletler Viyana Satım Sözleşmesi'ne Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 1-57, s. 8; Atamer, 2005, s. 184.

⁴⁶³ Bianca, Bonell, s. 272; Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 7.

Sözleşmenin kurulabilmesi için taraflar en azından malların tutarı ve fiyatı konusunda karar vermiş olmalıdır. Alıcının mallarla ilgili makul bir beklentisine sahip olabilmesi için ilk önce satış sözleşmesi imzalanmalıdır. Yani, tarafların müşterek öneri ve kabulü olması gerekmektedir⁴⁶⁴.

Sözleşmenin oluşmasından sonra malların sözleşmeye uygunluğunun tespit edilmesinde dikkate alınması gereken ilk konu subjektif kriterlerden olan malların kalitesi ve miktarındaki özellikler olacaktır⁴⁶⁵. Buna örnek olarak aşağıdaki CIETAC Çin Uluslararası Ekonomik ve Ticari Tahkim Mahkemesi tarafından 07.04.1999'da verilen kararı⁴⁶⁶ göstermek mümkündür:

ABD'li bir satıcı ve Çinli bir alıcı, PVC süspansiyon reçinesi satışı için bir sözleşme imzaladı. Alıcının son kullanıcısının malları reddetmesine neden olan malların yanlış etiketlenmesine ve sonuç olarak alıcının üçüncü şahıs sözleşmesinde belirtilen zararları ödeme yükümlülüğüne ilişkin olarak taraflar arasında bir uyuşmazlık ortaya çıktı.

Tarafların açık bir şekilde uygulanabilir hukuk seçimi bulunmamıştır. Tahkim Mahkemesi, Çin ve Amerika Birleşik Devletleri taraf ülkeler olduğundan Viyana Satım Sözleşmesini ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin Yabancı Çıkarları İçeren Ekonomik Sözleşmeler Kanunu'nu uygulamıştır. Ayrıca taraflar sözleşmede teslim teslim şekli olarak CFR terimini seçtikleri için mahkeme Incoterms 1990'a da atıfta bulunmuştur.

Esasa ilişkin olarak, Tahkim Mahkemesi, satıcının CFR terimi uyarınca, malların yükleme limanında gemi küpeştesinden geçtiği sırada hasarın riskinin alıcıya

⁴⁶⁴ Tekelioğlu, N. (2017). Mecelle'de Ve Türk Borçlar Kanunu'nda Satış Sözleşmesinin Kurulması ve Unsurları. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(2), 485-521, s. 507; Akintürk, T., Ateş, D. (2016). *Borçlar Hukuku*. İstanbul: Beta Basım Yayın, s. 230; Şahiniz, C. S. (2008). Tacirler arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan (Ayıplı Mal Tesliminden) Sorumluluğu. Ankara: Seçkin Yayıncılık, s. 52.

⁴⁶⁵ Schlechtriem, Schwenzler, Art.35, N.4.

⁴⁶⁶ <http://www.unilex.info/cisg/case/1112>

geçtiği, bu nedenle daha sonra meydana gelen hasar veya kayıpların taşıyıcılar veya sigortacılar tarafından tazmin edilmesi gerektiği iddiasını reddetmiştir.

CISG'nin 35. maddesini uygulayan Tahkim Mahkemesi, yanlış etiketlemenin sözleşmeye aykırılık teşkil ettiği için satıcının sözleşmeyi ihlal ettiğine karar vermiştir. Ayrıca CISG'nin 36. maddesinin 1. fıkrasına göre sözleşmeye aykırılık hasarın riskinin geçmesinden önce mevcuttur. Sonuç olarak, Tahkim Mahkemesi, alıcıya talep edilen tutarda tazminat ödenmesine karar vermiştir.

Tahkim mahkemesinde verilen kararın konusu olan malların objektif niteliklere uygun olduğu kabul edilmiştir. Fakat mallar satıcı ve alıcı tarafından satım sözleşmesinde tespit edilen sübjektif niteliklere uygun olmadığı için sözleşmeye aykırılık meydana gelmiştir. Böylece, kararda sübjektif niteliklere öncelik verilmiştir.

Satıcının, sözleşmenin miktarını, kalitesini, türünü, paketini ve muhafaza gereksinimlerini karşılayan bir mal teslim etmesi gerekir. Bununla birlikte, burdaki kriterlerin kısıtlayıcı olmadığı unutulmamalıdır. Tarafların, oluşturacakları sözleşme ile farklı konular için çeşitli kriterler tespit etmesi mümkündür. Satım sözleşmesinde tespit edilen kriterler malın nesne olarak özellikleri ile ilgiliyse CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrası altında değerlendirilecektir⁴⁶⁷.

CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasına ilişkin düzenlemeler satıcı ve alıcı tarafından açık veya zımni şekilde yapılabilir. Çünkü Viyana Satım Sözleşmesi'nde zımni şekilde anlaşmayı temin eden açık bir hüküm bulunmamaktadır. Zımni şekilde yapılan anlaşma, birtakım sanayi standartlarına yapılan atıflar yoluyla ifade edilir. Aynı şey, üretme standartlarının tespit edilmesi için imzalanan uluslararası normlara (BM Küresel İlkeler Sözleşmesi/UN Global

⁴⁶⁷ Atamer, 2005, s. 185.

Compact; Alman Endüstri Kuralları; Atlanta Antlaşması/Atlanta Agreement) yapılan atıflar için de geçerlidir⁴⁶⁸.

Örnek olarak malların standartlara uygun olmadığı aşağıdaki mahkeme kararı⁴⁶⁹ verilebilir:

Belçikalı satıcı, Alman alıcıya domuz eti tedarik etti; domuz eti alıcının bir müşterisine teslim edildi. Bu müşteri domuz etini Bosna-Hersek'teki başka bir alıcıya sattı. Domuz eti Bosna-Hersek'e ulaştığında Almanya, Belçika domuz etinin dioksin kontaminasyonu ile ilgili şüpheler nedeniyle Belçika domuz eti ile ticareti temelde yasaklayan bir yönetmelik yayınladı. Belçika daha sonra eşdeğer bir yönetmelik yayınladı. Bununla birlikte, domuz etindeki risk geçtiğinde, Belçika'daki domuz eti ticaretinde herhangi bir kısıtlama yoktu.

Satıcı, satın alma fiyatının ödenmemiş bakiyesini talep etti. Alıcı, domuz etinin dioksin ile kirlenmiş olabileceğinden ayıplı olduğunu söyleyerek iddiayı savundu. Mahkeme, domuz etindeki riskin geçtiği sırada ihracat ülkesinde kamu hukuku kısıtlamalarının bulunmamasına rağmen, domuz etine dioksin bulaştığına dair makul bir şüphenin mevcut olduğuna ve sözleşmeye aykırılık teşkil etmesi için yeterli olduğuna karar verdi.

CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında malların sözleşmeye uygunluğunu değerlendirmek için subjektif kriterler düzenlenmiştir. Buna göre satıcının, sözleşmenin miktarını, kalitesini, türünü, paketini ve muhafaza gereksinimlerini karşılayan bir mal teslim etmesi gerekir.

4.2.1. Miktar

CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasına göre dikkate alınması gereken ilk kriter miktardır. Satıcı, malı sözleşmede taraflarca kararlaştırılan miktarda teslim

⁴⁶⁸ Schlechtriem, Schwenzler, Art.35, N.7; Huber, Mullis, s. 131.

⁴⁶⁹ Bundesgerichtshof (Almanya), 02.03.2005, CISG-online 999, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/display.cfm?test=999>

etmekle yükümlüdür. Sözleşmeye aykırılık, taraflarca kararlaştırılan miktardan daha az veya daha fazla bir ödeme yapıldığında meydana gelir⁴⁷⁰.

Uygulamada miktar konusu bazen sözleşmede net olarak belirlenmez ancak "aşağı yukarı", "artı-eksi", "yaklaşık" gibi belirsiz ifadeler kullanılır. Spesifik olayın koşulları dikkate alınarak kararlaştırılan miktardan önemli olmayan sapmalar ortaya çıkabilir fakat bu durum bir sözleşme ihlali olarak değerlendirilmemelidir⁴⁷¹. Örneğin, tonlarca mal satımında, kilogram cinsinden eksiklikler veya fazlalıklar sözleşme ihlali olarak değerlendirilmemelidir. Miktar olarak bu tür tolere edilebilir sapmalar nedeniyle sözleşme ihlalinin olduğu her durumda talep edilemez⁴⁷².

CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasına göre sözleşmede taraflarca kararlaştırılan miktardan daha az mal teslim edilmesi halinde bu durum sözleşmeye aykırılık teşkil edecektir ve bu miktar eksikliğinin kaliteye dokunması koşulu bulunmamaktadır. Doktrine göre zımnı veya açık bir şekilde sözleşmede tespit edilen miktardan değişik bir miktar teslim ediliyorsa, fakat taraflar arasındaki teamüller veya alışkanlıkların var olma durumunda bu miktar eksikliğine karşın mal teslimi sözleşmeye uygun olarak yerine getirilmiş olacaktır⁴⁷³. Aşağıda, Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Mahkemesinin 6653 sayılı 26.03.1993 tarihli kararı bulunmaktadır: Suriyeli alıcı, Alman satıcıdan çelik bar sipariş etmiştir. Taraflar, sözleşmeye uygun olarak belirli bir ağırlıktaki çelik barlar için %5 tolerans konusunda anlaşmışlardır. Barların % 20'si toleransın ötesinde olduğu için mahkeme, malların tesliminin sözleşmeye uygun olmadığına hüküm vermiştir⁴⁷⁴.

⁴⁷⁰ Henschel, R.F. (2005). *The Conformity of Goods in International Sales, (An analysis of Article 35 in the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods)*. Kopenhag: Forlaget Thompson, s. 151; Ayhan, s.8; Leisinger, B. (2007). *Fundamental Breach Considering Non-Conformity of the Goods*, London: European Law Publishers s. 127-128; Huber Mullis, s. 131.

⁴⁷¹ Baysal, s. 225; Huber, Mullis, s. 131-132.

⁴⁷² Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 494.

⁴⁷³ Huber, Mullis, s. 131; Schlechtriem, Schwenger, Art.35, Nr.8.

⁴⁷⁴ Henschel, 2005, s.152.

Sözleşmede taraflarca kararlaştırılan miktardan fazla mal teslim edilmesi durumunda CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasına göre bir sözleşmeye aykırılık oluşturulacaktır⁴⁷⁵. Fazla ifa durumu özellikle CISG'nin 52. maddesinin 2. fıkrası kapsamında düzenlenmiştir. Buna göre "Satıcı, sözleşmede belirtilenden daha fazla miktarda mal teslim ederse, alıcı bu fazla miktarı kabul veya red edebilir. Alıcı, fazlayı kısmen veya tamamen teslim alırsa, bunun için sözleşmede öngörülen fiyat üzerinden ödeme yapması gerekir". Yani, satıcı sözleşmede tespit edilenden daha fazla mal teslim ederse alıcının fazlalığı kabul etme veya reddetme yetkisi vardır; fakat alıcı fazlalığı kısmen veya tamamen kabul ederse sözleşmede kararlaştırılan bedelini ödemek zorundadır.

Alıcı fazla bölümünü reddetmeyi seçerse, CISG'nin 38. ve 39. maddelerindeki muayene ve bildirim yükümlülüklerini alıcının makul bir süre içerisinde gerçekleştirmesi gerekmektedir⁴⁷⁶. Köln Mahkemesinin 85 O 200/05 sayılı kararına göre, satıcının teslim ettiği cep telefonu kılıflarının sözleşmeye aykırı olarak daha fazla bir meblağ oluşturduğunun bilinmesine karşın, bu hali bildirmeyen alıcı da bedelini ödemekle yükümlüdür⁴⁷⁷.

Yukarıda da vurguladığımız gibi, CISG'nin 38. ve 39. maddelerine uygun olarak alıcının muayene ve bildirim yükümlülüklerini makul bir süre içerisinde yerine getirmesi gerekmektedir. Landshut Mahkemesi'nin (Almanya) 1995 yılında verdiği bir karar⁴⁷⁸ da bu konuyu vurguladı. Alman satıcı renk, beden ve miktar bakımından sözleşmeye uymayan spor kıyafetleri İsviçreli alıcıya teslim etmiştir. Alıcı bu durumun farkına vardığından on dokuz gün sonra bildirmiştir. Mahkeme alıcının yaptığı ihbarı çok geç yapılan bir ihbar olarak değerlendirmiştir ve bu tür

⁴⁷⁵ Schlechtriem, Butler, s. 115; De Luca, V. (2015). The Conformity of the Goods to the Contract in International Sales The Conformity of the Goods to the Contract in International Sales. *Pace International Law Review Volume, 27(1)*, 1-95, s. 187; Huber, Mullis, s. 131; Schlechtriem, Schwenger, Art.35, Nr.8.

⁴⁷⁶ Schlechtriem, Schwenger, Art.35, Nr.8; Huber, Mullis, s. 130.

⁴⁷⁷ Landgericht Köln (Almanya), 05.12.2006, CISG-online no.1440, <http://cisg-online.ch/content/api/cisg/urteile/1440.pdf>

⁴⁷⁸ Landgericht Landshut (Almanya), 05.04.1995, CISG-Online no. 193, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/display.cfm?test=193>

durumlarda, bildirimün sözleşmeye uygun olmayan durumunun öğrendikten sonraki birkaç gün içinde yapılması gerektiğine karar vermiştir.

Borçlunun tüm borcu tamamlamak maksadıyla ortaya çıkardığı ifanın, sözleşmede kararlaştırılan miktarın altında olması halinde eksik ifadan söz etmek mümkündür⁴⁷⁹. CISG'nin eksik ifayı düzenleyen ayrı bir hükmü bulunmamaktadır bu nedenle satıcı tarafından sözleşmede tespit edilen miktardan eksik bir miktar teslim ediliyorsa bu durum sözleşmeye aykırılık konusu altında analize edilecektir. Satıcı alıcıya kısmi ifayı teklifi gelirse ve alıcı kabul ederse CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrası bakımından sözleşmeye aykırılık veya eksik ifadan bahsetmek mümkün değildir⁴⁸⁰.

CISG'nin 51. maddesi uyarına;

“(1) Satıcı malların yalnızca bir kısmını teslim etmiş ise veya teslim edilmiş malların yalnızca bir kısmı sözleşmeye uygun ise, 46 ilâ 50. maddeler eksik veya sözleşmeye uygun olmayan kısım için uygulanır.

(2) Eksik veya sözleşmeye uygun olmayan ifanın sözleşmeye esaslı aykırılık teşkil etmesi halinde alıcı sözleşmenin tamamının ortadan kalktığını beyan edebilir”.

Kröll'e göre taraflar arasındaki sözleşmede kararlaştırılan miktardan az miktarda mal teslimi söz konusu ise CISG'nin 51. maddesine bakılmaksızın CISG'nin 35. maddesi uygulama alanı bulacaktır⁴⁸¹. Diğer bir görüşe göre ise miktar

⁴⁷⁹ Atamer, 2005, s. 188.

⁴⁸⁰ Atamer, 2005, s. 189.

⁴⁸¹ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 494.

konusunda sözleşmeye aykırılık olması durumunda bu iki hüküm birbirlerinin tamamlayıcısı olarak değerlendirilmesi gerekmektedir⁴⁸².

4.2.2. Kalite

CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrası kapsamında kalite, tarafların sözleşmede kararlaştırabilecekleri başka bir sübjektif kriterdir. Taraflar, malın kalitesinin özelliklerini seçme özgürlüğüne sahiptir⁴⁸³. Sözleşmenin kurulması esnasında taraflar açıkça belirli bir kalite üzerinde anlaşmışsa, CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrası uygulama alanı bulacaktır. Zımnî şekilde yapılan anlaşma söz konusu ise de aynı şey geçerlidir. Taraflar önceden aynı kalitede mallar üzerinde ticaret yapmışlarsa, bu sefer tarafların kabul ettikleri teamüller veya alışkanlıklara uygun olarak aynı kalite seviyesi gerekli olacaktır⁴⁸⁴.

Satıcının, üzerinde anlaşılan kalite standartlarını karşılayan malları teslim etmesi gerekir. Malın hammaddesi, imalat yeri ve zamanı, tasarımı, orijinalliği, markası, kullanım biçimi ve amacı, özetle malın sosyoekonomik, fiziksel veya yasal nitelikleri hakkında yapılan tespitler kalite başlığı altında değerlendirilebilecektir⁴⁸⁵. Bu parametreler, sınırlı sayı teorisi tarafından sınırlandırılabilir ve genişletilebilirler. Kalite çerçevesinde üretim yöntemi, yeri ve üretim sırasında etik kurallara uygunluğun tespiti dikkate alınmaktadır. Örneğin, malın üretim sırasında çocuk işçiliği, çocuk işçi kullanmamasının kararlaştırıldığı bir sözleşmede kalite açısından sözleşmeye aykırılık teşkil etmesine neden olabilir⁴⁸⁶.

⁴⁸² Menteş, H. B. (2019). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Malların Sözleşmeye Uygunluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul, s. 13.

⁴⁸³ Baysal, s. 226.

⁴⁸⁴ Henschel, 2005, s.160.

⁴⁸⁵ Schlechtriem, Schwenzler, Art.35, N.9; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s.495-496. Huber, Mullis, s. 132; Atamer, 2005, s. 189.

⁴⁸⁶ Zeytin, 2015, s. 164.

Taraflarca kararlaştırılan kaliteden daha az veya daha kaliteli bir mal teslim edilmesi halinde kalite ile ilgili bir sözleşmeye aykırılık teşkil edilecektir⁴⁸⁷. Tarafların iradesinin anlayışına göre, üzerinde anlaşılardan daha kaliteli bir mal teslimi bile bir sözleşme ihlali olarak kabul edilebilir⁴⁸⁸. Sözleşmenin tarafları, malın üretiminde iyi üretim standartlarının (GMP veya cGMP) belirlenmesinin yanı sıra üretilmiş malın kalite düzeyini tespit eden CE ve TSE gibi standartlara atıfta bulunmayı da kabul edebilirler. Ayrıca, malların taşıdıkları markaların yanı sıra belirli sertifika veya belgelerin varlığı da kalite bağlamında nitendirilebilecektir⁴⁸⁹. Burdaki belgeler, ruhsat, kullanım kılavuzu, garanti sertifikaları vb. gibi belgeleri ifade eder⁴⁹⁰.

CISG ile ilgili farklı uyuşmazlıklarda, malın kalitesi belirlenirken yukarıdaki özellikler dikkate alınmıştır:

-Uluslararası Ticaret Odası Tahkim Mahkemesi tarafından Haziran 1996'da çözülen ihtilaf, satıcı ile alıcı arasında kimyasal hammadde satışından kaynaklandı. Kristal halinde teslimi kararlaştırılan kimyasal hammaddenin rutubet nedeniyle bu özelliği kaybettiği belirlendi fakat uzmanlara göre ürünlerin yeniden kristalleşebileceği mümkündür. Malların teslim edilmesinden üç hafta sonra alıcı, malları kontrol ettirerek ayıbı satıcıya bildirmiştir. Mahkeme, satıcı tarafından teslim edilen malların sözleşmeye aykırılık teşkil ettiği için alıcının tazminat isteme hakkına sahip olduğuna karar verdi. Ayrıca alıcı bildirim yükümlülüğünü makul bir süre içerisinde gerçekleştirmediği için kalan ücretten alıcının sorumlu olacağı belirtilmiştir⁴⁹¹.

⁴⁸⁷ Schlechtriem/ Schwenger, Art. 35 N. 9.

⁴⁸⁸ Huber, Mullis, s. 132; Schlechtriem, Schwenger, Art.35, N.9.

⁴⁸⁹ Zeytin, 2015, s. 164; Schlechtriem, Schwenger, Art.35, N.9, Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s.495-496.

⁴⁹⁰ Baysal, s. 227.

⁴⁹¹ CISG-Online Case No 8247 http://www.unilex.info/principles/cases/article/102#article_102

- Landshut Mahkemesi'nin (Almanya) 1995 yılında verdiği bir kararda⁴⁹² alıcının müşterileri, satılan ürünlerin iade edilmesini istediğinde ve aynı mağazadan tekrar satın almak istemediğinde meydana gelen bir durumdur. Yapılan araştırmanın sonucunda, satıcı tarafından teslim edilen spor giyiminin yıkandıktan sonra %10 ila %15 oranında küçüldüğünü ve bu ürünlerin kalite açısından sözleşmeye uygun olmadığına karar verilmiştir.

4.2.3. Tür

Satıcının bir diğer yükümlülüğü de sözleşmede belirtilen malın teslim edilmesidir. Sözleşmede belirtilenden değişik bir mal teslim edilirse CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasına göre bir sözleşmeye aykırılık oluşturulacaktır. Örneğin, alıcının sözleşmede Picasso'nun belirli bir tablosunu, belirli bir kullanılmış makineyi veya belirli bir geminin tüm yükünü talebinde bulunmasına karşın, Picasso'nun başka bir tablosu, başka bir makine veya başka bir geminin yükü teslim edilmesi farklı türde malların teslim edilme durumudur⁴⁹³.

Daha önce civil law hukuk sistemlerinde farklı mevzuata tabi olan “peius”, “aliud” ve ayıplı ifa terimleri, şimdi CISG'nin milletlerarası mal satımı ile ilgili hukuk kuralları yeknesaklaştırılmak amacı kapsamında ortak sonuçlarla ilişkilendirilmiş ve standart bir çözüme ulaşılmıştır⁴⁹⁴.

CISG bazen common law hukuk sistemine bazen civil law hukuk sistemine yakın olan alternatifler sağlar. Taraflar arasındaki satım sözleşmesinde belirtilenlerden farklı mal türlerinin teslim edilmesi durumunda, civil law hukuk sistemi aliud ifa ve ayıplı ifa arasında ayırım yapmıştır. CISG civil law hukuk sistemi çerçevesinden sapmış, bu terimleri aynı hüküm altında düzenlemiş ve farklı türde mal teslimi için “sözleşmeye aykırılık” ortak bir kavram olarak oluşturmuştur. Sonuç olarak

⁴⁹² Landgericht Landshut (Almanya), 05.04.1995, CISG-Online no. 193, <http://www.cisg-online.ch/content/api/cisg/display.cfm?test=193>

⁴⁹³ Huber, Mullis, s. 132-133.

⁴⁹⁴ Schlechtriem, Schwenzler, Art.35, N.11.

doktrin, CISG'nin bu farkı ortadan kaldırılması bir ilerleme olarak değerlendirilmektedir⁴⁹⁵.

Alıcıya satıcı tarafından teslim edilen malların, sözleşmede kararlaştırılardan önemli ölçüde farklılık gösterdiğinde (un yerine tuz) aliud kavramı kullanılmaktadır. Bu durum bazı ülkelerde teslim borcunun ihlali olarak görülürken bazı ülkelerde ise sözleşmeye aykırılık olarak değerlendirilmektedir⁴⁹⁶. CISG'nin aliud ifa ve ayıplı ifa arasındaki ayrımı ortadan kaldırmasına rağmen doktrindeki tartışmalar sürmektedir. Birtakım akademisyenler, aliud ifanın ortaya çıkması durumunda teslimatın yerine getirilmediğini iddia etmektedir. Doktrinde yer alan çoğunluk görüşüne göre, aliud ifanın ifa olarak kabul edileceğidir; fakat sözleşmeye aykırı ifa sayılacaktır⁴⁹⁷.

4.2.4. Muhafaza ve Paketleme

Antlaşma'nın konu bakımından uygulama alanı CISG'nin 2-6'ncı maddelerinde yer almaktadır. CISG'nin konusu sadece uluslararası taşınır mal satım sözleşmelerinden teşkil edilmektedir⁴⁹⁸. Bu halde mallar genellikle uzun ve riskli mesafelerden sevk edilmelidir. Malların güvenliği için, özellikle nakliye sırasında ve sonrasında paketleme ve muhafaza büyük bir önem taşır. Paketleme ve muhafaza, ulusal hukuk sistemlerinde genel olarak yan ifa borcu olarak değerlendirilmektedir. Ancak CISG bu pratikten sapmış ve malların muhafazası ve paketlenmesinin satım sözleşmesinde satıcı ve alıcı tarafından kararlaştırılmış koşullara uyulmaması halinde sözleşmeye aykırılık teşkil edileceğini kabul etmiştir⁴⁹⁹.

⁴⁹⁵ Atamer, 2005, s. 191.

⁴⁹⁶ Henschel, 2005, s.169

⁴⁹⁷ Huber, Mullis, s. 132-133; Schlechtriem, Schwenger, Art.35, N.11.

⁴⁹⁸ Erdem, 2012, s. 136. Toker, s. 75; Atamer, 2005, s. 44-45; Erdem, 2008, s.16; Yıldırım, s. 1067; Zeytin, 2015, s. 56.

⁴⁹⁹ Ayhan, s. 10., Schlechtriem, Schwenger, Art.35, N.12.

4.3. MALIN OBJEKTİF UYGUNLUĞU

4.3.1. Genel Olarak

Taraflar, satış sözleşmesinde üzerinde anlaşılan malın hangi niteliklere sahip olması gerektiğini açıkça veya zımnen serbestçe belirleyebilirler ve satışa konu olan malın bu kriterlere uyması gerekmektedir. Aksi takdirde malların satıcı ve alıcı tarafından satım sözleşmesinde tespit edilen sübjektif niteliklere uygun olmadığı için sözleşmeye aykırılık meydana gelmektedir. Taraflar ise sözleşmede mal ile ilgili niteliklerin tamamını tek tek listeleyemeyeceklerdir. Sonuç olarak, malın meşru olarak kendisinden beklenen belirli özellikler taşıması gerekmektedir. Ayrıca ulusal hukuk sistemlerin çoğu, taraflar belirtmese bile, malda bazı objektif kriterlerin bulunması gerektiği konusunda hemfikirdir⁵⁰⁰.

CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında sözleşmeye uygunluğun değerlendirilmesinde yararlanılacak objektif kriterler tespit edilmiştir. Sübjektif kriterlere öncelik veren CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrası hükmünün ardından, CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında tarafların herhangi bir seçim yapmadığı durumlar için de çok sayıda standart oluşturmuştur.⁵⁰¹

Sözleşmede satıcı ve alıcı tarafından aksine bir hüküm kararlaştırılmadığı halde uygulama alanı bulunacak kriterler, malın objektif uygunluğu olarak tanımlanmaktadır. Böylece sübjektif kriterlerin uygulanmadığı durumda, yani taraflar sözleşmede malın miktarı, kalitesi, türü, paketlenmesi ve muhafazası ile

⁵⁰⁰ Atamer, 2005, s. 195.

⁵⁰¹ Henschel, R.F. (2007). Conformity of the goods: Interpreting or supplementing Article 35 of the CISG by using the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts and the Principles of European Contract Law. J. Felemegas (Ed.) *An International Approach to the Interpretation of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980) as Uniform Sales Law*. (166-174). New York: Cambridge University Press, s. 167; Huber, Mullis, s. 134.

ilgili düzenleme yapmamışlarsa veya yapmalarına rağmen meydana getirilen düzenlemeler yetersiz bulunuyorsa objektif kriterler dikkate alınacaktır⁵⁰².

Objektif kriterler CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında böyle düzenlenmiştir:

“(2) Taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde, mallar ancak aşağıdaki hallerde sözleşmeye uygun sayılırlar:

- (a) aynı türden malların mutat olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun iseler;*
- (b) sözleşmenin kurulması esnasında açıkça veya zımnen satıcıya bildirilen her türlü özel kullanım amacına uygun iseler; meğerki koşullardan, alıcının, satıcının bilgisine ve değerlendirmesine güvenmediği veya güvenmesinin makul olmadığı anlaşılın;*
- (c) satıcının alıcıya örnek veya model olarak sunduğu malların kalitesine sahip iseler;*
- (d) ilgili türden mallar için mutat sayılan şekilde veya böyle mutat bir şeklin var olmadığı hallerde, malın muhafazası ve korunmasına uygun olan şekilde paketlenmiş iseler”*

Bu kriterler alıcıyı korumak ve alıcının mallarla ilgili meşru beklentilerinin karşılanmasını garanti etmek için tasarlanmıştır. Sonuç olarak, uygulanması taraflarca yasaklanmışsa, satıcının dürüstlük kuralına uyması gerekmektedir. Sözleşme, bu kriterlerin uygulanmamasına ilişkin bir madde içeriyorsa, ihtilafın

⁵⁰² Schwenzer, I. (2015). Malların Sözleşmeye Uygunluğu ve Üçüncü Kişilerin Hak veya Talepleri. İ. Schwenzer, P. Çağlayan Aksoy (Ed.). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (Vienna Sözleşmesi) Şerhi*. 715-835. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, s. 722.

yürürlükteki uluslararası özel hukuku kanununa göre uygulanacak ulusal mevzuata uygun olarak çözümlenmesi gerekir⁵⁰³.

CISG'nin tarafların iradesine verdiği önem nedeniyle taraflarca sözleşmede objektif kriterlerin uygulanmamasına da karar verilebilir. Böyle bir seçim yapılmadığı takdirde subjektif kriterlerin yanında objektif kriterler de tamamlayıcı hükümler olarak kullanılacaktır. Objektif kriterler uygulanmadan önce tarafların iradelerinin yanında ticari teamüller de dikkate alınacaktır. Ticari teamüller, yaygın olan ve ticari sözleşmelerde sıklıkla kullanılan halleri ifade eder⁵⁰⁴.

CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında tespit edilen objektif kriterlerin nereden kaynaklanabileceği tartışma konusu olmuştur. Doktrinde bulunan bir görüşe göre objektif kriterler bir hukuki borç olarak görülmektedir. Başka bir görüşe göre ise bu kriterler tarafların varsayımsal iradesinden kaynaklanmaktadır⁵⁰⁵.

Bilindiği gibi, Anglo-Sakson hukuk sisteminde malların sözleşmeye uygun olup olmadığının tespit edilmesinde kullanılan tek bilgi kaynağı, tarafların zımni veya açık iradeleridir. Satım sözleşmesinde satıcı ve alıcının tespit etmedikleri iradeleri, mahkeme tarafından somut duruma, ticari teamüllere göre belirtilecektir. Bu görüş, benzer hallerde beklenmesi makul olan ancak belirli bir durumda belirtilmeyen kriterleri belirlemeye çalışmaktadır⁵⁰⁶. Civil law hukuk sistemlerinde ise, tarafların sözleşmeye uygunluk şartlarını net olarak belirlemediği durumlarda, kanunla açıkça tespit edilen alternatif hukuk normları dikkate alınacaktır⁵⁰⁷.

Objektif kriterlerle ilgili CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasındaki tüm hükümlerinin belirli bir durumda kümülatif olarak gerekip gerekmediğini belirtmekte fayda

⁵⁰³ Honnold, Flechtner, s.331; Henschel, 2007, s. 167; Huber, Mullis, s.134; Yücer Aktürk, İ. (2015). Viyana Satım Sözleşmesi Kapsamında Satıcının Ayrıptan Doğan Sorumluluğu. *Ankara Barosu Dergisi*, 2015(1), 211-238, s. 215; Schlechtriem,Butler, s.115.

⁵⁰⁴ Zeytin, 2015, s. 165.

⁵⁰⁵ Schlechtriem, Butler, s. 115; Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 (2) N. 13.

⁵⁰⁶ Oughton, D., Davies, M. (2000). *Sourcebook on Contract Law*. London: Cavendish Publishing Limited, s. 224; Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 (2) N. 13.

⁵⁰⁷ Baysal, s. 229,

vardır. Kröll'e göre, kural olarak bu hükümlerin kümülatif olarak aranması gerekmektedir; ancak bazı hallerde objektif kriterlerin kümülatif olarak aranması gerekli olmamaktadır. Ayrıca Kröll şüphe durumunda, en azından CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendinde yer alan kriter yerine getirilmesi gerektiğini belirtmektedir⁵⁰⁸. Başka bir görüşe göre ise CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (a) ve (d) bentlerinde yer alan kriterler taraflar aksine karar vermemiş ise her durumda uygulanabilecektir. Diğer taraftan aynı fıkranın (b) ve (c) bentlerindeki kriterlerin uygulama alanı bulabilmesi için tarafların bazı hareketlerine ihtiyacı vardır⁵⁰⁹.

4.3.2. Mutat Kullanım Amacına Uygunluk

CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendi: "aynı türden malların mutat olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun iseler" malların sözleşmeye uygun olarak kabul edileceğini tespit etmiştir. Aslında bu paragraf, anlaşmanın en sık vurgulanan hükümlerinden biridir. Tarafların malların nitelikleri ile ilgili sübjektif olarak karar vermedikleri durumlarda, belirtilen objektif kriter, malların aynı türden diğer malların olağan ve mutat kullanımına uygun olma borcunu ortaya çıkarmakta ve objektif beklentileri göz önünde bulundurmaktadır⁵¹⁰.

Mutat kullanım amacına uygunluk, objektif kriterler arasında en mühim ve en kapsamlı olup CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendi tarafından düzenlenmektedir. Bunun mantığı, malın tüm objektif kriterlerini karşılamasa bile, mutat kullanımlarına uygun olarak değerlendirilebilecek olması durumunda sözleşmeye elverişli olarak kabul edilebilmesidir. Sözleşme kapsamındaki mal,

⁵⁰⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 505.

⁵⁰⁹ Flechtner, M.H. (2008). Malların Sözleşmeye Uygunluğu, Üçüncü Kişilerin Talepleri ve Alıcının İhlal Bildirimi, Y. Atamer(Ed.). *Milletlerarası Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)* (s. 163-193), İstanbul: XII Levha, s. 167-168.

⁵¹⁰ Zeytin, 2015, s. 128; Schlechtriem, Butler, s. 115-116; Baysal, s. 230.

yalnızca aynı tür malların genellikle belirlenmiş olduğu kullanım için uygunsa, bu kritere göre sözleşmeye elverişli olarak sayılabilecektir⁵¹¹.

Mutat kullanıma uygunluk göz önünde bulundurulduğunda beklentiler sözleşmenin imzalandığı an ile sınırlıdır. Alıcının malı teslim aldığı andaki beklentisi ile sözleşmenin imzalandığı andaki beklentisi aynıdır. Genellikle yüksek kaliteli bir malın olması gerekmez. Düzenli olarak kullanılacak kadar kaliteli olmalıdır⁵¹².

Bu kriter ile ilgili en önemli konu, mutat kullanım amacının belirlenmesidir çünkü mutat kullanım amacının belirlenmesinde birçok farklı unsur rol oynamaktadır. Alıcının faaliyet alanı bunlardan biridir. Örneğin, domates satışını içeren özel bir durumda, domates salçası ve konserve sektöründeki alıcı ile organik gıda sektöründeki alıcının domatesin kalitesinden beklentileri, açıkça veya zımnen kararlaştırılmasa bile farklı olacaktır⁵¹³. Diğer bir örnekle, satış konusu kum ise, inşaat firması sahibi bir alıcı ile oyun alanı sahibi bir alıcı tarafından teslim edilecek kumun kalitesi arasında bir fark olması gerekecektir. Ya da başka bir örnekle, canlı hayvanların satış sözleşmesine konu olması durumunda, kesimhane işleten alıcı ile yumurta çiftliği işleten alıcının mutat kullanım beklentileri arasında fark olduğunu söylemek mümkündür⁵¹⁴.

Konuyla ilgili en temel sorulardan biri, mutat kullanım amacının kime göre tespit edileceğidir. Bu itibarla, malın kullanım amacına elverişli olan tüm niteliklerin malda bulunması ve bu niteliklerin değerlendirilmesi için ortalama makul bir insanın beklentilerinden yararlanılması gerekmektedir⁵¹⁵. Malın kullanım amacı, belirli bir ticaret sektöründe faaliyet gösteren kişinin objektif bakış açısına göre

⁵¹¹ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 507.

⁵¹² Zeytin, 2015, s. 166.

⁵¹³ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 508.

⁵¹⁴ Dağdeviren, S.K. (2016). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Malların Sözleşmeye Uygunluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli, s. 37.

⁵¹⁵ Zeytin, 2015, s. 165.

belirlenir. Örneğin, aşağıdaki özellikler mutata kullanım amacı kapsamında olabilir: hazır giyim istenilen bedende olmalı, dikiş hatası yapılmamalı, gıda maddeleri güvenli ve hijyenik olmalı, seramik kaplar ısıya dayanıklı olmalı, eşyalar görsel olarak zarar görmemeli, teknik talimat kitapçığı sağlanmalı, bozulabilir mallar makul bir süre dayanabilmelidir⁵¹⁶. Satım konusu malların, onlardan beklenen faydayı sağlanması bakımından aynı tür ve nitelikteki mallardan farklılık göstermesi halinde sözleşmeye aykırı mal olarak kabul edilmesi gerekir⁵¹⁷.

CISG kapsamında mutata kullanım amacının tespit edilmesindeki ilk ihtilaf noktası, bunun ortalama kaliteye mi yoksa ticarete elverişliliğe mi yoksa başka bir ifadeyle yeniden satılabilirliğe mi dayanması gerektiğidir⁵¹⁸. Birçok ülkede, teslim edilecek mallarda ortalama kalitenin bulunması ile ilgili kurallar vardır. Öte yandan, özellikle common law hukuk sistemlerinde yaygın olan ticari elverişlilik ve yeniden satılabilirlik kriterlerine göre, malların kalitesiz olsa bile yeniden satılabileceği ve dolayısıyla ticarete yer alması durumunda, mutata kullanım amacına uygunluğun yerine getirildiğini söylemek mümkündür⁵¹⁹.

Yeniden satılabilirlik, işletmenin varlığının bir gereği olduğundan, sipariş edilen mallar yalnızca amaçlanan işlevini yerine getirmekle kalmamalı, aynı zamanda satışa uygun olmalıdır. Bu konu, ULIS'in 33. maddesinin (d) bendinde "malların mutata kullanıma uygunluğu" ile "ticari kullanıma uygunluğu" olmak üzere iki farklı başlık altında analiz edilmiştir. Bu iki husus CISG'de ise mutata kullanım amacına uygunluk başlığı altında yer almaktadır. Mutata kullanım amacı, ekonomik hayatta yeniden satılabilirliği içerdiğinden CISG, common law hukuk sisteminde bulunan "ticarete elverişlilik" şartını benimsemiştir⁵²⁰.

⁵¹⁶ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35(2)(a), N.15

⁵¹⁷ Acar, H. (2007). 1980 Tarihli Malların Uluslararası Satışına İlişkin Viyana Konvansiyonu'nda Ayıba Karşı Tekeffül. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 25-50, s. 31.

⁵¹⁸ Honnold, Flechtner, s. 331-332.

⁵¹⁹ Schlechtriem, Butler, s. 116.

⁵²⁰ Huber, Mullis, s.135-136; Bianca, Bonell, s. 273-274; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 515.

Farklı hukuk sistemlerinde, malın mutata kullanım amacından ne anlama geldiği konusu farklı değerlendirilmektedir. Common law hukuk düzeninde, genellikle malın mutata kullanım amacı ile kast edilen, malın yeniden satılmaya elverişli olması, yani ticari kullanıma elverişli olmasıdır⁵²¹. Civil law hukuk sisteminde ise teslim edilen malın orta kalitede olduğu halde malın mutata kullanım amacına uygun olduğunu söylemek mümkündür. Bu iki ayrım arasındaki fark, malların yeniden satışa uygun olması şartını bir kriter olarak kabul edilirse, orta kalitenin altındaki malların ve hatta hasarlı malların mutata kullanım amacına uygun olduğunu iddia edebilecektir⁵²².

Mutata kullanım kıstasına ilişkin başka bir sorun ise mutata kullanım amacına uygunluğun tespit edilmesinde alıcının ülkesinin standartlarından mı, satıcının ülkesinin standartlarından mı yoksa malın kullanılacağı ülkenin standartlarından mı yararlanılacaktır. Doktrinde yer alan bazı yazarlar, satıcının ülkesinin standartlarının kullanılmasını gerektiğini söylemektedirler. Diğerleri alıcının ülkesindeki kuralların veya malın kullanılacağı ülkenin kurallarının göz önünde bulundurulması gerektiğini desteklemektedir⁵²³. Bu ayrım çok önemli çünkü bir malın kullanımını ülkelerin kültürel, dini, coğrafi, psikolojik ve ekonomik unsurlarına ve en önemlisi yasal düzenlemelerine göre farklılık göstermektedir. Bilhassa, kamu hukukundan kaynaklanan çeşitli kısıtlamalar çok önemlidir⁵²⁴.

Malların mutata kullanım amacına uygunluğunun temin edilmesi için, malların alıcının ülkesinin veya malın kullanılacağı ülkenin kamu hukuku düzenlemelerine uygunluğunun satıcı tarafından sağlanıp sağlanmayacağı tartışma konusudur. Bir görüşe göre malların alıcının ülkesinin veya malın kullanılacağı ülkenin kamu hukuku düzenlemelerine elverişli olmasından satıcı sorumlu değildir⁵²⁵.

⁵²¹ Atamer, 2005, s. 200; Huber, Mullis, s. 136, Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 515.

⁵²² Atamer, 2005, s. 200.

⁵²³ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35(2)(a), N.17.

⁵²⁴ Atamer, 2005, s. 201.

⁵²⁵ Huber, Mullis, s. 137; Bianca, Bonell, s. 282-283;

Satıcının, alıcının ülkesinin veya malın kullanılacağı ülkenin kamu hukuku düzenlemelerinden haberdar olması beklenemez. Dolayısıyla, bu tür standartların varlığı alıcı tarafından satıcıya açıkça bildirilmelidir. Bu durumda sadece malların kullanılacağı ülkeyi belirtmek yeterli olmayacaktır. Ayrıca kanunlarda ve mahkeme kararlarında geçen istisnalar da göz önünde bulundurulmalıdır⁵²⁶.

Sonuç olarak, alıcının ülkesinin veya malın kullanılacağı ülkenin kamu hukuku düzenlemelerine uygun mal teslim etmesi gerekli olup olmadığını değerlendirirken her bir olayın koşullarını dikkate almak önemli olacaktır⁵²⁷. Ancak alıcı ve satıcı ülkeler arasındaki standart farkı ne olursa olsun, satışa sunulan malın insan sağlığına veya çevreye zarar vermesi durumunda, malın kullanım amacına uygun olmadığı dikkate alınmalıdır⁵²⁸.

Mutat kullanım amacına uygunluk kriterine örnek olarak aşağıdaki mahkeme kararları verilebilir:

- İsviçreli satıcı (davacı) ile Alman alıcı (davalı) arasında Yeni Zelanda midyelerinin satışı ile ilgili sözleşme kurulmuştur. Satıcı, alıcı tarafından ücret ödenmediği için anlaşmazlığı mahkemeye taşıdı. Alman Federal Mahkemesi tarafından 08.03.1995'te bu uyuşmazlık ile ilgili karar verilmiştir⁵²⁹. Alıcı, satılık midyelerdeki kadmiyum seviyesinin Alman Federal Sağlık Bakanlığı'nın önerdiği rakamın çok üzerinde olduğunu ve satış bedelinin ödenmemesinin gerekçesinin bu olduğunu iddia etmiştir. İlk derece mahkemesi ve yargıtay tarafından verilen kararlar satıcı lehinedir. Yargıtay'ın onanma kararına göre, alıcı bedeli ödemekle yükümlüdür, satıcı esasen sözleşmeye aykırı değildir ve bu nedenle alıcı sözleşmeden dönemez. İlk derece mahkemesi tarafından verilen kararda

⁵²⁶ Başar, s. 86.

⁵²⁷ Atamer, 2005, s. 203.

⁵²⁸ Baysal, s. 234-235.

⁵²⁹ Bundesgerichtshof (Almanya), 08.03.1995, CISG-online 144, <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6122>.

midyelerin satıcı ve alıcı arasında yapılan sözleşmeye uygun olduğu ve midyelerin CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendine uygun olduğu belirtilmiştir.

Kanıt olarak, tavsiye edilenden önemli ölçüde daha yüksek seviyelerde kadmiyum içeren midyelerin malların yeniden satılabilirliğini etkileyebileceği, ancak alıcının ülkesindeki oldukça özel kamu hukuku yasalarına ilişkin farkındalığının genel olarak satıcıdan varsayılamayacağı gösterilmiştir. Mahkemeye göre satıcının durumdan haberdar olabilmesi için kendi ülkesinde de aynı kuralların bulunması veya böyle bir durumun mevcut olmasından alıcı tarafından bilgilendirmesi gerekmektedir.

- İnsan sağlığına zararlı olabilecek maddeler içeren ürünlerin satılması durumunda ülke kriteri kuralı aranmaz. Her durumda insan sağlığına zararlı olan mallar sözleşmeye elverişli değildir. Hollanda Yüksek Mahkemesi'nin 23 Nisan 2003 tarihli kararına⁵³⁰ konu olan anlaşmazlık, Hollandalı bir satıcı ile merkezi Belçika ve Mozambik'te bulunan bir alıcı arasındaki un satışından meydana gelmiştir. Satıcının unu, Avrupa Birliği, Hollanda ve diğer uluslararası standartların gerektirdiğinden daha fazla potasyum içermiştir. Bu sebeple sonuç olarak, yetkililer tarafından mal ele geçirilmiştir. Böylece CISG'nin 49. maddesinden kaynaklanan sözleşmeden dönme hakkından faydalanmıştır. Öte yandan satıcı ise, malların iadesinin imkansız olduğunu ve Mozambik'te malların teslimi sırasında böyle bir yasanın olmadığını tespit etmiştir. Mahkeme, taraflar arasındaki sözleşmede malların uluslararası standartlara uygun olması gerektiği gerçeği nedeniyle alıcı lehine karar vermiştir. Tarafların üzerinde anlaştıkları bir hususa uyulmaması nedeniyle mahkeme, davayı CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasının kapsamında karara bağlamıştır. Ayrıca, söz konusu unun, Dünya Sağlık Örgütü tarafından tespit edilen standartlara aykırı olduğu belirlenmiştir.

⁵³⁰ Gerechthof 's-Gravenhage (Hollanda), 23.04.2003, CISG-online 903, <https://cisgonline.org/search-for-cases?caseId=6828>

Böylece, CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının kapsamında da sözleşmeye aykırılık olduğu ifade edilmiştir.

4.3.3. Özel Kullanım Amacına Uygunluk

Özel kullanım amacına uygunluk kriteri CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendinde böyle düzenlenmiştir: "Sözleşmenin kurulması esnasında açıkça veya zımnen satıcıya bildirilen her türlü özel kullanım amacına uygun iseler; meğerki koşullardan, alıcının, satıcının bilgisine ve değerlendirmesine güvenmediği veya güvenmesinin makul olmadığı anlaşılın". Bu düzenlemede CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendinden farklı olarak, alıcının satıcıya bildirdiği özel kullanım amacı yer almaktadır. Bir malın (a) bendine uygun olmasına rağmen, (b) bendinde belirtilen sınırlamalar nedeniyle sözleşmeye aykırı olduğu kabul edilebilir⁵³¹.

Özel kullanım amacına uygunluk kriterinden ne anlaşılması gerektiğine geçmeden önce, bu düzenlemenin kökeninin İngiliz Mal Satış Kanunu'na dayandığını belirtmekte fayda vardır⁵³². Bu kanunua göre satıcının özel kullanım amacına uygunluktan yükümlü olabilmesi için bazı koşullar aranmaktadır⁵³³:

- 1) Alıcı, malları özel bir amaç için kullanmayı amaçlamalıdır;
- 2) Malları seçmeye geldiğinde alıcı, satıcının bilgisine, uzmanlığına ve değerlendirmesine güvenmek zorundadır.
- 3) Satıcı, malların özel kullanım amacının ne olduğunun farkına varmalı veya dikkatli olsaydı farkına varabilecek durumda olmalıdır.

⁵³¹ Kroll, S. (2011). The Burden of Proof for the Non-Conformity of Goods under Art. 35 CISG. *Belgrade Law Review*, 59(3), 162-180, s. 175-176.

⁵³² Sales of Goods Act 1979, Art. 14(3), <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1979/54>

⁵³³ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 518.

4) Satıcı, alıcının satın alma kararını alırken, kendisinin bilgisine ve değerlendirmesine dayandırdığından haberdar olmalı veya dikkatli olsaydı haberdar olabilecek durumda olmalıdır.

Özel kullanım amacı kriterinin uygulama alanı bulabilmesi için satıcının haberdar olması yeterlidir. Satıcının bilgilendirilmesi, onu malların özel nitelikleri ile ilgili sözleşmesel bir sorumluluk üstlenmek zorunda bırakmaz. Viyana Satım Sözleşmesinde özel kullanım amacının alıcı tarafından satıcıya bildirilmesi aranırken, satıcının açık veya zımni onayı gerekli değildir⁵³⁴.

Asağıdaki dört koşulun yerine getirilmesi durumunda satıcının özel kullanım amacına uygunluk kriteri altında sorumlu tutulması mümkündür:

1. Alıcının satın almış olduğu malda mutlak kullanım amacın yanında özel bir kullanım amacı olması gerekmektedir⁵³⁵.

Bu düzenleme, özellikle alıcının satıcıya malın kullanılacağı iklim koşullarını, kültürel veya dini alanı veya malların kullanım şeklini bildirmesi durumunda geçerli olacaktır. Malın belirli etik standartlara veya özel koşullara sahip olan bir pazarda kullanılması da bir özel kullanım amacı olabilir⁵³⁶. Satıcı, malların kullanılacağı ülke hakkında bilgilendirildiyse, satıcı, yalnızca malların o ülkedeki fiili kullanım gerekliliklerini karşılamasını değil, aynı zamanda ülkenin ilgili sınıai ve kamu hukuku standartlarına uygun olmasını sağlamalıdır⁵³⁷. Ayrıca, kullanım süresi veya kamu hukuku tarafından getirilen kısıtlamalar, özel kullanım amacı

⁵³⁴ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 22.

⁵³⁵ Honnold, Flechtner, s. 336; Atamer, 2005, s. 209.

⁵³⁶ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 21.

⁵³⁷ CISG Advisory Council Opinion No 19 Standards and Conformity of the Goods under Article 35 CISG, s. 6.

olarak kabul edilebilir⁵³⁸. Örneğin, makinenin alıcısı makineyi olağanüstü iklim koşullarında çalıştırmayı planlıyorsa, özel bir kullanım amacı söz konusudur⁵³⁹.

Alıcı, malları sözleşmede belirtilen veya satıcıya bildirildiği amacın dışında kullanırsa, satıcı sorumlu değildir. Diğer bir deyişle, özel kullanım amacı satıcı tarafından yerine getirilmelidir. Alıcı tarafından açıkça veya zımnen yapılan bildirim malın sipariş anında belirtilmesi yeterli olduğu kabul edilmelidir. Sözleşme imzalandığında özel kullanım amacı bildirilmiş olmalıdır⁵⁴⁰.

Satıcı, özel kullanım amacından sorumlu tutulmak istemiyorsa, bu bildirimle özellikle itiraz etmelidir. Satıcının itirazlarına rağmen, alıcıdan net bir yanıt alınmadan malın gönderilmesi durumunda satıcı sorumlu olmaya devam edebilir. Özel kullanım amacının beyan edilmesi gerektiğine dair ifadeye dikkat etmek önemlidir. Bir amacın bilindiğini kanıtlamak zordur. Sonuç olarak, alıcının bildirimine güvenmek, ispat külfetini alıcıya yükler. Bildirdiğinin kanıtı, satıcının durumdan haberdar olduğunu gösterir⁵⁴¹.

2. Sözleşmenin akdedilmesi sırasında alıcı, satıcıya özel kullanım amacı hakkında bilgi vermelidir. Aksi takdirde, sözleşmenin yapılmasından sonra aktarılan bilgiler geçersiz olacaktır⁵⁴².

Alıcı, sözleşmenin kurulmasından önce satıcıyı özel kullanım amacı hakkında bilgilendirmelidir⁵⁴³. Sonuç olarak, satıcı teklifi reddetme ve herhangi bir sözleşme düzenlemesinden vazgeçme seçeneğine sahip olacaktır. Sözleşmenin kurulmasından sonra yapılan bildirimler geçersiz sayılacaktır. Alıcının yalnızca

⁵³⁸ Baysal, s. 238.

⁵³⁹ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35, N. 21.

⁵⁴⁰ Atamer, 2005, s. 206-209; Baysal, s. 236.

⁵⁴¹ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 519.

⁵⁴² Yüksel, S. R. (2013). Avrupa Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Malların Sözleşmeye Uygunluğu. *Legal Hukuk Dergisi*, 11(131), 38-54, s. 48.

⁵⁴³ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 24; Baysal, s. 237.

satıcıya bildirimde bulunduğunu kanıtlaması gerekir. Alıcı, satıcının bilgilendirildiğini doğrulama zorunluluğundan muafır⁵⁴⁴.

3. Satıcının, zımnen veya açıkça, alıcının özel kullanım amacı hakkında haberdar olması gerekir.

Alıcının satıcıya bildirimini açıkça yaptığı durumunda herhangi bir zorluk olmayacaktır. Böylece satıcı, özel kullanım amacını yerine getiremeyeceğine inanıyorsa sözleşmeyi kurmama seçeneğine sahiptir⁵⁴⁵. Bilgilendirmenin zımnen yapıldığı halde tartışma meydana gelmektedir. Satıcı bu özel kullanım amacının farkında değilse, ancak makul bir satıcı bunu anlayabiliyorsa, satıcı bu amacı yerine getirebilecek bir mal teslim etmekle yükümlüdür⁵⁴⁶. Satıcının bilgileri olması çok önemlidir. Bu sebeple alıcı dışındaki üçüncü kişiler de satıcıya bilgi verebilir. Daha önce de belirtildiği gibi, satıcı tarafından özel kullanım amacının bilinmesi yeterlidir ve bu durumun kabulü gerekli değildir; bununla birlikte satıcı, bu amaca elverişli olmayan malları satmamaya veya alıcıyı bu konu ile ilgili haberdar etmeye karar verebilir⁵⁴⁷. Örneğin, alıcının, şirketinin faaliyetlerini ve sattığı malların türünü içeren bir broşürü göndermesi halinde, satıcı tarafından özel kullanım amacına ilişkin zımni bir bildirim olarak kabul edilebilir⁵⁴⁸.

Özel kullanım amacına uygunluk kriterinde bilgilendirmenin zımnen yapılmasına örnek olarak aşağıdaki mahkeme kararı verilebilir:

Para bozdurma makinesinin satışı konusunda Fransız alıcı ve Alman satıcı tarafından sözleşme yapılmıştır⁵⁴⁹. Alıcı, makinelerin planlandığı gibi çalışmaması üzerine dava açarak sözleşmenin feshedilmesini ve sözleşme ücretinin iade edilmesini talep etmiştir. Lyon Temyiz Mahkemesi'ne göre, malların

⁵⁴⁴ Atamer, 2005, s. 212.

⁵⁴⁵ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 22.

⁵⁴⁶ Huber, Mullis, s. 138-139; Yüksel, s. 48.

⁵⁴⁷ Atamer, 2005, s. 212; Huber, Mullis, s. 138.

⁵⁴⁸ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 519.

⁵⁴⁹ De Luca, s. 51.

özel kullanım amacına elverişli değilse, satıcı CISG madde 35/2(b) uyarınca sorumlu olacaktır. Bu özel kullanım amacının sözleşmede açıkça belirtilmemesine rağmen mahkeme, satıcının bu amacı bilmesinin yükümlülüğü tesis etmek için yeterli olduğuna karar vermiştir.

4. Alıcının, satıcının bilgi ve değerlendirmesine güvenmesi gerekir.

Alıcının, satıcının bilgi ve değerlendirmesine güvenmesi gerekir. Bu durumda satıcının güvenilir bir kişi olup olmasının bir önemi yoktur. Satıcının bu konuda kendisini güvenilir bir birey olarak tanıtmaya yeterlidir⁵⁵⁰. Bir satış sözleşmesinin tarafları, satılacak mallarla ilgili olarak değişen düzeylerde bilgiye sahip olabilirler. Alıcının büyük ve deneyimli bir şirket olduğunu ve satıcının, tarafların üzerinde anlaşmaya vardığı teknolojik özel bir amaca uygun olması için malların hangi özelliklere sahip olması gerektiği konusunda hiçbir fikri olmayan daha az deneyimli bir ara satıcı olduğunu varsayalım. Bunun gibi durumlarda malların özel bir amaca uygunluğu sorumluluğunu daha az deneyimli bir satıcıya yüklemek adil olmaz⁵⁵¹. Tarafların aynı düzeyde deneyimli olduğu hallerde, alıcının, satıcının bilgisine ve değerlendirmesine güvenip güvenmediği sorusuna artık her somut olayın koşullarını incelenerek karar verilmelidir⁵⁵².

Alıcı mallarla ilgili bilgiye sahip olursa güven duygusu ortadan kaldırılmayacaktır. Alıcı, malların tercih edilmesine ortak olursa, malları almadan önce kontrol ederse, üretim sürecini seçerse, özellikleri yeniden işlerse veya belirli bir markada ısrar ederse, satıcıya güvenme muafiyetinden yararlanamaz. Bu koşulların mevcut olduğu durumlarda özel kullanım amacına uygunluk kriterinin uygulama

⁵⁵⁰ Yüksel, s. 48.

⁵⁵¹ Atamer, 2005, s. 208.

⁵⁵² Atamer, 2005, s. 210; Poikela, T. (2003). Conformity of Goods in the 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Nordic Journal of Commercial Law*, 1(1), 1-68, s.42-43.

alanı bulması mümkün değildir. Satıcı, mallar hakkında daha fazla bilgiye sahip olduğunda, güvene ihtiyaç vardır⁵⁵³.

Anlaşmazlıkta kimin daha bilgili olduğu konusunda herhangi bir tartışma varsa, satıcının profesyonel bilgisine güvenilmelidir. Satıcı, satıştan önce mallar hakkında hiçbir şey bilmediğini alıcıya bildirmişse sorumlu tutulamaz. Satıcı, malların özel kullanım amacına elverişli olmadığını haberi olursa alıcıyı bilgilendirmek zorundadır. Buna karşın alıcı aynı malda ısrar ederse, satıcı bu maddeden sorumlu değildir⁵⁵⁴.

4.3.4. Numune (Örnek) veya Modele Uygunluk

Örnek veya modele uygunluk kriteri CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (c) bendinde böyle düzenlenmiştir: "satıcının alıcıya örnek veya model olarak sunduğu malların kalitesine sahip iseler". Sözleşmenin konusu açısından kabul edilen standart, örnek veya model olarak verilen mal ile belirlenir. Örnek veya numuneyi teslim ederek, satıcı aktif olarak katılmış olacaktır. Satıcı tarafından sunulan örnek veya modelin bağlayıcı olması hususunda alıcının açık veya zımnen bir onay vermesi gerekmektedir⁵⁵⁵.

Viyana Satım Sözleşmesinde, "model" ve "örnek" terimleri tanımlanmamıştır. Örnek sunma; satış sözleşmesine konu olan mallardan alıcının değerlendirip kavrayabilmesi için yeterli miktarın sunulmasıdır. Örneğin, tekstil ürünlerinin satışında sözleşme konusu kumaşın parçalarından kesip bir kaşının alıcıya gönderilmesi de örnek sağlanmasının bir parçası olarak kabul edilir⁵⁵⁶. Model sunma ise satış sözleşmesine konu olan malların henüz üretilmediği sebebiyle alıcıya sunulmadığı hallerde alıcının malı denemesi ve kontrol etmesi için

⁵⁵³ Honnold, Flechtner, s. 336-337; Schlechtriem, Butler, s. 119-120;

⁵⁵⁴ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 519; Bianca, Bonell, s. 272-275.

⁵⁵⁵ Atamer, 2005, s. 212; Zeytin, 2015, s. 131.

⁵⁵⁶ Schlechtriem, Schwenzler, Art. 35 N. 26; Özdemir, H. (2013). *Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine Göre Ayrıptan Doğan Sorumluluğun Şartları*. Ankara: Yetkin Yayınevi, s. 161.

sunulan üründür. Örneğin bir model sunumu, sadece ürünü denetlemesi için alıcı tarafından sipariş edilenden başka renginin gönderilmesidir⁵⁵⁷.

Taraflar bir örnek veya model üzerinde anlaşarak bazı avantajlar elde ederler. Sözleşmede tarif edilemeyen malın detayları örnek veya modelde kolayca anlaşılabilir. Mallar alıcı tarafından incelenmek üzere gönderilecektir. Alıcı, fark ettiği eksiklikleri satıcıya bildirme imkanına sahiptir. Anlaşmazlık olması durumunda numune veya modelin delil olarak kullanılması mümkündür⁵⁵⁸.

Sözleşmede kararlaştırılan niteliklerin model veya numunelerle uyuşmaması durumunda çeşitli sorunlar meydana gelebilecektir. Numune ile sözleşme koşulları arasında bir uyuşmazlık olduğunda, niteliklerin aranıp aranmadığı her bir durum için ayrı ayrı gözden geçirilmelidir. Kural olarak, böyle durumlarda CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (c) bendi uygulanmaktadır⁵⁵⁹.

Numune veya modelin satıcı mı yoksa alıcı mı tarafından gösterileceği konusu da çok önemlidir. Sözleşme, modelin veya numunenin satıcı tarafından sunumunu açıkça tanımlar. Viyana Satım Sözleşmesinde numune veya modelin satıcı tarafından sunulacağı tespit edilmiştir. Alıcı tarafından verilen numune veya model ile uyumsuzluk olması durumunda satıcının yükümlülüğünden bahsetmek mümkün müdür? Bu durumda satıcı, yalnızca tarafların sözleşmede malların alıcı tarafından verilen model veya numuneye uygun olması gerektiği konusunda anlaşmaları halinde satıcının bu modele veya numuneye uygun mal temin etmesinden yükümlüdür⁵⁶⁰.

Numune veya modelin sunulacağı aşama, burada ele alınması gereken meselelerden biridir. Diğer uygunluk kriterlerinde olduğu gibi, sözleşmenin imzalanmasından sonra sağlanan modeller veya numuneler genellikle satıcının

⁵⁵⁷ Atamer, 2005, s. 212.

⁵⁵⁸ Bianca, Bonell, s. 276.

⁵⁵⁹ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 26; Baysal, s. 241.

⁵⁶⁰ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 524.

sorumluluğu üzerinde hiçbir etkiye sahip değildir. Sonuç olarak satıcı en geç satış sözleşmesi imzalandığında model veya numune ibraz etmek zorundadır⁵⁶¹.

Bir malın modele ve numuneye uygun ancak mutata kullanım amacına uygun değilse, doktrinde bu durum tartışma konusudur. Bir görüşe göre, malların modele veya numuneye uygunsa ve mutata kullanım amacına uygun olmasa da sözleşmeye uygun olduğu kabul edilecektir. Diğer taraftan bazı yazarlar malın mutata kullanım amacına elverişli olmadığı için satıcı yükümlü olduğu görüşünü savunmaktadır⁵⁶². Ancak tarafların iradelerinin yorumlanmasından mutata kullanım amacı için kabul edilebilir düşük kaliteli bir mal ile ilgili sözleşme imzalandığı belirlenebilirse, model veya numunelerin temel olarak kullanılabilmesi mümkündür⁵⁶³.

Alıcıya gösterilen numune veya modelin temin edilmesi durumunda satılan mal, gösterilen numune veya modele elverişli ise sözleşme şartlarını yerine getirmiş olacaktır. Bununla birlikte, bağlanma hedefi olmaksızın numune veya model gösterilmiş ise alıcı daha sonra gösterilen numune veya modele dayanamaz⁵⁶⁴.

Numune veya modele uygunluk kriterine örnek olarak aşağıdaki mahkeme kararları verilebilir:

-Berlin Bölge Mahkemesi'nin 15 Eylül 1994 tarihli kararına⁵⁶⁵ konu olan anlaşmazlık, İtalyan satıcı ile Alman alıcı arasında ayakkabı satışından meydana gelmiştir. Alıcı, satıcı tarafından gösterilen bir modele dayalı olarak mallar için sipariş vermiştir. Alıcı, teslim edilen ayakkabıların bir bölümünün modele uygun olmadığını bildirerek gereken ödemeyi yapmamıştır. Satıcının davası ilk derece

⁵⁶¹ Özdemir, H. (2016). Viyana Satım Sözleşmesinde Sözleşmeye Aykırılık ve Sözleşmeye Aykırılığın Şartları. S. Okur (Ed.) *Milletlerarası Mal Satım Hukuku (CISG)*. (203-268). Ankara: Adalet Yayınevi, s. 228.

⁵⁶² Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 27.

⁵⁶³ Huber, Mullis, s. 140.

⁵⁶⁴ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 28.

⁵⁶⁵ Landgericht Berlin (Almanya), 15.09.1994, CISG-online 399, <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6371>.

mahkemesi tarafından reddedilmiş ve alıcının haklı olduğu yüksek mahkeme tarafından belirlenmiştir. Mahkeme, modele uygunluğun ancak sözleşmede açıkça tespit edilmesi durumunda uygulama alanı bulabileceğini belirtmiştir. Satıcı tarafından tek taraflı olarak sunulan modele elverişli olarak ayakkabı üretimi yapmak makul bulunmamıştır. Taraflar, satışın bir modele göre gerçekleşeceğini kabul etmiş olmalıdır. Mahkemeler objektif kriterleri uygularken, öncelikle tarafların aktif katılımının yanında modelin sunulma durumunu değerlendirir. Bu konuda kararsızlık varsa her durumda mutata kullanım amacı geçerlidir.

-Avusturya Yüksek Mahkemesi'nin 27 Şubat 2003 tarihli kararına⁵⁶⁶ konu olan anlaşmazlık, Hollandalı satıcı ile Avusturyalı alıcı arasında ortaya çıkmıştır. Alıcı, kendisine sunulan numuneyi inceledikten sonra Letonya'daki bir müşteriye satılmak üzere dondurulmuş balık siparişi vermiştir. Alıcı ve müşterisi, ilk konteynırla gelen balığın bir yıl önce tutulduğunu fark etmişlerdir. Letonya'da bu şekilde gönderilen balıkların insan sağlığına uygun olmadığına karar verilmiştir. Mallar alıcı tarafından iade edilmiştir. Alıcı, ilk gönderi ve sonraki gönderiler için ödeme yapmayı reddetmiştir. Satıcı, satın alma bedelinin ödenmesi için dava açmıştır. Mahkemeye göre davacı, uluslararası ticaretin balık tüccarları tarafından iyi bilinen kullanımının farkında olarak hareket etmiştir. Buna göre, sadece sözleşmede taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça balıkların aynı yıl içinde tutulması gerekmektedir. Alıcıya bir önceki yılın avından bir numune sunulmasına rağmen bu bilgi kendisine ileilmemiştir. Sonuç olarak, davacının malın numuneye elverişli olduğuna ilişkin savunması (CISG md.35/2(c)) reddedilmiştir. Görüldüğü gibi mahkeme, malın sadece numuneye değil, aynı zamanda mutata kullanım amacına uygun olup olmadığını değerlendirmektedir.

⁵⁶⁶ Oberster Gerichtshof (Avusturya), 27.02.2003, CISG-online 794, <https://cisg-online.org/search-for-cases?caseId=6722>.

4.3.5. Uygun Paket Veya Muhafazanın Yapılması

Uygun paket veya muhafazanın yapılması CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (d) bendinde böye düzenlenmiştir: “ ilgili türden mallar için mutat sayılan şekilde veya böyle mutat bir şeklin var olmadığı hallerde, malın muhafazasına ve korunmasına uygun olan şekilde paketlenmiş iseler”.

Tarafların sözleşmede malın paketlenme şekline ilişkin bir anlaşma yapmaları ve bu konuyu sözleşmenin bir parçası haline getirmeleri halinde CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrası uygulanacaktır. Tarafların paket veya muhafaza konusunda açık veya zımni bir anlaşmaları olmadığında CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (d) bendindeki yükümlülük ortaya çıkmaktadır⁵⁶⁷.

Bu maddenin ifadesine göre, taraflar arasındaki satışa konu olan malların muhafaza edilebilmesi için öncelikle mutat bir paket şeklinin mevcut olup olmadığının değerlendirilmesi önemlidir. CISG'nin 9. maddesine göre öncelikle, taraflar arasında yerleşik uygulamalar değerlendirilecek, ardından söz konusu ticari sektörde bulunan uluslararası ticari teamüller dikkate alınacaktır⁵⁶⁸. CISG'nin 9. maddesi kapsamında herhangi bir sonuca ulaşılamazsa, satıcının işyerinin bulunduğu ülkedeki standartlar kriter olarak kabul edilecektir. Bu durumda alıcının ülkesindeki teamüllerin alakasız olduğu ileri sürülmektedir. Böylece herhangi bir sonuç alınamıyorsa satışa konu olan malların muhafazası ve korunması için en elverişli şekil tercih edilecektir⁵⁶⁹.

Mutat bir paketlenme şeklinin olmaması durumunda, malların muhafazaya en uygun şekilde paketlenmesinden satıcı sorumludur. Her somut olayda malların özellikleri dikkate alınarak uygun paketlenme şeklinin ne anlama geldiğine karar verilecektir. Uluslararası bir satış sözleşmesinin konusu, birbirinden çok farklı niteliklere sahip olan mallardan oluşabilmektedir. Örneğin, kimyasal maddeler,

⁵⁶⁷ Huber, Mullis, s. 141.

⁵⁶⁸ Schlechtriem, Schwenger, Art. 35 N. 30; Atamer, 2005, s. 214.

⁵⁶⁹ Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 525; Baysal, s. 242.

bitkiler, meyveler, canlı hayvan, ev eşyası vs. Bu mallar çok çeşitli şekillerde paketlenir ve satıcı en uygun paketleme şeklini seçmek zorundadır⁵⁷⁰.

Taşımanın türü, süresi, rotası ve iklim şartları malların muhafazası ve paketlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, malların taşınmasının deniz yoluyla yapılması durumunda geminin güzergahına ve iklimin şartlarına göre malların alabileceği nem derecesini hesaplayarak paketleme yapılmalıdır. Ayrıca, malların taşınma sırasında korunmasının yanı sıra, malların teslim noktasına kadar seyahatte geçirilen süre boyunca oluşabilecek gecikmeler de değerlendirilmelidir⁵⁷¹.

Satıcının en uygun paketleme şeklini seçmesi, malların oluşabilecek tüm ciddi tehlikelerden korunacağı anlamına gelmez. Normal koşullar altında malların paketlenmesinin yeterli koruma sağlanması önemlidir⁵⁷².

Malların hasar görmemesi, sadece paketlemenin hasar görmesi durumunda satıcının sorumluluğu tartışmaya değerdir. Paketlemenin ticari bir önemi varsa, malın bir parçası olarak değerlendirilecektir. Bu durumda paketlemenin zarar görmesi malın kendisine zarar olarak ele alınacaktır ve bu hasardan satıcı sorumludur. Paketlemenin asıl amacı malları korumak olduğunda, paketlemenin zarar görmesi durumunda satıcı sorumlu tutulamaz⁵⁷³.

4.4. KOSOVA VE ARNAVUT HUKUKUNA GÖRE UYGUN MAL TESLİM ETME BORCU

Alıcı ve satıcı teslim edilecek malın miktarı, kalitesi, türü ile ilgili sözleşmede herhangi bir düzenleme yapmışlar ise sözleşmeye uygunluğu öncelikle bu düzenlemelerde öngörülen niteliklere, yani sübjektif kriterlere göre tespit

⁵⁷⁰ Bianca, Bonell, s. 277-278; Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 525; Schlechtriem, Schwenger, Art. 35, N. 35.

⁵⁷¹ Huber, Mullis, s. 141; Schlechtriem, Butler, s. 120.

⁵⁷² Kröll, Mistelis, Perales Viscallias, s. 526.

⁵⁷³ Baysal, s. 243.

edilecektir. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa veya yapmalarına rağmen meydana getirilen düzenlemeler yetersiz bulunuyorsa objektif kriterler dikkate alınacaktır⁵⁷⁴.

Kosova kanunu “uygunluk” terimini tanımamaktadır. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu, satıcının malın maddi ayıpları için sorumluluğundan bahsetmektedir. Maddi ayıpların anlamı kanunda açıkça tanımlanmamıştır. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu’nun 462. maddesi, maddi ayıpların olduğu durumları tanımlamaktadır. Buna ek olarak, kanun açık ve gizli ayıplar arasında ayırım yapmaktadır⁵⁷⁵.

Açık ayıplar terimi, malın teslim edildiğinde, alıcı mal üzerinde rutin bir kontrol ve dikkat gösterirken yerinde tespit edilebilen ayıpları ifade eder. Gizli ayıplar, doğası gereği bir bakışta tespit edilemeyen, ancak belirli bir süre sonra veya kullanım sırasında ortaya çıkan ayıplardır⁵⁷⁶.

İfade bulunmamanın maddi ayıpları ile ilgili olarak, borçlunun taahhüdüne konu olan fiili eksiklikler, sırasıyla verme yükümlülüğünün yerine getirilmesi, eylem, eylemsizlik ayıpları ile ilgilidir. Ayıpların varlığının değerlendirilmesinde ilk etapta objektif kriter sözleşmedir, çünkü borçlu borcunu belirttiği şekilde tam olarak yerine getirmekle yükümlüdür⁵⁷⁷.

Hukuki ayıplar, ifade özellikle bunun sonucunda “üçüncü kişinin alacaklının haklarını dışlayan, azaltan veya kısıtlayan” bir hakkının bulunması halinde ortaya çıkmaktadır. Alacaklının hakkının (şeyin değil) edinilmesiyle ilgiliyse, hakkın sahibi (borçlu) var olduğunu ve gerçekleşmesine hiçbir yasal engel olmadığını

⁵⁷⁴ Schlechtriem, Schwenzler, Art. 35 N. 6,13; Schlechtriem, Butler, s. 113-115. Atamer, 2005, s. 182-184.

⁵⁷⁵ Gojani, Curri, s. 138-13

⁵⁷⁶ Lavdari, s. 37; Vermelle, s. 53.

⁵⁷⁷ Vokshi, A. (2013). *Komentar Ligji për Marrëdhëniet e Detyrimeve, Libri I*, Prishtinë: UNDP, s. 118.

garanti eder. Buna ek olarak, hukuki ayıp, kamu-hukuki nitelikte bir kısıtlama olduğunda da mevcuttur⁵⁷⁸.

Satıcı, satış sözleşmesine konu malın maddi ayıplarına karşı alıcıya garanti vermekle yükümlüdür⁵⁷⁹. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 462. maddesi uyarınca aşağıdaki durumlarda maddi ayıplar mevcuttur:

1. Malın mutata kullanımı veya dolaşımı için gerekli özellikleri taşıması durumunda;
2. Mal, alıcının satın aldığı ve satıcı tarafından bilinen veya bilinmesi gereken özel kullanım için gerekli özelliklere sahip değilse;
3. Mal, açıkça veya zımnen üzerinde anlaşmaya varılan veya emredilen nitelik ve özelliklere sahip değilse;
4. Satıcı, numune veya model yalnızca bilgi amaçlı gösterilmediği sürece, numune veya modele uymayan malı teslim ettiğinde.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 462. maddesinin 1. fıkrası bu durumda gerektiği kadar açık değildir, çünkü mutata kullanımı veya dolaşımı için gerekli özellikleri taşımayan malın ayıplı olduğu kabul edilir. Malın mutata kullanımı, onu kullanılabilir veya dolaşım için yeterli kılmak için bu özelliklere sahip olduğu anlamına gelir. Kullanım için uygun özellikler, malı, doğru kullanıldığında aynı işlemi gerçekleştiren diğer tüm mallarla aynı olarak nitelendiren özelliklerdir. Mutata kullanımını engellediği düşünülen malın uygun özellikleri, öncelikle miktarı, ve kalitesi ile ilgilidir⁵⁸⁰. 462. maddenin birinci fıkrasının bu yorumuna dayanarak, bu fıkranın Viyana Sözleşmesi'nin 35. maddesinin birinci fıkrasına benzediği rahatlıkla söylenebilir.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 462. maddesinin 2. fıkrasına göre mal, alıcının satın aldığı ve satıcı tarafından bilinen veya bilinmesi gereken özel

⁵⁷⁸ Vokshi, Adem, s. 119.

⁵⁷⁹ Gojani, Curri, s. 137; Krasniqi, s. 363.

⁵⁸⁰ Aliu, s. 28.

kullanım için gerekli özelliklere sahip değilse maddi ayıplar mevcuttur. Bu, alıcının ilgilendiği özel kullanımını sağlayan kalitede olmadığına malın ayıbı olduğu anlamına gelir⁵⁸¹.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 462. maddesinin 3. fıkrasına göre mal, açıkça veya zımnen üzerinde anlaşmaya varılan veya emredilen nitelik ve özelliklere sahip değilse maddi ayıplar mevcuttur. Bu, satıcının, alıcıya sözleşmenin gerektirdiği nitelik, miktar ve türde ve sözleşmede belirtilen şekilde muhafaza edilmiş ve paketlenmiş olarak teslim etme yükümlülüğü olduğu anlamına gelir⁵⁸².

Satıcı, aşağıdaki durumlarda malın maddi ayıplarından sorumludur:

- Satıcı, satıcının maddi ayıplar hakkında bilgisi olup olmadığına bakılmaksızın, risk alıcıya geçtiğinde malın sahip olduğu maddi ayıplardan sorumludur.
- Satıcı, riskin alıcıya geçmesinden sonra ortaya çıkan maddi ayıplardan da daha önce var olan bir nedenin sonucu olması halinde sorumlu olacaktır⁵⁸³.
- Satıcı, malın herhangi bir ayıbının bulunmadığını veya malın belirli niteliklere veya özelliklere sahip olduğunu belirtmişse, alıcının kolayca fark edebileceği her türlü ayıptan da sorumludur⁵⁸⁴.

Satıcı, aşağıdaki durumlarda malın maddi ayıplarından sorumlu değildir:

- Satıcı, 462. maddenin 1. ve 3. fıkralarında belirtilen ayıplar, sözleşme yapıldığında alıcı tarafından biliniyorsa veya bilinmiyorsa bundan sorumlu olmayacaktır⁵⁸⁵.

⁵⁸¹ Aliu, s. 29.

⁵⁸² Aliu, s. 29.

⁵⁸³ KCBK'nın 461. maddesinin 1. ve 2. fıkraları.

⁵⁸⁴ KCBK'nın 463. maddesinin 3. fıkrası.

⁵⁸⁵ KCBK'nın 463. maddesinin 1. fıkrası.

- Satıcı, sözleşmede daha uzun bir süre öngörülmediği sürece, malın teslim edilmesinden altı (6) ay sonra ortaya çıkan ayıplardan sorumlu olmayacaktır⁵⁸⁶.
- Zorunlu açık artırmada satılan malın sahibi, malın ayıplarından sorumlu tutulamaz⁵⁸⁷.

Alıcı, teslim alınan malı en kısa zamanda incelemek veya bir uzmana kontrol ettirmek ve açık ayıpları sekiz gün içinde satıcıya bildirmekle yükümlüdür, aksi takdirde kendisine ait olan bu hakkı kaybeder. Muayene her iki tarafın huzurunda yapıldığında, alıcı açık ayıplarla ilgili görüşlerini derhal satıcıya bildirmekle yükümlüdür, aksi takdirde bu esasa göre kendisine ait olan hakkını kaybeder⁵⁸⁸.

Taraflar, malın maddi ayıpları için satıcının sorumluluğunu sınırlayabilir veya hariç tutabilirler. Bu hüküm, ayıbın satıcı tarafından bilinmesi ve alıcıya bildirilmemesi halinde geçersizdir. Aynı zamanda, satıcı hakim durumdan yararlanarak bu hükmü uygulamış olsa dahi bu hüküm hükümsüzdür⁵⁸⁹.

Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 471. maddesine göre satıcıya ayıbı zamanında ve doğru bir şekilde bildiren alıcı:

1. Satıcının ayıbı düzeltmesini veya ayıpsız başka bir malı teslim etmesini (sözleşmenin ifası) talep etmek;
2. Bedelin azaltılmasını talep etmek;
3. Sözleşmenin feshini beyan etmek gibi haklara sahiptir.

Bu durumların her birinde, alıcı zararın tazminini talep etme hakkına sahip olacaktır. Buna ek olarak ve bundan bağımsız olarak, satıcı, hasar

⁵⁸⁶ KCBK'nın 465. maddesinin 2. fıkrası.

⁵⁸⁷ KCBK'nın 470. maddesi.

⁵⁸⁸ KCBK'nın 464. maddesinin 1. ve 2. fıkraları; Krasniqi, s. 364; Gojani, Curri, s. 139.

⁵⁸⁹ KCBK'nın 469. maddesinin 1. ve 2. fıkraları; Gojani, Curri, s. 139-140.

sorumluluğuna ilişkin genel kurallara göre, maldaki ayıp nedeniyle alıcının diğer varlıklarının uğradığı zarardan da alıcıya karşı sorumlu olacaktır.

Sonuç olarak, Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 462. maddesine dayanarak, malın sözleşmede taraflarca tespit edilen gerekli özellikleri içermemesi durumunda maddi ayıpların var olduğu söylenebilir. Kosova doktrininde, bu özelliklerin malların miktarı, kalitesi ve tamamı ile ilgili olduğunu aıklanmaktadır⁵⁹⁰.

Bir satış sözleşmesinin kurulması için genel koşullardan biri, sözleşme taraflarının iradesidir. Taraflar iradelerini açıkça veya zımnen ifade edebilirler. Tarafların iradesinin karşılıklı olması gerekir, çünkü bir sözleşmenin akdedilebilmesi için her iki tarafın iradesinin uyumlu olması gerekir⁵⁹¹.

Tarafların malın miktarı, kalitesi ve türü konusunda açıkça anlaşmaları, satış sözleşmesine konu olan her bir malın sahip olması gereken özelliklerin sözleşmede açıkça ve ayrıntılı olarak tanımlandığı anlamına gelir⁵⁹². Bu yol en iyisidir çünkü taraflar arasında küskünlüğe daha az yer bırakır, ancak pratikte taraflar nadiren bu Şekilde davranır. Çünkü taraflar günlük olarak çok sayıda satış sözleşmesi imzalayabilir ve malın teslimi rutin bir iş olduğundan malın her detayını tespit etmek imkansızdır. Bu yol en iyisidir çünkü taraflar arasında memnuniyetsizliğe daha az yer bırakır, ancak pratikte taraflar nadiren bu Şekilde davranır. Çünkü taraflar günlük olarak çok sayıda satış sözleşmesi imzalayabilir ve malın teslimi rutin bir iş olduğundan malın her detayını tespit etmek imkansızdır⁵⁹³.

Kosova hukukunda uygunluk kavramı bulunmamakla birlikte, CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında yer alan sübjektif kriterlerin, Kosova Cumhuriyeti Borçlar

⁵⁹⁰ Aliu, s. 26.

⁵⁹¹ Aliu, Abdulla, (2007). *E Drejta Civile I (Pjesa e Pergjithshme)*. Prishtine: Universiteti i Prishtins, s. 13.

⁵⁹² Aliu, Abdulla, s. 26.

⁵⁹³ Aliu, 2007, s. 13.

Kanunu'nun 462. maddesine benzediği söylenebilir. Diğer taraftan CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen objektif kriterler, Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 462. maddesinde belirtilen maddi ayıplarla hemen hemen aynıdır.

Kosova hukukunda olduğu gibi, Arnavut hukukunda da, satıcının, alıcıya malın kalitesini ve ayıplarının olmadığını garanti etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Taraflar, sözleşmede malın kalitesini belirtmişlerse, satıcının bu kaliteye uygun bir mal teslim etmesi gerekir. Sözleşmede, malın kalitesi tespit edilmemiş ise malın aynı türden malların mutad olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun olması gerekmektedir⁵⁹⁴. Öte yandan, satın alınan malın ayıpları, malı kendisine verilen işlevi yapamaz hale getirecek veya değerini önemli ölçüde azaltacak şekilde olmalıdır⁵⁹⁵.

Arnavut doktrininde ayıplar, açık ayıplar ve gizli ayıplar olarak ikiye ayrılır⁵⁹⁶. Satıcı, açık ayıplardan sorumlu değildir, çünkü alıcının bunları gördüğü veya bilmesi gerektiği varsayılır. Bu ayıplar, malın kalitesinin sözleşmede belirtilenin altına düşmesine ve amacına uygun olarak kullanılmasını engellemesine neden olursa satıcı sorumludur. Medeni Kanun'un 716. maddesine göre satış anında var olan veya bu andan sonra ortaya çıkan ayıplardan satıcı sorumludur.

Medeni Kanun'un 717. maddesine göre ise alıcı, tarafların veya kanunun başka bir süre öngördüğü durumlar dışında, durumu tespitinden itibaren on gün içinde niteliğini belirterek satıcıya bildirimde bulunmazsa, mallara itiraz etme hakkını kaybeder. Her hâlükârda, alıcı, bu tür malların kendisine teslim edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde hakkını kullanmadığı takdirde, sözleşmeden doğan bir garanti süresine aykırı olmamak kaydıyla, ayıplar nedeniyle malları reddetme hakkını kaybeder.

⁵⁹⁴ ACMK'nın 715. maddesinin 2. fıkrası; Vermelle, s. 53.

⁵⁹⁵ Nuni, Mustafaj, Vokshi, *E drejta e detyrimeve II*, s. 17.

⁵⁹⁶ Lavdari, s. 37; Vermelle, s. 53. Galgano, s. 612;

Alıcının malın gizli ayıplarına itiraz etmesi için kanunun öngördüğü 10 günlük sürenin fazlasıyla yeterli olmasına rağmen ayıplar, satıcının bildiği veya bilmediği ve alıcıya söylemediği olaylardan kaynaklanıyorsa, bu süre içinde alıcının malın ayıplarına itiraz etmemiş olmasından satıcı yararlanamaz.

Medeni Kanun'un 722 ve 723. maddeleri, malın ayıplı olarak teslim edilmesi ve bu ayıpların önemli veya önemsiz ifa etmeme durumlarını oluşturduğunda alıcının haklarını tanımlar. Önemli ifa etmeme, satış sözleşmesinin amacına ulaşmasını imkansız hale getiren ve alıcının haklarını kullanmasını engelleyen ayıplı bir malın teslimi anlamına gelir. Önemsiz ifa etmeme, alıcının haklarını tam olarak kullanmasına ve sözleşmede öngörülen tarafların iradesinin gerçekleşmesine engel olmayan ayıplı bir malın teslimi anlamına gelir .

Medeni Kanun'un 722 ve 723. maddeleri, malın ayıplı teslim edilmesi durumunda alıcının haklarını tanımlar. Medeni Kanun'un 722. maddesine göre ayıplı bir mal tesliminin sözleşmeden doğan yükümlülüklerin önemli bir ihlalini oluşturduğu durumlarda, alıcının aşağıdakileri talep etme hakkı vardır:

- 1) Bedelin indirimi
- 2) Malın ayıpsız bir mal ile değiştirilmesi
- 3) Malın ayıplarının ücretsiz düzeltilmesi
- 4) Sözleşmenin feshi

Medeni Kanun'un 722. maddesine göre ise ayıplı bir malın teslimi, sözleşmenin esaslı bir ihlali olmadığında, alıcının aşağıdakileri talep etme hakkı vardır:

- 1) Teslim edilen malların ayıplarının giderilmesi veya onarılması veya;
- 2) Bedel indirimi.

Her iki durumda da, ayıplı malların teslimi önemli veya önemsiz bir ifa etmeme teşkil etse bile, alıcı satıcının yükümlülüklerini yerine getirmesi için makul bir süre belirleyebilir. Son teslim tarihine bağlı olarak, alıcı, satıcının yükümlülüğünü belirlenen süre içinde yerine getirmeyeceğinin kendisine bildirildiği durumlar

dışında, taahhüdün yerine getirilmemesi için herhangi bir yasal yol kullanamaz. Her hâlükârda alıcı tazminat talep etme hakkını kaybetmez.

Kosova hukukundan farklı olarak Arnavut hukukunda bir uygunluk terimi bulunmaktadır. Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 715. maddesine göre:

“Satıcı, miktarı, kalitesi ve türü sözleşmede öngörülen malları, sözleşmede belirtilen paket veya muhafaza içinde teslim etmek zorundadır.

Aksi kararlaştırılmadıkça, sözleşmede belirtilen özel kullanım amacına uygun olmayan malların sözleşmeye uygun olmadığı kabul edilir. Bu tespiti yapmak mümkün olmadığında, aynı türden malların mutad olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun değilse malların sözleşmeye uygun olmadığı kabul edilir.

Satış bir model veya numune bazında yapılırsa, satıcı model veya numune ile aynı niteliklere sahip mallar teslim etmelidir.

Sözleşme, malları muhafaza veya paketlenme kurallarını içermiyorsa ilgili türden mallar için mutad sayılan şekilde veya böyle mutad bir şeklin var olmadığı hallerde, malın muhafazası ve korunmasına uygun olan şekilde paketlenmemiş ise bu malların sözleşmeye uygun olmadığı kabul edilir”.

CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen sübjektif kriterler ile Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 715. maddesinin 1. fıkrasında tespit edilen kriterler hemen hemen aynıdır. Diğer taraftan Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 715. maddesinin 2., 3. ve 4. fıkralarında bulunan kriterler ile CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen objektif kriterlerin oldukça benzer olduğunu söylemek mümkündür.

SONUÇ

- Uluslararası ticaretin yaygın hale gelmesi ve giderek önem kazanması satış sözleşmelerinin önemli bir yere sahip olmasını sağlamıştır. Ülkelerin iç hukukunda bulunan kurallar değişiklik göstermektedir. Bu durum uluslararası ticari ilişkilerde yapılan satış sözleşmelerinin bu kurallara bağlı olması halinde yasal güvensizlik ortaya çıkarmaktadır. Hukuk güvenliği uluslararası satım hukukunun yeknesaklaştırılması ile elde edilir.
- Bağımsızlığın ilanından ve ilk defa gerçek bir Arnavut devletinin kurulmasından sonra, bu amaçla kanunlar çıkararak devlet kurumlarını oluşturmak ve yeniden inşa etmek gerekli hale geldi. İsmail Qemali'nin hükümeti, bazı değişiklikler ve yasal düzenlemeler yapmasına rağmen, Osmanlı zamanında var olan yasaları yeni bir yasanın ortaya çıkmasına kadar yürürlükte bırakmıştır. 1912 yılından 1919 yılına kadar Arnavutluk'ta borçlar hukuku Mecelle tarafından düzenlendi. Mecelle'de öngörülen ana sözleşmeler arasında satış, bağış, kredi, ipotek, kira, sipariş vardı.
- Satış sözleşmesi, 1 Nisan 1929'da yürürlüğe giren ve yükümlülükler hakkında 932 madde içeren Arnavutluk Krallığı Medeni Kanunu'nun onaylanmasıyla daha kapsamlı bir düzenlemeye sahipti.
- 1944 yılında Arnavutluk'ta hukuk sistemi değişti ve sosyalist hukuk sistemine geçildi. Ülkenin her siyasi, ekonomik ve kültürel alanı artık Batı Romanist hukukunun normları tarafından değil, sosyalist hukuk ailesini karakterize eden ideoloji tarafından yönetiliyordu. Yıllar sonra, sözleşme ilişkilerini düzenleyen ilk medeni kanun düzenlenmiştir çünkü önceki mevzuat çoktan yürürlükten kaldırılmış ve yasal bir boşluk yaratılmıştır.
- Genel olarak mevzuat ve özel olarak medeni hukuk, Sovyet modelinin unsurlarını içeriyordu. Sosyalist mevzuat, içtihat ve hukuk literatürü, ekonomik ve kültürel yükselme ve kitlelerin ve çalışanların refahının artırılması adına hukuksal ilişkilerin ekonominin sosyalist karakteri içinde düzenlenmesini yansıtıyordu.
- 1976 tarihli Anayasası'nda, devlet mülkiyetinin korunmasının siyasi niteliği büyük ölçüde artırıldı ve özel mülkiyeti ortadan kaldırmaya ve yok etmeye,

özel mülkiyette hala bir şeyleri olan sahiplere bile yaptırım uygulanmaya çalışıldı. 28.12.1976 tarihinde yürürlüğe giren ve özel mülkiyet hakkının ortadan kaldırılmasını ve diğer birçok insan haklarının kısıtlanmasını kanunlaştıran Anayasa değişikliği ile, yeni bir yönetim dönemi olan proletarya diktatörlüğü başlamıştır. 1982 tarihli Medeni Kanunu, Arnavutluk Sosyalist Halk Cumhuriyeti'ndeki yükümlülüklerin ana kaynağının, yetkili organlar tarafından sosyalist ekonomiyi planlama eylemleri olduğunu belirtmiştir.

- Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunundaki satış sözleşmesi, ikinci başlığın birinci bölümünde 705-756 maddeleri arasında düzenlenmiştir. Medeni Kanun'un 705. maddesine göre "Satış sözleşmesinin amacının, bir malın mülkiyetinin veya bir bedelin ödenmesi karşılığında bir hakkın devri olduğunu belirtir".
- Satış sözleşmesi iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşmedir. Satıcının yükümlülükleri, Medeni Kanunun 710. maddesinde belirtilmiştir:
- "Satıcının temel yükümlülükleri şunlardır:
 - Satıcı malı alıcıya teslim etmelidir;
 - Mal üzerinde mülkiyetin veya aynı hakların edinilmesi, sözleşmenin doğrudan bir sonucu olmadığında, sözleşme veya kanunun öngördüğü koşullara göre mülkiyetin kazanılması için satıcı gereken tüm belgeleri teslim etmelidir.
 - Satıcı alıcıyı mülksüzleştirmeye, ayıplara ve malın niteliklerinin sözleşmeye uygun olmamasına karşı garanti etmelidir.
- Satış sözleşmesinde satıcı malı, alıcının mülkiyet hakkını elde edeceği şekilde alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. "Mal teslimi" terimi, alıcının malı teslim alabilmesi için sözleşmeye ve işin niteliğine göre satıcının üstlenmek zorunda olduğu tüm işlemleri ifade eder. Mal, sözleşmenin yapıldığı andaki durumuna göre teslim edilecektir. Mal, taraflarca sözleşmede aksi belirtilmedikçe, satıştan itibaren tahakkuk eden geliri ve sözleşmenin kurulmuş olduğu günden itibaren bütünüyle parça ve meyveleri ile birlikte teslim edilmektedir. Malın mülkiyetini devretmek için satıcı, mülkiyet hakkını kanıtlayan ve bu hakkın devri için gerekli tüm belgeleri ibraz etmelidir.

- Satıcı, malı alıcıya teslim etmek ve malın üçüncü kişilerin mülkiyet haklarından barışçıl bir şekilde yararlanmasını garanti etmekle yükümlü olmasının yanı sıra, alıcıya malın kalitesini ve ayıplarının olmadığını garanti etmekle de yükümlüdür. Taraflar, sözleşmede malın kalitesini belirtmişlerse, satıcının bu kaliteye uygun bir mal teslim etmesi gerekir. Sözleşmede, malın kalitesi tespit edilmemiş ise malın aynı türden malların mutata olarak tahsis edildiği kullanım amacına uygun olması gerekmektedir. Öte yandan, satın alınan malın ayıpları, malı kendisine verilen işlevi yerine getiremez hale getirecek veya değerini önemli ölçüde azaltacak şekilde olmalıdır.
- Kosova hukukunda, satış sözleşmesi Borçlar Kanunu'nda, sırasıyla bu kanunun 438-533. maddelerinde düzenlenmiştir. Kosova doktrininde satış sözleşmesi "Satıcı olarak adlandırılan bir süjenin, bir mal veya mülkiyet hakkını, fiyat olarak belirlenen tutarı ödemekle yükümlü olan alıcı adı verilen başka bir süjeye devretmek zorunda olduğu bir sözleşme" olarak tanımlanmıştır. Bir başka yazara göre ise satış sözleşmesi "Satıcının malın mülkiyetini veya herhangi bir hakkını devretmekle yükümlü olduğu, alıcının ise belirli bir bedel ödeyerek malı teslim almak veya devredilen hakkı kabul etmek zorunda olduğu satıcı ile alıcı arasındaki hukuki ilişki" olarak tanımlanmıştır".
- Kosova hukukuna göre satıcının ana yükümlülükleri şunlardır:
 - Malı alıcıya teslim etmek
 - Malın hukuki ayıplarından sorumlu olmak
 - Malın maddi ayıplarından sorumlu olmak
 - Satış bedelini teslim almak
- Malın teslimi, satıcının ana yükümlülüğüdür. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 450. maddesine göre satıcı, malı sözleşmede belirtilen zamanda ve yerde alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. Satıcı, malı alıcıya teslim ettiğinde veya teslim alınabileceği belgeyi teslim ettiğinde, prensip olarak teslim yükümlülüğünü yerine getirmiş olur.
- Satıcının, alıcının mala sahip olmasını sağlamak için yaptığı işlemler, malın teslimi fiilini oluşturur. Satıcı, malı, sözleşmenin imzalandığı andaki gibi iyi durumda alıcıya teslim etmekten sorumludur. Satıcı, malın teslim edildiği ana

kadar, malın kaybolmasından veya hasar görmesinden sorumludur. Satıcının kusuru ile malın zarar görmesi veya kaybolması halinde, taahhüdün yerine getirilmemesinden dolayı her borçluya ait olan hukuki sorumluluğu üstlenir.

- Malın teslim yeri, satıcı ve alıcı arasındaki anlaşma ile belirlenir. Teslim yeri sözleşmede belirlenmemişse, malın teslimi, sözleşmenin kurulduğu anda satıcının yerleşim yeri veya fiilen oturduğu yerde ya da böyle bir yerleşim yeri yoksa, satıcının mutlak ticari faaliyetini ifa ederken sözleşme akdetmesi halinde malın teslimi işyerinin bulunduğu yerde olmaktadır.
- Satıcı, malı üçüncü kişilerden zarar görmeden teslim alacağını alıcıya garanti etmekle yükümlüdür. Başka bir deyişle, satıcı, alıcıyı, satış sözleşmesinin konusu malın sahip olabileceği yasal ayıplardan korumakla yükümlüdür. Satıcının, malın yasal ayıplarına ilişkin sorumluluğu, Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 491-498. maddelerinde belirtilmiştir.
- Satılan malda üçüncü kişinin alıcının hakkını hariç tutan, azaltan veya kısıtlayan herhangi bir hakkı varsa satıcı sorumludur. Öte yandan, satıcının sorumlu tutulabilmesi için, alıcıya üçüncü kişinin herhangi bir hakkının varlığından haberdar edilmemiş veya bu hakla yüklenen malı almasına izin vermemiş olması gerekir. Satıcı, satış sözleşmesine konu malın maddi ayıplarına karşı alıcıya garanti vermekle yükümlüdür. Satıcının temel yükümlülüğü malları alıcıya teslim etmektir. Bu yükümlülüğün ifa yeri CISG'nin (CISG) 31. maddesinde tespit edilmektedir.
- Viyana Satım Sözleşmesi'nde teslim kavramı hakkında bir tanım bulunmamaktadır, fakat teslimin nerede, ne zaman ve ne şekilde olacağı belirtilmektedir. Taraflar sözleşmede teslim yeri, zamanı ve şekli ile ilgili herhangi bir düzenleme yapmışlar ise, teslim borcu öncelikle bu düzenlemelerde öngörülen kurallar uyarınca yerine getirilecektir. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa veya yapmalarına rağmen meydana getirilen düzenlemeler yetersiz bulunuyorsa, taraflar arasındaki alışkanlıklar veya ticari teamüller de dikkate alınabilmektedir. Yahut eksik kalan konular varsa, CISG'nin 31. maddesi ve diğer hükümleri uygulanmaktadır.
- Satış sözleşmesi, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu (ACMK) ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu (KCBK) tarafından düzenlenen ve bir

kişiden başka bir kişiye, mülk devrinin gerçekleştirildiği en önemli sözleşmelerden biridir. Bu sözleşmenin amacı, bir malın mülkiyetinin bir bedel karşılığında devredilmesidir. Satış sözleşmesine göre, satıcının sattığı malı alıcıya teslim etmesi ve mülkiyet hakkını devretmesi ve diğer taraftan ise, alıcının satıcıya bedelini ödeyip malı teslim alması gerekmektedir.

- Arnavut doktrinde mal teslimi kavramı, satış sözleşmesine ve işin niteliğine göre, alıcının malları teslim alma imkânına sahip olabilmesi için satıcının yapması gereken işlemlerin bütünü ifade eder. Bu duruma benzer olmakla birlikte teslim kavramı Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nda, satıcının malı sözleşmede belirtilen zamanda ve yerde alıcıya teslim etme yükümlülüğü olarak tanımlanmaktadır.
- Viyana Satım Sözleşmesi'nde olduğu gibi, Arnavut mevzuatında da teslim kavramı hakkında bir tanım bulunmamaktadır. Doktrinde yer alan bir tanıma göre ise *"teslim"*, malın alıcıya fiilî ve maddi olarak teslim edilmesi, böylece alıcıya maldan yararlanma fırsatı verilmesi anlamına gelmektedir.
- Gönderme borcu CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinde düzenlenmiştir. Bu maddede teslim borcu, *"satım sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa, malları alıcıya ulaştırmaları için ilk taşıyıcıya vermek"* olarak ifade edilmektedir. Satım sözleşmesinde malların taşınması öngörülmüş ise *"gönderme borcu"*ndan bahsetmek mümkündür. Buna göre, satıcı malı ilk taşıyıcıya vermekle yükümlüdür
- Gönderme borcu mevcut olduğu hallerde mallar belirtilen yere satıcı tarafından teslim edilecektir. Bu süreçte mallara gelebilecek hasarın yanı sıra, taşıma ve gerektiğinde sigorta giderlerini sadece satıcı üstlenmektedir. Yani, malların belirtilen yere gönderilmesine kadar mallar her şekilde satıcının sorumluluğu altındadır. Malların taraflarca kararlaştırılan yerde ve zamanda teslim edilmesiyle beraber satıcının teslim yükümlülüğü sona ermektedir.
- Kosova hukukuna göre satıcı, malları sözleşmede belirtilen yerde alıcıya teslim etmekle yükümlüdür. KCBK'nın 455. maddesine göre, satış sözleşmesi malların taşınmasını gerektiriyorsa ve sözleşmede ifa yeri belirtilmiyorsa malın taşıyıcıya veya taşımayı organize eden kişiye teslim edilmesiyle birlikte satıcının teslim yükümlülüğü sona ermektedir.

- Aynı zamanda Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'na göre, malı alıcıya teslim etmekle yükümlü olan satıcı, mutata şekilde ve mutata şartlarda belirli bir yere taşımanın gerçekleştirilmesi için gerekli sözleşmeleri yapmak zorundadır. Sonuç olarak, KCBK'nın 455. ve 456. maddeleri, ACMK'nın 711. maddesinin 2. fıkrası ile CISG'nin 31. maddesinin (a) bendinin benzerlik arz ettiği söylenebilir.
- Taşıyıcı, olağan faaliyeti olarak diğer tüzel veya gerçek kişiler için taşıma işlemleri ile ilgilenen, yani sözleşmeye göre bir ücret karşılığında mal taşımakla yükümlü olan kişidir. Taşıyıcı, gerçek veya tüzel kişi olup taşıyıcının fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Taşıyıcının belirli bir malı kararlaştırılan yerde teslim etmesi ve malı gönderen kişinin bu hizmet karşılığında anlaşılan ücreti ödemesi gerekmektedir.
- Taşımacılık hizmeti posta işletmeleri, hava yolu, demir yolu, deniz veya kara yoluyla sağlanabilmektedir. Bazı durumlarda birden fazla taşıyıcı olabilir, yani malın taşınması için farklı taşıma çeşitlerinin kullanılması gerekmektedir. Örneğin, malın taşınmasını gerçekleştirebilmek için hem demir yolu hem de hava yolu taşımacılığına başvurmak gerekebilir. CISG'nin 31. maddesinin (a) bendi kapsamında, malların ilk taşıyıcıya vermesiyle teslim borcu yerine getirilmiş olmaktadır.
- Aranacak borçlarda, alıcının veya yetkilendirdiği temsilcisinin malı teslim alması gerektiği durumlarda satıcı, tespit edilen yerlerde malları alıcının tasarrufuna hazır bulundurarak teslim yükümlülüğünü gerçekleştirmektedir.
- Arnavutluk hukukunda, satım sözleşmesinde malların taşınmasının öngörülmediği haller, Medeni Kanun'un 711. maddesinin 3. fıkrasında düzenlenmektedir. Teslim yeri ile ilgili olarak satım sözleşmesinde herhangi bir düzenlemenin yer almaması durumunda, KCBK'nın 454. maddesinin 2. fıkrasına göre, sözleşmenin kurulduğu anda, taraflarca malın nerede olduğu veya nerede üretileceği biliniyorsa, malın bu yerde teslim edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, bu maddeye göre, alıcı malı, sözleşmenin kurulduğu anda malın bulunduğu veya üretileceği yerden teslim almalıdır. Bu kural, teslim edilecek malın satıcının yerleşim yerinde veya fiilen oturduğu yerde bulunmadığı durumlar için geçerlidir. Sonuç olarak, malın teslim yeri

açısından KCBK'nın 454. maddesinin 2. fıkrası ile CISG'nin 31. maddesinin (b) bendinin benzer olduğunu belirtmek gerekir.

- Arnavut hukukuna göre, taraflar satım sözleşmesinde teslim yeri ile ilgili herhangi bir düzenleme yapmamışlarsa, malların taşınması gerekmiyorsa ve ACMK'nın 711. maddesinin 3. bendinde sayılan istisnalardan biri yoksa, ACMK'nın 711. maddesinin 4. bendine başvurmak gerekir. Sonuç olarak, hem ACMK'nın 711. maddesinin 4. fıkrasında hem de CISG'nin 31. maddesinin (c) bendinde de "*satıcının işyerinin bulunduğu yer*"ın malların teslim yeri olarak tespit edilebileceği öngörülmektedir. Diğer yandan, bu iki madde arasındaki fark ise, ACMK'nın 711. maddesinin 4. fıkrasında, "*satış anında malların bulunduğu yer*" veya "*satıcının mutat meskeninin bulunduğu yer*"ın malın teslim yeri olarak gösterilmesidir.
- CISG'nin 33. maddesinden anlaşıldığı gibi teslim zamanı tespit edilirden ilk önce tarafların iradeleri dikkate alınacaktır. Teslim zamanına ilişkin satım sözleşmesinde herhangi bir düzenleme yer almaması durumunda teslim yeri taraflar arasındaki alışkanlıklara veya ticari teamüllere göre belirlenecektir. Buna karşın belirlenmediği durumlarda yedek kurallar olarak CISG'nin 33. maddesinde bulunan diğer hükümler uygulanacaktır
- CISG'nin 33. maddesinin (a) ve (b) bentlerine göre tarafların sözleşmede tespit ettikleri belli bir tarih veya zaman dilimi varsa malların ona göre teslim edilmesi gerekmektedir. Taraflar bu konuda düzenleme yapmamışlarsa CISG'nin 33. maddesinin (c) bendi uyarınca sözleşmenin kurulmasından sonra makul bir zaman içerisinde malların teslimi yerine getirilmesi gerekmektedir.
- Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 463. maddesine göre borcun ifası sözleşmede belirtilen süre içinde yapılmalıdır. Taraflar malın teslimi için son tarihi sözleşmede belirtmişlerse, satıcı malları o tarihte teslim etmekle yükümlüdür. Bu kural aynı zamanda Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'ndan ve Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'ndan da kaynaklanmaktadır.
- Kosova hukukunda malların teslim zamanı Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu'nun 450.,452. ve 453. maddelerinde düzenlenmiştir. Arnavutluk

hukukunda, malların teslim zamanı Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu'nun 712. maddesinde düzenlenmektedir. Sonuç olarak, KCBK'nın 450., 452. ve 453. maddeleri, ACMK'nın 712. maddesi ile CISG'nin 33. maddesinin benzerlik gösterdiği söylenebilir.

- Sözleşmeye uygunluğunu değerlendirmek için sübjektif kriterler CISG'nin 35. maddesine bağlıdır. Malların sözleşmeye uygunluğunun olup olmadığına karar verirken, Viyana Satım Sözleşmesinde esas olarak tarafların iradeleri alınmıştır.
- Satıcının, sözleşmenin miktarını, kalitesini, türünü, paketini ve muhafaza gereksinimlerini karşılayan bir mal teslim etmesi gerekir. Bununla birlikte, burdaki kriterlerin kısıtlayıcı olmadığı unutulmamalıdır. Tarafların, oluşturacakları sözleşme ile farklı konular için çeşitli kriterler tespit etmesi mümkündür. Satım sözleşmesinde tespit edilen kriterler malın nesne olarak özellikleri ile ilgiliyse CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrası altında değerlendirilecektir
- CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrasına göre dikkate alınması gereken ilk kriter miktardır. Satıcı, malı sözleşmede taraflarca kararlaştırılan miktarda teslim etmekle yükümlüdür. Sözleşmeye aykırılık, taraflarca kararlaştırılan miktardan daha az veya daha fazla bir ödeme yapıldığında meydana gelir.
- Taraflar, malın kalitesinin özelliklerini seçme özgürlüğüne sahiptir. Sözleşmenin kurulması esnasında taraflar açıkça belirli bir kalite üzerinde anlaşmışsa, CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrası uygulama alanı bulacaktır.
- Satıcının, üzerinde anlaşılan kalite standartlarını karşılayan malları teslim etmesi gerekir. Taraflarca kararlaştırılan kaliteden daha az veya daha kaliteli bir mal teslim edilmesi halinde kalite ile ilgili bir sözleşmeye aykırılık teşkil edilecektir. Ayrıca, malların taşıdıkları markaların yanı sıra belirli sertifika veya belgelerin varlığı da kalite bağlamında nitendirilebilecektir. Burdaki belgeler, ruhsat, kullanım kılavuzu, garanti sertifikaları vb. gibi belgeleri ifade eder.
- Mallar genellikle uzun ve riskli mesafelerden sevk edilmelidir. Malların güvenliği için, özellikle nakliye sırasında ve sonrasında paketleme ve muhafaza büyük bir önem taşır. Paketleme ve muhafaza, ulusal hukuk

sistemlerinde genel olarak yan ifa borcu olarak değerlendirilmektedir. Ancak CISG bu pratikten sapmış ve malların muhafazası ve paketlenmesinin satım sözleşmesinde satıcı ve alıcı tarafından kararlaştırılmış koşullara uyulmaması halinde sözleşmeye aykırılık teşkil edileceğini kabul etmiştir.

- CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında sözleşmeye uygunluğun değerlendirilmesinde yararlanılacak objektif kriterler tespit edilmiştir. Sübjektif kriterlere öncelik veren CISG'nin 35. maddesinin 1. fıkrası hükmünün ardından, CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasında tarafların herhangi bir seçim yapmadığı durumlar için de çok sayıda standart oluşturmuştur. Bu kriterler alıcıyı korumak ve alıcının mallarla ilgili meşru beklentilerinin karşılanmasını garanti etmek için tasarlanmıştır.
- CISG'nin tarafların iradesine verdiği önem nedeniyle taraflarca sözleşmede objektif kriterlerin uygulanmamasına da karar verilebilir. Böyle bir seçim yapılmadığı takdirde sübjektif kriterlerin yanında objektif kriterler de tamamlayıcı hükümler olarak kullanılacaktır.
- Mutat kullanım amacına uygunluk, objektif kriterler arasında en mühim ve en kapsamlı olup CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (a) bendi tarafından düzenlenmektedir. Bunun mantığı, malın tüm objektif kriterlerini karşılamasa bile, mutat kullanımlarına uygun olarak değerlendirilebilecek olması durumunda sözleşmeye elverişli olarak kabul edilebilmesidir. Sözleşme kapsamındaki mal, yalnızca aynı tür malların genellikle belirlenmiş olduğu kullanım için uygunsa, bu kritere göre sözleşmeye elverişli olarak sayılabilecektir
- Konuyla ilgili en temel sorulardan biri, mutat kullanım amacının kime göre tespit edileceğidir. Bu itibarla, malın kullanım amacına elverişli olan tüm niteliklerin malda bulunması ve bu niteliklerin değerlendirilmesi için ortalama makul bir insanın beklentilerinden yararlanılması gerekmektedir. Malın kullanım amacı, belirli bir ticaret sektöründe faaliyet gösteren kişinin objektif bakış açısına göre belirlenir. Örneğin, aşağıdaki özellikler mutat kullanım amacı kapsamında olabilir: hazır giyim istenilen bedende olmalı, dikiş hatası yapılmamalı, gıda maddeleri güvenli ve hijyenik olmalı,

- Sonuç olarak, alıcının ülkesinin veya malın kullanılacağı ülkenin kamu hukuku düzenlemelerine uygun mal teslim etmesi gerekli olup olmadığını değerlendirirken her bir olayın koşullarını dikkate almak önemli olacaktır. Ancak alıcı ve satıcı ülkeler arasındaki standart farkı ne olursa olsun, satışa sunulan malın insan sağlığına veya çevreye zarar vermesi durumunda, malın kullanım amacına uygun olmadığı dikkate alınmalıdır.
- Özel kullanım amacına uygunluk kriteri CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (b) bendinde düzenlenmiştir. Özel kullanım amacı kriterinin uygulama alanı bulabilmesi için satıcının haberdar olması yeterlidir. Satıcının bilgilendirilmesi, onu malların özel nitelikleri ile ilgili sözleşmesel bir sorumluluk üstlenmek zorunda bırakmaz. Viyana Satım Sözleşmesinde özel kullanım amacının alıcı tarafından satıcıya bildirilmesi aranırken, satıcının açık veya zımni onayı gerekli değildir .
- Örnek veya modele uygunluk kriteri CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (c) bendinde böyle düzenlenmiştir: "satıcının alıcıya örnek veya model olarak sunduğu malların kalitesine sahip iseler". Sözleşmenin konusu açısından kabul edilen standart, örnek veya model olarak verilen mal ile belirlenir. Örnek veya numuneyi teslim ederek, satıcı aktif olarak katılmış olacaktır. Satıcı tarafından sunulan örnek veya modelin bağlayıcı olması hususunda alıcının açık veya zımnen bir onay vermesi gerekmektedir.
- Uygun paket veya muhafazanın yapılması CISG'nin 35. maddesinin 2. fıkrasının (d) bendinde böyle düzenlenmiştir: " ilgili türden mallar için mutata sayılan şekilde veya böyle mutata bir şeklin var olmadığı hallerde, malın muhafazasına ve korunmasına uygun olan şekilde paketlenmiş iseler". Bu maddenin ifadesine göre, taraflar arasındaki satışa konu olan malların muhafaza edilebilmesi için öncelikle mutata bir paket şeklinin mevcut olup olmadığının değerlendirilmesi önemlidir.
- Mutata bir paketlenme şeklinin olmaması durumunda, malların muhafazaya en uygun şekilde paketlenmesinden satıcı sorumludur. Her somut olayda malların özellikleri dikkate alınarak uygun paketlenme şeklinin ne anlama geldiğine karar verilecektir.

- Kosova kanunu “uygunluk” terimini tanımamaktadır. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu, satıcının malın maddi ayıpları için sorumluluğundan bahsetmektedir. Maddi ayıpların anlamı kanunda açıkça tanımlanmamıştır. Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu’nun 462. maddesi, maddi ayıpların olduğu durumları tanımlamaktadır. Buna ek olarak, kanun açık ve gizli ayıplar arasında ayırım yapmaktadır.
- Kosova hukukunda uygunluk kavramı bulunmamakla birlikte, CISG’nin 35. maddesinin 1. fıkrasında yer alan sübjektif kriterlerin, Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu’nun 462. maddesine benzediği söylenebilir. Diğer taraftan CISG’nin 35. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen objektif kriterler, Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu’nun 462. maddesinde belirtilen maddi ayıplarla hemen hemen aynıdır.
- Kosova hukukundan farklı olarak Arnavut hukukunda bir uygunluk terimi bulunmaktadır. CISG’nin 35. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen sübjektif kriterler ile Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu’nun 715. maddesinin 1. fıkrasında tespit edilen kriterler hemen hemen aynıdır. Diğer taraftan Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu’nun 715. maddesinin 2.,3. ve 4. fıkralarında bulunan kriterler ile CISG’nin 35. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen objektif kriterlerin oldukça benzer olduğunu söylemek mümkündür.
- Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu’nda da, satış sözleşmesine konu olabilecek haklar açıkça düzenlenmemektedir. Arnavut doktrinine göre satış sözleşmesinin konusu olabilecek haklar şunlardır: bir buluşu kullanma hakkı, bir malı kullanma hakkı vb. Satış sözleşmesine konu olabilecek haklara ilişkin yasal boşluk oluşmaması için satışa konu olabilecek hakların Medeni Kanun hükümlerince düzenlenmesinin ve sıralanmasının gerekli olduğu kanaatindeyiz.
- Bedel gerçekçi olmalı ve malın değeri, özellikleri ve amaçları ile uyumlu olmalıdır. Bedel, sözleşmenin akdedildiği andaki malın değerine uygun olmalıdır. Tarafların genellikle vergi ödemek için satış sözleşmelerinde düşük fiyatlar belirlediği görülür. Bu fenomeni önlemek için, devlet kanunen vergilerin ödendiği mallar için referans değerler belirlemiştir. Satış sözleşmesinin haksız fiyatla ilgili olarak geçersizliğini sağlayan bir hükmün

Medeni Kanun'a eklenmesi gerekmektedir. Bu, satış anındaki malın fiyatının piyasadaki fiyatının yarısından az ve iki katından fazla olduğu durumlarda satış sözleşmesinin geçersiz olduğu anlamına gelir.

- Arnavutluk Cumhuriyeti 2009 yılından bu yana CISG'e katılmış olmasına rağmen, yaptığımız araştırma sırasında bu alandaki Arnavut ve Kosova mahkeme kararlarında CISG'nin uygulamasının oldukça az olduğunun farkına varıldı. Bu iki ülkedeki CISG hakkındaki yazılan kitap, doktora tezi veya yüksek lisan tezi bile çok az sayıda bulunmaktadır. Ayrıca ilgili kurumlara, CISG hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesine yönelik kampanyaların geliştirilmesi veya daha fazla eğitim, kurs ve dersin verilmesi, böylece Arnavutluk ve Kosova'da akdedilen satış sözleşmelerinde bu sözleşmenin yer alma olasılığının artırılması tavsiye edilmektedir.
- CISG'nin onaylanmasının, Arnavut ve Kosova mevzuatının batı mevzuatına yakınlaştırılmasına yönelik reformların sürdürülmesinde kuşkusuz önemli bir adım olduğunun altı çizilebilir. CISG, özellikle avukatların yüksek ücretlerini ödeme veya karmaşık sözleşmeler hazırlama imkanına sahip olmayan küçük ve orta ölçekli şirketler için büyük bir destektir. Aynı zamanda CISG'nin onaylanması, uluslararası ticaretin kolaylaştırılmasında ve yabancı yatırımın çekilmesinde büyük yardım sağlamaktadır.
- CISG, maliyetleri düşürmenin ve yasal belirsizliği azaltmanın yanı sıra, sözleşmenin taraflarını tarafsız bir şekilde ele alarak dış ticarete daha iyi rekabet için temel oluşturur. Ayrıca yeknesak hukuk, yabancı hukuku bilmemekten kaynaklanabilecek güçlükleri de ortadan kaldırır. Bu nedenlerle, Arnavut ve Kosovalı tüccarlara veya onların avukatlarına, uluslararası mal satışına ilişkin sözleşmelerinde Viyana Satım Sözleşmesi'ni tercih etmelerini öneriyoruz.
- Son olarak, Viyana Satım Sözleşmesi, Arnavutluk Cumhuriyeti Medeni Kanunu ve Kosova Cumhuriyeti Borçlar Kanunu arasında büyük bir fark görülmemektedir. Ancak Arnavutluk ve Kosova hukukunda yukarıda tespit edilen eksiklikleri yok etmek için söz konusu hükümler milletlerarası düzenlemelere uygun hale getirilmelidir. Daha modern düzenlemeler yaparak

Arnavutluk'a ve Kosova'ya yabancı yatırım ve sermayenin çekilmesini sağlayıp bu iki ülkenin ekonomisinin de gelişeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abduli, E. (2016). *Instituti i Pavlefshmerise se Veprimeve Juridike. Pasojat e Pavlefshmerise dhe Roli i Gjykates ne Zbatimin e Tyre*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk.
- Acar, H. (2007). 1980 Tarihli Malların Uluslararası Satışına İlişkin Viyana Konvansiyonu'nda Ayıba Karşı Tekeffül. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 25-50.
- Akintürk, T., Ateş, D. (2016). *Borçlar Hukuku*. İstanbul: Beta Basım Yayın.
- Alishani, A. (2002). *E drejta e detyrimeve, Pjesa e përgjithshme*. Prishtine: Universiteti i Prishtinës.
- Alishani, A. (2002). *E drejta e detyrimeve, Pjesa e veçantë*. Prishtine: Universiteti i Prishtinës.
- Aliu, A. (2013). *Komentar Ligji Për Marrëdhëniet e Detyrimeve*, Prishtinë: UNDP.
- Aliu, Abdulla, (2007). *E Drejta Civile I (Pjesa e Përgjithshme)*. Prishtine: Universiteti i Prishtinës.
- Amato, P. (1993). U.N. Convention on Contracts for the International Sale of Goods. The Open Price Term and Uniform Application: An Early Interpretation by the Hungarian Courts. *Journal of Law and Commerce*, 13(1), 1-29.
- Anamali, S., Biçoku, K., ve diğerleri. (2002). *Historia e popullit shqiptar*. Tiranë: Toena Yayınevi.
- Angelici, C. (1981). La disciplina del passaggio dei rischi. *In La Vendita Internazionale. Convegno S.Margherita Lugure, 26-28.8.80*, Milano: Giuffrè.
- Apaydın, E. (2013). Satım Hukuku Özelinde Uluslararası Sözleşme Hukukunun Birleştirilmesi Çalışmalarının Kronolojisi (The Chronicles of Unification of International Contract Law, Particularly Sales Law, *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 8(özel sayı), 201-274.
- Arbek, Ö. (2005). *Satım Konusu Ayıplı Malın Tamir Edilmesi*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Arkan, S. (2018). *Ticari İşletme Hukuku*, Ankara: Sözkesen Matbaacılık Ltd.Şti.
- Atamer, Y. (2005). *Uluslararası Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Satıcının Yükümlülükleri ve Sözleşmeye Aykırılığın Sonuçları*. İstanbul: Beta Yayınevi.
- Atamer, Y. (1995). Birleşmiş Milletler Satım Hukukunun Uluslararası Uygulama Alanı. *İstanbul Barosu Dergisi*, 69(10,11,12), 551-568.
- Audit, B. (1998). The Vienna Sales Convention and the Lex Mercatoria. Th. Carbonneau (Ed.). *Lex Mercatoria and Arbitration* (s. 173-194), Cambridge: Juris Publishing.
- Ayhan, H. L. (2011). Birleşmiş Milletler Viyana Satım Sözleşmesi'ne Göre Uluslararası Satım Sözleşmelerinde Satıcının Ayıba Karşı Tekeffül Borcu. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(2), 1-57.

- Bardhi, A. (2016). *Pergjegjesia Civile per Demin Jashte Kontraktor te Shkaktuar nga te Tretet ne Legjislacionin Shqiptar*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk.
- Başar, M.O. (2018). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması Uyarınca Sözleşmeye Uygun Mal Teslim Edilmesi Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün İhlalinden Ötürü Alıcının Hakları*. İstanbul: On İki Levha.
- Baysal, P. (2012). Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Çerçevesinde Satıcının Ayıptan Sorumluluğu. Ş. Şıpka, A.C. Yıldırım (Ed.). *Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri (Sales Contracts Under the New Turkish of Obligations and CISG)*. (221-269). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Bell, K. (1996). The Sphere of Application of the Vienna Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Pace International Law Review*, 8(1), 237-258.
- Bello, H. (2013). Mexheleja - Kodi Civil Osman dhe trashëgimia juridike osmane në Shqipërinë e viteve 1912-1929. *Zani i Naltë*. 16(2), 45-54.
- Bianca, C.M., Bonell, M.J. (1987). *Commentary on the International Sales Law: The 1980 Vienna Sales Convention*. Milan: Giuffrè.
- Bica, E. (2018). *Kontrata e Pronësisë*. Doktora Tezi, Tirana Üniversitesi, Tirane.
- Borisova, B. (2003). Geographic sphere of application of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. Pace Law School Institute of International Commercial Law, Erişim: 01.05.2019, <http://www.cisg.law.pace.edu./biblio/borisova.html>.
- Büyük, Y. (2014). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG)'na Göre Satıcının Teslim Borcu ve Teslim Borcunun İhlali Halinde Alıcının Hakları*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Canpolat, S. S. (2011). Türk Satım Hukukunda 1 Ağustos 2011 İtibariyle Yeni Bir Dönem: 11 Nisan 1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Taşınır Mal Satımına İlişkin Viyana Satım Sözleşmesi. *Terazi Hukuk Dergisi*, 6 (60).
- Carolina, S., (1999). *A Study of the Interplay between the Conventions Governing International Contracts of Sale*, Thesis, Queen Mary and Westfield College, London.
- Carr, I., Stone, P. (2018). *International Trade Law*. London: Routledge Publishing.
- Caruntu, C., Lapaduşi, M. L. (2010). Complex Issues regarding the Role and Importance of Internationally Codified Rules and Incoterms. *Petroleum-Gas University of Ploiesti Bulletin*, 62(1), 98-110.
- Chengwei Liu, Place of Performance: Comparative analysis of Articles 31 and 57 of the CISG and counterpart provisions in Article 7:101 of the PECL, November, 2004, f paragraph https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/liu3.html#*
- Coetzee, J. (2013). The Interplay Between Incoterms® and the CISG. *Journal of Law & Commerce*, 32(1), 1-24.

- Çancı, M., Erdal, M. (2003). *Lojistik Yönetimi*. İstanbul: Mataş Matbaacılık.
- Çetiner, B. (2007). Türk Borçlar Kanunu Tasarısı ile BM Satım Hukuku'nun Satıcının Sorumluluğu Bakımından Karşılaştırmalı İncelenmesi. *Legal Hukuk Dergisi*, 5(58), 3139-3152.
- Çobani, T. (2003). *Princi i perfolur Leke Dukagjini*. Tirane: Enti Botues Lisitan ve Toena Yayınevi.
- Dağdeviren, S.K. (2016). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Malların Sözleşmeye Uygunluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Dauti, N. (1998). *E drejta e detyrimeve (pjesa e përgjithshme dhe e veçantë)(ligjëratat të autorizuar)*. Prishtine: Universiteti i Prishtinës.
- Dauti, N. (2004). *E drejta e detyrimeve (Pjesa e përgjithshme dhe e veçante)*. Prishtine: Universiteti i Prishtines.
- Dauti, N. (2012). *Kontratat*. Prishtine: Universiteti i Prishtines.
- Dauti, N. (2013). *Komentar, Ligji Për Marrëdhëniet E Detyrimeve-Libri II*. Prishtine: UNDP.
- Dayioğlu, Y. (2011). *CISG Uygulamasında Sözleşmenin İhlali Halinde Alıcının Hakları ve Özellikle Alıcının Tazminat Talep Etme Hakkı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- De Luca, V. (2015). The Conformity of the Goods to the Contract in International Sales The Conformity of the Goods to the Contract in International Sales. *Pace International Law Review Volume, 27(1)*, 1-95.
- DiMatteo, L., Dhooge, L., Greene, S., Maurer, V., Pagnattaro, M. (2005). *International Sales Law: A Critical Analysis of CISG Jurisprudence*, New York: Cambridge University Press.
- Dodaj, B. (2019). *Kontrata e Marteses, Zhvillimi dhe Aplikimi i saj ne Republikën e Shqipërisë*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk.
- Doğan, F. (2002). *Incoterms 2000: Tarihi gelişimi-Geçerlilik kaynağı münferit klotlar-Son değişiklikler*. Prof. Dr. Ömer TEOMAN'a 55.Yaş Günü Armağanı, C. I, İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Doğan, M. (2016). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Hasarın İntikali*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ekşi, N. (2006). *Uluslararası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Arıkan Yayınları.
- Ekşi, N. (2015). *Milletlerarası Ticaret Hukuku*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Elezi, I. (2006). *Kanuni i Labërisë*. Tirane: Toena Yayınevi.
- Enderlein, F., Maskow, D. (1992). *International Sales Law: United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods: Convention on the Limitation Period in the International Sale of Goods*. New York: Oceana Publications.
- Erdem, (2008). Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Borcu. *Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 451-513, İstanbul: Beta Yayınevi.

- Erdem, E. (1989). Uluslararası Mal Satışlarında 11 Nisan 1980 Tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygulama Alanı. *İzmir Barosu Dergisi*, 54(1), 90-107.
- Erdem, E. (1992). Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (Viyana Satım Sözleşmesi). *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 16 (3), 35-105.
- Erdem, E. (2008). Satıcının Malları ve Belgeleri Teslim Borcu. Y. Atamer (Ed.) *Milletlerarası Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması* (s. 105-161). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Erdem, E. (2008). Denizaşırı Satış Olarak FOB Satış. *Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 139-197, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Erdem, E. (2008). ICC Tahkiminde Milletlerarası Mal Satım Sözleşmelerine İlişkin Birleşmiş Milletler Anlaşmasının Önemi. *Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 421-451, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Erdem, E. (2008). Incoterms 2000. *Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 219-255, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Erdem, E. (2008). Uluslararası Mal Satışlarında 11 Nisan 1980 tarihli Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin Uygulama Alanı. *Milletlerarası Ticaret Hukuku ile İlgili Makaleler*, 1-25, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Erdem, E. (2010). Incoterms 2010. *Galatasaray Hukuk Fakültesi Dergisi*, 9(1), 219-235.
- Erdem, E. (2012). Viyana Satım Antlaşması'na Genel Bakış ve Maddi Uygulama Alanı. Ş. Şıpka, A.C. Yıldırım (Ed.). *Yeni Türk Borçlar Kanunu ve CISG'e Göre Satış Sözleşmeleri (Sales Contracts Under the New Turkish of Obligations and CISG)*. (117-156). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Erdem, E. (2017). Incoterms 2010, *Milletlerarası Ticaret Hukuku İle İlgili Makaleler*. İstanbul: On iki Levha Yayıncılık.
- Erkan, K. (2013). *CISG Gereğince Alıcının Sözleşmeden Dönmesi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Ezel, H. (2013). *Uluslararası Ticarete Teslim Şekilleri (Incoterms)*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Fawcett, J., Harris, J., Bridge, M. (2005). *International Sale of Goods in the Conflict of Laws*. Oxford: Oxford University Press.
- Felemegas, J. (2007). *An International Approach to the Interpretation of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980) as Uniform Sales Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ferrari, F. (2005). Remarks on the UNCITRAL Digest's Comments on Article 6 CISG. *Journal of Law and Commerce*, 25(13), 13-37.
- Fischer, B. (2010). *Ahmet Zogu, Mbreti Shqiptar mes dy luftërave*. Tirane: Instituti i Studimeve Nderkombetare.
- Flechtner, M.H. (2008). Malların Sözleşmeye Uygunluğu, Üçüncü Kişilerin Talepleri ve Alıcının İhlal Bildirimi, Y. Atamer(Ed.). *Milletlerarası Satım Hukuku, Milletlerarası*

Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) (s. 163-193), İstanbul: XII Levha.

- Fraseri, K. (2014). *Ahmet Zogu, Veshtrim Historik*. Tirane: Albpaper Yayınevi.
- Galgano, F. (2006). *E Drejta Private*. Tirane: Luarasi University Press.
- Gjata, Rustem. 2011. *E Drejta Civile, Sendet dhe Pronesia*. Tirane: Albpaper Yayınevi.
- Gjeçovi, Sh. (1989). *Kanuni i Leke Dukagjinit*. New York: Gjonlekaj Yayınevi.
- Gojani, S., Curri, G. (2020). *E Drejta Kontraktore (Pjesa e pergjithshme dhe e veçante)*. Prishtine: Shtypshkronja Blendi.
- Gülerci, A. F., Kılınç, A. (2011). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Yetkin Basımevi.
- Gümüüş, M.A. (2008). *Borçlar Hukuku Özel Hükümler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Hatemi, H., Gökyayla, E. (2011). *Borçlar Hukuku Genel Bölüm*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Heiderhoff, B. (2008). CISG'in Uygulama Alanı, Konu Bakımından. Y. Atamer (Ed.) *Milletlerarası Satım Hukuku, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması* (s.25-36). İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Henry Gabriel, H. (2003). General provisions, obligations of the seller, and remedies for breach of contract by the seller. in F. Ferrari, H. Flechtner, R. A. Brand (Eds.). *The Draft UNCITRAL Digest and Beyond: Cases, Analysis and Unresolved Issues in the U.N. Sales Convention (336-362)*, London: European Law Publishers.
- Henschel, R.F. (2008). Creation of Rules in National and International Business Law: A Non-National, Analytical-Synthetic Comparative Method, C.B. Andersen, U.G. Schroeter (Ed.). *Sharing International Commercial Law across National Boundaries: Festschrift for Albert H. Kritzer on the Occasion of his Eightieth Birthday* (s. 177-202). London: Wildy, Simmonds & Hill Publishing.
- Henschel, R.F. (2005). *The Conformity of Goods in International Sales, (An analysis of Article 35 in the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods)*. Kopenhag: Forlaget Thompson.
- Henschel, R.F. (2007). Conformity of the goods: Interpreting or supplementing Article 35 of the CISG by using the UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts and the Principles of European Contract Law. J. Felemegas (Ed.) *An International Approach to the Interpretation of the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (1980) as Uniform Sales Law*. (166-174). New York: Cambridge University Press.
- Honnold, J.O., Flechtner, M.H. (2009). *Uniform Law for International Sales Under the 1980 United Nations Convention*. Hollanda: Kluwer Law International.
- Huber, P., Mullis, A. (2007). *The CISG: A New Textbook for Students and Practitioners*. München: European Law Publishers.

- Incoterms 2010: ICC Official Rules For The Interpretation Of Trade Terms, by the International Chamber of Commerce (ICC).
- Kanişlı, E. (2013). *CISG uyarınca alıcının yükümlülükleri ve sözleşmeye aykırılık halinde satıcının hakları*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kara, D. (2018). Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Anlaşması (CISG) Uyarınca Hasar Sorunu ve Türk Borçlar Kanunu İle Karşılaştırılması. *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni*, 38 (1), 107-145.
- Kaya, C. (2012). *CISG (Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması) Gereğince Alıcının Satım Bedelini Ödeme Borcu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kayıhan, Ş., Eski, M. (2016). Yabancı Mahkeme Kararları Işığında CISG'de Satıcının Maldaki Ayıplardan Sorumluluğunun Şartları. *HKÜHFD* 6(12), 71-107.
- Koka, V., Çami, M. Ve diğerleri. (2007). *Historia e Popullit Shqiptar*. Tirane: Toena Yayınevi.
- Kondi, B. (2016). *Legjislacioni Bizantin dhe Gjurmët e Tij në Traditën e së Drejtës Shqiptare*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk.
- Konomi, R. (2013). *Rendi Etnojuridik ne Shqipëri: Nga Statutet, tek Kanunet. (Studim monografik)*. Tirane: Kristalina KH.
- Krasniqi, A. (2014). *E drejta Biznesore*. Peje: European College Dukagjini.
- Krisafi, K. (2009). Paralele historike në zhvillimin e të drejtës së pronësisë sipas së drejtës zakonore iliro-shqiptare dhe të drejtës romake. *Jus & Justicia* 3, 23-33.
- Kröll, S. (2011). The Burden of Proof for the Non-Conformity of Goods under Art. 35 CISG. *Belgrade Law Review*, 59(3), 162-180.
- Kröll, S., Mistelis, L., Perales Viscallias, P. (2011). *UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG) Commentary*. Oxford: Hart Publishing.
- Kruisinga, S. (2004). *(Non-)conformity in the 1980 UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods: a uniform concept*. United Kingdom: Intersentia.
- Lajqi, E. (2018). Kontrata E Shitjes Karakteristikat, Natyra Dhe Domosdoshmëria e saj në Qarkullimin e Mallrave Brenda Tregut. *CENTRUM*, 9(1), 210-228.
- Lavdari, I. (2016). *Rregullimi Ligjor i Kontrates se Shitjes dhe Praktika Gjyqësore qe Lidhet me te, ne Veshtrim Krahasues*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk.
- Legier, Gerard. (2008). *E Drejta Civile, Detyrimet*. Tirane: Papirus yayınevi.
- Leisinger, B. (2007). *Fundamental Breach Considering Non-Conformity of the Goods*, London: European Law Publishers.
- Lushaj, R. (1998). *Ahmet Zogu dhe Monarkia Shqiptare*. Tirane: Dardania Yayınevi.
- Maho, B. (2009). *Fitimi i pronësisë mbi pasuritë e paluajtshme*. Tiranë: UET-Press.

- Maley, K. (2009). The Limits to the Conformity of Goods in the United Nations Convention on Contracts for the International Sales of Goods (CISG). *International Trade&Business Law Review*, 12(1), 82-126.
- Malfliet, J. (2011). Incoterms 2010 and the mode of transport: how to choose the right term. *Management challenges in the 21st century: transport and logistics: opportunity for Slovakia in the era of knowledge economy, Proceedings* (163–179). Presented at the Management Challenges in the 21st Century : Transport and Logistics : Opportunity for Slovakia in the Era of Knowledge Economy, Bratislava, Slovakia: City University of Seattle Bratislava, <https://biblio.ugent.be/publication/1212622/file/1212631.pdf>
- Mandro, A. (2007). *E Drejta Romake*. Tirane: Emal Yayınevi.
- Menteş, H. B. (2019). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Kapsamında Malların Sözleşmeye Uygunluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Nuni, A., Mustafaj, I., Vokshi, A. (2008). *E drejta e detyrimeve I*. Tirane: Shtepia Botuese e Librit Universitar.
- Nuni, A., Mustafaj, I., Vokshi, A. (2008). *E drejta e detyrimeve II*. Tirane: Shtepia Botuese e Librit Universitar.
- Oğuz, A. (2000). Sözleşmeler Hukuku Alanında Hukukun Birleştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 49 (1), 31-65.
- Oğuz, A. (2001). Hukuk Tarihi ve Karşılaştırmalı Hukuk Açısından Uluslararası Ticaret Hukuku, (Lex Mercatoria)–Unidroit İlkeleri'nin Lex Mercatoria Niteliği. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 50(3), 11-53.
- Oğuzman, K., ÖZ, T., (2010). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Oughton, D., Davies, M. (2000). *Sourcebook on Contract Law*. London: Cavendish Publishing Limited.
- Öner, Ö. (2017). Viyana Satım Sözleşmesi'nin Uygulanma Alanı, Yorumlanması Ve Bağlayıcılığı Scope of Application, Interpretation and Bindingness Of Vienna Sales Convention. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 8 (31), 801-825.
- Özdemir Kocasakal, H. (2013). Viyana Konvansiyonu'nun Milletlerarası Özel Hukuk Bakımından Uygulama Alanı. *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın (CISG) Türk Borçlar Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi Sempozyumu Özel Sayısı*, 12(1),19-52.
- Özdemir, H. (2013). *Türk Borçlar Kanununa ve Viyana Satım Sözleşmesine Göre Ayrıntılı Sorumluluğun Şartları*. Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Özdemir, H. (2016). Viyana Satım Sözleşmesinde Sözleşmeye Aykırılık ve Sözleşmeye Aykırılığın Şartları. S. Okur (Ed.) *Milletlerarası Mal Satım Hukuku (CISG)*. (203-268). Ankara: Adalet Yayınevi.
- Özsunay, E. (2004). 1980 tarihli Uluslararası Mal Satımı Sözleşmeleri Hakkında Viyana Antlaşması (CISG) ve Türk Teşebbüslerinin Taraf Olduğu Uluslararası Mal

- Satımı Sözleşmeleri Üzerindeki Yansımaları. *İstanbul Barosu Dergisi*, 78(3), 906-959.
- Öztürk, E. (2015). Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşmasına (CISG) Göre Satıcının Malları Ve Belgeleri Teslim Yükümlülüğü. *TAAD* 6(21), 549-603.
- Poikela, T. (2003). Conformity of Goods in the 1980 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Nordic Journal of Commercial Law*, 1(1), 1-68.
- Pulaha, S. (1988). *Pronësia feudale mbi tokat shqiptare*. Tiranë: Akademia e Shkencave e RPS te Shqiperise.
- Ramberg, J. (2011). *ICC Guide to Incoterms 2010, Understanding and practical use*. Paris: ICC Services Publications.
- Reisoğlu, S. (2012). *Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Samie, N. (2016). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesinde Satıcının Yükümlülükleri*. Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi, İzmir.
- Schlechtriem, P. (1984). The Seller's Obligations Under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. N. Galston, H. Smit (Ed.). *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* (s. 1-35). New York: Matthew Bender.
- Schlechtriem, P. (1986). *Uniform Sales Law: The UN Convention on Contracts for the International Sale of Good*. Vienna: Manz.
- Schlechtriem, P., Butler, P. (2009). *UN Law on international sales, The UN Convention on the International Sale of Goods*. Berlin: Springer.
- Schlechtriem, P., Schwenger, I. (2016). *Commentary on the UN Convention On The International Sale of Goods (CISG)*. Oxford: Oxford University Press.
- Schmitt, O. (2007). *Arberia Venedike, 1392-1479*. Tiranë: Natyra Yayınevi.
- Schwenger, I. (2015). Malların Sözleşmeye Uygunluğu ve Üçüncü Kişilerin Hak veya Talepleri. İ. Schwenger, P. Çağlayan Aksoy (Ed.). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (Viyana Sözleşmesi) Şerhi*. 715-835. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Schwenger, I., Fountoulakis, C. (2007). *International Sales Law*. New York: Routledge Publishing.
- Schwenger, İ., Hachem, P. (2015). Uygulama Alanı ve Genel Hükümler. İ. Schwenger, P. Çağlayan Aksoy (Ed.). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (Viyana Sözleşmesi) Şerhi*. 155-284. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Sekreteryaya Şerhi, Commentary on the Draft Convention on Contracts for the International Sale of Goods prepared by the Secretariat, UN DOC. A/CONF. 97/5. Art.31, N.7. <http://www.cisg-online.ch/index.cfm?pageID=644#Article%2031>

- Selanik, A. A., Bayram O., Değirmenci Talay, I. (2018). Viyana Satım Antlaşması'nın (CISG) Tarihsel Gelişimi ve Uygulama Alanı, *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (4), 1353-1367.
- Sert, S. (2013). *Viyana Satım Antlaşmasında (CISG) İfa Engelleri ve Sonuçları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- Sevinç, A. (2009). *Uluslararası Ticari Terimler (Incoterms)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Sherifi, V. (2015). *Pergjegjesia Civile qe Rrjedh nga Demi ekzistencial. Veshtrim ne Legjislacionin Shqiptar*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk.
- Smaka, R. (2008). *E drejta biznesore*. Prishtine: Universiteti Mbreteror ILIRIA.
- Sofia Boman, S., Krasniqi, S. (2012). *The Kanun of Lekë Dukagjini Among Kosova Albanians in Sweden*. Yüksek Lisans Tezi, Marlö Üniversitesi.
- Şahiniz, C. S. (2008). Tacirler arası Ticari Satımlarda Satıcının Ayıplı İfadan (Ayıplı Mal Tesliminden) Sorumluluğu. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Şanlı, C., Ekşi, N. (2006). *Uluslararası Ticaret Hukuku*. Denizli: Arıkan Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.
- Taşçı, Z. G. (2017). *Incoterms® 2010 İle 2000 Broşürleri Arasındaki Farkların İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Tekelioğlu, N. (2017). Mecelle'de Ve Türk Borçlar Kanunu'nda Satış Sözleşmesinin Kurulması ve Unsurları. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(2), 485-521.
- Tiryakioğlu, B. (1990). 11 Nisan 1980 tarihli Milletlerarası Mal Satımlarına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ve Sözleşmenin Milletlerarası Özel Hukuk Kuralları ile İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 41 (1), 191-205.
- Tiryakioğlu, B. (1996). *Taşınır Mallara İlişkin Milletlerarası Unsurlu Satım Akitlerine Uygulanacak Hukuk*, Ankara: Yetkin Basım Ve Yayımcılık.
- Todd, P. (2002). *Cases and Materials on International Trade Law*. United Kingdom: Sweet& Maxwell.
- Toker, A.G. (2005). *11 Nisan 1980 Tarihli Uluslararası Taşınır Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Viyana Sözleşmesi) Uygulama Alanı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Tunç, Ö. (2015). *Fob Teslim Şekline Göre Tarafların Yükümlülükleri*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Tutulani Semini, M. (1995). *Kontrata e shitjes ne ekonomine e tregut*. Tirane: Shtëpia Botuese e Librit Universitar.
- Tutulani Semini, M. (2006). *E Drejta e Detyrimeve dhe Kontratave, Pjesa e Pergjithshme*. Tiranë: Skanderbeg Books.
- Veliu, S. (2016). *E Drejta e Pronesise si nje e Drejte Themelore Kushtetuese dhe Mbrojtja Ligjore e Saj*. Doktora Tezi, Tirana'nın Avrupalı Üniversitesi, Arnavutluk.

- Vermelle, Georges. 2008. *E Drejta Civile, Kontratat, Pjesa e Posaçme*. Tirane: Papirus Yayınevi.
- Vokshi, A. (2013). *Komentar Ligji për Marrëdhëniet e Detyrimeve, Libri I*, Prishtinë: UNDP.
- Winship, P. (1984). The Scope of the Vienna Convention on International Sales Contracts, N. M. Galston ve H. Smit (Ed.), *International Sales: The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods* içinde (ss. 1.-1 to 1-53), New York: Matthew Bender.
- Xhafa, B. (2011). Kushtet Historike te Ngritjes se Mbreterise Shqiptare. M. Verli, B. Meta (Ed.). *Monarkia Shqiptare 1928-1939* (s. 32-45). Tirane: Toena Yayınevi.
- Yalçıntaş, S. (2011). Viyana Satım Sözleşmesi'nin Kapsamı ve Sözleşme ile Türk Milletlerarası Satım Hukukunda Yaşanacak Değişiklikler. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 27(3), 281-310.
- Yıldırım, Z. (2013). Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin (Viyana Satım Sözleşmesi) Uygulama Alanı. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. 17(1-2), 1061-1094.
- Yılmaz, B. (2019). *Türk Hukuku, CISG Ve Incoterms 2010 Kapsamında Gönderilecek Borçlarda Hasarın Geçişi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, S. (2014). *Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (CISG) Uyarınca Sözleşmenin İhlali Halinde Alacaklının Hakları*, Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Yücer Aktürk, İ. (2015). Viyana Satım Sözleşmesi Kapsamında Satıcının Ayıptan Doğan Sorumluluğu. *Ankara Barosu Dergisi*, 2015(1), 211-238.
- Yüksel, S. R. (2013). Avrupa Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması (CISG) Uyarınca Malların Sözleşmeye Uygunluğu. *Legal Hukuk Dergisi*, 11(131), 38-54.
- Zeytin, Z. (2008). Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Sözleşmeler Hakkında Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın (CISG) Uygulama Alanına İlişkin Bir İnceleme. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 24(3), 217-264.
- Zeytin, Z. (2015). *Milletlerarası Mal Satım Sözleşmeleri Hukuku - CISG*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.